

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ – СКОПЈЕ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“

м-р Бисера Станкова

ГЛАГОЛСКИТЕ ВРЕМИЊА ПРЕТЕРИТУМ И ПЕРФЕКТ
ВО GERMANCKИOT JA3ИK И HИBНИТЕ MAKЕДОНCKИ EKBИBАЛЕНТИ

- докторска дисертација -

Ментор: проф. д-р Емилија Бојковска

Скопје, 2016

Содржина

Предговор	7
Вовед	8
1. Теорија	12
1.1. Еквивалентност	12
1.1.1. Контрастивна лингвистика: еквивалентност	12
1.1.1.1. Питулаинен	12
1.1.1.2. Штернеман	13
1.1.1.3. Рајн	18
1.1.1.4. Коронен	21
1.1.2. Наука за преведувањето и толкувањето: еквивалентност и скопос	24
1.1.2.1. Кауц	24
1.1.2.2. Колер	24
1.1.2.3. Рајс/Фермеер	26
1.1.2.4. Луман	27
1.1.2.5. Прунч	29
1.1.2.6. Бухери	31
1.1.3. Коментар	33
1.2. Разликите меѓу глаголските системи на германскиот и на македонскиот јазик	35
1.2.1. Глаголските времиња во германскиот јазик	35
1.2.2. Глаголските времиња во македонскиот јазик	40
1.2.3. Приказ на глаголските времиња во германскиот и во македонскиот јазик	70
1.2.4. Коментар	73
1.3. Глаголскиот вид (аспект) и начин на дејство	75
1.3.1. Лингвистички проучувања: глаголски вид (аспект)	75
1.3.1.1. Каролак	75
1.3.1.2. Миркуловска	77
1.3.1.3. Тополињска	79
1.3.2. Глаголскиот вид (Aspekt) и начин на дејство (Aktionsart) во германскиот јазик	80

1.3.2.1. Хок/Крифка	80
1.3.2.2. Делинг	80
1.3.2.3. Андерсон	90
1.3.2.4. Бадо	92
1.3.3. Коментар	97
1.3.4. Глаголскиот вид (аспект) во македонскиот јазик	98
1.3.4.1. Каролак	98
1.3.4.2. Пановска-Димкова	98
1.3.4.3. Спасов	100
1.3.4.4. Тофоска-Јаневска	101
1.3.4.5. Аргировски	102
1.3.4.6. Тополињска	103
1.3.5. Екскурс: контрастивни проучувања за глаголскиот вид (аспект) и начин на дејство	104
1.3.5.1. Арсова-Николиќ	104
1.3.5.2. Жепиќ	107
1.3.6. Глаголски вид (аспект) и начин на дејство во германскиот и во македонскиот јазик: сличности и разлики.	111
1.3.7. Контрастивна анализа	115
1.3.8. Коментар	118
1.4. Астрономско време и глаголско време	119
1.4.1. Принс	119
1.4.2. Конески	119
1.4.3. Каролак	119
1.4.4. Тополињска	120
1.4.5. Хелбиг/Буша	122
1.4.6. Цифонун и други автори	124
1.4.7. Енгел	125
1.5. Глаголските времиња претеритум и перфект во германскиот јазик	128
1.5.1. Претеритум (Präteritum)	128
1.5.1.1. Хелбиг/Буша	128
1.5.1.2. Шулц/Гризбах	131
1.5.1.3. Ербен	132
1.5.2. Перфект (Perfekt)	133
1.5.2.1. Хелбиг/Буша	133

1.5.2.2. Геце	135
1.5.2.3. Шулц/Гризбах	136
1.5.2.4. Ербен	138
1.5.3. Претеритум и перфект: заемен однос	140
1.5.3.1. Хелбиг/Буша	141
1.5.3.2. Ајзенберг	141
1.5.3.3. Енгел	144
1.5.3.4. Велке	145
1.5.3.5. Цифонун и други автори	152
1.5.3.6. Геце	157
1.5.3.7. Шумахер	157
1.5.3.8. Жепиќ	161
2. Корпус: Македонските еквиваленти на германските глаголски времиња претеритум и перфект	163
Анализа на корпусот	163
2.1. Претеритум во уметничколитературниот стил	169
2.1.1. Минато определено несвршено време	169
2.1.2. Минато определено свршено време	190
2.1.3. Минато неопределено несвршено време	210
2.1.4. Минато неопределено свршено време	212
2.1.5. Сегашно време	217
2.1.6. Идно време	218
2.1.7. Минато-идно време	219
2.1.8. Предминато време	226
2.1.9. <i>има</i> -конструкција	227
2.1.10. Глаголски прилог	228
2.1.11. Глаголска придавка	230
2.1.12. Можен начин	231
2.1.13. Блокирани свршени глаголски форми	232
2.1.14. Неглаголски конструкции	234
2.1.15. Коментар	235
Табела 1	236
Графикон 1	237
2.2. Перфект во уметничколитературниот стил	238
2.2.1. Минато определено несвршено време	238

2.2.2. Минато определено свршено време	243
2.2.3. Минато неопределено несвршено време	249
2.2.4. Минато неопределено свршено време	250
2.2.5. Сегашно време	253
2.2.6. Идно време	254
2.2.7. <i>има</i> -конструкција	254
2.2.8. Глаголски прилог	255
2.2.9. Глаголска придавка	255
2.2.10. Блокирани свршени глаголски форми	255
2.2.11. Коментар	256
Табела 2	258
Графикон 2	259
Графикон 3	260
2.3. Претеритум во новинарско-публицистичкиот стил	261
2.3.1. Минато определено несвршено време	261
2.3.2. Минато определено свршено време	263
2.3.3. Блокирани свршени глаголски форми	265
Табела 3	266
Графикон 4	266
2.4. Перфект во новинарско-публицистичкиот стил	267
2.4.1. Минато определено свршено време	267
2.4.2. Минато неопределено свршено време	269
2.4.3. Сегашно време	269
2.4.4. Глаголска именка	269
Табела 4	270
Графикон 5	270
2.5. Коментар	271
Графикон 6	272
3. Заклучок	273
Библиографија	287
1. Примарна литература	287
1.1. Уметничколитературен стил	287
1.1.1. Дела на германски јазик	287

1.1.2. Дела на македонски јазик	287
1.2. Новинарско-публицистички стил	288
1.2.1. Статии на германски јазик	288
1.2.2. Статии на македонски јазик	288
2. Секундарна литература	289
2.1. Единици на кирилица	289
2.2. Единици на латиница	290
3. Помошна литература	294
Поимник	296

Предговор

Докторската дисертација се темели врз интересот за проучување на граматичките законитости на германскиот и на македонскиот јазик за да се утврдат совпаѓањата и разликите во рамките на граматичката категорија време. Основната мисла водилка при работата беше да може да им се помогне на наставниците по германски како странски јазик при обработката на германските глаголски времиња претеритум и перфект, како и на преведувачите и толкувачите при надминувањето на дилемите во изборот на македонските еквиваленти. Особена благодарност ѝ должам на мојата менторка проф. д-р Емилија Бојковска, која не само што го вложи сето свое научно и стручно знаење во мојата научно-наставна подготовка и во мојата изработка на магистерскиот труд и на докторската дисертација туку со своите прецизни забелешки и сугестии широко ми ги отвори вратите на науката, поставувајќи високи стандарди што се вистински предизвик за секој истражувач на патот да стане научник. Благодарност им упатувам и на моите колешки од Катедрата за германски јазик и книжевност како стручни лица од областа на германистиката и на науката за преведување и толкување, кои ми дадоа несебична поддршка и поттик во мојата научно-истражувачка работа и кои со своите преводи од анализираниот корпус дадоа огромен придонес за резултатите од ова истражување.

Вовед

Темата на оваа докторска дисертација се глаголските времиња претеритум и перфект во германскиот јазик како појдовен јазик и еквивалентните во македонскиот јазик.

Целта на дисертацијата е да се изврши преглед и анализа на македонските еквиваленти на германските глаголски времиња претеритум и перфект, при што добиените резултати се анализираат во однос на временското значење (минато, сегашност и иднина) и аспектот (свршеност, незавршеност), модалноста (препоставка, засведоченост) итн. При анализата се зема предвид контекстот бидејќи (може да) содржи информации неопходни за диференцијација на некои семантички значења (како на пример, на аспектот и на засведоченоста) во македонскиот јазик, кои не се граматикализирани во германскиот јазик.

Во дисертацијата се применува индуктивната метода на истражување. Заклучоците се донесуваат врз основа на анализа на ексцерпираниите потврди од репрезентативен пишуван корпус и се ставаат во релација со карактеристиките на германскиот и на македонскиот јазичен систем. Индуктивно донесените заклучоци се разгледуваат во рамките на стилското, на временското и на просторното подрачје на корпусот.

Како емпириска основа за проучувањето служи корпус од прозни дела од уметничколитературниот стил и текстови од новинарско-публицистичкиот стил. Корпусот опфаќа оригинални дела на стандарден германски јазик и нивни преводи на стандарден македонски јазик. Уметничколитературниот корпус на германски јазик содржи дела објавени во XIX, XX и XXI век во Германија, Австрија и Швајцарија, додека нивните македонски преводи се излезени од печат во XX и XXI век во Македонија. Од помал обем е новинарско-публицистичкиот корпус сочинет од електронски текстови на германски јазик на *Дојче веле (Deutsche Welle)* и *Франкфуртер алгемајне цајтунг (Frankfurter Allgemeine Zeitung)* и од нивни преводи на македонски јазик објавени на интернет-страницата на *Дојче веле* на македонски јазик во 2015 и 2016 година.

Интересот за проучување на глаголските времиња претеритум и перфект произлезе од анализата на нивните македонски еквиваленти за време на наставата на Катедрата за германски јазик и книжевност при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје. Како извор на тешкотии се јавија значенските димензии на овие глаголски конструкции, кои имаат низа еквиваленти во македонскиот јазик. Тоа ја наметна неопходноста од исцрпно проучување на оваа област, особено поради констатацијата дека германистичко-македонистичките контрастивни проучувања, поаѓајќи од германските глаголски времиња претеритум и перфект досега не биле предмет на докторска дисертација. Оваа околност беше поттик за истражување на споменатата тема во рамките на ваков научен труд.

Дисертацијата е замислена како придонес за контрастивнолингвистичките истражувања на германскиот и на македонскиот јазик од морфосинтаксички аспект, кои наоѓаат примена и во наставата по германски како странски јазик, како и во науката за преведувањето и толкувањето во однос на германскиот и на македонскиот јазик.

Дисертацијата е структурирана на следниов начин: во рамките на теоретската основа, се определува терминот еквивалентност во лингвистиката (т.1.1.1) и во науката за преведување и толкување (т.1.1.2.), се врши контрастирање на глаголските системи во германскиот и во македонскиот јазик (т.1.2). Потоа следува осврт за досегашните лингвистички проучувања на глаголскиот вид (т.1.3.1.), на глаголскиот вид и начин на дејство во германскиот јазик (т.1.3.2.), на глаголскиот вид во македонскиот јазик (т.1.3.4.), како и екскурс за контрастивни проучувања за глаголскиот вид и начинот на дејство во други јазици (т.1.3.5.). На крајот од оваа точка се прави споредба меѓу глаголскиот аспект и начин на дејство во германскиот и во македонскиот јазик со коментар и сопствено гледиште на сличностите и разликите меѓу двата јазика и со контрастивна анализа на глаголскиот аспект врз основа на конкретни примери на дело од корпусот (т.1.3.7. и т.1.3.8.).

Во следната точка (т.1.4.) се дава осврт на поимите астрономско време и глаголско време, а потоа следуваат досегашните истражувања на глаголските времиња претеритум и перфект во однос на нивните граматички и значенски карактеристики. Во центарот на научниот интерес се следниве значења:

Претеритум (т.1.5.1):

1. Минато дејство без модално значење со факултативна временска определба;

2. Дејство што се однесува на сегашноста, при што говорителот се ориентира на некоја поранешна ситуација.

Перфект (т.1.5.2.):

1. Минато дејство без модално значење, со факултативна временска определба;

2. Минато дејство со резултативен карактер без модално значење со факултативна временска определба;

3. Идно дејство со модално значење, со облигаторна временска определба.

Во контрастивниот дел (т.2.1.) се анализираат македонските еквиваленти на германското глаголско време претеритум врз основа на репрезентативниот корпус од германски оригинални прозни дела и од нивните македонски преводи. При тоа се прави преглед на македонските конструкции што се еквиваленти на германскиот претеритум во уметничколитературниот стил според временската димензија, аспектот и модалноста. Се констатира со какви средства се изразуваат значењата на овие германски глаголски времиња во македонскиот јазик. Пред сè станува збор за глаголски конструкции, како на пример, минато определено или неопределено свршено или несвршено време, сегашно време, минато-идно време и др. При анализата на македонските еквиваленти се земаат предвид и лексички средства за изразување повторливост, модалност итн.

Како во претходната точка, така во следниот дел (т.2.2.) од контрастивната анализа се констатира со какви средства се изразуваат значењата на германскиот перфект во македонскиот јазик во уметничколитературниот стил. Се работи за глаголски конструкции, како на пример, минато определено/неопределено свршено или несвршено, сегашно, идно време и др. Целта е да се пронајдат значенските еквиваленти на германскиот перфект. Така ќе се овозможи увид во едно прашање што силно го привлекува научниот интерес: дали македонските еквиваленти на германскиот перфект покажуваат совпаѓања и разлики во однос на еквивалентите на германскиот претеритум од претходната точка.

Во третиот дел од анализата на корпусот (т.2.3.) се констатира со какви средства се изразуваат значењата на германскиот претеритум во македонскиот јазик во новинарско-публицистичкиот стил, додека во четвртиот дел (т.2.4.) следува анализа на македонските еквиваленти на перфектот во новинарско-публицистичкиот стил. На крајот се прави споредба меѓу еквивалентите на претеритумот и на перфектот и нивната застапеност во уметничколитературниот и во новинарско-публицистичкиот стил.

Во заклучокот (т.3.) се утврдуваат релациите меѓу претеритумот и перфектот од една страна, и нивните релации со македонски еквиваленти од друга страна. При тоа се констатира кои значенски (и модални) компоненти со кои јазични средства се пренесуваат во македонскиот јазик, се укажува на тоа дали македонските глаголски еквиваленти имплицираат значења што во германскиот јазик се изразуваат со лексички средства и обратно. Истовремено се констатира и дали во македонскиот јазик се врши граматичка (глаголсковременска) диференцијација на значења што во германскиот јазик се изразуваат со иста глаголска конструкција.

1. Теорија

1.1. Еквивалентност

1.1.1. Контрастивна лингвистика: еквивалентност

Контрастивната анализа се занимава со споредба на два или повеќе јазици во однос на релацијата фонема – графема, морфологијата, лексиката и фразеологијата, синтаксата и прагматиката. Контрастивната анализа не се занимава само со разликите, туку и со сличностите меѓу јазиците, при што се зема предвид фактот дали јазиците што се споредуваат, му припаѓаат на истото јазично семејство или не. Заради различната типологија на контрастираните јазици може да дојде до споредба меѓу аналитички и синтетички јазици или меѓу полисинтетички и флектирачки јазици. Но, за да може да се споредуваат јазиците, мора да постои една константна големина што се нарекува *tertium comparationis*.

1.1.1.1. Јазиците можат да се споредуваат на две нивоа: на ниво на јазичен систем на ниво на јазишна употреба. Секоја споредба меѓу два различни јазици претставува билатерална анализа која се темели врз две или повеќе унилатерални анализи, во зависност од бројот на анализираните јазици. Некои лингвисти како **Питулаинен** (2006: 319), сметаат дека при контрастирањето поимите појдовен јазик (ПЈ) и јазик-цел (ЈЦ) се непотребни, бидејќи јазиците што се споредуваат се рамноправни. Како услов за споредба меѓу јазиците, овој автор ги споменува *tertium comparationis*, еквивалентноста и метајазичната споредливост. *Tertium comparationis* претставува константната големина на двата поима што се споредуваат, која може да има семантички, функционален или комуникативен карактер. Во традиционалните контрастивни проучувања се избирало нивото на споредба, на пример: фонетика, лексика, семантика или синтакса, а потоа на едно од овие нивоа се анализирале поединечните јазици појави. Во овие проучувања, поимот *tertium comparationis* најчесто се наведувал како ономазиолошки (во лексиколошките или во семантичките проучувања) или

како функционален (во областа на синтаксата). Вниманието на лингвистите постепено се проширувало од поединечните јазични појави врз цели текстови, па така почнале да се вршат споредувања на различни видови текстови. Целите на контрастивната анализа се *tertium comparationis* и еквивалентноста, кои се меѓусебно тесно поврзани. *Tertium comparationis* е збир од еквивалентни особини во двата јазика. Еквивалентноста се базира врз степенот на сличност меѓу споредуваните особености. Според Питулаинен (2006: 320), постојат повеќе видови еквивалентност: формална, семантичка, стилска, текстуална и комуникациска. Еквивалентноста може да се дефинира преку две мерни величини: квантитет и квалитет. Квантитативната ја опфаќа целосната, делумната и нуловата еквивалентност. Квалитативната е поврзана со семантичката, стилската, комуникациско-прагматската и текстуалната еквивалентност.

1.1.1.2. **Штернеман** (1983: 12–13), смета дека предмет на конфронтативните проучувања во лингвистиката во голем број случаи е еден јазичен пар, јазична двојка, најчесто странски и мајчин јазик. Нивните генетски и ареални односи, како и нивните типолошки сличности или разлики не претставуваат услов за споредба. Одговорот на прашањето кои јазици се споредуваат, зависи од општествените потреби при изучувањето на странскиот јазик. Тој истакнува дека во последните 30 години се направиле обиди за теоретско толкување на процесите на преведувањето и толкувањето преку востановување на лингвистички ориентирана наука за преведувањето. Тој смета дека конфронтативната лингвистика се базира врз јазичниот систем и врз неговите нивоа, како и врз споредбата меѓу деловите на тие системи, нивните елементи и правила на поврзување на двата јазика, пронаоѓајќи можни еквиваленти. За оваа цел не се неопходни паралелни текстови т.е. постоење на релацијата помеѓу изворниот текст и преводот. За разлика од конфронтативната лингвистика, предметот на проучување во науката за преведувањето и толкувањето е пренесувањето на јазикот при двојазична комуникација. Транслатолозите се занимаваат со прашањето на кој начин настанува еквивалентноста врз смислата на текстот како средство за комуникација, а основа на науката за преведувањето и толкувањето се јазичните законитости. Науката за преведувањето и толкувањето во голем дел

се темели врз постоењето на еквивалентите во два јазика. Таа како своја цел ја има еквивалентноста кај текстовите и формата на јазичните законитости и може да се разбере како употреба на конфронтативна метода врз одреден текст.

Штернеман и др. (1983: 43 и следн.) го дефинира поимот еквивалентност како совпаѓање на значењето на јазичните целисти. Еквивалентноста зависи од видот на јазичниот знак (било да се работи за лексема, морфолошка форма или цела реченица).

Различното структурирање на значењето и различното ниво на прецизирање, т. е. обопштување при именувањето на предметите и на појавите во јазиците ја претставуваат суштината на поимот еквивалентност. Во однос на германскиот и македонскиот јазик, првиот аспект може да се илустрира со следниве примери за различна значенска структура: мак.: *земја*, а) 'планета во Сончениот систем', б) 'копно', в) 'нива', г) 'тло', д) земјиште во нечија сопственост', ѓ) 'почва', е) 'држава'; герм. *Land*, а) 'копно', б) 'нива', в) 'област', г) 'селска област', д) 'држава', ѓ) 'жители на една земја', а вториот аспект, различното ниво на прецизирање, со примерите: мак. *брег* и герм. *Küste*, 'морски брег', *Ufer* 'речен/езерски брег', каде што германскиот јазик диференцира во однос на македонскиот, додека кај примерите мак. *чичко/стрико*, *вујко*, *тетин* и герм. *Onkel* 'чичко/стрико, вујко, тетин' односот е обратен.

Кога се определува релацијата меѓу еквивалентите на два или повеќе јазични системи, мора да се земат предвид социо-економскиот и историско-културолошкиот развој на припадниците на јазичните заедници.

За систематски приказ на совпаѓањата и разликите меѓу два јазика, потребно е да се направи преглед на трите вида еквивалентност: целосна (герм. *totale Äquivalenz*), нулова (герм. *Nulläquivalenz*) и делумна еквивалентност (герм. *partielle Äquivalenz*).

Штернеман ја дефинира целосната еквивалентност како совпаѓање на две семантички компоненти на две јазични појави, што вклучува еднаквост на нивните значенски структури. Таа најчесто се јавува кај научните поими, личните имиња и броевите. Но, и тука може да се јават отстапувања. За да ја илустрира целосната еквивалентност во научната терминологија, Штернеман прави паралелата меѓу германската именка *Blei* и англиската именка *lead*, а

како отстапување од целосната еквивалентност кај хемиските елементи го дава примерот со германската сложенка, *Wasserstoff* која не е во целосна еквивалентност со англискиот еквивалент *hydrogen*. Тој истакнува дека кај сопствените имиња како: *Peter* (герм.) и *Pierre* (франц.) не може да се определи еквивалентност, бидејќи тие немаат сигнификативно, туку само референцијално значење. Кај имињата *Louis Quatorze* (франц.), *Луј Четиринаесетти* (мак.) и *Ludwig XIV* (герм.) кои поради апозицијата имаат и референцијално и сигнификативно значење. Кај топонимите како *Курскх дуга* (рус.) и *Kursker Bogen* (герм.) може да се зборува за целосна еквивалентност, но тоа не е случај со топонимите *С|з Советских Социалистических Республик* (рус.) и *Union der sozialistischen Sowjetrepubliken* (герм.), каде што се јавуваат разлики во структурата поради различното атрибуирање. Штернеман смета дека во граматиката постојат случаи на целосна еквивалентност кај граматичките категории кои во извесна мера ги прикажуваат односите на објективната стварност, како на пример лице и број. Но, тој истакнува дека и тука може да има отстапки, на пример: *die Brille* (герм.), *die Schere* (герм.), кои во францускиот се плуралија тантум или кај учтивата форма, која во германскиот јазик е во трето лице множина, во рускиот јазик во второ лице множина, додека во англискиот за учтиво обраќање не се издвојува специфична глаголска форма.

Нуловата еквивалентност претставува отсуство на елемент за споредување во еден од јазиците кои се контрастираат и е особено значајна при контрастирање на граматички феномени. Според Штернеман тука припаѓаат категориите како на пр. род, падеж и број кај придавките при атрибуциска употреба, кои се определуваат преку конгруентност со именките. Исто така овој вид на еквивалентност може да се јави и кај категоријата номинален род, при споредба на родот во германскиот и родот во англискиот јазик.

Меѓу македонскиот и германскиот јазик нуловата еквивалентност постои кај некои честички, како на пример: *ле, бре, лу* и сл. Пример за ова е преводот на македонската песна *Зајди, зајди* на германски јазик, каде што во стихот: *И ти јасна ле, месечино – Und du, heller Mond*, за честичката *ле* како еквивалент се јавува личната замена *du* во германскиот јазик.

Штернеман истакнува дека на лексичко ниво нуловата еквивалентност во основа не е релевантна односно може да се смета дека постои само како привремена појава. Се јавува кај поими што од социо-културолошки причини отсуствуваат во еден од споредуваните јазици. Во вакви случаи се употребуваат еквиваленти до кои се доаѓа преку (оказионални) описи на поимот кои пак доведуваат до делумна еквивалентност меѓу лексема и парафраза (Штернеман и др. 1983: 52). На пр. *Jugendweihe* – прослава за учениците кои завршиле основно училиште (во ДДР), *Realschule* – еден вид германско шестгодишно средно училиште.

При споредба на јазичните појави во најголем број случаи се јавува делумна еквивалентност. Појавата кога за еден збор од појдовниот јазик (ПЈ) постојат повеќе еквиваленти во јазикот-цел (ЈЦ) се нарекува дивергентност, и обратно, кога за повеќе зборови од ПЈ се јавува само еден еквивалент во ЈЦ се нарекува конвергентност. Конвергентните и дивергентни односи на еквивалентите во два јазични системи се јавуваат и во областа на граматиката. Она што може да се изрази преку граматичка категорија во ПЈ, во ЈЦ може да се изрази со други неграматички средства на синтактичко или лексичко рамниште (Штернеман и др. 1983: 54). Ова може да доведе до еден поинаков проблем во релациите меѓу еквивалентите: замена на лексички или граматички средства во јазикот А со аналитички нелексички и неграматички средства во јазикот Б, во случај кога јазикот Б нема соодветни лексички или граматички средства. На лексичко ниво оваа појава често се нарекува опис или парафраза, на пр. за зборот *Geschwister* во германскиот јазик, како корелат во македонскиот јазик се јавува *браќа и сестри*, но во зависност од ситуацијата можни парцијални еквиваленти се и: *брат и сестра*, *браќа и сестра*, *брат и сестри*, *браќа и сестри*. Ако во овој случај германскиот јазик се земе како ПЈ, а македонскиот јазик како ЈЦ, тогаш тука се јавува дивергентност. Дивергентен однос на исто ниво има и за најголем број зборови кои означуваат крвно или семејно сродство: на пр. зборот *Schwager* има голем број корелати во македонскиот јазик: *девер*, *шура*, *зет (од сестра)*, *баџанак*; *Schwägerin* може да биде *золва*, *свеска/балдаза*, *снаа (од брат)*, *јатрва*; *Schwiegermutter* – *свекрва*, *баба (мајка на сопругата)*, *Schwiegervater* – *свекор*, *дедо (татко на сопругата)*. Кај овие примери семантичкото поле на германскиот збор е пошироко во однос на она од македонскиот јазик. Причините за дивергентноста кај овие зборови се

социо-културолошки и се резултат на семејните релации на Германците и на Македонците. Од друга страна, доколку се земе македонскиот јазик како ПЈ и германските еквиваленти за зборот *кум*, се јавува дивергентност, бидејќи во германскиот јазик корелати се: *Pate, Trauzeuge*. Првиот се однесува на кум за крштевање, а вториот за венчавање. Причината за дивергентност повторно е социо-културолошка и потекнува од македонската традиција на наследување на кумството во семејството, каде што кумот кој ги венчавал младите, ги крштелвал и нивните деца. Дивергентност во македонско-германска насока се јавува кај глаголите: *лови риба – fischen, angeln; оди-gehen, laufen, fahren, fliegen; гледа – sehen, schauen, gucken; знае – wissen, können, kennen*. При конвергентност кај: *вози, оди, патува – fahren*, семантичкото поле во македонскиот јазик е потесно од она во германскиот и затоа германскиот еквивалент претставува само парцијален еквивалент за македонските зборови кои означуваат различно дејство. Во рамките на морфо-синтаксата конвергентност има во примерот:

Тој беше/бил во театар – Er war im Theater.

Глаголот *беше* искажува кажаност, а *бил* прекажаност во македонскиот јазик. Парцијален еквивалент во германскиот јазик за овие две глаголски времиња, минато определено и минато неопределено време, е глаголот *war* во глаголското време претеритум.

Кај *л*-формата на минато неопределено време во македонскиот јазик, глаголот во 3.лице еднина се менува и според род (машки, женски, среден), додека во германскиот јазик има само една форма за сите три рода во сите глаголски времиња. Ова е уште еден пример за конвергентност од морфолошки аспект:

(тој) бил, (таа) била, (тоа) било – war (er, sie, es)

Дивергентност во однос на глаголските времиња се јавува кај:

Тие учеа денес. – Sie lernten heute/Sie haben heute gelernt.

Тие отпатуваа. – Sie sind abgefahren/Sie fuhren ab.

Во првиот пример глаголот *учи* како несвршен глагол во македонскиот јазик може да биде преведен со германскиот еквивалент *lernen* кој исто така е несвршен глагол и спаѓа во групата на дуративни глаголи, но минатото несвршено време во македонскиот јазик свој германски еквивалент може да најде и во двете глаголски времиња претеритум и перфект. Во вториот случај

глаголот *отпатуваа* е од свршен аспект и е добиен со префиксација или префиксна деривација, термин кој го употребува К.Конески (1999:242), и за овој глагол постои соодветен германски еквивалент *sind[...]abgefahren*, или *fuhren[...]ab*, кој исто така претставува глагол од свршен, резултативен вид во двете глаголски времиња перфект и претеритум. Во овој случај се јавува минато свршено време со еквивалент перфект и претеритум. Овие два примери покажуваат дека кога се работи за минатото свршено или несвршено време, тие можат да најдат свои еквиваленти и во претеритумот и во перфектот, во зависност од контекстот и семантиката.

Во рамките на синтаксата, поради имплицитноста на субјектот во македонскиот јазик и неговата експлицитност во германскиот јазик, се јавува конвергентност при делумна еквивалентност во примерот:

Јас одам во банка/Одам во банка – Ich gehe auf die Bank.

1.1.1.3. **Рајн** (1983: 53), пак, разликува три вида еквивалентност во контрастивната лингвистика:

1. семантичка идентичност; 'се работи за исто значење'
2. формална истоветност; 'нешто што може да се изрази со исти средства'
3. слична дистрибуција во дел-структурите, односно во системите на споредуваните јазици; 'нешто што може да се искаже во иста ситуација и да предизвика сличен ефект'

Врз основа на овие три вида еквивалентност, се јавуваат следниве степени на совпаѓање и на разлики меѓу контрастираните јазици:

1. Идентичност која се јавува ако се исполнат сите три вида еквивалентност: семантичка, формална и прагматска во двата јазика. Овој степен на еквивалентност, Рајн (1983: 54) го смета за интересен за проучување за дијахрониската лингвистика и типологија, но не и за контрастивната синхрониска лингвистика поради тоа што ваквата идентичност го исклучува проблемот на интерференција и тешкотиите при изучувањето на странскиот јазик.
2. Лесни и тешки видови на контраст: за лесни видови на контраст се сметаат случаите кога се јавуваат два од трите можни вида еквивалентност, во најголем број од случаите кога се јавува формална и семантичка еквивалентност, но не и прагматска дистрибуциска; за тежок

вид на контраст се смета појавата на семантички или на формални и дистрибуционални прагматски разлики, што подразбира совпаѓање само на содржината или на формата со различна прагматика дистрибуција.

Видови еквивалентност според Рајн:

	Семантичка	Формална	Дистрибуциска
Идентичност: L2 = L1	+	+	+
Контраст: L2 : L1			
Лесен	I +	+	-
Тежок	II + -	- +	- -

Во применетата лингвистика, интересен за проучување е вториот степен на еквивалентност, каде што за споредба е потребен *tertium comparationis*. Најчесто тоа е заедничкото значење односно употребата во иста функција или комуникациска ситуација.

Во рамки на својата контрастивна анализа, Рајн (1983: 75 и следн.) врши споредба помеѓу глаголските системи на германскиот и на англискиот јазик и смета дека постои целосно термилошко совпаѓање, кое е извор на интерферентни грешки поради различните функции и различната употреба на глаголските времиња во овие два јазика, и покрај тоа што е општопознато дека во англискиот субјективното време се означува со терминот *tense*, а објективно време со *time*:

Германски: *Präsens/Präteritum/Imperfekt/Perfekt/Plusquamperfekt/Futur*

Англиски: *present tense/past tense/present perfect/past perfect/future*

Рајн ја дава следнава споредба ако се земат предвид употребата и функциите на глаголските времиња во двата јазика (1983: 76)

	Минато	Сегашност	Иднина
Герм.	(Präteritum) Plusquamperfekt	Präsens	Futur
Англ.	present perfect past perfect past tense	present tense	future tense

Анализирајќи ги глаголските времиња, Рајн (1983: 76 и следн.) говори за две проблематични зони: зона А и зона Б. Зона А се јавува кај глаголските времиња што се употребуваат за минати дејства поради разликите помеѓу германскиот *Perfekt* и англискиот *present perfect*. Зоната Б се наоѓа кај времињата што означуваат дејства во сегашноста заради дуративниот глаголски вид во англискиот јазик. Анализата се одвива во два дела: во првиот се прави контрастивна анализа на податоците кои што се релевантни за споредбата, а се поврзани со описот на формата на двете глаголски времиња во германскиот и англискиот јазик за потоа да може да се предвиди можната интерференција. Во вториот дел на ист начин се дава контрастивен опис на функциите на глаголските времиња во двата јазика. Рајн смета дека и англискиот како германскиот јазик има правилни и неправилни глаголи и при градење на *simple past* треба да се прави разлика помеѓу нив. Правилните глаголи во претеритум завршуваат на *-ed*, а неправилните имаат промена на самогласка во основата, затоа има мали разлики кај претеритумот во двата јазика. Перфектот во англискиот се гради со личноглаголските форми во презент од глаголот *to have* и *past participle*, кој кај слабите глаголи ја има истата форма како во претеритум. Перфектот во германскиот јазик се гради слично како во англискиот, само што не се употребуваат само личноглаголските форми во презент од глаголот *haben*, туку во некои случаи и личноглаголските форми од *sein* како помошен глагол. За овие глаголски времиња, Рајн (1983: 77 и следн.) смета дека употребата на претеритумот во англискиот јазик е поврзана со дејства што се случиле еднаш или повеќе пати во минатото и што завршиле во моментот на зборување (*He arrived yesterday*). Во германскиот, а особено во јужногерманските дијалекти, глаголското време перфект најчесто се употребува со прилози за време (*Er ist gestern angekommen* 'Тој вчера дојде'). На почетокот, претеритумот во германскиот јазик се употребувал за сите дејства во минатото, без оглед на тоа дали влијаеле врз настаните во сегашноста или не. Според нормативната граматика, претеритумот, како во англискиот јазик, може да се употребува за минато дејство што нема никаква релација со сегашноста. Според Рајн, проблемот е во тоа што претеритумот може, но не мора да се употребува во горенаведените случаи, па затоа е заменлив со глаголските времиња перфект или плусквамперфект. Рајн (1983:

80 и следн.) ги наведува јужногерманските дијалекти, каде што единствено глаголот *war* се употребува во претеритум, додека другите глаголи во говорениот јазик се јавуваат во перфект. Сепак нормативната граматика го смета претеритумот за 'раскажувачка форма' (Erzählform) и го нарекува 'глаголско време на сеќавањето' (Tempus der Erinnerung).

Перфектот во англискиот јазик се користи за настани што започнале во минатото и сè уште траат во моментот на зборување или за настани што завршиле во минатото, но сè уште влијаат врз сегашноста. Во англискиот јазик постои јасна разлика помеѓу резултативно завршено дејство и завршеното дејство. Ако треба да се опише резултатот од дејството, тогаш се употребува перфектот (*Have you been to England?*), а доколку се опишува директно за самото дејство, тогаш се користи претеритум (*Were you in England last year?*). Како во германскиот јазик, и перфектот во англискиот јазик може да се замени со глаголското време футур 2 со употреба на временска определба. За разлика од англискиот јазик, перфектот во германскиот може да се користи за минати дејства кои што немаат никаква допирна точка со сегашноста, што се совпаѓа со полето на употреба на претеритумот. Ова пред сè се однесува на субјективни заклучоци и дијалози во стандардниот германски јазик. Во принцип, при секоја друга употреба претеритумот може да биде заменет со перфект, како што тоа е случај во јужногерманските дијалекти и во секојдневниот говор во јужните делови на Германија. При анализата на грешки кај оние што кои ги учат овие два јазика, се јавуваат проблеми при употребата на претеритумот, затоа што кога англиските ученици преведуваат од мајчин јазик на германски тие речиси секогаш точно го употребуваат перфектот. Тоа пак е проблематично за германските родени говорители од јужните делови на Германија, каде што претеритумот не се употребува во дијалектниот говор, што е причината да не прават разлика меѓу различните употреби на претеритумот и перфектот во англискиот јазик (Рајн 1983: 81-82).

1.1.1.4. Заедничкото значење е од голема важност и при пронаоѓање и анализирање на фраземите и нивните еквиваленти во контрастивната фразеологија, каде што освен поделбата на целосна, делумна еквивалентност и нулова еквивалентност, **Коронен** (2007: 77) разликува и три степени на еквивалентност: моноеквивалентност, полиеквивалентност и нулова

еквивалентност. Моноеквивалентноста е присутна кога за фразема од ПЈ постои една иста или слична фразема во ЈЦ:

1. иста фразема (целосна еквивалентност)

сличен како јајце на јаје – ähnlich sein wie ein Ei einem Ei

црн како ноќ – schwarz wie die Nacht

како гром од ведро небо – wie ein Blitz aus heiterem Himmel

се сложуваат како куче и маче – sich vertragen wie Hund und Katze

лесен како перо – leicht wie eine Feder

глупав како ноќ – dumm wie die Nacht

липса како пес – krepieren wie ein Hund

2. слична фразема (делумна еквивалентност)

се витка како црв – sich winden wie ein Aal (букв. 'се витка како јагула')

бесен како рис – wütend wie ein Stier (букв. 'бесен како бик')

одговара како од топ/пушка – wie aus der Pistol geschossen

antworten (букв. 'одговара како испукано од пиштол')

паѓа како круша – herunterfallen wie reife Frucht (букв. 'паѓа како зрел плод')

Полиеквивалентноста (делумна еквивалентност) се јавува кога за фраземата во ПЈ постојат повеќе фраземи во ЈЦ:

es gibt etwas wie Sand am Meer – има нешто како песок во море/како плевел

Нуловата еквивалентност кај фразеологизмите подразбира отсуство на еквивалент во ЈЦ и наложува употреба на парафраза или лексема и доведува до праџијална еквивалентност:

jemanden/etwas durch den Kakao ziehen (букв. 'некого/нешто влече низ какао') – *исмева некого/нешто*

Пронаоѓањето на еквиваленти во литературните преводи не содржи однапред дадени одговори затоа што секое литературно дело е естетски уникат на кој што влијаел индивидуалниот стил на авторот, времето на настанување, издавачот и читателската публика. Особено голем предизвик претставува преводот на текстови чија што специфична содржина се разликува од културолошки аспект од културолошкото опкружување на читателската

публика. Таков предизвик е преводот на драмата БУРЕ БАРУТ од Дејан Дуковски, каде што ПЈ е македонскиот, а ЈЦ е германскиот јазик. При анализата на компаративните фразеологизми врз основа на класификацијата на еквиваленти на Короненен, а според моделот на Бремер, беа добиени следниве резултати (Станкова 2015):

Вид еквивалентност на компаративните фразеологизми	Број на потврди	%
Целосна еквивалентност	5	15,6
Делумна еквивалентност		
Делумна диферентност	15	46,9
Целосна разлика/диферентност	12	37,5
Σ	32	100

Многубројните совпаѓања на елементи од два јазика во сите области на еден јазик, од кои и во горенаведените морфосинтакса и семантика, не се должат само на споредбата меѓу двата лексичко-граматички системи, туку и на нелингвалните елементи од реалноста, во зависност од ситуацијата во која се одвива комуникативниот акт.

1.1.2. Наука за преведувањето и толкувањето: еквивалентност и скопос

Определбата на сличностите и на разликите меѓу јазиците подразбира воспоставување релација меѓу нив, имено пронаоѓање појави во јазикот Б што се им соодветни на појавите од јазикот А. Како појдовна точка во овој процес може да се земат или формата или значењето на јазичните појави и да се пронајдат совпаѓања и разлики.

1.1.2.1. Поимот еквивалентност е централен поим во науката за преведувањето и толкувањето сè до 1990-тите години и до појавата на некои од поновите ставови во науката за преведувањето и толкувањето како оној на **Кауц** (2002) кој смета дека главните фактори во процесот на преведување се: авторот на изворниот текст, нарачателот на преводот со своите намери, адресатот на текстот-цел со своите очекувања, како и самиот преведувач, кој се јавува и како адресат на изворниот текст и како автор на текстот-цел, имено има двојна улога и учествува и во двете комуникациски заедници: во таа на изворниот јазик и во таа на јазикот-цел. Оттаму произлегува дека е поважно преводот да ѝ соодветствува на ситуацијата за која е наменет отколку да му биде верен на изворниот текст во лексички, синтаксички и формален поглед. Преводот треба да ги исполнува очекувањата на адресатот во однос на јазичната и на културната разбирливост онолку колку што тоа го дозволува комуникациската ситуација, неотстапувајќи од разумните очекувања за лојалност кон авторот на изворниот текст.

1.1.2.2. **Колер** (2001: 228 и натаму) дава свој концепт за еквивалентност на ниво на збор, синтагма, реченица и текст. Тој истакнува дека преведувачот прави хиерархија на вредностите во изворниот текст. Колер разликува пет типа еквивалентност меѓу изворниот текст и текстот-цел: денотативна еквивалентност, која се однесува на надворешнојазични појави, конотативна еквивалентност, под која се подразбира начинот на кој е формулиран текстот, текст-нормативна еквивалентност, која ги отсликува текстуалните и лингвистичките норми, прагматската еквивалентност, која се однесува на целта

на текстот и формално-естетска еквивалентност, која го опфаќа јазичниот израз.

- Денотативна еквивалентност (герм. denotative Äquivalenz)

Ваков тип еквивалентност се јавува кога елементот од изворниот јазик и од јазикот-цел се однесуваат на истата појава од стварноста. Главно изразно средство на денотативната еквивалентност претставува лексиката, имено зборовите и синтагмите во јазикот (текстуалните фактори).

Предмет на опис на денотативната еквивалентност е лексиката (зборовите и синтагмите). Во рамките на лексиката тој ги разликува следниве односи или видови еквивалентност (1979: 228):

а) еквивалентност еден спрема еден (1 : 1) или супституција, која е карактеристична, на пример, за броевите: герм. *fünf* наспроти мак. *пет*;

б) еквивалентност еден спрема повеќе (1 : X) или диверсификација: герм. *Onkel* наспроти мак. *чичко/стрико, вујко, тетин*; англ. *control* наспроти герм. *Steuerung, Regelung, Regler*;

в) еквивалентност повеќе спрема еден (X : 1) или неутрализација: герм. *das Ufer* и *die Küste* наспроти мак. *бер*; англ. *screw, bolt* наспроти герм. *Schraube*

г) еквивалентност еден спрема нула (1 : 0) или компензација/иновација: герм. *der Führer* наспроти мак. *фипер*; *Staatsanwaltschaft* наспроти англ. 0;

д) еквивалентност еден спрема дел (1 : 1/x) или интерполација/коментар: герм. *der Geist* наспроти мак. *дух*.

При појавата на случаите под б), јазичните разлики може да се надминат со употреба на заемки, калки, неологизми, фусноти и сл. за да се постигне ваква еквивалентност меѓу изворниот текст и текстот-цел.

- Конотативна еквивалентност (герм. konotative Äquivalenz)

Кај овој тип еквивалентност станува збор за т. н. споредно значење на зборовите. Имено, еден денотат може да се изрази со повеќе синонимни јазични изрази, кои можат да имаат различна конотација (*sterben, das Zeitliche segnen, abkratzen*). Тука спаѓаат историско-јазични, социолингвистички и стилски појави, при чие преведување, изборот на зборовите зависи од стилот на текстот, општествените и географските фактори, медиумот преку кој се пренесува текстот, фреквентноста на зборовите, областа во која се

употребуваат и сл. и, меѓу другото, служи за изразување на одредена конотација.

- Текст-нормативна еквивалентност (герм. textnormative Äquivalenz)

Со текст-нормативната еквивалентност се земаат предвид специфичните одлики на текстот, т. е. текстуалните и јазичните норми. Тука станува збор за посебни видови текстови, на пр. договори, упатства за употреба, научни текстови и сл., при чие преведување мора да се внимава на стилот, синтаксата и организацијата на целиот текст, кои може да не соодветствуваат заемно во изворниот јазик и во јазикот-цел (на пр. структурата на судски пресуди).

- Прагматска еквивалентност (герм. pragmatische Äquivalenz)

Кај прагматската еквивалентност се води грижа за предиспозициите на читателот на преводот да го разбере текстот, при што текстот-цел треба да ја врши својата комуникациска функција. Му се придава значење пред сè на фактот што постојат различни услови за восприемање на изворниот текст и на текстот-цел. Предиспозициите на читателот зависат од повеќе фактори како социјалната припадност, индивидуалните и специфичните предзнаења, образованието, познавањето на јазикот и на темата и сл.

- Формално-естетска еквивалентност (герм. formal-ästhetische Äquivalenz)

Под поимот формално-естетска еквивалентност, Колер (2001: 216) подразбира врска што се однесува на одредени естетски, формални и индивидуални одлики на изворниот текст. Со овој тип еквивалентност се отсликуваат стилските карактеристики на јазичниот израз од изворниот текст во текстот-цел (рима, ритам, метафори, игри на зборови итн.). Ваквата еквивалентност е особено важна и доаѓа до израз во литературните преводи.

1.1.2.3. **Рајс/Фермеер** ја развиваат т. н. скопос-теорија (грч. *σκοπός* – 'цел'), со што доаѓаат до една општа теорија за преведувањето и толкувањето. Тие се оддалечуваат од дотогашниот претежно лингвистички пристап кон преведувањето и ѝ обрнуваат поголемо внимание на функционалната, социолингвистичка природа на преводот.

Според Рајс/Фермеер, решавачки фактор за преведувачките методи и стратегии е целта на преводот. Преводот не мора ниту формално ниту содржински да го имитира оригиналот бидејќи двата текста може да имаат

различна цел во изворната и во културата-цел. Различните цели и функции на преводот изискуваат и различни преведувачки методи. Рајс/Фермеер (според Мундеј 2001) наведуваат шест основни правила на скопос-теоријата:

а) Текстот-цел е дефиниран според скопосот, т. е. целта, врз чија основа се одредуваат методите и стратегиите за преведување со цел да се постигне функциски соодветен резултат.

б) Преводот претставува понуда на информации во културата на јазикот-цел, која се темели на информациите содржани во изворниот текст.

в) Функцијата на текстот-цел не мора да биде идентична со функцијата на изворниот текст, а резултатот од преведувањето или од толкувањето во обратна насока не мора да биде текст идентичен со оригиналот.

г) Текстот-цел мора да биде кохерентен и разбирлив за читателите на јазикот-цел и да функционира правилно во комуникациската ситуација и во културата-цел.

д) Преводот мора да биде кохерентен и со изворниот текст, што значи дека мора да постои усогласеност меѓу информациите што ги прима преведувачот, начинот на кој ги интерпретира и крајните информации што му ги доставува на читателот на јазикот-цел.

ѓ) Претходните пет правила се хиерархиски поставени и доминантно е скопос-правилото.

Според Рајс/Фермеер (1984: 128) во науката за преведувањето и толкувањето постојат повеќе теории за дефинирање на поимот еквивалентност: Јегер ја застапува теоријата дека се работи за поим позајмен од јазикот на логиката, бидејќи логиката како наука е претходник на билингвалната Науката за преведувањето и толкувањето; Вилс пак претпоставува дека овој поим потекнува од јазикот на математиката, каде што под „еквиваленти“ се подразбира совпаѓање на елементи од две различни множества.

1.1.2.4. **Луман** (1970: 17) ја подразбира еквивалентноста како теорија на еден систем: „А и В се функционални еквиваленти, доколку и двата елемента се наменети за решавање на проблемот Х “. Оваа дефиниција на поимот според Рајс/Фермеер (1984: 129) би можела да се примени во науката за преведувањето и толкувањето: За Х може да се одреди можна транслаторна

функција, на пр. дејство/смисла/[...] или еден функционален комплекс, на пр. исход-во-дадена-ситуација[...]. Потоа се дознава што всушност се случува, дали има решение на постоечкиот проблем и така се доаѓа до фактичката еквивалентност. На овој начин се постигнува разграничување на поимот еквивалентност меѓу теоретското прикажување и практичното достигнување.

Покрај Рајс/Фермеер, скопос – теоријата ја развива и **Норд**, која ја разгледува концепцијата на функционален соодветен превод.

Норд (1991: 31) смета дека преведувањето и толкувањето претставуваат создавање на текст-цел соодветен по функција, кој во зависност од посакуваната или бараната функција на текстот-цел (скопос на преводот и на толкувањето) има различно спецификувана врска со постоечкиот изворен текст. Со преведувањето и со толкувањето се овозможува комуникација, која без нив немало да се оствари поради постоечките јазични и културни бариери.

Главната разлика меѓу гледиштето на Норд и она на Рајс/Фермеер се состои во тоа што Норд се осврнува и кон значењето на изворниот текст. Таа ги внесува термините функционален соодветност (герм. Funktionsgerechtigkeit) и лојалност (герм. Loyalität). Според Норд (1991: 32), покрај функционалната соодветност на преводот, на која смета адресатот на текстот-цел, постои и одредена „поврзаност“ со изворниот текст и преводот зависи од компатибилноста на преведувачкиот скопос со изворниот текст. Во тој поглед преведувачот е двојно обврзан: и кон изворниот текст и кон ситуацијата за која е наменет преводот во културата-цел, имено има одговорност и кон авторот на изворниот текст и кон реципиентот на текстот-цел. Оваа одговорност Норд ја нарекува лојалност. Преку анализа на ситуацијата за која е наменет преводот и на функцијата на изворниот текст, преведувачот треба да реши кои елементи од изворниот текст треба или мора да се зачуваат, а кои да се изменат, т. е. да се преработат. Според оваа авторка, преведувачот треба да добие информации за функцијата или функциите на текстот, целната група, медиумот преку кој ќе се пренесе преводот и сл. Норд (1991) дава преглед на двата најзастапени преведувачки процеса, преведувањето во две фази и преведувањето во три фази, а потоа ја внесува новата концепција на т. н. кружен модел на преведување. Кај преведувањето во две фази, процесот се состои од анализа и од синтеза. За време на анализата, преведувачот го восприема и го анализира изворниот текст, а при синтезата одново го формулира во јазикот-цел. За

разлика од ова, кај преведувањето во три фази има дополнителна меѓуфаза на трансфер. Тогаш „сместата на восприеменото“ се поврзува со „намерата на она што треба да се пренесе“ преку еквивалентност или преку функциски промени согласно со целта на текстот, при што доаѓаат до израз компетенциите на преведувачот и толкувачот. Според кружниот модел на Норд, во првата фаза преведувачот ги анализира информациите од текстот-цел, т. е. факторите релевантни за одредување на скопосот и во втората фаза го анализира изворниот текст за да реши дали наредениот текст-цел и изворниот текст се компатибилни во однос на целта. Во третата фаза тој започнува со приспособувањето на важните елементи од изворниот текст кон целта на преводот, додека во четвртата фаза го создава текстот-цел. Моделот се нарекува кружен бидејќи преведувачот во секој момент може да се врати на некоја претходна фаза, т. е. преведувањето не се врши еднонасочно од точка А (изворен текст) до точка Б (текст-цел).

1.1.2.5. **Прунч**, слично како Рајс/Фермеер и Норд, се издвојува од ставовите за примена на еквивалентноста при преведувањето и се свртува кон скопос-теоријата. Според Прунч (2000: 8) преведувањето претставува „конвенционална, интерлингвална и транскултурна интеракција“, додека пак скопосот е секоја начелно арбитарна, интертекстуална врска меѓу изворниот текст и текстот-цел, која треба да се реализира (проспективно) или е реализирана (ретроспективно) од страна на преведувачите. Тој ги разгледува преведувањето и толкувањето во интеракција со културата, при што дава преглед на неколку типови преведување и толкување, а различните видови скопос претставуваат различни начини за надминување на асиметријата меѓу јазиците и културите. Тој истакнува дека токму инсистирањето на принципот на еквивалентност и на репродукција на оригиналот довеле до маргинализирање на улогата на преведувачите и на науката за преведувањето. Прунч (2000: 14), ги воведува и термините преведувачка култура (герм. Translationskultur) и преведувачка етика (герм. Translationsethik), со што се приближува до ставовите на Норд, вбројувајќи ги кооперативноста, лојалноста и транспарентноста во елементите на преведувачката култура, под која се подразбира „историски развиен супсистем на една култура кој се однесува на полето на активност на преведувањето и на толкувањето и кој се состои од

низа на општествено етаблирани, управувани и управливи норми, конвенции, очекувања и вредносни претстави од сите партнери што моментно или потенцијално учествуваат во преведувачките процес“ (Прунч 1997: 177). Поедноставувањето на прашањето за еквивалентност во рамките на контрастивно-лингвистичката парадигма е причина за создавање на јазичен инструментариум, што ги одредува релациите меѓу еквивалентите. Колку подалеку е овој инструментариум, бројот на јазичните структури помеѓу два јазика кои можат да се сведат на линеарни релации помеѓу еквивалентите сè повеќе се приближува до нула. Големiot број дефиниции за еквивалентност и видовите еквивалентност во терминологијата, како и асиметричките релации од еден спрема многу до нула еквивалентност биле дел од проучувањата во науката за преведувањето и толкувањето во 80-тите години од XX век. Прунч ја воведува следнава класификација која е поврзана со пронаоѓањето и анализата на еквивалентите во текстот-цел, при преведување на изворниот текст:

- нулов превод или идентитет: преземање на изворниот текст без промени;
- псевдопревод е т. н. „привиден или лажен“ превод, бидејќи се работи за претставување на изворниот текст како превод заради остварување престиж;
- хомологно преведување или т. н. „буквален превод“, преведување на збор по збор на текст од изворниот текст во текстот-цел;
- аналогно преведување кое е поврзано со промени на ниво на морфема, лексема, колокација, фразема и реченица;
- дијалогско преведување каде што преведувачот е интерпретатор на изворниот текст и креатор на текстот-цел, притоа се става акцент врз когнитивната обработка на изворниот текст и на културолошкото совпаѓање на контекстот;
- тријалогско преведување во чии рамки преведувачот намерно се вклучува помеѓу изворниот текст како испраќач и текстот-цел како примач, пришто доаѓа до промена на авторските намери и функциите на текстот;
- дијаскопско преведување го има мотото во преводот „сè е возможно“, затоа преведувачот го користи изворниот текст само како изворен материјал, селектирајќи елементи од структурата и функцијата на изворниот текст за да создаде нов текст.

Како примери за нулов превод или идентитет се јавуваат наслови на книги или филмови: англ.: *Jane Eyre* – герм.: *Jane Eyre*; герм.: *Effi Briest* – англ.: *Effi Briest*. Посебен предизвик според Бојковска (2015) е идентитетот поврзан со транскрипција и транслитерација кај јазиците со различен правопис: англ.: *Jane Eyre* – срп.: *Džejn Er*, мак. *Џејн Ер*; герм.: *Effi Briest* – срп.-хрв, мак. *Ефи Брист*. Идентитетот според неа не се однесува само на сопствените именки: герм.: *Lust* – англ.: *Lust*, иако кај оваа стратегија можат да се најдат елементи на интерлингвалност кога оригиналниот наслов се јавува во друго географско подрачје, стапувајќи во контакт со друга култура.

Хомологијата како стратегија се однесува на истоимениот тип превод т.е. превод „збор по збор“, во кој површинските елементи на изворниот текст се пренесуваат со површински елементи на јазикот-цел, притоа неземајќи ги предвид контекстот и културолошките разлики на двата јазика. Тука Прунч ги споменува сложените зборови, јазичните изрази или реченици во изворниот текст.

Аналогија е кога површинските елементи на изворниот текст се преведуваат смисловно и функционално со помош на соодветни елементи од јазикот цел. Како пример за тоа Бојковска ги наведува насловите: герм.: *Komm, süßer Tod* – англ.: *Come, Sweet Death*; герм.: *Im Westen nichts Neues* – срп.: *На Западу ништа ново*; мак.: *На Запад ништо ново*.

Кај варијацијата се работи за дијалошко преведување каде што преведувачот според Прунч конгнитивно го обработува изворниот текст и текстот-цел, притоа вршејќи прилагодување на преводот кон нивото на знаење на примачот. Централна улога при овој вид превод има функцијата како константа и оваа постапка одговара на функционалниот превод кај Норд (1993).

1.1.2.6. **Бухери** (2012) разликува три вида на варијација: а) модификација, промена која опфаќа минимални интервенции во преводот во однос на интерпункцијата, редоследот на набројување, граматички категории како што е на пример глаголското време: англ.: *Hard target* – герм.: *Harte Ziele*; б) редукцијата е упростување на компликуваните синтагми со испуштање елементи: англ.: *Up at the vila* – герм.: *Die Villa*, и в) експанзија е обратен вид на варијација со додавање јазични елементи во преводот: англ.: *Stick* – герм.: *Sie nannten ihn Stick*.

Според Бухери (2012), иновацијата одговара на дијаскопското преведување на класификацијата на Прунч. Структурата и функцијата на изворниот текст не се важни, додека акцентот е на функцијата на текстот-цел. Оваа постапка Прунч ја нарекува: „Сè е можно“ (Прунч 2000: 52). Во примерот англ. *Spotlight* – мак. *Под лупа* или во англ. *Up in the Air* - герм. *Mr. Bingham sammelt Meilen* иако не постоји семантичко совпаѓање на ниво на лексеми, постои семантичко јадро врз основа на општа култура на преведувачот.

Хибридните преводи се комбинација на претходните постапки: на пример може да постои комбинација од аналогича и семантичка редукција со помош на формална експанзија: герм.: *Im Westen nichts Neues* – англ.: *All Quiet on the Western Front*. „Значење е пренесено аналогно, но во преводот се прецизира дека се работи за фронт.“ (Бојковска 2015)

1.1.3. Коментар

Поимот еквивалентност како предмет на проучување се јавува и во лингвистиката и во Науката за преведувањето и толкувањето. Поделбата на видовите еквивалентност за кои говори Штернеман во 80-тите години во областа на конфронтативната лингвистика ја презема и Коронен при класификација на компаративните фразелогоизми. Оваа терорија претставува основа за натамошни проучувања и критики на полето на Науката за преведувањето и толкувањето по 2000-тата година, каде што се развиваат повеќе типови класификација врз основа на преведувачката практика.

Во контрастивната лингвистика од една страна се јавува:

- целосна еквивалентност
- нулова еквивалентност и
- делумна еквивалентност.

Од друга страна, тие еквивалентности се однесуваат на областите:

- семантика и
- граматика (морф. и синтакса).

Еквивалентностите се разгледуваат:

- кај семантиката во однос на семантичките компоненти и на семантичката структура (овде можат да се вбројат културноспецифичните елементи и евентуално сопствените имиња)
- во граматиката во однос на граматичките категории и на нивната реализација (граматички релации што отсликуваат надворешнојазични односи (на пр. број на именките) и такви што имаат внатрешнојазична улога (на пр. род на општите именки).

Ако се исполнети двата критериума во двете области, може да се говори за целосна екв., во спротивно за делумна или за нулова.

Кај граматичките категории се разликуваат такви што отсликуваат односи во надворешнојазичната стварност (еднина: *Buch*, множина: *Bücher*), и такви што имаат само внатрешнојазична улога (среден род: *Buch*, женски род *книга*).

Кај значењето се разликува денотација и референција. Денотација имаат зборовите, на пример, именките во речник (*Buch*). Тоа е целото множество книги во реалноста. Кога на именката ќе ѝ се придружи детерминатор,

вклучувајќи го и нуловиот детерминатор, таа станува именска синтагма и има референција (*dieses Buch*), тоа е конкретната книга на која се однесува именската синтагма. Денотацијата може да се опише и како референциски потенцијал. *Buch* потенцијално може да се однесува на секоја книга од реалноста, но во соодветната им. синт. ќе се прецизира референтот (на која книга се однесува). Сопствените именки претставуваат посебна група и кај нив и според Штернеман има исклучоци, иако тој ги споменува кога говори за целосна еквивалентност. Тие немаат денотација (ништо не значат), туку имаат само референција. *Rosa* нема денотација, го нема значењето дека личноста се поврзува со роса, туку има само референција (упатува на личноста што го носи тоа име).

Културноспецифичните елементи во еден текст немаат денотација во јазикот цел, а немаат ни референција. Ако постои преземање на личните имиња од изворниот јазик без никаква интервенција, тоа е преземање, не е преведување и одговара на Прунчовиот нулов превод. Доколку има и најмала промена при преземање од изворниот јазик, тогаш доаѓа до промена на писмото и до пренесување со транскрипција и транслитерација и оваа стратегија можат да се најдат елементи на интерлингвалност кога елементи од изворниот јазик се јавува во друго географско подрачје, стапувајќи во контакт со друга култура.

1.2. Разликите меѓу глаголските системи на германскиот и на македонскиот јазик

1.2.1. Глаголските времиња во германскиот јазик

Личноглаголските форми во германскиот јазик ги опфаќаат формите за: презент, претеритум, конјунктив 1, конјунктив 2 и императив. Тие се менуваат по лице и по број. Секоја главна реченица содржи барем една личноглаголска форма. Личноглаголските форми можат да се комбинираат со инфинитивот или со партиципот 2, од што се образува глаголски комплекс (Бојковска 2006: 39).

Нелични глаголски форми во германскиот јазик се: инфинитив (*singen*), партицип 1 (*singend*), партицип 2 (*gesungen*). Инфинитивот (Infinitiv) се гради со наставката *-(e)n*, која се додава на глаголската основа. Инфинитивот се употребува на следниве начини: како дел од глаголскиот комплекс и тогаш се комбинира со личноглаголска форма, во зависни реченици и во заповедни реченици. Партиципот 1 (Partizip I / Partizip Präsens) се гради со наставката *-d*, која се додава на инфинитивот: *lachend, laufend, singend*. Тој означува дејство што се врши во произволно време и што се посматра од гледиштето на неговиот вршител (Бојковска 2006: 41).

Во германскиот јазик постојат шест глаголски времиња: презент (Präsens), претеритум (Präteritum), перфект (Perfekt), плусквамперфект (Plusquamperfekt), футур 1 (Futur I) и футур 2 (Futur II).

Презентот е просто глаголско време, се состои од личноглаголска форма и се образува со додавање на следниве наставки за лице и број на глаголската основа: *-e, -st, -t, -en, -t, -en*. Кај некои неправилни глаголи постои промена на вокалот во основата во 2. и 3. лице еднина. Најчесто станува збор за умлаут (*fahren*) или за премин на *e* во *i* (*geben*) или *ie* (*lesen*) (Бојковска 2006: 42).

Презентот може да се однесува на различни моменти или периоди: на сегашноста (*Er arbeitet im Garten*), на иднината (*Was macht ihr morgen?*) или на минатото: *Gestern treffe ich einen alten Freund auf der Straße*. Во првиот и во вториот случај можат да се јават временски определби за сегашност, односно идност, а во третиот случај временската определба за минатото е

задолжителна. Презентот може да е временски неопределен: *Die Erde bewegt sich um die Sonne*. Тогаш не се јавува временска определба (Бојковска 2006: 43).

Претеритумот е просто глаголско време и се состои од личноглаголска форма. Тоа кај кај слабите глаголи се гради со наставката *-t*, која се вметнува меѓу глаголската основа и наставката за лице и број. Кај јаките глаголи се јавува аблаут и нема темпорална наставка. Наставките за лице и број кај слабите глаголи се: *-e, -est, -e, -en, -et, -en*, а кај јаките глаголи: *-, st, -, -en, -t, -en*. Ако глаголската основа завршува на *d* или *t*, се вметнува *-e* меѓу основата и наставката *-t*: *(ich) red-e-t-e; (du) red-e-t-est; (er/sie/es) red-e-t-e*. Ако глаголската основа завршува на *m* или *n* и ако пред нив стои друг консонант, освен *r* или *l*, се вметнува *e* меѓу глаголската основа и наставката *-t*: *(ich) atm-e-t-e; (du) atm-e-t-est; (er/sie/es) atm-e-t-e*, но: *(du) lernt-est; (du) film-t-est*. Кај јаките глаголи чија основа завршува на *s* и *ß*, во 2. лице еднина се вметнува *e* меѓу основата и наставката за лице и број: *(du) saß-e-st; (du) las-e-st*. Ако глаголот содржи нагласен разделен префикс, тогаш префиксот стои на крајот од главната реченица (*Er kam um 2 Uhr an.*).

Во своето основно значење, претеритумот се однесува на минатото и може да се јави со значенски соодветна временска определба: *Er kam (gestern) in Skopje an*. Понекогаш тој може да се однесува со сегашноста и да комутира со презентот во случаи кога говорителот се повикува на некоја претходна ситуација поврзана со сегашната: *Wie war Ihr Name?* (Бојковска 2006: 43).

Перфектот е сложено глаголско време од личноглаголска и од нелична форма. Личноглаголската форма се состои од презент од помошните глаголи *haben* или *sein* и неличната глаголска форма партицип 2 од главниот глагол: *Sie haben ein neues Haus gekauft. Die Kinder sind im Park gegangen*. (Бојковска 2006: 43). *haben* се употребува за следниве глаголи: преодни (транзитивни), односно глаголи кои можат да се јават со акузативен објект: *haben, essen, sehen*; повратни и повратно употребени глаголи: *sich benehmen, sich kämmen*; модални глаголи, нелични глаголи: *regnen, es; blitzen, es; dunkeln, es*, непреодни (интранзитивни) глаголи, односно глаголи кои не се јавуваат со акузативен објект, но само се од несвршен вид: *arbeiten, schlafen, sitzen*, со исклучок на:

anfangen, beginnen, aufhören, enden, кои иако се свршени градат перфект со *haben*. *sein* се употребува со: непреодните глаголи од свршен вид, глаголите на движење, глаголите *sein* и *bleiben*. Кај модалните глаголи, инфинитивот го заменува партиципот 2 (*Sie hat nicht abreisen dürfen / können / mögen / müssen / sollen / wollen*). Ист е случајот со глаголите *helfen, hören, lassen, sehen* кога се јавуваат со инфинитив од друг глагол (*Sie hat mir aufräumen helfen*).

Перфектот може да се однесува на различни периоди. Тој изразува минато дејство, при што временската определба е факултативна: *Wir haben (gestern) einen Spaziergang gemacht*. Тој има резултативно значење и изразува свршено дејство, кое завршило во минатото или во моментот на зборувањето: *Ich habe diesen Wein schon gekostet*. Свршеното дејство може да се случи во иднина: *Bis nächster Woche habe ich meine Arbeit angegeben*. Во последниве два случаја, кога се изразува сегашност и иднина, временските определби се задолжителни (Бојковска 2006: 44).

Плусквамперфектот е сложено глаголско време сочинето од претеритум од *haben* или *sein* и од партицип 2 од главниот глагол: *Die Kinder waren im Park spazieren gegangen*. Во изборот на помошниот глагол важат истите правила како и кај перфектот.

Плусквамперфектот е сложено глаголско време од личноглаголска и од нелична форма и изразува дејство кое се завршило во минатото: *Ich hatte gestern ein neues Haus gekauft*. Ова глаголско време најчесто се употребува во сложени реченици, заедно со други глаголски времиња, на пример со претеритум: *Nachdem ich alle Vorbereitungen getroffen habe, legte ich den Termin fest*.

Футур 1 е сложено глаголско време од личноглаголска и од нелична форма. Ова глаголско време се гради со презент од глаголот *werden* и со инфинитив од главниот глагол: *Sie wird uns alles zeigen*. Ова време има две значења: првото е модално и изразува претполагано дејство во сегашноста: *Er wird (jetzt) nicht zu Hause sein*, додека второто значење изразува идно дејство: *Wir werden (bald) einen Brief schreiben*. Во двата случаја временската определба е факултативна, а слична разлика се прави и во македонскиот јазик со различно образување на идното време: *Toj ne ќе е дома*. (претполагано

сегашно дејство) наспрема *Toj нема да биде дома.* (идно дејство) (Бојковска 2006: 44).

Футур 2 е сложено глаголско време од личноглаголската форма од глаголот *werden* во презент и од неличната форма инфинитив 2 од главниот глагол: *Sie wird ihm geholfen haben.* Ова време изразува претполагано дејство во минатото: *Er wird ihm (gestern) alles erzählt haben.* Временската определба е факултативна (Бојковска 2006: 44).

Сите глаголски времиња во германскиот јазик можат да се јават во **конјунктив**: конјунктив презент (конјунктив 1) и конјунктив претеритум (конјунктив 2) се состојат само од личноглаголска форма, а сите други времиња се состојат од помошен глагол и од нелична форма (инфинитив или партицип 2) на главниот глагол (Бојковска 2006: 44).

Конјунктив 1 се гради со наставката *e* која се додава на инфинитивната глаголска основа и следниве наставки за лице и број: -, *st*, -, *n*, *-t*, *-n*. истото важи и за модалните глаголи, а во некои случаи како формите на глаголите што завршуваат на *-eln* отпаѓа наставката *-e* (*handeln*). Таму каде што доаѓа до формално совпаѓање на конјунктивот 1 со презентот во индикатив, тој се заменува со конструкцијата *würde* + инфинитив или со конјунктив 2. Конјунктивот 1 се користи во зависни реченици, на пример, за прекажување на дејство: *Sie sagt(e), sie schreibe bald einen Brief* или за да изрази иреалност на некоја состојба во т. н. иреални споредбени реченици: *Er tut, als sei er der Abteilungsleiter.* Конјунктивот 1 може да се јави и во главни реченици на стручни текстови, рецепти за готвење, упатсва за употреба и сл. (Бојковска 2006: 45).

Конјунктив 2 се гради од претериталната основа. Кај слабите глаголи тој формално се совпаѓа со претеритумот во индикатив, а кај јаките има умлаут и се додава *-e* доколку наставката за лице и број не ја содржи оваа наставка. Поради тоа што тој кај слабите глаголи често се совпаѓа со претериталната форма во индикатив, тој често се заменува со конструкцијата *würde* + инфинитив. Конјунктивот 2 означува услов чие исполнување е неизвесно: *Wenn sie Geld hätte, würde sie eine Reise machen.* и во иреални споредбени реченици:

Er tut so, als wäre er der Abteilungsleiter., во кои може да се замени со конјунктивот 1, но за разлика од него изразува дистанцираност на говорителот. конјунктивот 2 често се користи за прекажување на дејство: *Sie sagte, sie bekäme schon den ersten Preis.* Во независните реченици конјунктивот 2 служи за изразување желба или за учтиви изрази (Бојковска 2006: 45).

Сложената **würde-форма** се гради од претеритум од глаголот *werden* во конјунктив и инфинитив. Оваа форма се употребува наместо конјунктив 2 (конјунктив претеритум и конјунктив плусквамперфект) и за изразување на идно дејство во минатото (Кану-www.canoo.net):

- Konjunktiv Präteritum / *würde* + Infinitiv Präsens и

Konjunktiv II Plusquamperfekt / *würde* + Infinitiv Perfekt (*würde*-Perfekt):

Wenn er doch endlich käme! / Wenn er doch endlich kommen würde!

Sie sagten, sie hätten den Weg nicht gefunden. / Sie sagten, sie würden den Weg nicht gefunden haben.

- Идно дејство во минатото (Zukunft in der Vergangenheit):

Er nahm auf niemand Rücksicht. Das würde er noch bereuen.

Er lernte die Schauspielerin, die später seine Frau werden würde, in Frankreich kennen.

Конјунктивот од другите глаголски времиња: конјунктивот перфект се гради со конјунктив 1 од глаголите *haben/sein* + партицип 2. Овие форми обично се употребуваат за прекажување дејство што се случило пред дејството во воведната реченица. Во желбените реченици, конјунктивот плусквамперфект изразува неостварена желба. Футур 1 конјунктив се гради со конјунктив од *werden* + инфинитив, а футур 2 со истиот помошен глагол + инфинитив 2. Формални разлики наспрема индикативот постојат само во 2. и 3. лице еднина (Бојковска 2006: 46).

Императивот се образува само во 2. лице еднина и 1. и 2. лице множина. Формата за 2. лице еднина се образува од презентската основа, на која често се додава наставката *-e*: *achte, komm(e), gib, lies*, а во 2. лице множина на оваа основа се додава *t*: *achtet, kommt, gebt, lest*. Формата за 1. лице множина формално одговара на формата за 1. лице множина конјунктив I, но задолжителна е употребата на личната замена: *achten wir, geben wir*. Со императивот се изразува потреба да се изврши некое дејство.

1.2.2. Глаголските времиња во македонскиот јазик

Личноглаголските форми во македонскиот јазик ги опфаќаат формите за: сегашно време, минато определено свршено и несвршено, минато неопределено свршено и несвршено, предминато, идно, минато-идно, идно прекажано време, форми со *има/нема* и императив. Тие се менуваат по лице и по број.

За нелични глаголски форми во македонскиот јазик се сметаат: глаголската *л*-форма, глаголска придавка, глаголски прилог и глаголска именка.

Глаголската *л*-форма има промени само по род (во еднина) и по број и се образува од глаголот и наставките: *-л, -ла, -ло; -ле: читал, читала, читало; читале*. Со *л*-формата се градат неколку сложени глаголски форми: минато неопределено време, предминато време, идно прекажано време и можен начин.

Глаголската придавка има особености и на глаголот и на придавката. и има форми за трите рода, за двата броја и се членува (како придавка). Таа се образува од глаголот и наставките: *-н, -на, -но, -ни* и *-т, -та, -то, -ти: читан, читана, читано, читани*.

Глаголскиот прилог се образува од несвршени глаголи со наставката *-јќи: читајќи, плетејќи, пеејќи, играјќи, скокајќи*. Глаголскиот прилог искажува паралелно дејство со дејството на глаголот во лична форма.

Глаголската именка се образува од несвршени глаголи со наставката *-ње: гледање, одење, пиење*. Глаголската именка е во среден род, а има еднина и множина и се членува како именката.

За образувањето на **сегашното време** во македонскиот јазик како проста глаголска форма се користат пет различни наставки и една нулта наставка. Наставките кои се додаваат според лица и број се: 1. лице еднина: *-м;* 2. лице еднина: *-ш;* 3. лице еднина: *-;* 1. лице множина: *-ме;* 2. лице множина: *-те;* 3. лице множина: *-ат*.

Сегашното време ги има и следниве значења (Бојковска и др. 2001:118):

1. Сегашност
2. Минатост: *Едно време, на врвот од дрвото се покажува петокрака. Свети петокраката, кон сите страни на светот свети, мислиш дека*

гори небото. Ништо друго појасно не се гледа од петокраката. Нејзината светлина нè заслепува, ни ги побелува црнките, нè замижува. (П. Андреевски)

3. Идност: *Задутре заминуваме на подолга турнеја во Франција. Се враќаме дури кон крајот на месецот. (в. Вечер)*
4. Свремениост / општовремениост: *Сонцето ослободува голема енергија.*
5. Повторливост: *Секоја недела одам на излет.*
6. Готовност: *За половина час доаѓам кај тебе.*
7. Истовремениост со друго дејство: *Почнува/почна/почнуваше/беше почнал/ќе почне да станува неподнослив.*

Минатото определено несвршено време (имперфект) како проста глаголска форма се образува со додавање на наставки на соодветното лице. Наставките се додаваат на основниот вокал *а* кај глаголите од *а*-глаголска група и на основниот вокал *е* кај глаголите од *е*- и *и*-глаголска група. Наставките кои се користат за образување на ова време се: 1. лице еднина: *-в*; 2. лице еднина: *-ше*; 3. лице еднина: *-ше*; 1. лице множина: *-вме*; 2. лице множина: *-вте*; 3. лице множина: *-а*.

Основното значење на минатото определено несвршено време е искажување на засведочено дејство во одвивање, во траење и се искажува со формите од несвршените глаголи. Форми на минато определено несвршено време имаат и свршените глаголи (*викнев, кажев*), но тие не се самостојни (одат со *ако, да, ќе*) и имаат и други значења (услов, идност во минатото и сл.). Ова глаголско време може да има и второстепени значења (Бојковска и др. 2001:119):

1. Минато
2. Услов: *Ако седеше дома, не ќе се разболеше.*
3. Блага заповед: *Да им помогнеме малку во работава, ќерко!*
4. Повторливост: *Секое утро стануваше во шест наутро, се миеше и одеше на прошетка покрај реката.*
5. Готовност: *Сигурно доаѓав кај вас, да не беше блокадата на патот.*

За образување на **минатото определено свршено време**, како проста глаголска форма, македонскиот јазик има развиено систем на наставки кои се додаваат на основниот глагол: 1. лице еднина: *-в*; 2. лице еднина: *-;* 3. лице еднина: *-;* 1. лице множина: *-вме*; 2. лице множина: *-вте*; 3. лице множина: *-а / -ја*.

Основното значење на минатото определено свршено време (аорист) во македонскиот јазик е искажување на заокружено и засведочено дејство (во присуство или со учество на говорителот) во еден определен момент во минатото. Временскиот период што го опфаќаат формите на ова време може да биде сосема кус (*Погледна накај него.*), но и подолг (*Куќата ја изградија за шест месеци.*). За образување на ова време се употребуваат глаголи од свршен вид, но во поректи случаи, обично во народниот јазик, има образување и од несвршени глаголи: *Три дни лежав болен. - Една вечер спав надвор.* Со ова време може да се означува и (Бојковска и др. 2001: 121):

1. Минато
2. Идност: *Пливајте побргу бидејќи ве постигнаа домаќините!*
3. Услов: *Го положив ли возачкиот испит до јуни, цело лето ќе шетам низ светот.*
4. Сегашност: *Се наполнија бочвите, дојдоа гостите.*

Минатото неопределено свршено време како сложена глаголска форма се образува со сегашното време на помошниот глагол сум и глаголската *л*-форма на менуваниот глагол. Глаголот кој се менува во ова време е секогаш од свршен вид, по кој е и добиено името перфект. Важно е да се напомене дека за трето лице еднина и множина нема форма на помошниот глагол сум. Помошниот глагол сум во ова време се користи поради тоа што глаголската *л*-форма е нелична т.е. нема лице. Како и кај останатите определени времиња, така и кај ова време несвршените *л*-форми од свршените глаголи немаат самостојна употреба, како на пример глаголите паднал, станал, туку тие се комбинираат со честиците *ако, да, ќе* и сл.

Минатото неопределено несвршено време како проста глаголска форма се образува со сегашното време на помошниот глагол сум и глаголската *л*-форма на менуваниот глагол. Глаголот кој се менува во ова време е секогаш

од несвршен вид, по кој е и добиено името перфект. Важно е да се напомене дека за трето лице еднина и множина нема форма на помошниот глагол *сум*. Помошниот глагол *сум* во ова време се користи поради тоа што глаголската *л*-форма е нелична т.е. нема лице.

Основното значење на **минатото неопределено свршено и несвршено време (перфект)** во македонскиот јазик е изразување минато дејство без да се укаже или да се определи конкретниот момент на одвивање на дејството. Формите на ова време може да се употребуваат за:

1. Минато
2. Прекажување (дејство што ни го соопштил некој друг): *Во селото живеел некој сиромав човек. Имал пет деца.*
3. Директно кажување на дејството (предавање на засведочено дејство): *Сум те прашал повеќе пати. Никогаш не си ми кажал ништо.*
Покрај основното значење ова глаголско време има други значења како (Бојковска и др. 2001:127):
4. Констатација: *Многу си пораснала. – Ние веќе излегуваме, а ти уште не си се соблекол.*
5. Заповед: *Без да ме прашаш, немој случајно да си излетал надвор!*
6. Идност: *Да прошетаме малку дури не се стемнило.*
7. Современост: *Се стркалало поклопчето, си го нашло грнчето.*
8. Претпоставка: *За овој половина час веројатно го испил кафето и време е да не прими.*

Предминатото време како сложена глаголска форма во македонскиот јазик се образуваат со употреба на *сум* конструкцијата во минато определено несвршено време и со глаголската *л*-форма која најчесто е од свршен глагол.

Основното значење на предминатото време е дејство што се случило пред друго дејство во минатото: *Кога ги побаравме тие веќе беа излегле од дома.* Предминатото време во современиот македонски јазик има многу поограничена употреба во однос на другите временски и начински форм и често се заменува со минатото определено или неопределено време, како и со конструкциите со глаголска придавка, посебно кога се употребува без сопоставување со друго минато дејство: *Беше се облекол како за на*

свадба./Беше облечен како за на свадба./Се имаше облечено како за на свадба./Се облекол како за на свадба (Бојковска и др. 2001:127).

Идното време (футур) како сложена глаголска форма во македонскиот јазик се образува со честичката *ќе* и со глаголот што се менува, каде честичката е пред глаголот. Глаголот ги зема соодветните форми од сегашното време.

Со идното време во македонскиот јазик се означува дејство кое се врши или се извршува по моментот на зборувањето: *Марко ќе оди во Охрид. Ќе ја прочитам книгата за неколку дена.* Поимот иднина може да се однесува не само на периодот по сегашноста, туку и на периодот по некој момент во минатото: *Пред една недела ми кажаа дека Марија ќе оди во Охрид.* Тука глаголската форма *ќе оди* означува идност во однос на некое друго време, а не во однос на времето на кажувањето, т.е. сегашноста. Идното време во македонскиот јазик може да ги има следниве значења (Бојковска 2001: 128-129):

1. Идност: *Марко ќе оди во Охрид.*
2. Минатост: *Влегов во визбата да натачам вино и, што ќе видам: сето вино источено!*
3. Заповед: *Една кошула задржи за тебе, а една ќе му дадеш на брат ти.*
4. Претпоставка: *Сандар, колку години има дедо ти Тихон? – Не знам, ќе да има сто.* (М. Фотев).
5. Сегашност: *Ако станеш овца, секој ќе те стриже.*
6. Повторливост: *По Велигден престануваат женските работи. Нема везење и ткаење. Пролетта ги вика сите в поле. Мажите ќе ораат, жените грутките ќе ги кршат, бавчите ќе ги прекопуваат, ќе садат грав, лук, кромид, пипер, зелки.* (Ст. Попов).
7. Услов: *Со залагање ќе постигнеш сè.*
8. Можност: *Александра, ме доведувај во искушение – ќе направам нешто што не треба да го сторам.* (Т. Арсовски).

Минато-идното време како сложена глаголска форма се образува со ставање на честичката *ќе* пред глаголот. Глаголот кој следи по честичката е во

минато определено време, кој пак може да биде од свршен и несвршен вид, односно минато определено свршено и минато определено несвршено време.

Според Блаже Конески со минатото идно време може да се изрази (1999: 492 и натаму):

1. Минато дејство кое следува по некое друго дејство во минатото: *Синовите знаеја дека подруго не може и, како да речеше Ефта, тие пак ќе одеа.* (В. Малески)
2. Претпоставка: *Ќе да имаше едно осумнаесет години* (В. Малески).
3. Намера: *Секој трезвен човек ќе забележеше дека онаа осмевка што сè некако се повтора без никаква измена, е рожба на разумот а не на срцето.* (В. Малески)
4. Услов: *Камен да беше, ќе попуштеше.* (К. Чашуле). *Ако имаше дете, среќата ќе ни седнеше на трpezата* (В. Малески)
5. Повторливо дејство во минатото: *Ќе ја викнеа кога ќе беше некој болен.* (Р. Петковски). *Што ќе речеа чуварите, тоа правев.* (В. Малески)

„Употребата на минато-идното за означување на повторливост и обусловени дејства е далеку почеста отколку неговата употреба за чисто временски сопоставени дејства во минатото. Тое е и сосем разбирливо, бидејќи чистата последователност се изразува со други минати времиња “ (1999: 495).

Идното прекажано време како сложена глаголска форма се образува со употреба на честичката *ќе* и соодветната форма на глаголот од минато неопределено времесе и се вбројува меѓу покарактеристичните особености на македонскиот глаголски систем. Со него се искажуваат значењата кои ги има идното и минато-идното време, само во вид на прекажување. Формите на идното и минатото идно време се користат за директно кажување на засведочени дејства, а формите на идното прекажано време за незасведочените, прекажани дејства: *Марко ќе одел на одмор со новиот автомобил.* Со ова глаголско време може да се искаже и личен став кон она што се кажува: *Слушам си добил петка по математика. – Како не ќе сум добиел, кога ги решив сите задачи!* (Бојковска и др. 2001: 131).

Кога се говори за времето како граматичка категорија кај глаголот во македонскиот јазик треба да се спомене дека тој се одликува со доста сложен систем од глаголски времиња и форми, кој според **Корубин** (2001: 70) е доста посложен од оној на другите словенски јазици. Според него при секојдневната употреба на глаголсковременските форми се јавуваат низа проблеми во поглед на употребата на сегашното време за искажување на дејства што се извршиле или се вршеле во некое време на поблиското или подалечното минато, кое може да се искаже и со минатите времиња: определеното, свршеното и несвршеното, и неопределеното. Изборот му е препуштен на оној што зборува: како тој ќе се постави спрема животната ситуација која ја соопштува и како сака да ја изрази.

„Во јуни В. Г. ги заврши постдипломските студии[...] Во времето од последниот преизбор работеше во тоа и тоа одделение и ги заврши тие и тие работи[...] Овој факт зборува дека В.Г. ги соопштува резултатите од своите истражувања на значајни научни средби..“ (Корубин 2001: 73)

Овој текст, како што пишува Корубин, бил излекториран така што формите на минатите определени времиња *заврши, работеше* лекторот ги заменил со *завршил, работел, соопштувал*, пришто лекторот направил грешка поради тоа што рецензентите се сигурно директни сведоци на дејството што се соопштува во биографијата, а рецензентот го употребил минатото неопределено време кое се употребува за прекажување на туѓо сведоштво.

Во случајот со глаголот *соопштува* т.е. неговата сегашна форма Корубин вели дека употребата на сегашното време со општовременско значење не е случајна поради вообичаеноста да се врши дејството т.е. неговата хабитуалност.

Затоа употребата на времињата е многу деликатна работа и секоја интервенција на лекторот е ризична (Корубин 2001: 74).

Минато- неопределеното време во македонскиот јазик некои лингвисти го нарекуваат и минато неопределено за прекажување или минато неопределено-прекажувачко. Според Корубин (2001:77) кој го проучувал ова време во новинарскиот стил, некои новинари при прекажување на настан користат минато определено време при јасни контексти и изрази кога се работи за прекажување:

„За време на отсуството на лекарот Џ., како што дознава „АС“, исчезнаа картоните на двајца негови пациенти.“ (Корубин 2001: 77)

Тука според Корубин се работи за двојно прекажување, бидејќи авторот за настанот дознал преку „АС“, а „АС“, исто така, дознал од некој друг. Но, авторот го превидел тоа и наместо да употреби минато неопределено време, скршнал во погрешен правец, употребувајќи сегашно време за минато прекажано дејство, што не е случај при секојдневна комуникација. Оваа грешка Корубин ја нарекува „превидување и поведување при преведување“.

Корубин истакнува уште еден случај на употребата на минатото неопределено време за настан од минатото при што кажувачот го зема минатото, некој негов сегмент или период како време во рамките на кое се случило или се случувало нешто, не врзувајќи го за определена конкретна ситуација во еден определен момент, било затоа што е физички невозможно или зашто така сака да се постави самиот кажувач. „При тоа тој всушност се апстрахира од секоја таква ситуација и од врзаниот со неа временски момент, а тежиштето на своето кажување го става на констатацијата дека се вршело или се извршило споменатото дејство, просто, како факт, како чин.“ (Корубин 2001: 78):

1) *Д-Р Р.П. вели: „Српството со векови се негуваше (срхс.: „Српство се вековима неговало“) во Црна Гора“ – наместо: „[...] со векови **се** негувало[...]"*

2) *„Се случуваше (срхр.: „дешавало се“) црногорските и српските властодршци да не се во слога, па сепак заеднички се бореа против непријателот“ – наместо: „Се случувало[...]се бореле.“*

3) *„Јас секогаш зборував дека Хрватска е наша држава[...]" (срхр.: „Ја сам увек говорио[...]" – наместо: „Јас секогаш сум зборувал (сум велел) дека[...]"*

Корубин за употребата на минатото неопределено време додава: „Обично во исказите со *секогаш*, *никогаш* се јавува како сосема обична формата на нашето минато неопределено време: „Никогаш јас не сум го рекол тоа“, „Никогаш не сум ти го дозволувал тоа“, „Секогаш сум велел (сум бил на твоја страна; сум те помагал во такви случаи итн.). Кога кажувањето ќе биде врзано за определена конкретна ситуација во еден определен момент, се јавуваат

услови и за формата на минатото определено време. Но тие можности во тој случај сами се кажуваат и се наметнуваат." (2001: 78).

Кај **Минова-Ѓуркова** (2000: 73) минатите определени времиња во македонскиот јазик означуваат минати дејства врзани за определен момент во минатото: свршеното (аорист) во заокруженост, целосност, несвршеното (имперфект) – како процес на одвивање. Кај авторите што ги проучувале овие времиња нема согласност околу прашањето кое од овие времиња и по што е обележено (маркирано): по траење во време или по координираност со други настани. Минатото неопределено време претставува продолжение на стариот перфект, но овие форми во македонскиот јазик денес помалку се употребуваат со значење на перфектот: актуелен факт од извршено дејство или негов резултат – во сегашниот момент, без оглед на времето кога се вршело или извршило дејството. Овие форми повеќе се употребуваат за прекажување. Тоа им дало повод на некои автори да говорат за хомонимност меѓу перфектот и прекажаните форми за имперфект и аорист. Како се работи за прекажаноста како модална категорија Минова-Ѓуркова вели дека според Роман Јакобсон (1971), во рамките на прекажувањето се земаат три елементи: настанот за кој се зборува, говорниот настан и изворот на информацијата за настанот за кој се зборува, додека пак Виктор Фридман (1993) го употребува терминот статус како квалификација од зборувачот за потврденоста на дејството. Врз основа на тоа аористот и имперфектот ќе бидат обележани по потврдување за засведочени дејства, а за *сум+л*-формата се карактеристични прекажани дејства без оглед на временската ориентација. Наспрема аористот – за прекажување стои минатото неопределено време (*дојде-дошол*); наспрема сегашното време и имперфектот – минатото неопределено несвршено време (*доаѓа, доаѓаше – доаѓал*); наспрема идно и минато-идно – идно прекажано време (*ќе дојде, ќе дојдеше – ќе дојдел*), наспрема *има*-перфект и *има*-плусквамперфект стои *има*-конструкција со минато неопределено време од помошниот глагол (*има носено, имаше носено – имал носено*). (Минова-Ѓуркова 2000: 75)

Има-конструкцијата со сегашно време од помошниот глагол се нарекува (нов) перфект или перфект 2. Со неа се изнесува обопштен факт или конкретен резултат од извршено дејство, резултат актуелен за сегашниот ориентационен момент (Усикова 1985). Фридман (1993) според Минова-Ѓуркова, пак, ја

определува како карактеристика на западните македонски говори и како маркирана по сегашна стативна резултативност. *Има*-конструкцијата со минато определено време од помошниот глагол се нарекува *има*-плусквамперфект или плусквамперфект 2, а се карактеризира како време со кое се дава резултат од дејство, актуелен за минат ориентациски момент, односно време обележано по мината стативна резултативност (Минова-Ѓуркова 2000:74).

Според Минова-Ѓуркова (2003: 163-166) системот на времиња кај глаголите во современиот македонски јазик покажува различни синонимски односи, врз основа на што вршме замена на едни со други во рамките на различни функционални стилови. Според неа: сегашното време го среќаваме употребено во неговото основно значење во преноси од различен вид преку средствата за информирање (спортски настани, пречеци на државници и др.), а покрај ова значење сегашното време може да има и низа други значења, кои Минова-Ѓуркова ги нарекува вторични значења:

- минати дејства: *Во 1970 година Ристо Шишков со голем успех ја игра главната ролја во драмата „Кенгурски скок“ од Живко Чинго[...]*
- идни дејства: *Утре се женам.*
- дејства надвор од временска определба: *Секој на секој начин плаќа за своите грешки.*
- готовност за вршење на дејството: *За тебе правам сè!*
- повторливост: *Секоја година доаѓа кај нас и ни носи поздрави од нашите пријатели.*
- истовременост со друго дејство: *Знаевме или подобро: чувствувавме дека се движиме во вистинска насока.*

Минатото определено несвршено време, покрај основното значење (дејство во одвивање сврзано со определн момент во минатото), се употребува и во следниве случаи:

- за изразување услов – реален и иреален (во рамките на зависната дел-реченица): *Ако заросеше најмалечка роса, доаѓаше дома и се пресоблекуваше.*
- во временски зависни дел-реченици – еднократни дејства: *Беше толку убаво додека молчевме.*

- повторливост на дејствата од минатото, дејства што не се актуалени во сегашноста: *Секоја година доаѓаше кај нас и ни носеше поздрави од нашите пријатели.*
- блага заповед, молба: *Да ми го подржеше малку палтово[...]*
- готовност за вршење на дејството: - *Ќе му вратеше за навредата? – Му враќав (=готов бев да му вратам), ама ме запреа.*

Минатото определено свршено време, чие основно значење е дејство поставено во неговата заокруженост и врзано со определен момент во минатото, се јавува со следниве вторични значења:

- идност: *Отидов јас!*
- услов (во рамките на зависната-дел реченица): *Забележа ли следење, ликвидирај го момчето!*
- надвременско значење: *Дојде летото, дојдоа и горештините.*

Идното време се јавува со следниве вторични значења:

- повторливи актуелни дејства (соодветство со употребата на сегашно време со вакво значење, само што за сегашното се употребуваат глаголи од несвршен, а за идното глаголи од свршен аспект) : *Секоја година ќе дојде кај нас и ќе ни донесе поздрави од нашите пријатели.* Тука станува збор за минати дејства, а со идното време можат да се означат и неактуелни повторливи дејства: *Затоа и се распопив. И заради гуцнување комова. Ќе се испијанам и не спасувам црква.* (Минова-Ѓуркова 2003: 165; според Е. Верижинкова 1996: 99-104).
- дејства со надвременско важење: *Како ќе си постелеш, така ќе си легнеш.*
- претпоставка: *Колку ќе е стар чинарот во Охрид? – Се зборува, ќе да има десетина векови.*
- условени дејства (во рамката на главната дел-реченица): *Ако одиме во Штип, ќе ве земеме со нас.*
- заповед: *Не сакам ништо да слушнам: ќе дојдеш и готово!*
- како т.н. идно историско време, кога во определен контекст е јасно дека се работи за минато дејство: *Во 1963 година тој за прв пат ќе биде сведок на една голема несреќа: земјотресот во Скопје.*

Минато-идното време според Минова-Ѓуркова многу често се среќава употребено надвор од основното значење на идно дејство наспрема момент во минатото. Ова време се среќава со следниве значења:

- во врска со неактуелни повторливи дејства (паралела со употребата на минатото определено несвршено време, со разлика во глаголскиот вид): *Секоја година тој ќе дојдеше кај нас и ќе ни донесеше поздрави од нашите пријатели.*
- за условени дејства (во рамките на главната дел-реченица): *Да се подготвеше добро, ќе постигнеше подобар резултат.* Ваквата употреба може да има и надвременско значење, кога се употребува во пословици: *Ако се плашеше дедо од врапците, просо неќе посееше.*
- претпоставени дејства или состојби во минатото: *Колку години ќе (да) имаше кулата кога ја урнаа? – Ќе (да) имаше околу двесте години.*

Минато неопределено (свршено и несвршено) се употребува за директно кажување и за прекажување, а определбата неопределено е затоа што станува збор за дејство кое не се врзува со определен момент: *Сум ти кажал и пак ќе ти кажам!* Во врска со засведочени дејства, минатото неопределено време се среќава со следниве вторични значења:

- констатација: *Нашиов пријател многу се изменил.* (Превладува резултативното значење на ова време).
- значење на обопштен факт: *Мојата куќа е домаќинска. Кој влегол во неа, не останал непочестен.*
- многукратно дејство: *Се сеќавам на него, многупати сум го среќавал.*
- претпоставка: [...] *врапчето ми дојде со поткршено крилце. Сигурно го подбрале дечишта палави.*
- во пословици: *Будала дал, итар јал.*

Предминатото време, кое со основното значење се однесува на дејство што се случило пред некое друго дејство во минатото, ретко може да се јави и за минати дејства без сооднос со други: *Никогаш дотогаш не бев видел маж како плаче.* Употребата на предминатото време вон основното значење

може да биде стилски обележана со белегот "расказност", како форма на епско кажување, особено со формата *беше* од помошниот глагол без оглед на лицето и бројот на подметот: *Дури и сонот **беше** не му идел на очи; Еднаш **беше** **рекол**: Ако не го фатам жив Алексо, сите шуми ќе ги запалам.*

*Имам-конструкциите како и оние со глаголот сум, во врска со својот резултативен карактер, прават паралели со минатото неопределено и со предминатото време: Многу ми личи на Алексо, реше, нешто има и твое, ама повеќе **има украдено** од Алексо; За него веќе одамна **се немаше** ништо **чуено**; Со истите алишта **е дојден**; **Бев разбудена**[...]. и околу него светеше.*

За глаголските времиња што изразуваат минато дејство говори и **Бојковска** на своето предавање одржано на 5.6.2013 год. на Универзитетот во Грац¹, правејќи јасна дистинкција меѓу глаголскиот вид и аспект, кои до тогаш во македонскиот јазик се употребувале како синоними. Таа го цитира Левандовски кој вели дека глаголскиот вид (Aktionsart) е лексичко-семантичка (објективна) категорија што ги изразува текот и степените на дејството (Левандовски 1990: 37). Аспектот е бинарна граматичка (субјективна) категорија што го изразува начинот на кој говорителот го прикажува дејството (Левандовски 1999: 95). Со несвршениот (имперфективен) аспект, дејството се прикажува во одвивање, а со свршениот (перфективен) – како моментно или краткотрајно заокружено, завршено дејство. За илустрација на аспектот Бојковска ги презема следниве примери:

Несвршен (имперф.) асп.	Свршен (перф.) асп.
-------------------------	---------------------

<i>носи</i>	<i>донесе</i>
-------------	---------------

<i>седи</i>	<i>седне</i>
-------------	--------------

(сп. Минова-Ѓуркова 2000: 65 и натаму)

„Проблемот се состои во тоа што при изведување на свршен од несвршен глагол, новообразуваниот глагол не е само свршен, туку едновременно е и резултативен (донесе), мутативен (седне). Значи, овде се вкрстуваат двете категории (видот и аспектот). За да се изрази (претежно) аспектна разлика, се бара префикс со избледено лексичко значење. Се чини најприфатлив

¹ >http://www.gewi.uni-graz.at/gralis/gralisarium/2013/2013_Emilija_Bojkovska.html< пристапено на 9.1.2015),

префиксот по-, кој изразува краткотрајно вршење на дејството“ (Бојковска 2013).

Несвршен (имперф.) асп.	Свршен (перф.) асп.
-------------------------	---------------------

<i>носи</i>	<i>поноси</i>
-------------	---------------

<i>седи</i>	<i>поседи</i>
-------------	---------------

<i>лета</i>	<i>полета</i>
-------------	---------------

При изведувањето несвршен од свршен глагол со наставката -ува, во преден план е аспектната разлика.

Несвршен (имперф.) асп.	Свршен (перф.) асп.
-------------------------	---------------------

<i>донесе</i>	<i>донесува</i>
---------------	-----------------

<i>поседи</i>	<i>поседува</i>
---------------	-----------------

<i>полета</i>	<i>полетува</i>
---------------	-----------------

Во македонскиот јазик постојат глаголи што не разликуваат аспект: а) *гости, кани, руча, вечера* итн., како и б) глаголите на –(из)ира: *реализира, супстантивизира, формира* итн. По аналогија, и кај овие глаголи почнуваат да се образуваат свршени и несвршени форми.

Бојковска вели дека со глаголското време се ситуира дејството во минатото, сегашноста или иднината во однос на времето на говорење кое таа го нарекува апсолутно глаголско време:

Тој сега се мие. (сегашност)

Сега работам во една фирма. (сегашност)

Најдовме интересна книга. (минато)

Ќе се заложиме за промени. (идност)

Во македонскиот јазик аспектот се разгледува кај глаголот (лексички) и кај глаголското време (флексиски). Тоа доведува до постоење на несвршени и свршени глаголи од една и несвршени и свршени глаголски времиња, од друга страна. Притоа доаѓа до испреплетување на категориите начин на дејство, глаголски аспект и глаголско време (Бојковска 2013).

Кога се говори за минатите определени и неопределени времиња сам по себе се наметнува изразот определеност кој во прв ред се однесува на временската ситуираност. Определените времиња побудуваат претстава за

одреден момент / период во минатото, а кај неопределните отсуствува таквата претстава (Конески 1982: 464 и следн.):

Вчера го ***забележав*** овој непознат збор.

Досега не ***сум*** го ***забележал*** овој збор.

Бојковска додава и дека со категоријата определеност / неопределеност се изразува и категоријата засведоченост / незасведоченост. Засведоченоста покажува дека говорителот бил сведок на дејството, а незасведоченоста дека дознал за дејството од посреден извор:

Вера го ***положи*** вчера последниот испит.

Вера го ***положила*** вчера последниот испит.

Таа ги наведува следниве глаголските времиња во македонскиот јазик што изразуваат минато дејство:

1. Минато определено свршено време (аорист)
2. Минато определено несвршено време
3. Минато-идно време
4. Минато неопределено свршено време
5. Минато неопределено несвршено време
6. Идно прекажано време
7. Предминато време
8. Форми со има/нема
9. Перфект
10. Сегашно време
11. Идно време

1. Минатото определено свршено време (аорист): *носив, донесов* може да се образува и од несвршено и од свршен глагол, иако свршеното време од несвршениот глагол е необично и се среќава првенствено во книжевноста. Со минато определено свршено време, дејството се претставува

- како завршено
- во одреден минат период / момент
- како сведоштво на говорителот.

*Беше во паника. Не знаеше што прво да **направи**.*

Тие не **се изјаснија** по ова прашање.

Тој ми **одговори** љубезно.

2. Кај минатото определено несвршено време (имперфект): *носев, донесев*, несвршеното време од свршен глагол е блокирано и се употребува само со партикулата **ќе**, парт.-сврз. да, сврз. ако, кога, штом, дури да / не итн. Со него дејството се претставува

- во одвивање
- во одреден минат период / момент
- како сведоштво на говорителот.

*Кога / додека **одговараше**, се збунува.*

Несвршеното време може да изразува и повторливост:

*Секогаш кога **одговараше**, се збунуваше.*

3. Минато-идното време: *ќе носев, ќе донесев* може да се образува и од несвршени и од свршени глаголи и има повеќе значења:

- последователност
- претпоставка
- намера
- условено неизвршено дејство
- повторливост

Книжевните примери за минато-идното време потекнуваат од Станкова (2010: 28 и натаму)

- последователност (дејство што следува по друго дејство):

*Мачката ми го гризеше увото и кога се разбудив **ќе** ми **ископаше** око* (РБ МР 84, 13).

- претпоставка

*„Или **ќе** паднев, или **ќе** го **молев** да се смилува!“* (ТГ ЦС 50, 26).

Во таква борба тој **ќе беше** меѓу првите (ЛС ВК 37, 26).

- намера

*Си ги пакуваа куферите, **ќе одеа** на море* (= имаа намера да одат на море).

- условено неизвршено дејство (на пр. во иреални условни реченици)

*Да знаеше за враќањето на Чанга [...], сигурно **ќе оставеше** секаква друга работа* (ЛС ВК 112, 1).

- повторливост

*Кога некој од нас **ќе се разбудеше** среде ноќта [...]* - ЛС ВК 29, 18.

Неопределени минати времиња се градат со глаголската л-форма. Се работи за нелична глаголска форма што во 3. лице еднина се менува по род.

свршен глагол: *скокнал, скокнала, скокнало* (3.л.ед.)

несвршен глагол: *скокал, скокала, скокало* (3.л.ед.)

Минатите неопределени времиња се градат со помошниот глагол сум во сегашно време + глаголската л-форма; во трето лице не се јавува помошниот глагол.

4. Минатото неопределено свршено време од несвршен глагол има ограничена употреба (*носил* - несвршен глагол, *донесол/донел* - свршен глагол).

5. Минато неопределено несвршено време од свршен глагол (*носел* - несвршен глагол, *донесел* - свршен глагол) е блокирано и се употребува само со партикулата *ќе*, парт.-сврз. *да*, сврз. *ако*, *кога*, итн., бидејќи и несвршената глаголска л-форма од свршен глагол е блокирана и се употребува само со партикулата *ќе*, парт.-сврз. *да*, сврз. *ако*, *кога*, итн.

Минатите неопределени времиња изразуваат

- дејство без побудување претстава за временската ситуираност
- незасведочено дејство.

При тоа, превладува едното или другото значење.

6. Идното прекажано време служи за прекажување на дејства изразени со идно или со минато-идно време:

*Тој рече: „**Ќе преземам мерки** [...]"*

*Тој рече: „**Ќе преземев мерки ако** [...]"*

*Тој рече дека **ќе преземел мерки** [...].*

7. Предминатото време се гради како идното прекажано, со тоа што помоштиот глагол сум се јавува во минато време. Предминатото свршено време од несвршен глагол има ограничена употреба (*беше носил* - несвршен глагол, *беше донесол* - свршен глагол), а предминатото несвршеното време од свршен глагол е блокирано и се употребува само со партикулата *ќе*, парт.-сврз. *да*, сврз. *ако*, *кога*, *итн.* (*беше носел* - несвршен глагол, *беше донесел* - свршен глагол). Ова глаголско време изразува дејство што се случило пред друго дејство во минатото. Предминатото време воопшто ретко се употребува. Во најширока употреба е предминатото свршено време од свршени глаголи, а поретко се користи несвршеното предминато од несвршени глаголи (Минова-Ѓуркова 2000: 69).

8. Глаголски времиња со има / нема се образуваат со одредено глаголско време од има / нема и глаголска придавка во форма за среден род (*носено, донесено, гледано, видено*). Ова време означува завршено дејство до еден одреден момент:

Тој има поднесено жалба во судот.

Тој имал поднесено жалба уште пред да се скараме.

За две години ќе го имам добиено спорот.

Во првиот пример се работи за извршено дејство, во вториот за извршено дејство пред друг минат момент, а во третиот пример се работи за извршено дејство од иден момент (Бојковска 2013).

9. Глаголското време со сегашно време од има / нема се нарекува (нов) перфект или перфект 2:

Тој има работено во многу градови.

Во некои случаи комутира со:

Тој работел во многу градови.

Глаголското време со минато определено време од има / нема се нарекува има-плуквамперфект или плусвамперфект 2 и изразува мината резултативност:

Кога пристигнав, таа веќе го имаше спакувано куферот.

Кога помошниот глагол сум стои во сегашно време се говори за перфект. Кога стои во минато определено време, би можело да се говори за

плусквамперфект, при што глаголската придавка се менува по род во еднина: *дојден сум, дојдена сум, дојдено сум*.

Овие глаголски времиња имаат резултативно значење и се образуваат од непреодни глаголи. Доколку се земе преоден глагол, тогаш се добива пасив.

10. Сегашното време се користи како т. н. историско сегашно време, а со него се доближуваат минатите настани со слушателот. Тоа се користи во книжевноста и во разговорниот јазик, како и во други стилови:

Вчера одам низ чаршијата и среќавам еден стар пријател.

11. Идното време се однесува на минатото кога изразува дејство што се очекувало или се претполагало:

Најпосле им се родило едно машко дете, и на треќата вечер ќе го донесе Господ еден стар човек (Д. Матов, цит. според Конески 1982: 489).

Во македонскиот јазик постојат 11 глаголски конструкции за изразување минато дејство. „Некои од нив (оние со има / нема и со сум) содржат натамошни парадигми во зависност од глаголското време на помошниот глагол). Глаголските времиња се испреплетени со аспектот и со глаголскиот вид. Со нив е поврзана и категоријата засведоченост (засведоченост)“ (Бојковска 2013).

Во народната проза на Марко Цепенков, што е предмет на истражување на **Младеновска-Маленко** (2009:205-210), временскиот план на минатост може да се искаже со лични глаголски форми, со *сум* и *имам* конструкции (кои претставуваат состав од помошните глаголи *сум* и *имам* и глаголската придавка и со нелични глаголски форми (глаголски прилог и глаголска именка како носители на темпоралните значења) и со формите на заповедниот начин (императив). Младеновска – Маленко наведува дека системот на глаголски времиња, како основно средство за презентирање на граматичката категорија време, бележи различен развој во словенските јазици. Во српскохрватскиот, македонскиот и бугарскиот јазик се чува системот што го поседувал старословенскиот јазик, а во западнорсловенските и источнорсловенските јазици (со исклучок на лужичките) јазици, тој систем се свел на три основни члена.

Таа глаголските времиња ги разгледува од аспект на нивната апсолутна и секундарна (стилска) употреба.

Аористот или минатото определено свршено време е малку застапено во својата апсолутна употреба како дел од дијалозите во македонската народна проза. Доколку формата на ова време изразува минато и завршено дејство од аспект на моментот на соопштување, доколку се искажуваат дејства како општи факти т.е. со значење на целосно завршени дејства, продолжителни дејства т.е. дејства кои се искажани во нивното траење во времето и едновремени дејства кои се испреплетуваат, т.е. не се последователни тогаш имаме апсолутна употреба на ова глаголско време. Она што е карактеристично за ова време е тоа што категоријата определеност освен морфолошки е изразена и со присуство на временски лексички определби. Младеновска-Маленко ги дава следниве примери од народната проза на М.Цепенков (2009: 18):

Деда ми јас не го завтасав (10/303).

Јас што дојдов овде штрк, не оти сакав да бидам штрк, ами клетвата од татка и од мајка ме вати што не и слушав[...](2/152).

Откоа го удрив, го пожалив, ама се стори (2/152).

Сега узнав оти зборо твој назад не се враќа (3/45).

Јас тогај си реков оти може да има пари внатре (2/262).

„Имперфектот или минатото определено несвршено време во своето основно значење соопштува дејство што е определено, осведочено и што тече во времето, без да се мисли на неговиот крај. (2009: 35). Тие минати дејства можат да бидат (1) процесуални т.е. имперфектот да се врзува со самиот процес на дејството: *Така му велеше кума лиса на петлето и си тргаше броениците и викај едно по друго:[...] (2/16) (2009: 37);* (2) повторливи, придружени со прилошки изрази: *Многу пати одев да слушам нивните песни, арно ама не можев да ѝ врзам во умо, чунќи песните 'и пееа на персијски јазик (10/150) (2009:38)* и (3) вообичаено-повторливи: *Сите еснафи си имаа по еден устабашија и по еден чауш што ги покануаше мајсторите за некои еснафски работи (10/21) (2009:38).* Вообичаено-повторливите дејства пак често пати можат да преминат во квалификативни: *Имав и на занаатот севда да го учам, ама па севдата што имав за книга да учам беше многу голема (10/317) (2009:39).* Поради оваа карактеристика на имперфектот, тој не е самостоен,

односно се врзува за минат ориентационен момент (МОМ). МОМ може да биде изразен со личноглаголски форми на глаголските времиња, како и со прилошки средства. Кога се врзува со аористот, се работи за негова апсолутна употреба, а кога се врзува со перфектот се работи за мешање на времињата, т.е. неговата употреба е стилски обусловена." (Младеновска-Маленко 2009: 106):

Перфектот или минатото неопределено време се употребува за прекажување и претпочита временски неопределени дејства. Во народната проза на М.Цепенков тој се среќава и како временски неопределен, но во голем број случаи и како определен. „Определеноста е изразена со лексички средства, а не морфолошки. Со нив се лоцираат дејствата на временската оска. Во временските реченици (со соодветните сврзници) посредно, преку изразување на едно дејство, се укажува на друго дејство што се извршило во минатото. Мешањето на формите на минатите определени времиња со формите на перфектот е мошне застапено и претставува стилско обележје на овие текстови. Формите може да се јават (1) поединечно и (2) да се повторуваат, при што укажуваат на времетраењето на дејството и едновременно го зголемуваат неговиот интензитет." (Младеновска-Маленко 2009:106). Младеновска-Маленко вели дека во својата докторска дисертација Гизела Хавранек наведува две основни значења на перфектот во македонскиот јазик: нелокализираност (неопределеност) на дејството и прекажаност, според Лант перфектот е начин за прекажување, а Тополињска наведува две класични функционални единици: за „класичниот перфект" т.е. за конструкција која ја изразува релацијата создадена во минатото, и видена од аспект на моментот на соопштување, МС, и за имперцептиве т.е. за конструкција со која се изразува релација што не му дозволува на говорителот директно да комуницира, без ментална резерва и без да зачува „дистанца" (2009:46). Според традиционалната граматика, дејството изразено со перфектна форма, резултира состојба или факт во МС и Маленко се согласува со ставот на лингвистите кои се занимавале со оваа проблематика: Л. Андрејчин, В. Станков, Љ. Стојановиќ, А. Меје, Р. Угринова и М. Стевановиќ, кои велат дека перфектот може да означува состојба во сегашното време. Таа констатира дека „перфектот може да се однесува кон моментот на соопштување, но не само кон него туку и кон сегашниот период општо." (2009:48). Земајќи го предвид ексцерпираниот материјал и научните сфаќања

за перфектот, како за време кое е неопределено по однос на реализацијата на дејството во временската оска, Младеновска-Маленко се одлучува за значенската поделба на Б. Конески: употреба на формите за директно кажување и употреба на формите за прекажување и вели дека ова е единствената можна поделба доколку се има предвид самиот материјал. Употребата на минатите определени времиња е пред сè граматички неопходна, додека употребата на минатото неопределено време има стилски карактер. Изборот зависи од лицата-учесници или поточно од експресивната обоеност на исказот: *Ем јас чунки сум прв на земјава наша, како војводата ваш што го имате во Прилеп, така и јас сум овде; да сум ја опколел сета земја, околу-наоколу и сум видел оти не може ништо да се прибери од лоши спили и далги (2/147). Најпосле, чедо, не знам што да ти речам и да те учам од колку што сум чул од татка и Бога да ми го прости (2/138) (2009:50).*

Со замена на формите: *Најпосле, чедо, не знам што да ти речам и да те учам од колку што **сум чул** од татка[...]* - *Најпосле, чедо, не знам што да ти речам и да те учам од колку што **чув** од татка [...]*, може да се види разликата помеѓу перфектот и минатите определени времиња и да се воочат разликите што тие ги носат: аористната форма укажува на конкретниот момент од минатото, а перфектната побудува претстава за тој момент (2009:51). Перфектот има директна и индиректна употреба. Во рамките на директната употреба со перфектот се констатира дејство што се извршило во минатото, а на кое не сме биле сведоци: *Браос, ми рече, многу се радуам оти олку труд си положил, бидејќи си дуќанџија и од дуќано чекаш да живееш (10/337) (2009:53), претполагано дејство што се извршило или не се извршило: [...]нека је жив Силјан, многу итроштиње научил дури шетал по туѓи земји, за да тоа ќе знајт и приказни што чук да ни кажи и да не чуди (2/158) (2009:53),* современско дејство: *Веруј, синко, оти секој син и ќерка што не слушале татко и мајка големо наказание од бога добиле (2/138) (2009:54),* во зависнорелативниот дел од прашањата: *Што се овие дрва, бре пријателе[...] што си 'и донесол во нашио град? (5/181) (2009:54)* и за изразување на клетви и пожелби: *А, бре прчко, да би ѓаолот те зел, да би! (2/15). - Добре дошол, Аџи Силјане, добро дошол, Аџи Силјане! (2/156) (2009:54).* Основното значење на перфектот е да ги изрази дејствата како неопределени на временската оска, а кај употребата на перфектот за прекажување се izdelуваат случаи во кои:

дејствата се прекажани и неопределени: *Честити царе, јас сум чул оти ти си издал еден збор од устата твоја и веруам оти тој збор што излегуа од твоја уста, назад не се враќа (3/44) (2009:56)* или дејствата се прекажани и определени: Тогај коњчето му рекло на момчето да прииди до коња и да го исчеша,[...] (2/259). Бидејќи било тогај разумно, момчето си рекло со умот да земи едно парченце од златото [...] (2/237) (2009:59).

Предминато време изразува дејство што се извршило пред некое друго минато дејство, и тоа како директно, а не прекажано и може да биде во релација со аористот: *Откоа се поиспрашавме за здравје и за пријатели, Коне Поп Спир. (ков) му кажа за збирките што бев 'и донесол (10/338). (2009:69).* Под друга употреба на предминатото време се подразбира употребата кога се искажуваат дејства што не претходат на други минати дејства и што не се директно кажани. Така, всушност се работи за искажување на последователни дејства. Формите на предминатото време може да искажуваат последователни дејства на следните начини: (1) да следуваат по формите на аористот: *Кога му ја виде Божин ногата, на чудо беше станал тој и сите селани (2/160),* (2) да следуваат по формите на перфектот: *Шетајќи по планиње, нашле на едно место една колиба праена и беа преесапиле за во таа колиба да седи татко му (2/254)* и (3) последователно да се редат форми на плусквамперфектот: *Откоа беа го остаиле умо и к'сметот момчето, никако не беа се здружиле двата за да се видат и да си прогоорат помеѓу себе нешто за момчето (2/236) (2009: 70 и следн.).* Во својот труд авторката меѓу времињата кои искажуваат минатост во народната проза ги вбројува и: минато-идното време, СУМ и ИМАМ-конструкциите, неличните глаголски форми и заповедниот начин. Кај минато-идното време се застапени минато-идното време од темпорален аспект, кое изразува минато дејство што од гледна точка на некој друг минат момент е идно: *Нокта жената ќе раѓаше и ме пушти да ја викнам една баба од комшиите, [...](6/214) (2009:76);* намера: *Маска најдов, ферман ќе и пеам: со клоците забите ќе ми истераше (2/26) (2009:77);* претпоставка, обусловени дејства: *Ако бев јас рекол за да ја земам, еден Господ знаи како ќе ми речеше и што ќе ми напраеше (3/40) (2009:77)* и повторливи дејства: *Многу приказни и друзи работи сум ги збирал од помеѓу народо така: сопрво јас ќе му прикажев нешто*

од тоа што ми требаше, и така ќе 'и потсетев, та ќе почнеа да кажуваат секој кој што знаи (9/140) (2009:78).

Идното прекажано време според својата основна употреба служи за прекажување идни и минато-идни дејства: *Дошло време, ќе оеле на туѓина, чунки во градот кај што живееле немало работа (5/44) (2009:81); Царот гледал од сарајо на која девојка ќе фрлел син му со златното јаболко и таа да му ја земи за невеста (2/171) (2009:82).* Тоа се карактеризира и со хабитуално-итеративна употреба: *Секој чоек што ќе поминел покрај Патот ќе го пожалал и ќе посегнал со рака да го изваит од калта (6/170) (2009:82).* Со идното прекажано време се прекажуваат и намеравани дејства: *Сопрво беше напраил еден крс на едно дрво од некое суо дрвце за да го познаат местото, чунки ќе одел као внатре во адата [...] (2/141) (2009:82).*

Сегашната форма од помошниот глагол СУМ и глаголската придавка, не изразува сегашно дејство, туку минато. Дејството изразено со оваа конструкција е актуелно во МС, т.е. претставен е резултатот (состојба) добиен од дејството што се извршило во минатото.

сум + глаголска придавка: – Ејди, синко Силјане,– му рекле старите – ние сме дојдени в овашев о село Коњари уштен е беше роден ти (2/144) (2009:86)

Како и за конструкциите со помошниот глагол СУМ и глаголска придавка, така и за конструкциите со помошниот глагол ИМА, НЕМА и глаголска придавка е битно што предаваат резултат, состојба добиена од дејство што се извршило во минатото.

сум бил + глаголска придавка. Сум-конструкциите развиле посебни форми за прекажување, а тоа е помошниот глагол сум во перфект и глаголската придавка:[...] и кажала алајката на царицата оти бавчанџијата бил скриен, и царицата пошла кај царо, та се оплакала за него оти да се крие и да е виде мршата (5/49) (2009:89)

бев + глаголска придавка. Предминатото време свое изразно средство нашло во имперфектната форма од помошниот глагол сум – бев и глаголска придавка. Со оваа кон струкција се предава дејство што се извршило пред некое друго минато дејство, поточно, неговиот резултат: *Си наполни Силјан едно шише од чоечката вода и си го врзал за гуша, та си се сторил штрк и си летна заедно со Аци-Кљак, та дошол кај што беа збрани сите штркои* (2/148) (2009:88)

имам + глаголска придавка: *Отсега и да се женам, гајле не берам – си рекол сам со себе – чунки сите итроштиње женцки и имам в тевтер исписани и од тоа не ќе може жената ми пред мене да мрдат* (6/20) (2009:90).

имав + глаголска придавка: Ако не беше ми и пратил К.Ш. приказните да и видеа, и да беше ми пратил само писмо, да ми сака нешто од собраните народни работи што и имав запишани, макер и Силјана Штрко, ќеш да му и пратам,[...](10/332) (2009:91) Овие форми ретко се среќаваат и одговараат на значењето на предминатото време, или како што вели Б. Конески, се изразува дејство до еден одреден момент во минатото.

сум имал + глаголска придавка. Со овие конструкции главно се искажуваат прекажани дејства. За разлика од има и глаголска придавка и имав и глаголска придавка, оваа конструкција е многу позастапена во македонската народна проза: *Крал Тољо тогај бил опколен од секаде, арно ама калето што го имал на тумбата го имал направено со еден маривет за да мислат Турците оти е железно* (7/121) (2009:91).

Неличните глаголски форми, глаголскиот прилог и глаголската именка, можат да бидат носители на темопрални значења. Нивниот временски план се открива со помош на трансформација со лични глаголски форми: *Одејќи по патот момчето, видело на патот една коњцка плоча, сета од бесценет камен,[...]* (2/257). – *Додека одело момчето по патот, видело една коњцка плоча, сета од бесценет камен, [...]* (2009:92) – Со неличната глаголска форма се искажува дејство што се вршело во минатото и при тоа таа воспоставува временска релација со дејството изразено со лична глаголска форма (едновременост,

претходност и последователност): *Тргување со острата коса, и му 'и пререзала глаите на ќерки си како некој крастаици:[...] (2/256).*– *Кога тргнала со острата коса, и му 'и пререзала глаите на ќерки си како некој крастаици:[...]*(2009: 92).

Заповедниот начин своето основно значење го презентира со императивна форма, т.е. со формата за 2 лице: – *Чекај да видам тевтерот (6/21).* – *Гледај ми ти сега сеир, дедо,[...] (5/354)* (2009:101).

Освен основното значење, императивната форма може да предава минати дејства, т.е. дејства што се повторувале во минатото: *Таа викај така, тој треси снег дури му втаса, и отрчал мажот донекаде, та и ја донесол кошулата (6/37)* (2009:101), како и едновремени дејства: *Тргнал Пејо на пат да оди; оди и обрнуј се назад за да види дали ќе идат по него Еѓупците (6/199)* (2009:101-102).

По однос на фреквенција на формите за изразување на минатост, Младеновска-Маленко вели дека во македонската народна проза најзастапени се формите на перфектот (околу 1800), па на аористот (790), плусквамперфектот (500), имперфектот (280), идното прекажано време (88) и минато-идното време (64). Бројот на *сум* и *имам*-конструкциите, на неличните глаголски форми и на формите на заповедниот начин е значително помал. Таа смета дека во јазикот на македонската народна проза постои развиен систем на форми со темпорално значење, како и на форми кои не се носители на ова значење, но зависно од контекстот презентираат минати дејства (2009:109).

Разгледувајќи ја темпоралната карактеристика на финитните глаголски конструкции во југоисточните македонски говори **Гајдова** (2002) говорејќи за имперфектот вели дека неговата основна карактеристика е искажувањето на дуративност или хабитуалност на дејството. Во текстовите кои ги анализира тој е слабо застапен, затоа што е време со кое се искажуваат лично засведочени дејства, а не прекажани. За аористот во југоисточните македонски говори таа вели дека не се врзува некоја друга употреба од основната, искажување на дејство извршено во одреден момент во минатото. Посебен интерес кај неа предизвикува употребата на аористот од имперфективните глаголи, којашто во овие говори е зачестена, претставена преку поразноврсни примери и не е ограничена само на одреден број глаголи.

Во својата статија во списанието Морфосинтаксички студии 2 (<http://ical.manu.edu.mk/damj/zbornik/doc/0004-Ubavka-Gajdova.pdf>, 16.06.2015) Гајдова говори за употребата на формите *сум + л-формата*, кои според општата дефиниција на Конески искажуваат минати настани без конкретна локализација на временската оска и се употребуваат за кажување и за прекажување. На темпорален план формите на минатото неопределено време (перфект) се диференцираат од формите на минатото определено свршено и несвршено време (аорист и имперфект) во однос на неможноста или можноста да се утврди јасна локализација на минатиот настан на временската оска.

Анализирајќи го *има*-перфектот во македонскиот стандарден јазик **Бужаровска/Митковска** (2015) велат дека македонскиот *има*-перфект (или, посесивен перфект) изразува посесивна резултативност. „Со овој термин се истакнува посесивниот карактер на *има*-перфектот во првите фази на граматикализација, а, исто така, укажува на тоа дека *има*-перфектот се развил од посесивна конструкција.“

Тие во својата статија ги наведуваат и следниве примери:

(1) *Нанси Морехон има објавено 12 збирки поезија за кои ги има добиено најпрестижните кубански награди [...]*

([alumni.ii.edu.mk/multimedija2006/stuski_veceri/\[...\]/f_dobitnik_2006.htm](http://alumni.ii.edu.mk/multimedija2006/stuski_veceri/[...]/f_dobitnik_2006.htm))

(2) *За тоа сум читала и сум слушала, но (за жал) не сум присуствувала за да кажам како било.*

(<http://www.it.com.mk/forum/showpost.php?p=56772&postcount=74>)

(3) *Досега само еден од закупците ја платил закупнината, додека другите не само што не ја платиле, туку и по истекот на договорот земјиштето го посадиле со [...]*

(217.16.70.245/?pBroj=1336&stID=11377&pR=15)

(4) *[...].Тој ми кажа дека веќе трчал по дождот, сега одмара, а подоцна ќе го прави и својот втор тренинг.*

(www.kokan.com.mk/index.php?option=com_content)

Разгледувајќи го *има*-перфектот во горенаведените примери, Бужаровска и Митковска ја сметаат оваа конструкција за иновација во македонскиот глаголски систем, во којшто, исто така, е зачуван и старословенскиот декомпониран перфект (*сум* + *л*-форма), кој го нарекуваат *л*-перфект), како и аорист и имперфект. „Стариот перфект е познат и како минато неопределено време (според Конески 1987), поради тоа што тој функционира како немаркирана конструкција за изразување на минати дејства. Покрај тоа тој зачувал и некои перфектни функции, од кои највообичаена е искусствената (пример 2). Меѓутоа, ова време се развило во маркер за евиденцијалност и добило разни други функции, како на пример прекажување и сл. Во некои контексти, особено во трето лице, перфектната и евиденцијалната функција не може да се разграничат. Во примерот (3) прилогот досега укажува на anteriорна (перфектна) семантика, но формата силно имплицира незасведочена ситуација и во трето лице наметнува евиденцијална интерпретација. Дури и кога евиденцијалната функција е експлицитно навестена, тоа во никој случај не го елиминира перфектното значење, како во примерот (4). Според тоа *л*-перфектот во примерите (3) и (4) е двозначен.“

Тие, повикувајќи се на некои претходни истражувања за употребата на *има*-перфектот во различните литературни стилови: Паноска, Велковска, Елиот (Elliott), наведуваат дека *има* – перфектот повеќе се користи во новинарскиот стил отколку во научниот (Велковска 1998:70-72), а дека најчесто се употребува во списанијата со забавен карактер (Елиот 2001:44). Тие понатаму ја цитираат Велковска која вели дека причините „зошто не е почест во печатот“ е неговата колоквијална природа: „во литературниот јазик што се зборува во главниот град Скопје (во чијшто традиционален дијалект нема *има*-перфект), се јавува силна тенденција *има*-перфектот да се употребува во неформален и колоквијален говор, а исто така и да се употребува повеќе од помладата отколку од постарата генерација.“

Тие велат дека „развојот на перфектот оди од состојба во статален, а потоа во акционен перфект. Статалниот перфект се смета за посебен глаголски аспект, додека акциониот почнува како аспект, но како што неговото значење се оддалечува тој престанува да биде аспект и се развива во глаголско време.“

Во оваа статија се споменува и анализата која ја прави Фридман (1977:86-91), кој тврди дека е најдобро *има*-перфектот да се карактеризира

како средство за означување на „сегашна резултативна состојба“. Тој прави дистинкција меѓу две функции во кои се појавува *има*-перфектот, што се движат од статален до акционен перфект. Во заклучокот се наведува дека постојат повеќе семантички типови на перфект како продукти на секоја фаза од развојот на конструкцијата, секоја со малку поинакви морфосинтаксички и семантички особини.

Од аспект на контрастивната анализа, во својот реферат на тема „Системот на глаголските времиња во македонскиот јазик наспрема словенечкиот и другите јужнословенски јазици“, **Аризанковска** поаѓа од целта временски да го лоцира дадениот настан, користејќи ги притоа можностите што ни ги нуди дадениот јазик. Претставувањето на системот на глаголските времиња што произлегува и од преведувачката практика и заклучоците кои главно се базираат на можните преводни еквиваленти кои би требало најблиску да ја приближат семантиката на временската детерминираност на настанот кој треба да му се соопшти на примачот на пораката е главна цел на Аризанковска во овој труд. Таа вели дека особено интересно за истражување е изразувањето на минатост, при што јазичниот систем кој е ограничен во поглед на системот на глаголските времиња што му се на располагање како негова јазична можност, е принуден да се служи со дополнителни јазични средства (прилошки определби, дел-реченици, партикули). Како дополнителен елемент во системот на глаголски времиња се јавува и определеноста, односно неопределеноста која, всушност, се однесува само на временската компонента, односно на точното лоцирање на моментот на вршењето на дејството, потоа доживеаноста на дејството која, игра важна улога кај аористот и имперфектот, но не кај перфектот и од друга страна, пак, се појавува категоријата директно кажување наспрема прекажување, за која со право може да се констатира дека се јавува како белег на целиот македонски систем, бидејќи минатото неопределено време во македонскиот јазик се јавува не само како паралела на минатите времиња, туку и на сегашното и на идното време (2008: 59).

Македонскиот систем на глаголски времиња располага со бројни функции што тој ги остварува со помош на временските глаголски форми како јазична можност, диференцирајќи се во однос на другите јужнословенски јазици. Одделни функции се надоместуваат преку паралелни или други јазични

средства што ги има во дадениот систем. Со ова се постигнува живост на исказот и збогатување стилот. Аризанковска на крајот го истакнува фактот дека притоа е неминовно да се истакне дека ваквата слика е воедно и резултат на разликите во синтетизмот и аналитизмот кои придонесле за упростување на синтетичкиот и за усложнување на системот на глаголските времиња кај аналитичкиот тип јазици, во што македонскиот јазик е на прво место (2008:64).

1.2.3. Приказ на глаголските времиња во германскиот и во македонскиот јазик

Нелични глаголски форми ²	
Германски јазик	Македонски јазик
Инфинитив (<i>singen</i>)	л-форма (<i>носел, носил</i>)
Партицип 1 (<i>singend</i>)	Глаголска придавка (<i>носен, носена, носено, носени</i>)
Партицип 2 (<i>gesungen</i>)	
Честички во состав на глаголските времиња	
	<i>ќе</i> <i>би</i>

Глаголско време и значење ³	
Германски јазик	Македонски јазик
Лични глаголски форми	
Презент - сегашност - минато - идност - современост	Сегашно време (<i>носам, донесам</i>) - сегашност - минатост - идност - современост
Претеритум - минато - сегашност	Минато определено свршено / аорист (<i>донесов, носив</i>) - минато - идност - современост - услов
Конјунктив 1 (презент во конјунктив) - сегашност прекажана - иреални споредбени реченици - стручни текстови, рецепти, упатства - дистанцирано обраќање	Минато определено несвршено / имперфект (<i>носев, донесев</i>) - засведочено дејство во траење - услов - блага заповед - повторливост - готовност
Конјунктив 2 (претеритум во конјунктив) - сегашност - идност - услов	

² Овде не се наведуваат глаголската именка и глаголскиот прилог бидејќи тие се добиени со зборообразување, а не со флексија, значи не се сметаат за нелични глаголски форми, туку за други зборовни групи.

³ Приказот на германските и на македонските глаголски времиња не имплицира еквивалентност.

- иреални споредбени реченици - прекажување - желба - дистанцирано обраќање Императив - заповед - дистанцирано обраќање	Заповеден начин (<i>носи, донеси</i>) - заповед - минатост - севременост - услов - личен став
Глаголски времиња од лична глаголска форма и од честичка	
-	Идно време (<i>ќе носам, ќе донесам</i>) - идност - минатост - заповед - претпоставка - севременост - повторливост - услов - можност Минато-идно време (<i>ќе носев, ќе донесев</i>) - минатост - намера - претпоставка - повторливост - услов
Глаголски времиња од лична и од една или повеќе нелични глаголски форми	
Перфект - минато - минато свршено - идност Перфект конјунктив - минато прекажано Плусквамперфект - предминато - минато Плусквамперфект конјунктив - минато прекажано - предминато прекажано - неостварена желба Футур 1 - сегашност - идност - заповед Футур 1 конјунктив - сегашност прекажана	Минато неопределено свршено (<i>сум донесол, сум носил</i>) - минатост - констатација - заповед - идност - севременост - претпоставка Минато неопределено несвршено (<i>сум носел, сум донесел</i>) - минатост - констатација - заповед - идност - севременост - претпоставка Предминато време (<i>бев носил, бев донесол</i>) - предминатост - минатост Перфект-резултатив (<i>сум дојден</i>)

- идност прекажана Футур 2 - минато претполагано - минато претполагано свршено - идност Футур 2 конјунктив - минато претполагано прекажано	- минатост - констатација Форми со <i>има/нема</i> Пом. гл. во сег. време (<i>имам носено, имам донесено</i>) Пом. гл. во мин. опред. несвршено (<i>имав носено, имав донесено</i>) Пом. гл. во мин. неопред. несвршено (<i>сум имал носено, сум имал донесено</i>)
Глаголски времиња од лична, од нелична глаголска форма и од честичка	
-	Идно прекажано (<i>ќе сум носел/ќе сум донесел</i>) Форми со <i>има/нема</i> Пом. гл. во идно време (<i>ќе имам носено, ќе имам донесено</i>) Пом. гл. во минато-идно време (<i>ќе имав носено, ќе имав доенсено</i>) Пом. гл. во идно прекажано време (<i>ќе сум имал носено, ќе сум имал донесено</i>)

1.2.4. Коментар

Доколку се погледне секое глаголско време одделно, од табелата ќе се забележи дека за трите глаголски времиња: футур 2, минато-идно и идно прекажано време не постојат формални еквиваленти. Така на пример минато-идното време како специфика на македонскиот јазик нема формален еквивалент во германскиот јазик, но сите значења на ова време можат да се изразат со глаголските времиња: претеритум, плусквамперфект кај поголем број случаи и со перфект, презент, *würde*-формата, предлошка синтагма и партицип на презентот, кај помал број на случаи. Така кај ова глаголско време се јавува делумна еквивалентност (Станкова 2010: 94 и натаму).

Ако се погледне презентот како глаголско време во двата јазика ќе се забележат одредени совпаѓања во поглед на нивните значења. Во германскиот јазик презентот освен основното значење ги има и следниве значења: дејство што се одвива во сегашноста, историско сегашно време, идност и севременост. Овие значења се јавуваат и кај сегашното време во македонскиот јазик, каде што сегашното време може да има и некои други значења како: повторливост, готовност, истовременост со друго дејство.

Идното време (футур 1) во германскиот јазик има две основни значења за сегашност и идност. Првото значење секогаш содржи претпоставка, а второто може да биде поврзано со намера или заповед. Во македонскиот јазик освен овие значења, идното време може да означува и минатост, повторливост, севременост, услов и можност.

Кај глаголските времиња претеритум и перфект, кои се предмет на истражување во овој труд, споредбата се усложнува со постоењето на повеќе видови на минати времиња во македонскиот јазик кои би можеле да бидат нивни потенцијални значенски еквиваленти. За пронаоѓање соодветни еквиваленти потребен е преглед на глаголските времиња и конструкции во двата јазика, при што би се утврдила нивната поврзаност или условеност во однос на временското значење (минато, сегашност и иднина), аспектот (завршеност, незавршеност) и модалноста (препоставка, засведоченост).

Овој преглед покажува дека и покрај непостоењето на формално целосно совпаѓање на глаголските времиња во двата јазика, се забележуваат сличности помеѓу нивните значенски еквиваленти што може да доведе до

употреба на различни глаголски времиња во македонскиот јазик како еквиваленти за глаголските времиња во германскиот јазик и обратно.

1.3. Глаголскиот вид (аспект) и начин на дејство

1.3.1. Лингвистички проучувања: глаголски вид (аспект)

1.3.1.1. **Каролак** (2005: 12 – 13) говори за словенската аспектолошка традиција, каде видската опозиција е прикажана на површината преку свршените и несвршените глаголи, а во поглавјето насловено како „За семантиката на видот“ (2000: 15 и следн.) ги споменува спецификите на видската опозиција во словенските јазици каде што преку постојат парови на свршени и несвршени глаголи и смета дека е излишно поставувањето на прашањето за содржината и опсегот на категоријата вид, бидејќи во предметната литература не постои согласност ниту за содржината на терминот вид, ниту за бројот на членовите на категоријата вид. Тој смета дека причината за тоа лежи во фактот дека оваа категорија е изделена на знаково, симболично ниво, а не преку дефиницијата на поимот вид т.е. на поимско ниво. Аспектолошката традиција ја изделува категоријата вид поаѓајќи од формалните особености на глаголите со определена методологија на истражување, а појдовната претпоставка на оваа методологија, која има статус на аксиома, „е тезата дека видот е граматичка категорија.“ Каролак говори за две интерпретации на оваа теза:

- прва теза, според која видот е категорија кога може да се изрази со граматички морфеми (грамеми) и според оваа интерпретација во јазиците во коишто нема граматички морфеми со видска вредност, не постои категоријата вид. Оваа теза се темели на друга теза, според која постои битна разлика меѓу значењата на лексичките морфеми (семантеми) и на граматичките морфеми (грамеми). Семантемите имаат конкретен карактер и се определени како лексички значења, а грамемите имаат апстрактен карактер и се определени како граматички значења;
- втора теза, според која видот се толкува како поимска граматикализирана категорија и која за разлика од првата смета дека нема пречки за граматикализираните поими (приредени на грамемите) и лексикализираните поими (приредени на семантемите) да имаат иста онтолошка основа. Сепак оваа теза веднаш го поставува видот како граматичка

категорија, што води кон неговото поврзување со постоењето или непостоењето на одредени морфолошки техники за претставување на оваа категорија. Резултат на оваа теза е поделбата на видски и невидски јазици.

„Тезата за граматичкиот карактер на категоријата на видот задолжително претпоставува постоење на тесно определени типолошки карактеристика на глаголските форми, со оглед на фактот дека категоријата на видот традиционално се зема како категорија на глаголот.“ Тоа води кон претпоставката дека морфемите на глаголот мораат да имаат полиморфемска структура, која се состои најмалку од две морфеми, од коишто секоја има друг синтагматски статус. Оттука минималната полиморфемска глаголска структура треба да се состои од семантема и грамема. Како се одделуваат семантеми од грамеми? На ова прашање Каролак тргнува од фактот дека во словенските јазици ни една морфема нема синтаксичка автономија и дека и двете влегуваат во релација на меѓусебна формална зависност (интердепенденција), при дефинирање на едната, не треба да се земе предвид нејзината врска со другата. Според широко прифатената традиционална теорија токму така се определува семантемата, која е елемент на вербалниот полиморфемски состав како показател на конкретното значење, а во праксата таа е еднаква на коренот: *теж-*, *мраз-*, *завид-*, *вер-*, *насет-* се семантеми, а морфемите *-и*, *-ува* како грамеми врз база на нивната синтагматска врска со следниве семантеми: *теж-и*, *мраз-и*, *завид-ува*, *вер-ува*, *насет-ува*.

Во случај на јазиците како македонскиот, вели Каролак, кадешто семантемите не се слободни форми, а тоа значи дека немаат синтаксичка автономија, „се смета дека постојат два типа на обусловеност на семантемата од граемата.“ Семантемата имплицира присуство на грамема за добивање на синтаксичка автономија, а од друга страна и двете не се слободни форми како структурно непотполни форми, но имаат статус на морфеми со задолжителна структурна функција. Од друга страна, семантемата како единица на семантичко ниво би барала присуство на грамема само тогаш кога би била значенски непотполна, а граемата би била неопходна за добивање на структурна потполност т.е. синтаксичка автономија. Ако се земе предвид

словенската аспектолошка традиција, тогаш ова се среќава кај глаголските семантими.

Според Каролак, покрај тезата за граматичкиот карактер на категоријата вид, поновите аспектолошки истражувања ја формулираат тезата за постоење на заемна обусловеност меѓу членовите на категоријата на видот и лексичко-семантичките категории на глаголите, поточно на глаголските семантими. Затоа што содржината на глаголите ја сочинуваат конкретни поими претставени преку семантемите и видски поими претставени преку грамемите, се јавуваат следниве комбинаторни правила:

- 1.) правила за селекција на определен вид од страна на семантичко-категоријалната вредност на глаголот (семантемата), кои произлегуваат од нејзината способност за конкуренција со само еден вид (несвршен или свршен), или со двата вида и со тоа за постоење или отсуство на видски правови;
- 2.) правила за контекстуална варијација на видот селектиран од семантемата која припаѓа на таа или друга семантичка категорија.

Во врска со прашањето за контекстуална варијација или контекстуално варирање, Каролак ја споменува теоријата на Јакобсон за инваријанта (*Gesamtbedeutung*), која влегувајќи во релација со контекстот и зависно од моќта на влијанието на контекстот се реализира или во основна варијанта (*Hauptbedeutung*) или во секундарни варијанти (*Sonderbedeutungen*). Поимот на влијание на контекстот врз значењето на видот се употребува широко во истражувачката пракса и бара продлабочена анализа на оваа обусловеност.

Врз основа на постоењето на оваа условеност, аспектолозите правеле обиди да извршат семантичка класификација на глаголите, која што би била видски релевантна. Најпозната класификација меѓу нив е таксономичната класификација на Вендлер заедно со нејзините подоцнежни модификации од страна на други автори.

1.3.1.2. Анализирајќи ја семантиката на предикатите со посебен осврт кон семантиката на видот на предикатите, **Миркуловска** (Миркуловска 2000:15 и следн.) објаснува дека во рамките лингвистиката постои голем број на трудови кои ја обработуваат појавата на видот на глаголите во јазиците, а особено во словенските јазици каде што видот има морфолошки експоненти. Во

постарите трудови при дефинирање на видот на глаголот се тргнува од неговата форма и се издвојуваат свршениот и несвршениот вид на ниво на формата. Проучувањето на врската на префиксацијата со видот доведува до изведување на различни типови акции на глаголот, видски ликови, Aktionsarten. Меѓу нив е и ингресивниот или инхоативниот тип на акција, како назив за форми со определен број префикси кои укажуваат на почеток на акцијата. Во поновата литература со аспектолошка проблематика не се тргнува од формата, туку од значењето на предикатот и од значењето кое го носи видот, при што се констатира дека не постојат семантички единици кои би одговарале на одделни видски ликови, Aktionsarten. Според оваа теорија префиксот се разгледува како предикат, кој заедно со основниот, полнозначен предикат создава сложена семантичка структура, а самото префиксирање има функција на перфективизација.

Миркуловска говори за состојбени и несостојбени предикати:

- Состојбените предикати се предикати кои означуваат статички ситуации непроменливи во времето. Тие се резултат на некој процес или акција, некоја несостојба (процес или акција), која довела некој/нешто да се наоѓа во дадената состојба. Кај нив референтот подлежи на состојбата, а можат да бидат предикати што означуваат физиолошки или физички состојби: *е момче, е убав, лежи, стои*; предикати што означуваат чувства: *е тажен, чувствува болка*; односни состојби: *е другар*; метеоролошки појави: *е ден, е темно*.
- Несостојбените предикати се предикатите кои менуваат динамички ситуации или дејства (процеси и акции) и се карактеризираат со свесна или несвесна активност на референтот на појдовниот аргумент. Овие предикати означуваат промена на состојбата, нејзино претставување и може да навестуваат дека некој/нешто кој ја врши несостојбата може да се најде во нова состојба или да се врати во истата состојба: *Виктор легнува*.

Под вид на предикати Миркуловска подразбира збир на значења кои се согледуваат во опозицијата свршен наспрема несвршен вид (изразена на формално ниво). Под несвршен вид се подразбира траење на состојбата, одвивање, вршење на несостојбата, а под свршен вид: почеток или крај на состојбата, одвивање, вршење на несостојбата. Изразено на временска оска

несвршениот вид се карактеризира со збир, група на моменти кои се линеарно поставени еден до друг. Свршениот вид е момент на временската оска, во кој што почнува или завршува траењето на состојбата, одвивањето и вршењето на несостојбата.

1.3.1.3. Според **Тополињска** (2008: 17 – 18) за семантиката на категоријата вид, во поновата лингвистика се води жива дискусија, додека формалните показатели на таа категорија, а со тоа и степенот на нејзината граматикализација се наоѓаат на маргините на дискусијата. Во словенските јазици категоријата вид е граматикализирана во значителна мера и е наследена од прасловенскиот јазик како дел од конјугацискиот систем прасловенскиот јазик, каде постоела граматичката категорија. Спомнувајќи ги различните поими за означување видската дихотомија кај различни лингвисти и теории, Тополињска ги наведува следниве имиња и поими: Курилович кој разликува линеарно и пунктуално дејство, Каролак кој разликува моментно и континуирано дејство, Антинучи и Геберт кои инсистираат на поимот „измена“ вградена во значењето на свршениот вид.

Во јазиците во кои видот е граматичка категорија видската опозиција добива регуларни показатели т.е. се граматикализира во конјугацискиот систем, што би значело дека се одразува на глаголот како прототипски носител на предикацијата.

Семантиката на видот е тесно испреплетена со семантиката на категоријата време, а тесната врска меѓу овие две категории потекнува од фактот дека само еден од двата вида, линеарниот, континуираниот, несвршениот, кој не импликува измени, способен е да изразува „вистинска сегашност“ т.е. истовременост со моментот на зборувањето. Моментиот вид на временската оска означува момент на измена (почеток или крај на дејство), кој му претходи, ев. следи по моментот на зборувањето, а би можело да се каже дека е маркиран по последователност. како резултат на тоа. во словенските јазици глаголите од свршен вид способни се да изразуваат помал број на членови на категоријата време во однос на глаголите од несвршен вид.

Слично како семантиката на видот, така и статусот на граматичките показатели на оваа семантичка категорија е предмет на многу дискусии. Глаголските основи, од современа гледна точка често морфолошки неделиви,

се примарно маркирани по вид. Од нив се создаваат зборообразувачки афикси (суфикси, префикси) се создаваат видски деривати, обично со спротивна маркираност. Во оваа смисла граматичкиот вид се јавува како зборообразувачка, а не како флексивна категорија. Меѓутоа, поради зависната меѓу категориите вид и време одделни глаголски лексеми, еднозначно маркирани како свршен вид, се определени како дефективни по време, неспособни да изразат истовременост со моментот на зборувањето. Тополињска го нагласува ова како добро познат заради како што вели „асиметријата вградена во самиот наследен систем“ што предизвикува низа разлика меѓу македонските и послките показатели на видот.

1.3.2. Глаголскиот вид (Aspekt) и начин на дејство (Aktionsart) во германскиот јазик

1.3.2.1. Според **Хок/Крифка** (2002) под поимот начин на дејство (Aktionsart) во германскиот јазик се подразбира означување на разликите меѓу временските конструкции и сметаат дека тој ги опфаќа општите онтолошки разлики меѓу дадените можности, поврзани со вербалните изрази:

- состојби и дејства изразени со помош на стативни или епизодни предикати (според Вендлер (Zeno Vendler), states' vs. non-states))
- состојби кои опишуваат едноставни особини и тенденција за хабитуалност (*Peter ist Student* vs. *Peter raucht*).
- точно определени и продолжени дејства (според Хок/Крифка т.н. „punktuelle vs. ausgedehnte Ereignisse“, според Вендлер (Zeno Vendler) ,achievements vs. ,accomplishments',activities)
- дејства кои означуваат почеток или крај на некое дејство (Inchoative/Ingressive vs. Terminative/Resultative). т.н. Phasen-Aktionsarten
- дејства кои се состојат од низа настани кои се повторуваат (Iterativa),на пр. ,wackeln`
- состојби кои претходат на настанот или кои настануваат од него (како во англискиот јазик Present Perfect: *John has eaten the breakfast*)

1.3.2.2. Разликите кај глаголскиот вид се однесуваат на описот на настани (*trinken* vs. *ein Glas Milch trinken*), кои во областа на глаголската

семантика се нарекуваат телички и ателички евентуалности. Врз основа на глаголската семантика **Делинг** (2011/12) постои класификација на глаголите според аспектуелните карактеристики. Овие карактеристики се поврзани со дејствата, процесите, активностите, состојбите и.т.н. или општо кажано со ситуациите и евентуалностите/околноста (‘eventualities’ според Бах 1986), што значи дека тие се поврзани со настани во поширока смисла на кои се однесуваат настаните. Терминот аспект според Делинг има традиционално широка употреба. Тој вели дека според Карлота Смит (1991) постои разлика меѓу аспектот на ситуација *Situationsaspekt* (‘situation aspect’) и аспектот на перспектива *Perspektivenaspekt* (‘viewpoint aspect’).

Под поимот аспект на ситуација кој уште се нарекува начин на дејство (*Aktionsart*, *lexikalischer Aspekt* или *Zeitkonstitution*) се подразбира класификација на глаголски предикати според одредени неразделни временски белези на евентуалностите (или ситуациите), на кои се однесуваат овие предикати. Кои се тие белези на евентуалностите кои ги набројува Делинг?

- динамични или статични евентуалности
- дуративни или прецизни евентуалности
- телички или ателички (грч. *telos* што значи крај, цел) евентуалности

Статичките евентуалности обично се нарекуваат состојби, динамичките се нарекуваат настани, а кај настаните разликуваме процеси (дуративни и ателички) и непосредна промена на состојба. Делинг ги наведува следниве примери:

- динамички евентуалности:

(1) (a) *Fritz ist gerannt*. (‘Фриц трчаше/трчал.’)

(б) *Paul hat Chinesisch gelernt*. (‘Паул учеше/учел кинески.’)

(в) *Maria ist Auto gefahren*. (‘Марија возеше/возел автомобил.’)

(г) *Gerda hat Bier getrunken*. (‘Герда пиеше/пиела пиво.’)

- статички евентуалности

(2) (a) *Fritz hat im Park gewartet*. (‘Фриц чекаше/чекал во паркот.’)

(б) *Paul hat Chinesisch gekonnt*. (‘Паул знаеше/знаел кинески.’)

(в) *Maria hat ein Auto besessen*. (‘Марија поседуваше/поседувал автомобил.’)

(г) *Gerda war durstig*. (‘Герда беше/била жедна.’)

- дуративни евентуалности:

(3) (a) *Hans ist nach Leipzig gefahren.* ('Ханс патуваше/патувал за Лајпциг.')

(б) *Maria hat sich in Berlin aufgehalten.* ('Марија престојуваше/престојувала во Берлин.')

(в) *Gerda hat ein Bier getrunken.* ('Герда пиеше/пиела пиво.')

(г) *Fritz ist gerannt.* ('Фриц трчаше/трчал.')

- прецизни евентуалности:

(4) (a) *Hans ist in Leipzig angekommen.* ('Ханс пристигна/пристигнал во Лајпциг.')

(б) *Maria hat Berlin verlassen.* ('Марија го напушти/напуштила Берлин.')

(в) *Gerda hat geniest.* ('Герда кивна/кивнала.')

(г) *Fritz hat das Rennen gewonnen.* ('Фриц победи/победил на трката.')

- телички евентуалности (целни евентуалности):

(5) (a) *Hans ist nach Leipzig gefahren.* ('Ханс патуваше/патувал/отпатува/отпатувал во Лајпциг.')

(б) *Maria ist gestorben.* ('Марија умре/умрела.')

(в) *Gerda hat ein Bier getrunken.* ('Герда пиеше/пиела/испи/испила едно пиво.')

(г) *Fritz ist eine Meile gerannt.* ('Фриц трчаше/трчал/истрча/истрчал една милја.')

Во македонскиот превод на овие примери (а, в, г) се дадени две алтернативи со свршен и несвршен глагол. Во натамошната анализа на македонските еквиваленти на глаголското време перфект ќе биде даден посебен осврт на овој вид глаголи и можноста за употреба на само еден еквивалент во определен контекст.

- ателички евентуалности:

(6) (a) *Hans ist mit dem Zug gefahren.* ('Ханс патуваше/патувал со воз.')

(б) *Maria ist in Berlin.* ('Марија е во Берлин.')

(в) *Gerda hat Bier getrunken.* ('Герда пиеше/пиела/испила едно пиво.')

(г) *Fritz hat das Rennen gewonnen.* ('Фриц победи/победил на трката.')

Класификацијата на Вендлер (1957/1967) на четирите групи аспекти кај глаголските предикати кои тој уште ги нарекува глаголски или ситуативни видови (герм. Aktionsarten, Situationstypen) Делинг ја применува како рамка за гореспоменатите групи аспектни категории:

- States (или Statives) – состојби (герм. Zustandsprädikate) се предикати на состојба што денотираат евентуалности, кои според Делинг можат да бидат статички, дуративни и ателички.

Примери: *wissen* ('знае'), *lieben* ('љуби'), *krank sein* ('е болен'), *in der Stadt sein* ('е во градот'), *10 kg wiegen* ('тежи 10 кг.'), *ein Auto besitzen* ('поседува автомобил').

- Activities – активности (герм. Prozessprädikate) се предикати на процес денотираат евентуалности кои се динамички, дуративни и ателички.

Примери: *laufen* ('трча/оди'), *essen* ('јаде'), *lernen* ('учи'), *Eis essen* ('јаде сладолед'), *Kreise zeichnen* ('црта кругови'), *ein Auto fahren* ('вози автомобил').

- Accomplishments – остварувања (герм. Prädikate eines ausgedehnten Zustandswechsels) се предикати на продолжена промена на состојбата кои се динамички, дуративни и телички.

Примери: *erkranken* ('се разболува'), *gesund werden* ('оздравува'), *zur Uni laufen* ('оди/трча на факултет'), *ein Eis essen* ('јаде еден сладолед').

- Achievements - исполнувања/реализации (герм. Prädikate eines unmittelbaren Zustandswechsels) се предикати што денотираат непосредна промена на состојбата кои се динамички, прецизни и телички.

Примери: *explodieren* ('експлодира'), *erkennen* ('препознава'), *etwas finden* ('наоѓа нешто'), *das Spiel gewinnen* ('победува на натпреварот/во играта'), *in der Uni ankommen* ('пристигнува на факултет').

Делинг ја наведува и дотогаш традиционалната класификација на начин на дејство (герм. Aktionsart) кај глаголските предикати кои означуваат:

- Состојба што претставува епизода или хабитуалност (герм. episodisch, habituell):

Hans ist traurig/zornig/hungrig ('Ханс е тажен/лут/гладен') наспрема
ist Raucher/trinkt/ist intelligent/ist reizbar. ('е пушач/пие/е интелегентен/е раздразлив.')

- Настан што е почеток или крај на дејството: инхоативни или ингресивни (герм. inchoativ, ingressiv), односно терминативни или резултативни глаголски предикати (герм. terminativ, resultativ), а се нарекуваат фази кај глаголскиот вид:

blühen ---> *erblühen* наспрема *verblühen*, *laufen* ---> *loslaufen*, *klingen* -
--> *verklungen*;

мак. *игра*, *spielen* ---> *доигра* ('zu Ende spielen')

- Дејство составено од повеќе настани кои се повторуват на одреден начин: итеративни предикати (герм. *iterativa*):

wackeln ('се ниша'), *zappeln* ('се препелка'), *klopfen* ('чука'), *zwinkern* ('трепка'), *winken* ('мавта').

Она што кај некои граматичари се нарекува употреба на лексички средства во комбинација со глаголот, кај Делинг е наведено како аспектуелна композиција (*Aspektkomposition* или *aspektuelle Komposition*). Од природата на аспектот на глаголот зависи дали тој во комбинација со аргументи или модификатори ќе премине во друг начин на дејство.

- Наследување на начин на дејство:

(11) (a) *Paul hat (eine Stunde lang/# in einer Stunde) Äpfel/Wein gesehen.*

(б) *Paul hat (eine Stunde lang/# in einer Stunde) einen Apfel/ein Glas Wein gesehen.*

Во многу случаи начинот на дејство во рамките на комплексниот глаголски израз е резултат на глаголскиот аспект и карактеристиките на неговите аргументи/модификатори.

- Влијание на номинална фраза како предмет во реченицата (герм. *Objekt-NP*) врз аспектуелната композиција:

(12) (a) *Hans hat (eine Stunde lang/# in einer Stunde) gegessen.*

(б) *Hans hat (eine Stunde lang/# in einer Stunde) Äpfel gegessen.*

(в) *Hans hat (# eine Stunde lang/ in einer Stunde) einen Apfel gegessen.*

(13) (a) *Maria hat (eine Stunde lang/# in einer Stunde) getrunken.*

(б) *Maria hat (eine Stunde lang/# in einer Stunde) Wein getrunken.*

(в) *Maria hat (# eine Stunde lang/ in einer Stunde) ein Glas Wein getrunken.*

Делинг вели дека феноменот на аспектуелната композиција за прв пат детално се спомнува кај Хенк Веркил (1972) кој ги формулирал следниве правила:

- аргументи во номинална фраза кои се однесуваат на неспецифичен квантитет имаат ателички глагол во ателичка вербална фраза

[V: –telisch] + [NP: –spezQuant] ----> [VP: –telisch]

• аргументи во номинална фраза кои се однесуваат на специфичен квантитет имаат ателички глагол во теличка вербална фраза

[V: –telisch] + [NP: +spezQuant] ----> [VP: +telisch]

Правилата важат и за глаголите кои означуваат консумирање како *trinken* (пие) или *essen* (јаде), за глаголите на креација како: *schreiben* (пишува) или *bauen* (гради) и глаголот *lesen* (чита):

(14) [V: –telisch]: *trinken, essen, schreiben, bauen, lesen* (Activities)

(15) (a) [NP: –spezQuant]: *Wein, Eis, Äpfel, Briefe, Häuser*

(6) [VP: –telisch]: *Wein trinken, Eis|Äpfel essen, Briefe schreiben|lesen, Häus erbauen* (Activities)

(16) (a) [NP: +spezQuant]: *ein Glas Wein, ein Stück Eis, drei Äpfel, einen Brief, ein Haus*

(6) [VP: +telisch]: *ein Glas Wein trinken, ein Stück Eis|drei Äpfel essen, einen Brief schreiben|lesen, ein Haus bauen* (Accomplishments)

Според Делинг под поимот перспективен аспект, кој што исто така е наречен граматички аспект се подразбира различно временско толкување на евентуалностите. Вообичаено се прави разлика во аспектот кај перфективот и имперфективот. Перфективот (das Perfektiv) изразува дека евентуалноста (во дадено време) гледано „од надвор“ се перцепира како нешто завршено, исполнето. Имперфективот (das Imperfektiv) изразува дека евентуалноста (во дадено време) „од внатре“ се перцепира како нешто што не е завршено и е во одвивање. Еден израз во имперфективен аспект може да упатува на една иста евентуалност на која може да упатува и изразот во перфективен аспект. Според тоа незавршеноста не мора да биде исклучиво карактеристика на самата евентуалност, туку карактеристика која се однесува на перспективата на говорителот која се нарекува Betrachtzeit, време во кое се набљудува евентуалноста. Посебен случај на имперфектив е прогресивот во англискиот јазик:

(17) (a) *Mary was dressing up (when John arrived)*. Imperfektiv

(6) *Mary dressed up (*when John arrived)*. Perfektiv

Во презентот мора да се употребува формата на прогресивот за да се искаже во даденото време дејство во одвивање. Простите глаголски форми се употребуваат само како предикат за состојба:

(18) (a) *John is learning/ *learns German.*

(б) *John knows/ *is knowing German.*

За последниов пример формата на прогресив вообичаено не се употребува, бидејќи таа самата по себе се смета за несвршена. Во словенските јазици (на пример во чешкиот) се употребуваат и свршени и несвршени глаголи. Аспектот на перспектива е лексикализиран:

(19) (a) *Ota pil vino.* Imperfektiv

(б) *Ota vypil vino.* Perfektiv

Во германскиот јазик не постои граматикализиран аспект на перспектива. Незавршеноста може да биде маркирана со: (а) прилогот *gerade* или (б и в) со посебни конструкции, но тоа не е задолжително:

(20) (a) *Als Gerda eintrat, aß Max gerade ein Eis.* ('Кога Герда влезе, Макс јадеше сладолед.')

(б) *Max war dabei, ein Eis zu essen.* ('Макс јадеше сладолед.')

(в) *Max war ein Eis am Essen.* (Rheinische Verlaufsform) / 'Макс јадеше сладолед.' (дијалект на рајнската област за дејство во одвивање).

(22) *Maria war dabei, im Park zu laufen => Maria lief im Park.* ('Марија трчаше/трчала во паркот').

Со последниот пример Делинг се задржува на терминот *activities* и активностите ги дефинира како предикати на процесот, велејќи дека тие се однесуваат на евентуалностите кои се протегаат низ времето. Како и состојбите, процесите имаат момент на почеток и момент на крај, кој не е одреден. Ова објаснува зошто и состојбите и активностите се компатибилни со прилозите за време. За разлика од состојбите, процесите се делат на одредени фази и имаат внатрешна структура. Со постоењето на фазите постои долна временска граница за реализација на процесите, а процесите се сфаќаат како повеќе последователни промени на состојба. Доколку една реченица со предикат за процес во еден временски интервал $[t, t']$ е вистинита, тогаш таа може да биде вистинита и за дел од временскиот интервал $[t, t']$ кој е различен од моментот t . За момент t се смета кој било момент во временскиот интервал меѓу t и t' .

Освен за т.н. *activities*, Делинг говори и за *stative* во рамките на структурите на настанот (*Erreignisstrukturen*). Кај статичките предикати или предикатите на состојба важи правилото дека тие се однесуваат на

евентуалности кај кои се зачувува определен услов во рамките на определеното време. Доколку една реченица со предикат на состојба во еден временски интервал $[t, t']$ е вистинита, тогаш таа е вистината за секој момент t_i во рамките на $[t, t']$.

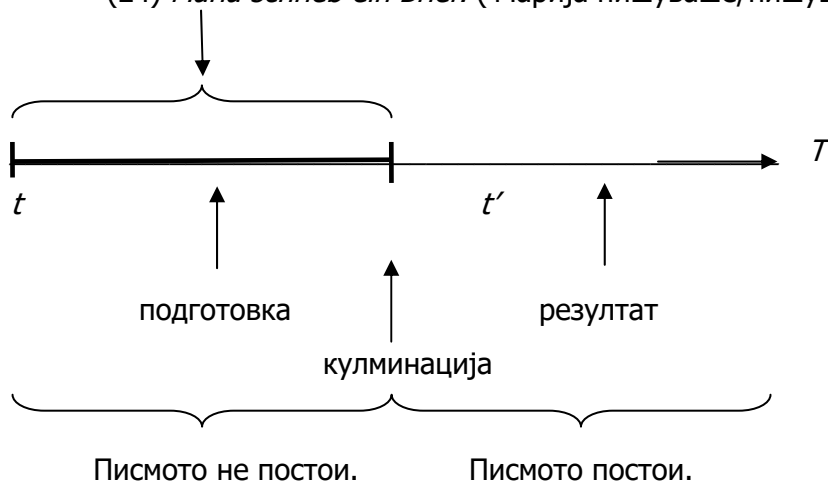
(21) *Maria wartete auf Hans.* ('Марија го чекаше/чекала Ханс').

Со тоа состојбите можат да се толкуваат како евентуалности кои немаат внатрешна структура туку се целосно хомогени. Во повеќето случаи тие имаат момент на почеток и момент на крај, притоа крајот не е „природно определен“. За разлика од нив процесите се само делумно хомогени и нивната хомогеност зависи од тоа дали во временскиот интервал има одредена минимална величина:

(23) *Maria lief im Park.*

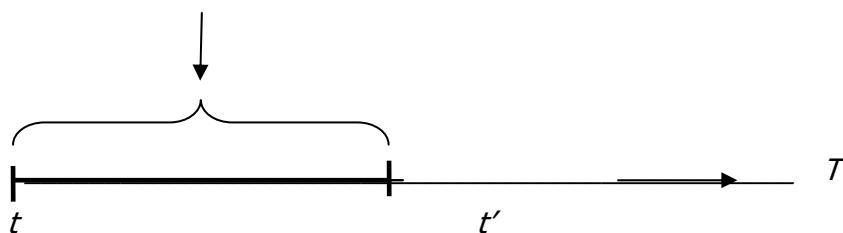
Кога говори за accomplishments (мак. остварувања) Делинг го споменува терминот предикати кои означуваат продолжување на промената на состојбата и кои како и активностите се однесуваат на евентуалности кои имаат внатрешна структура. Ова објаснува зошто и т.н. accomplishment и activities допуштаат аспект на незавршеност. Продолжената промена на состојба има фаза на подготовка (или развој) и кулминација со „природен крај“ (освен ако претходно не биде прекината):

(24) *Maria schrieb ein Brief.* ('Марија пишуваше/пишувала/напиша писмо.')

Оттука accomplishments т.е. остварувањата се поврзуваат со прилозите кои означуваат временска рамка, а не времетраење. Прогресивот (имперфективот) кај нив се однесува на вообичаени процеси или на состојби кои во самиот процес.

(25) *Maria was writing a letter. (Maria war dabei, einen Brief zu schreiben).*

Можно е процесот со кој прогресивот упатува на остварено дејство да не го достигне моментот на кулминација т.е. да остане недовршен:

Делинг во следните примери се повикува на т.н. имперфект парадокс, утврден од Даути (1979) и нагласува дека следните примери немаат исто значење:

(26) (a) *Maria was writing a letter. ≠ Maria wrote a letter.*

(6) *Maria war dabei, einen Brief zu schreiben. ≠ Maria hat einen Brief (zu Ende) geschrieben.*

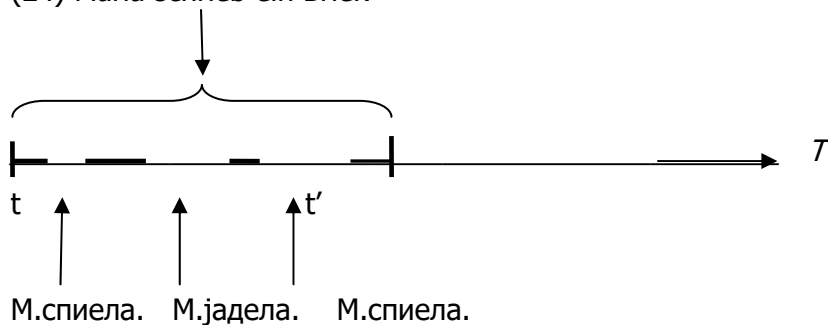
(27) *Maria ist dabei, einen Brief zu schreiben. ≠ Maria schrieb einen Brief (zu Ende).*

Додека пак следниве два примери имаат исто значење во комбинација со прилогот за време (за) 20 минути.

(28) *Maria schrieb in 20 Minuten einen Brief. ≠ Maria war 20 Minuten lang dabei, einen Brief zu schreiben.*

Еден процес може да биде неколку пати прекинуван, но сепак да има кулминација. На пример:

(24) *Maria schrieb ein Brief.*

Но не секој процес со кулминација мора да означува промена на состојба т.е. да доведе до резулат.

(31) *Paul sang ein Lied. ('Паул пееше/пеел/испеа/испеал песна.')*

Кога говори за т.н. achievements (мак.исполнувања/реализација) Делинг ги споменува предикатите на непосредна промена на состојба кои се однесуваат на евентуалности, кои немаат внатрешна структура. Ова објаснува зошто тие немаат несвршен аспект. Временското протегање на непосредната промена на состојба се гледа како точен момент. Реченицата со предикат на исполнување е вистинита само во еден временски момент t_i . За да исполнувањата се разликуваат од остварувањата, се вели дека нивните евентуалности

„кулминираат со тоа што се реализираат“:

(32) (a) *Maria gewann das Rennen.*

(б) *Maria beendete das Schreiben eines Briefes.*

(в) *Maria hörte auf, einen Brief zu schreiben.*

Според Хок/Крифка (2002:5) разликите во глаголскиот вид се однесуваат на разликите во природата на самите настани и тој тешко се разграничува од другите граматички категории како временските категории, а разликите во временската рамка зависат од описот на настанот. Истиот настан може да се опише ателички и телички. Разликите кај глаголскиот вид зависат од природата на самите настани. Сепак често промената на глаголскиот вид на предикатот доведува до промена на временската рамка на предикатот:

Разликата меѓу начинот на глаголско дејство (гер. Aktionsart) и т.н. перспективен аспект (гер. Perspektiven-Aspekt) тешко се одредува.

На пример:

- прогресив: прогресивот е посебен случај на имперфектив, кој изразува дека референтното време е во рамките на времето на настанот. Прогресивот може да се опише како начин на дејство во фази: се однесува на средишната фаза на еден настан при што ги исклучува почетокот и крајот на тој настан.
- перфектив: префиксите во словенските јазици го менуваат вербалниот предикат во телички. Само теличките предикати се компатибилни со перфективниот аспект. Ова довело до тоа одредени префикси за начин на дејство да прераснат во маркери за завршеноста на дејството.

1.3.2.3. За глаголскиот вид и начинот на дејство во германскиот јазик говори и **Андерсон** (2004: 1-11) кој го поставува прашањето дали во германскиот јазик има категорија глаголски вид (аспект) споредувајќи ја со веќе граматикализираните категорија на време и начин. Како резултат на тоа тој ја предлага категоријата аспектуност, наместо за аспект, затоа што аспектуноста е помалку хомогена од категоријата темпоралност и модалитет, која го опфаќа аспектот и начинот на дејство и која некои ја нарекуваат „тек на настанот“ (Verlaufsweise des Geschehens), што пак повеќе одговара на начинот на дејство отколку на аспектот. Аспектот би бил „перспектива на настанот“ (Perspektivierung des Geschehens). Тој вели дека терминот аспект е хипоним на терминот аспектуност како хипероним, исто како хипонимите начин на глаголско дејство (Aktionsart) и глаголски карактер (Verbalcharakter). Во овој контекст тој говори за глаголскиот систем во германскиот јазик и спротиставеноста на глаголските времиња презент и претеритум, од една страна, и перфект и плусквамперфект, од друга страна, нагласувајќи дека за сите нив се користи терминот аспект. Во однос на перфект-системот во германскиот јазик, тој вели дека перфектот често се поврзува со завршено, заокружено дејство, но притоа мора да се направи разлика меѓу темпоралната и аспектунелната смисла на „завршеноста/заокруженоста“ на дејството. Во темпорална смисла „завршеноста/заокруженоста“ на дејството се одредува според односот кон одредена точка на временската оска. Кога е аспектунелната смисла во прашање, „завршеноста/заокруженоста“ на дејството е содржина која се гледа како една целина. Перфект-системот треба да се сфати како една целина, како потсистем на темпоралноста, а не како потсистем на аспектунелноста. При раскажување на одреден настан како во примерот:

Während sie das Haus abgerissen haben / hatten, haben / hatten sie die ganze Zeit auf Spuren der ursprünglichen Bauweise geachtet.

каде што се употребува перфект-системот (со глаголски времиња перфект и плусквамперфект) за прикажување на две паралелни дејства во минатото, но состојбата која следи по нивното завршување не мора да се реализира. Реализацијата на дејството не е маркирана и затоа контекстот одредува дали дејството е завршено или не. Тоа значи дека свршениот аспект не е секогаш присутен во потсистемот на глаголските времиња перфект и плусквамперфект. Андерсон говори и за глаголските парадигми во германскиот јазик и т.н.

„Verlaufsstufe“ – фаза на одвивање (презент и претеритум) и „Vollzugsstufe“ – фаза на реализација (перфект и плусквамперфект) и покрај тоа што овие термини кои во себе термилошки го носат аспектот на дејство, немаат никаква врска со аспектот. Тој сепак се задржува на главните разлики во аспектот во германскиот јазик, велејќи дека во германистиката постои одредена традиција кај Ербен, Бринкман и Флеминг (1971) и нагласува дека презентот и претеритумот како глаголски времиња го претставуваат времето како дејство, тек на нештата и оттаму потекнува терминот „фаза на одвивање“, додека перфектот и плусквамперфектот го претставуваат субјективниот став за настанот или дејството, при што му даваат карактеристика на реализација, а не на одвивање. Според Флеминг, перфектот и плусквамперфектот служат за завршено, реализирано дејство. Аргументите за овој став ретко кога биле наведени. Генералниот белег на терминот Vollzugsstufe е „поставеност пред одредена временска точка“, т.е. предвременост. Описот на презентот и претеритумот не може да се ограничи само на една фаза на одвивање. Доколку се направи тоа, тогаш реченицата: *er öffnete die Tür* (‘ја отвораше вратата’) би морала да се однесува само на дејството во своето одвивање (англ.: *he was opening the door*), што не може да биде случај ако се спореди со реченицата „*er öffnete die Tür und trat hinaus*“ (‘ја отвори вратата и излезе надвор’). Затоа одвивањето треба да се сфати како апстрактна величина на преводливо, текстуално рамниште. Во врска со тоа Андерсон го спомнува Бринкман (1971: 326) кој исто така ги разгледувал термините „фаза на одвивање“ и „фаза на реализација“ и според кого во презентот и претеритумот под време се подразбира временски континуум, што не е случај со перфектот и плусквамперфектот како глаголски времиња. Притоа Бринкман прави разлика меѓу времето како континуум, а не како настан, дејство, содржина која ја опишува глаголот. Тој вели дека перфектот се разликува од претеритумот според тоа што споменатиот настан не го остава во континуум на сеќавањето, туку го извлекува од него. Тоа е причината зошто не е вообичаено да се раскажува во перфект, затоа што раскажувањето самото по себе претставува континуум на сеќавање. Сите употреби на перфектот имаат заедничка карактеристика, а тоа е неповрзувањето на настаните од минатото.

„Das Perfekt unterscheidet sich vom Präteritum zunächst dadurch, dass es das genannte Ereignis isoliert, nicht im Kontinuum des Erinnerten belässt, sondern

für sich herausnimmt. Das ist die Ursache dafür, dass im Perfekt in der Regel nicht erzählt werden kann; denn Erzählen setzt eben das Kontinuum der Erinnerung voraus. Allen Verwendungen des Perfekts ist gemeinsam, dass sie ein Geschehnis nicht in Verbindung mit anderen Geschehnissen der Vergangenheit sehen.“ (Бринкман 1971: 338)

Андерсон смета дека тврдењето на Бринкман за употребата на перфектот е премногу исклучиво и еднострано исто како и неговото тврдење дека при изборот на претеритумот, настанот се перцепира како дел од една временска низа настани, а при употребата на перфектот дејството од минатото заради своето значење во сегашноста се подигнува до степен на изолиран факт. Андерсон ја пронаоѓа основата на ова тврдење во употребата на двете глаголските времиња во текстовите на стандарден германски јазик, каде што перфектот и плусквамперфектот не се употребуваат како наративните глаголски времиња, а терминот „фаза на одвивање“ се однесува на различните можности на употреба на презентот и претеритумот во наративните текстови.

Андерсон на крајот заклучува дека опозицијата помеѓу презентот/претеритумот и перфектот/плусквамперфектот во аспектuelна смисла и терминологија не е можна. Поимите на Бринкман за „фаза на одвивање“ за претеритумот и „фаза на реализација“ за перфектот, како и оние на неговиот претходник Лаци (Latzei 1974: 178), кој говорел за Kettentempus (‘глаголско време на низа’) за претеритум и Isolationstempus (‘глаголско време на изолирано дејство’) за перфект, Андерсон ги смета за проблематични. Тој сепак одговара на прашањето дали има аспект во германскиот јазик и вели дека во германскиот јазик не постои аспект како граматичка категорија, туку аспектuelност како функционално-семантичка, концептуелна категорија, која исто така има периферно влијание врз граматичкиот систем како затскриена категорија. Ова не значи дека аспектuelните значења не можат да се изразат, но ономазиолошки мотивираните хетерогени структури составени од помалку или повеќе изразни средства не можат да го определат аспектот.

1.3.2.4. Во врска со опозицијата меѓу термините аспект и начин на глаголско дејство (Aspekt и Aktionsart) во германскиот јазик пишува и **Будо** (2004: 31-41). Тој одречно одговара на прашањето дали постои аспект во германскиот јазик. За него проблематичен е поимот аспект како и одговорот на

прашањето дали аспектот е категорија, особено дали тој е граматичка категорија. Аспектот е опис на дејството, дефинирано во поглед на своето одвивање, што значи дека тоа се одвива или не се одвива. Разликата меѓу аспектот и начинот на глаголско дејство е во субјективноста на аспектот и објективноста на начинот на дејството. Објективноста на начинот на дејството потекнува од самото значење на глаголот како лексема: *finden* (мак. наоѓа) претставува пунктуален глагол, додека *suchen* (мак. бара) е дуративен. Токму тука се појавува и првиот проблем поврзан со прашањето дали начинот на глаголско дејство е објективна категорија, затоа што глаголот се јавува како глаголска форма во рамките на исказ кој е дел од определен контекст. Така глаголот *finden* може да се смета за пунктуален глагол во:

(1) *Er findet seinen Schlüssel nicht.*

што не е случај во:

(2) *Er findet sie schön.*

Начинот на глаголско дејство може да се смета за граматичка категорија и да се нарече и лексички аспект, во францускиот понекогаш се нарекува *aspect interne*, само тогаш кога е маркиран со специфична морфема како што се префиксите *ein-* кај *einschlafen*, *er-* кај *erblühen* или *erbeben* и сл. Кук (1988) поаѓа од тврдењето дека германските глаголски префикси самите содржат аспектuelно значење, но според статистичките истражувања и анализи на Фетерс (1996), *be-* или *emp-* само во 2% од случаите се аспектuelно определени, а *an-*, кој во германскиот јазик важи како пример за аспектuelност, само во 72% од случаите. Бадонведува други лингвисти (Lerat 1981) кои во врска со ова прашање велат дека префиксите на глаголите не содржат аспект во себе односно дека не постои аспектuelно-специфична морфема. Бадонвели дека ова покажува дека контекстот е одлучувачки во поглед на начинот на дејство и најточно би било да се каже дека глаголот *finden* е пунктуален во определен контекст. Ако се појде од тврдењето дека аспектот, независно од начинот на глаголското дејство, секогаш може да биде определен преку контекстот, што пак води кон разлика меѓу начинот на глаголско дејство и фази на начинот на глаголско дејство. Фазите на начинот на глаголското дејство подразбираат „начин на внатрешниот тек на дејството“ и се однесуваат на дел (фаза) во рамките на целото дејство (почеток, временска ограниченост, крај). Кога се говори за фази на начинот на глаголското дејство се работи за категорија на

интерна глаголска семантика, додека аспектот и начинот на глаголското дејство се ситуативно-условени категории, кои можат да имаат морфолошки израз како во рускиот глаголски систем, но кои во други јазици можат да се изразат со употреба на прилози и глаголски времиња. Ова тврдење кое Бадо го наведува врз основа на претходните лингвистички истражувања води кон определување на фазите на начинот на глаголското дејство како поткатегорија на перфективниот аспект. Тоа значи дека фазите на начинот на глаголското дејство, кои означуваат почеток (*inchoativ* и *ingressiv*) или крај (*konklusiv*, *egressiv* и *resultativ*) на едно дејство можат да се перцепираат како поткатегорија на перфективниот аспект. Тука доаѓа до мешање на двете нивоа: нивото на аспектот на исказот во целост и нивото на лексиката. Синтаксичкиот аспект е вториот вид аспект кој понекогаш се нарекува аспект, а понекогаш „аспект на фази“ („*Phasen-Aspekt*“). Кај овој вид аспект се јавува опозицијата перфективен/имперфективен, процесуален/резултативен, што претставува голем проблем кај многу автори да се поделат глаголските форми на процесуални наспроти резултативни.

Повеќето автори го сметаат глаголот во исказот *Er kam an* за процесуален, а во *er ist angekommen* за резултативен. Грешката што според Бадо ја прават овие автори е дека ја земаат предвид само глаголската форма, заборавајќи го контекстот. Синтаксичкиот аспект е резултат на взаемното дејство на синтаксичките целисти во исказот.

При секундарни временски определби во

- (3) *Wir aber fahren schon im vollen Sonnenschein, und jetzt sind wir am Rande des Waldes angekommen: nun brauchen wir den Wagen nicht mehr, und schnell rollt er die Höhen wieder hinab der Stadt zu.*
(Raabe, *Die Chronik der Springergasse*: 76-77)

вкупната аспектуалност на исказот: *und jetzt sind wir am Rande des Waldes angekommen* е резултативна заради присуството на временската определба *jetzt resultativ*. Процесот ја има аспектуелната вредност „актуелно резултативен“. Во:

- (4) *Ich bin gestern früh angekommen und versuche seitdem, dich zu erreichen. Wo hast du denn gesteckt? In ihrer Stimme lag Vorwurf,*
(Schiink / Popp, *Selbs Justiz*: 286)

заради присуството на временската определба *gestern früh* се јавува процесуална аспектуалност. Во овој пример субјектот е тој кој се наоѓал во

состојба на доаѓање. Во вториот пример *ich bin angekommen* е исто така со процесуален аспект како и во *ich kam an*, разликата е само во постоењето или непостоењето на дистанца. Само во првиот пример, но не и во вториот *wir sind angekommen* може да се замени со *wir sind da*. Исказот од вториот пример многумина од авторите го квалификувале резултативен, перфективен заради тоа што не правеле разлика меѓу глаголско време и аспект:

- (5) *Gestern Abend habe ich den Aufsatz endlich zu Ende geschrieben* = *prozessual-nicht distanziert-vergangen*. ('Синоќа конечно го завршив рефератот.')
- (6) *So, jetzt habe ich den Aufsatz endlich zu Ende geschrieben* = *resultativ-aktuell* ('Така сега конечно го завршив рефератот.')
- (7) *Morgen um diese Zeit habe ich den Aufsatz bestimmt schon zu Ende geschrieben*.
= *resultativ-nicht distanziert-nachzeitig* ('Утре во ова време сигурно веќе ќе го имам завршено рефератот.')

Значењето на третата употреба на перфектот би било идентично со: *Morgen um diese Zeit werde ich den Aufsatz bestimmt schon zu Ende geschrieben haben*.

Баво вели дека не се согласува со некои автори кои прават разлика меѓу аспектолошко и темпорално толкување на перфектот, пришто перфектот кој може да се замени со претеритум може да се толкува како темпорален, додека оној перфект кој не може да се замени со претеритум е аспектuelен перфект. Тоа што перфектот може да се замени со претеритум и обратно може да се објасни со тоа што во таквиот контекст перфектот (и претеритумот) се процесуални. Доколку се работи за резултативен перфект, тој не може да го замени процесуалниот претеритум.

Во примерот (4) *bin angekommen* е темпорален перфект, изразува претходно дејство, но истовремено и процесуалност. Во (3) *sind angekommen* е резултативен според аспектот и темпорален, изразува сегашност, но во друг контекст може да изразува и послевременост. Глаголското време и аспектот не можат да се одделат еден од друг. Првото заедно со личноглаголска форма истовремено искажува и темпоралност и аспектuelност, што не значи дека не треба да се прави разлика меѓу глаголското време и аспектот. Баво вели дека треба да се земе предвид дека меѓу глаголското време и аспектот постои јасна

граница, затоа што глаголското време е категорија која ја претставува врската меѓу моментот на соопштување на настанот и моментот или времето на одвивање на настанот, а кај аспектот не се работи за одредување на релација помеѓу настанот со друг временски момент, туку се работи за внатрешно-временски состав на настанот „*internal temporal constituency of the one situation*“. Бадо говори и за резултативниот пасив, нарекувајќи го „*resultatives werden-Passiv*“ и вели дека во овој случај начинот на глаголското дејство не може да биде ингресивен, егресивен, мутативен. Можноста за изразување на резултативност со употреба на пасив понекогаш се употребува во секојдневниот јазик заради внесување динамика во говорот:

*[...] Doch bald stellen wir fest, dass diese Anlage recht klar gegliedert ist: Der Hauptteil des Hofes ist ein großes Quadrat. Rechts und links ist es hufeisenförmig ausgebuchtet. Seine vier Ecken **werden** durch Pavillons **betont**. Von den davorliegenden Terrassen greifen flache Freitreppen als Halbkreis in den Hof hinein. Die uns gegenüberliegenden Langgaferien werden durch das Kronentor unterbrochen. [...]* (Der Zwinger. Ein Denkmal des Dresdner Barock).

На крајот од својата анализа Бадо заклучува дека категоријата аспект е нехомогена категорија. Тој нагласува дека контекстот е важен при определување на аспектот на целиот исказ, кој произлегува од взаемната интеракција меѓу аспектите на сите негови делови. Граматикализирањето на т.н. глаголски аспект, како што тоа го прави Швал (1991/92) може да претставува опасност кон погрешно толкување. Швал не го гледа глаголскиот аспект како факултативна категорија затоа што говорителот не прави случаен избор на аспектот, туку мора да се насочи поаѓајќи од реалните услови на својата позиција, бидејќи тој веќе има детерминирана претстава за дејството, што ја отвора можноста за граматикализација на категоријата аспект. Бадо се сомнева во ова тврдење и се сомнева во реалноста на т.н. „услови на позиција“. Ова не значи дека во германскиот јазик нема аспект и затоа Бадо се сложува со Лајонс, кој тврди дека аспектот е универзална категорија како и глаголското време, но во германскиот јазик тој не претставува формално-граматичка, туку семантичко-функционална категорија.

1.3.3. Коментар

Граматичката категорија глаголски аспект е поврзана со глаголското време и лексичката категорија начин на дејство, како и со семантичката структура на глаголот. Аспектот во германскиот јазик е факултативна категорија, која може, но не мора да се изрази со глаголското време. Тоа значи дека не секогаш минатите глаголски времиња како што се перфектот и претеритумот се поврзани исклучиво само со еден несвршен односно свршен аспект. За определување на аспектот што во германскиот јазик се смета за лексичко-семантичка категорија, многу често се употребуваат: начинот на дејство (Aktionsart), неглаголските лексички средства, реченично-синтаксичките средства и контекстот. Сепак во германскиот јазик постојат многу случаи каде што не може со сигурност да се одреди аспектот т.е. каде што аспектот е неопределен.

1.3.4. Глаголскиот вид (аспект) во македонскиот јазик

1.3.4.1. Според **Каролак** (2005: 9-10) кога се работи за глаголскиот вид во македонскиот јазик потребно е да се даде терминологско појаснување „за да се премавне постоечката мешаница во литературата за глаголскиот вид.“ Терминот глаголски вид (аспект) го наменува за категоријата видски поими, а пак терминот видски форми/показатели за исказите кои им соодветствуваат на видските поими. Притоа тој го поставува прашањето дали глаголскиот вид, поточно видските поими, имаат граматички, лексички или лексичко-граматички показатели во конкретните јазици и заклучува дека различните термини кои водат кон погрешни толкувања во аспектологијата како: граматички вид, лексички вид, аспектуалност (видовост) што ги опфаќа и граматичките и лексичките показатели, треба да се отфрлат. Имајќи ја предвид словенската аспектолошка традиција во однос на прашањето дали глаголскиот вид е граматичка, лексичка или лексичко-граматичка категорија, Каролак се насочува кон начините на искажување на глаголскиот вид во македонскиот јазик т.е. на јазичните посебности.

1.3.4.2. **Пановска-Димкова** (2002: 15-16) вели дека современата граматика која е семантички ориентирана од втората половина на XX век настојувала да изнајде еден универзален модел за опишување на глаголскиот вид, кој што ќе ги опфати словенските јазици (каде што видот структурно го опфаќа целиот систем, т.е. има морфолошки показатели во парадигмите на сите времиња и начини) и другите јазици, како на пример: англискиот, германскиот, францускиот (каде што не е опфатен целиот систем, морфолошки показатели има само во парадигмите на претеритот). Таквите истражувањата поаѓаат од семантиката сфатена како принцип на универзална граматика, за која глаголскиот вид е една многу посложена проблематика отколку онаа претставена во традиционалното разгледување преку морфолошки видски двојки, кое е вообичаено за славистиката. Македонскиот јазик на прв поглед нуди една “вообичаена” слика на видските вредности на глаголските лексеми: повеќето глаголи имаат два реда форми: свршени глаголи по вид: *купи, каже, пресади, дополни* (кои го изразуваат дејството како целосно опфатено) и несвршени глаголи по вид: *мие, оди, учи, чита* (кои го изразуваат дејството во

траење, одвивање). Еден дел од глаголите се карактеризираат како двовидски, а од нив помал дел се од наследената глаголска лексика: *дарува*, додека поголем дел се од инерационално потекло: *телефонира*, *организира*. Исто така во македонскиот јазик постои и засилена префиксација, при што се создаваат низи преку изведување на свршени од несвршени глаголи, на пр.: *сече-пресече*, *гради-изгради*. Меѓутоа се констатира и дека постои извесен број атерминативни глаголи: *има*, *знае*, *сака*, *набљудува*, т.н. imperfectiva tantum, како и видски дефектни глаголи, кои немаат соодветни имперфективни парници: *помилува* (*Судот ги помилува осудениците.*) Пановска-Димкова како појдовна тока на своето истражување ја зема теоријата на проф. д-р Станислав Каролак, каде што видот претставува внатрешна компонента на специфичните поими, додека, пак, на формално рамниште е особеност на морфемите што ги означуваат овие поими, односно, глаголскиот вид претставува семантичка категорија која може да се изразува со лексички и граматички морфеми. Во оваа теорија за разлика од традиционалната, не постојат само два прости вида: свршен и несвршен, туку постои разлика меѓу простите видови и сложените видови кои се нивни комбинации-конфигурации. Постојат два типа на простиот вид: свршен/моментен и несвршен/континуативен, кои можат да станат доминанта во сложените видови-конфигурациите. Во зависност од тоа дали доминира континуативниот или моментниот вид, видските конфигурации понатаму се делат на конфигурации со континуативна доминанта и конфигурации со моментна доминанта.

Видот им е својствен не само на граматичките, туку и на лексичките морфеми и излегува од границите на глаголот. Лексичката морфема, независно во кој вид на збор се јавува, носи една видска вредност како на пример: *љубов*, *омраза*, *верба*, *чувство*, зборови од континуативен вид-означуваат неограничено времетраење, што значи дека истото видско значење се јавува и во коренските морфеми: *љуб-*, *мраз-*, *вер-*, *чувств-*, како во состав во глаголите: *љуби*, *мрази*, *верува*, *чувствува*, така и во состав на именките. Наспроти тоа, стојат простите поими кои означуваат отсуство на траење, т.е. моментниот вид кај корените: *пук-*, *скок-*, *уд(а)р-* во именките: *пукот*, *скок*, *удар* и кај соодветните глаголи: *пукне*, *скокне*, *удри*. (Пановска-Димкова 2002: 19).

Пановска-Димкова ја анализира лимитативната видска конфигурација која е конфигурација за моментна доминанта и покажува ограничено

времетраење и може да се изрази на четири нивоа: а) во коренска морфема; б) во комбинација: семантема + морфемско окружение; в) во комбинацијата: семантема + синтаксичко окружение; г) во комбинација: семантема + контекстуално окружение. Од деветте моментни префикси: *до-*, *за-*, *из-*, *од-*, *по-*, *пре-*, *при-*, *про-*, *раз-*, со кои може да се направи лимитативна видска конфигурација, најфреквентен, најпродуктивен и специјализиран за изразување на ограничено времетраење во македонскиот јазик е префиксот *по-*. Другите префикси се со помалку или повеќе ограничена дистрибуција и забележливо е нивното примарно учество во другите видски конфигурации со моментна доминанта: инхоативна, резултативна, терминативна. Сите префиксирани семантеми можат да бидат придружени со прилошка определба за мера на време. Како моментни суфикси се јавуваат: суфиксот за аорист во рамките на т.н. аорист од несвршени глаголи и суфиксот *-н-*. (Пановска-Димкова 2002: 156 и следн.).

1.3.4.3. Говорејќи за глаголскиот вид во македонскиот јазик, **Спасов** (1998) поаѓа од теоријата на глаголскиот вид, позната во науката, каде што видот се сфаќа како внатрешно својство на поимите, означени како лексички морфеми, а конкретните поими припаѓаат или кон свршениот или кон несвршениот вид. „Така, на пример, поимот *експлозија* му припаѓа на простиот свршен вид, определен како моментен, и истото видско значење се јавува како дел од значењето на соодветната коренска морфема во состав на глаголот *експлод-ира*, додека наставката *-ира* е без аспектно значење. Сп. на пр.: *Бомбата експлодира ненадејно.*“ (Спасов 1998: 118). Од друга Спасов говори за поимот *љубов* што му припаѓа на простиот несвршен вид, определен како континуативен, и истото видско значење се јавува како дел од значењето и на соодветната коренска морфема во состав на глаголот *љуб-и*, како и именката *љуб-ов*: *Тој љуби бескрајно. – Неговата љубов е бескрајна.* Според Спасов: „простите аспекти (видови) – моментниот и континуативниот, можат да доминираат во сложените аспекти (видови), т.е. конфигурации. Тоа значи дека постојат конфигурации со доминанта момент (или: свршениот вид) и конфигурации со доминанта континуум (или: несвршениот вид).“ (Спасов 1998: 118). Според оваа теорија Спасов ги издвојува следните (видските) аспекти конфигурации:

Свршен вид	Несвршен вид
1. прост моментен	1. прост континуативен
2. сложен (конфигурации)	2. сложен (конфигурации)
• инхоативна • терминативна (финитивна) • резултативна • трансформативна • дистрибутивна • лимитативна	• телична • мултипликативна • хабитуална (потенцијална)

1.3.4.4. **Тофоска-Јаневска (1998)** разгледувајќи ги механизмите за генерирање на теличната конфигурација во македонскиот јазик, врши анализа на глаголите во македонскиот јазик според две основни видски значења, два прости глаголски вида: моментниот и континуативниот. „Сите други се сложени и претставуваат комбинација на овие два, при што, според Тофоска-Јаневска еден од нив е доминантен. (1998: 123). Таа говори за теличноста т.е. за теличната конфигурација како комбинација од минимум три видски значења, три семи: од кои едната е моментна, а две се континуативни како доминантен вид во оваа конфигурација: K+M+K, давајќи ја следнава дефиниција: „Се случува нешто такво со Y/X (направено од X) [континуатив], од што може да се претпостави дека може да стане [момент] нешто (што ќе предизвика да има/нема некаква ситуација) [континуатив].“ Оваа дефиниција покажува дека конфигурацијата се дели на две компоненти кои се меѓусебно поврзани со инференција (претпоставување). Првата компонента е континуативна и означува дека се случува нешто, втората компонента е двовидска (моментна и континуативна) и означува: егзистенција (постоење), релација, нерелативска состојба (права состојба), акција (процес) или локација.

Во првиот пример: *Гради (куќа).* / *Ги троши парите,* може да се претпостави дека ќе постои или нема да постои X/Y (постоење).

Во вториот пример: *Го бара моливот.* / *Го кастрираа бикот,* може да се претпостави дека X-Y ќе биде или нема да биде во релација со нешто/некого.

Пример за нерелациска состојба (права состојба): *Го бара месото. / Ја сторнира акцијата*, каде што може да се претпостави дека X/Y ќе биде/нема да биде некаков.

Пример за акција/процес: *Ја движи машината. / Го запира сообраќајот*, каде што може да се претпостави дека X/Y ќе прави/нема да прави нешто.

Пример за локација: *Го крева весникот на масата. / Го вади паричникот од џебот*, во кој што може да се претпостави дека X/Y ќе биде/нема да биде некаде.

Теличната конфигурација во македонскиот јазик може да биде изразена преку прости и сложени семантеми. Простите се оние кои што се изведени од телични корени со додавање на суфикси или префикси без аспектна вредност. Сложените семантеми, пак, во зависност од тоа колку компоненти од нивната морфолошка структура носат свое аспектно значење, можат да бидат од прв и втор степен на сложеност. Тие можат да бидат составени од 2,3,4 или 5 морфеми, но само две од нив имаат самостојна аспектна вредност. Од анализата на корпусот Тофоска-Јаневска заклучува дека теличната конфигурација по пат на префиксација и суфиксација може да се добие од континуативни, телични, резултативни, инхоативни и термитативни корени.

Примери за прости семантеми што изразуваат телична конфигурација: *(се) диг-а, паѓ-а, слик-а, (се) крев-а, корн-е, тру-е, ми-е, град-и, компони-ира, толк-ува, ис-праќ-а, при-диг-а*. Примери за сложени семантеми: *из-бир-а, за-леп-ува, диг-н-ува, из-гас-н-ува, под-за-леп-ува, под-из-гас-н-ува*.

1.3.4.5. **Аргировски** (1998: 135) заклучува дека една од различните црти на словенските јазици е и видот на глаголот и дека словенскиот глагол разликува релација свршен-несвршен, што пак се означува со терминот аспект на глаголот. Тој прави споредба меѓу грчкиот и македонскиот јазик и вели дека грчкиот јазик оваа категорија ја изразува само со перфективни и имперфективни времиња и нема други фонетско-морфолошки средства за изразување на овој поим. „Македонскиот јазик, прифаќајќи го грчкиот прв и втор сигматски аорист, со својот суфикс *-ува*, создаде несвршен (итеративен) вид на глаголи на релација свршен-несвршен глагол“ (Аргировски 1998:137). Тој понатаму објаснува дека додавањето на наставката *-оса* создало нов модел на глаголи изведени од македонските именки, со што се пополнила една

семантичка празнина во македонскиот глаголски систем. Примери: *киниса-кинисува, вапса-вапсува* и *брада-брадоса, вар-вароса*.

1.3.4.6. **Тополињска (2008: 26)**, говорејќи за глаголскиот вид во македонскиот јазик, споменува дека *има*-перфектот во рамките на категоријата време има изразито резултативен карактер, што значи дека автоматски вклучува информација за измена, за завршено минато дејство чиј резултат е присутен во моментот на зборувањето. Тоа значи дека *има*-перфектот на семантички план ја брише разликата меѓу свршениот и несвршениот вид. Речениците како *Јас го имам плетено тој џемпер*, или *Ја имам читано таа книга како дете*, содржат пресупозиција дека џемперот е сплетен, а книгата прочитана. Затоа присуството на *има*-перфектот и на целата серија парадигми со помошниот глагол *има* во македонскиот глаголски систем во извесна мера го „минира“ граматичкиот карактер на категоријата вид.

1.3.5. Екскурс: контрастивни проучувања за глаголскиот вид (аспект) и начин на дејство

1.3.5.1. **Арсова-Николиќ** (1998: 138 и следн.) во својата статија „Вид и превод (англиски-македонски)“, во „Семантиката и структурата на словенскиот вид III, говори за разликите меѓу категоријата аспект во македонскиот и во англискиот јазик, нагласувајќи дека категоријата аспект, како суштинска категорија во словенските јазици, битно се разликува од аспектот во англискиот јазик, а ваквите јазични разлики неизбежно имаат големо влијание при пренесувањето на граматичките содржини од изворниот јазик во јазикот цел и од преведувачот бараат познавање на граматичката структура на двата јазика, како и вешто снаоѓање кога треба да се избере соодветен преводен еквивалент. Таа вели дека аспектот е основна категорија на глаголите во македонскиот јазик, која се содржи во самиот глагол, т.е. во основата на глаголот. Според видот глаголските форми се: имперфективни (несвршени, трајни) и перфективни (свршени). Во македонскиот јазик тие обично се јавуваат по две: едната форма изразува несвршен вид, другата свршен вид, на пример: *кажува-каже, вика-викне, фрла-фрли*. Секој глагол може да се најде во ситуација на имперфективниот, перфективниот аспект. За разлика од македонскиот јазик, во лингвистичката структура на англискиот јазик терминот аспект се употребува со различно значење. Некои автори тврделе дека постојат две аспектуални опозиции во англискиот јазик кои „го проникнуваат целиот глаголски систем“: опозиција помеѓу прогресивен и непрогресивен (глаголот *to be* и глаголската форма *-ing*) и опозиција помеѓу перфективен и неперфективен (глаголот *to have* и минатиот партицип). Други автори ги одвојувале овие две опозиции и ги сметале за две одделни категории :аспект и фаза. Според аспектот глаголските форми се прогресивни и непрогресивни, а според втората категорија фаза тие се делат на перфективни и неперфективни.

Арсова-Николиќ вели дека независно од тоа кое гледиште ќе се прифати, категоријата аспект во англискиот јазик битно се разликува од категоријата аспект во македонскиот јазик. Комплексноста на односите меѓу овие два јазика во категоријата аспект таа ја илустрира со анализа на корпус од 237.654 зборови, во кој што се употребени 517 форми на сегашен перфект, при што доаѓа до заклучок дека преводни еквиваленти во македонскиот јазик се: *сум +*

л-формата (197), аорист (151), имперфект (84), презент (54), има + н/т форма (14), а останатите 17 се слободно преведени, неадекватно преведени или воопшто не се преведени. Исто така Арсова-Николиќ нагласува дека изборот на имперфектот зависи од два критериуми: карактерот на дејството што го изразува сегашниот перфект и засведоченоста. Првиот критериум е поврзан со прашањето дали дејството се сфаќа како процес, како дејство што траело. Доколку дејството претставува процес, тогаш за англискиот сегашен перфект како еквивалент во македонскиот јазик се јавува имперфектот. Истото се случува и доколку се работи за дејство што се повторувало во минатото. Вториот критериум е поврзан со засведоченоста на настанот т.е. „оној што соопштува за дејството треба и сам да го видел. т.е. на некој начин да бил сведок при неговото одвивање.“ Ако дејството е прекажано, и покрај присатноста на првиот критериум на дејство како процес, сегашниот перфект не се преведува со имперфект, туку со прекажана со формата *сум+ л-партицип*. Арсова-Николиќ вели дека не секогаш е лесно да се дефинира првиот критериум поврзан со разбирањето на дејството како процес. Англискиот сегашен перфект не содржи формални елементи за обележување на аспектот и тој може да се смета како форма за што изразува дејство во идвивање или завршено дејство и може да изразува и перфективен и имперфективен аспект. Заради оваа неутралност на сегашниот перфект во однос на траење на дејството, преведувачот може да се најде во дилема дали да го преведе со имперфект или со аорист. Доколку сегашниот перфект е колоциран со прилози или прилошки изрази кои се тесно поврзани со карактерот на дејството што означуваат траење и тој самиот означува процес, тогаш тој би се превел со имперфект, на пример:

- Сегашниот перфект се преведува со имперфект кога е колоциран со прилозите како: *always, constantly, all day, all day long, four hours, for weeks, for years* и др. како во речениците: *I've always been glad I said that.* ('Секогаш ми беше мило што го реков тоа.') и *I was brought up in America, but educated at Oxford, because all my ancestors have been educated there for many years.* ('Израснав во Америка, но се школував во Оксфорд бидејќи сите мои прадедовци таму се школуваа во текот на многу години.')

- Сегашниот перфект се преведува со имперфект кога означува дејство што се повторувало и тогаш обично се јавуваат прилози што означуваат поворување: *often, frequently, a dozen times, again and again* и др.: *Since that time [...] I have often thought that few people know what secrecy there is in the young under terror.* ('Од тоа време [...] често мислев дека малкумина знаат каква тајност постои кај деца кои се исплашени.')
- Сегашниот перфект се преведува со имперфект кога изразува дејства или состојби што се повторувале често во реченици кои почнуваат со *when*: *[...] that when I have been there, I have been taken up to the outside of the door, and the door has stood ajar, and she has spoken to me that way.* ([...]'дека кога одев таму ме водеа до нејзината врата, а вратата стоеше подотворена и таа зборуваше на тој начин.')
- Сегашниот перфект се преведува со имперфект и кога не постои ниту еден од гореспоменатите формални критериуми и зависи од аспектуалното толкување на англискиот сегашен перфект од страна на преведувачот, на пр.: *"The mice have gnawed at it, and sharper teeth than teeth of mice have gnawed at me."* ('Глувците гризеа од него, и поостри заби од забите на глувците ме гризеа мене.')

За аористот како преводен еквивалент на сегашниот перфект Арсова-Николиќ (1998: 143) вели дека постојат два критериуми: карактерот на дејството и засведоченоста или „осведоченоста“.

Во врска со првиот критериум, карактерот на дејството аористот се јавува како еквивалент кога:

- се јавува заедно со прилогот *just* или со *at last*;
- се употребени форми на сегашен перфект од двочлени глаголи (phrasal verbs) како што се *wear away, open up, call up, make up, settle down*. Двочлените глаголи во англискиот јазик ретко изразуваат дуративен вид, па затоа сегашниот перфект од двочлените глаголи се преведува со глаголски форми во македонскиот кои не изразуваат траен вид, а една од тие форми е аористот како на пр.: *It and I have worn away together.* ('Тоа и јас заедно се истрошивме.')

Кога не постојат формални критериуми како и при избор на имперфектот, „аспектуалното толкување на сегашниот перфект од страна на

преведувачот е единствениот фактор што одлучува за изборот на аористот како преводен еквивалент". (Арсова-Николиќ 1998: 144):

Everything else has gone from me, little by little, but I have kept this.

Се друго отиде, малку по малку, но јас го задржав ова.

Why have you lured me here?

Зошто ме намами овде?

Правејќи ја оваа контрастивна анализа, Арсова-Николиќ на крајот заклучува дека аспектот е категорија која го проникнува целиот глаголски систем во македонскиот јазик, а таква не постои во англискиот и дека е неминовно толкување на секоја лична глаголска форма од гледна точка на аспектот при преведување во двете насоки. При тоа најчесто се тргнува од формалните критериуми, но кога тие не постојат, изборот на еквивалентите со карактеристика на перфективност или имперфективност зависи од аспектвалното толкување на англиската глаголска форма.

1.3.5.2. Во своите Контрастивни студии од 1983 год. **Жепиќ** (1983: 63-66) говори за реченицата во тогашниот српскохрватски јазик, во која самиот глагол ја носи информацијата дали дејството траело или моментално се случило, затоа секој говорител на српскохрватскиот јазик секогаш мора да одлучи при изборот на свршен или несвршен глагол. Говорителот на германскиот јазик пак е поштеден од овој избор затоа што завршеноста или незавршеноста на глаголското дејство произлегува од самиот контекст, но и затоа што аспектвалното значење воопшто не се сигнализира, како што тоа може да се види во следниов пример:

Tu je ona odbacivala nasmejanu masku, a njeno lice je postajalo tvrdo i pogled oštar i taman.

Hier warf sie ihre lächelnde Maske ab, ihr Gesicht wurde hart und ihr Blick scharf und finster.

Во српскохрватскиот јазик глаголскиот аспект е несвршен, а начинот на глаголското дејство е итеративен т.е. повторлив. Германскиот јазик, пак, користи еквивалент со резултативен начин на дејство, кое вообичаено е поврзано со свршениот аспект, но тука стои во итеративна/повторлива функција, што значи дека се работи за незавршено глаголско дејство. Во

српскохрватскиот начинот на глаголското дејство и глаголскиот аспект можат точно да се прочитаат од глаголската форма, точниот начин на дејство како и со тоа одредената аспектuelна припадност на глаголот во германскиот јазик, сепак, може да се одреди само во еден поголем контекст. Според Жепиќ односите меѓу еквивалентите во овие два јазика во поглед на начинот на глаголско дејство не предизвикуваат особени тешкотии, бидејќи обата јазика имаат способност да ги изразат разликите во начинот на глаголско дејство со помош на морфолошки, синтактички и семантички средства. Затоа што во германскиот јазик глаголскиот аспект не мора секогаш да биде определен во еден конкретен исказ, следниов исказ на српскохрватски јазик може да биде толкуван двозначно:

Menschen die ihre Verwandten wieder besuchen dürfen.

Инфинитивот *besuchen* не носи информација дали се работи за дејство кое се случило еднаш или се повторувало повеќе пати. Затоа оваа реченица има два еквиваленти во српскохрватскиот јазик:

Ljudi koji opet smiju posjetiti svoje rodjake.

Ljudi koji opet smiju posjećivati svoje rodjake.

Секој германски еквивалент кој треба прецизно да го пренесе глаголскиот аспект од српскохрватскиот оригинал, мора да создаде контекст кој произлегува од глаголскиот аспект. Жепиќ наведува неколку примери кои би можеле да послужат да се направи разлика меѓу перфективниот и имперфективниот контекст:

Перфективен контекст:

Ne sačekavši da Rajka završi, skočio je sa stolice.

Ohne abzuwarten, bis sie geendet hatte, sprang er auf.

Секој резултативен глагол не мора секогаш да е перфективен, а тоа го покажуваат следниве примери:

Na uzbrdici koja vodi na mejdan ležao je Alihodža i izdisao kratkim trzajima.

Auf der Steigerung, die auf Mejdan führt, lag Alihodscha und hauchte in kurzen Stößen sein Leben aus.

Перфективноста може да биде сигнализирана и преку временска заокруженост, на пример со помош на предминатото време плусквамперфект:

Kad je izašla iz kuće[...], ugleda na drugoj obali povorku automobila.

Als sie aus dem Haus getreten war[...], erblickte sie am anderen Ufer einen Zug von Kraftwagen.

Претеритумот во оваа реченица би означувал за двозначно дејство затоа што реченицата: *Als sie aus dem Haus trat[...]* може да има два еквиваленти:

Kad je izašla iz kuće [...]

Kad je izlazila iz kuće [...]

Перфективниот контекст може да биде постигнат и со помош на прилошки определби и предлошки конструкции:

Šjor Bepo se tada pomakne na svojoj stolici.

Da bewegt sich plötzlich Signor Beppo.

Gosti su se pozavadjali.

Die Gäste sind in Streit geraten.

Имперфективен контекст

Според Жепиќ многу германски дуративни глаголи го изразуваат несвршено дејство, така што на нивните српскохрватски еквиваленти не им се потребни дополнителни средства за изразување на имперфективноста:

Za vreme sunčanih dana po vas dan je sedeo ili ležao na mostu [...].

Bei sonnigem Wetter sass oder lag er den ganzen Tag auf der Brücke [...].

Незавршеноста на глаголското дејство може да се изрази и со помош на прилози, кои означуваат траење или повторување на дејство:

Djeca su pretrčavala a stariji išli polako.

Die Kinder liefen zahllose Male über die Brücke, und die Älteren gingen langsam.

Одредени синтаксички конструкции секогаш означуваат несвршено дејство:

Das Feuer war am Ersticken.

Er ist dabei, den Koffer zu packen.

Das Hochwasser ist im Sinken begriffen.

Имперфективниот контекст во германскиот јазик може да се изрази и преку глаголот *pflegen*:

O slavama i božićima ili ramazanskim noćima, sedi, otežali i brižni domaćini živnuli bi i postali razgovorni [...]

Bei Feierlichkeiten, zu Weihnachten oder den Ramadan-Nächten pflegten die ergraten, schwerfälligen und besorgten Hausväter aufzutauen und gesprächig zu werden [...]

1.3.6. Глаголски вид (аспект) и начин на дејство во германскиот и во македонскиот јазик: сличности и разлики.

Личноглаголските форми во германскиот јазик како единствен глагол во реченицата или во комбинација со инфинитна глаголска форма, ги изразуваат следниве граматички категории: лице (Person), број (Numerus), време (Tempus), начин (Modus) и залог (Genus verbi) (Бојковска 2006: 41).

Граматички категории на личноглаголските форми:

- лице (1. лице, 2. лице, 3. лице);
- број (еднина и множина);
- начин: во македонскиот јазик: индикатив (исказен начин), императив (заповедниот начин) и потенцијалот (можниот начин), а во германскиот јазик: индикатив, императив и конјунктив;
- залог (пасив и актив);
- глаголско време .

Во македонскиот јазик глаголот ги има следниве граматички категории: лице, број, време, начин, вид/аспект, залог, преодност и повратност. „Категориите преодност, залог и повратност имаат решавачка улога во структурата на реченицата“ (Минова-Ѓуркова 2000: 73).

Под граматичката категорија време се подразбира односот на вршење на глаголското дејство спрема моментот на соопштувањето. (Б. Конески 1999: 378). Во македонскиот јазик постојат: сегашно (презент), минато определено несвршено (имперфект), минато определено свршено (аорист), минато неопределено свршено и несвршено, предминато (плусквамперфект), идно (футур), минато-идно идно, идно прекажано време, конструкции со *има/нема* и со *сум* со глаголска придавка. Во германскиот јазик постојат следниве глаголски времиња: презент, претеритум, перфект, плусквамперфект, футур 1 и футур 2. И во двата јазика овие времиња се јавуваат во рамките на три временски плана: минато, сегашност и иднина, но во германскиот јазик семантичките класи на глаголскиот вид не се поврзани со граматичките разлики. Само доколку семантичките класи се систематски поврзани со морфолошките и/или синтаксичките (а не само лексичките) форми, може да се говори за граматички категории (Хелбиг/Буша 1998: 78).

Терминот аспектиалност (герм. *Aspektualität*) е воведен од руската Аспектиологија од А.В.Бондарко „Аспектиалноста е категорија, чијашто содржина го опфаќа начинот на одвивање на глаголското дејство, а се изразува со морфолошки, зборообразувачки, лексички и контекстуални средства.“ (Гашкова 2010:1 според Бондарко 1967:50). Аспектиалноста ги содржи следниве компоненти:

- глаголски аспект;
- начин на дејство;
- глаголски карактеристики;
- неглаголски лексички средства;
- реченично-синтаксички средства;
- текст-лингвистички средства.

Грамматичката оска на аспектиалноста е глаголскиот аспект. Друг составен дел на аспектиалноста се глаголските видови. Тие во еден дел ја претставуваат лексиколошки зборообразувачката, а во друг дел лексиколошки семантичката аспектиалност. (Гашкова 2010:1).

Кај категориите глаголски аспект и начин на дејство во германскиот јазик често не се прави граматичка дистинкција (на пример при изразување на свршено дејство). Начинот на глаголско дејство го опишува објективниот однос на настаните во поглед на нивниот временски тек: ингресивни, инхоативни, дуративни, егресивни, каузативни и др. Глаголскиот аспект ја опишува субјективната перспектива за настаните според основните категории свршени и несвршени глаголи (герм. *perfektiv, imperfektiv*).

„Категоријата глаголски вид (начин на дејство во овој труд) е систем во кој се вклучуваат сите глаголи на македонскиот јазик, а се изразува како сопоставување на глаголите во два реда форми: на свршените глаголи, кои го изразуваат дејството како целосно опфатено, и на несвршени глаголи, кои го изразуваат дејството во одвивање, траење. Двовидските глаголи се малубројни исклучоци, кон кои доаѓаат и туѓите глаголи на – *(из)ира*, но тие во однос на видот се определуваат во контекстот. Видот (аспектот) претставува граматичко-лексичка категорија, т.е. граматичко својство на глаголите како лексички единици“ (К. Конески 1999: 240). Според Минова-Ѓуркова (2000: 65) „категоријата вид/аспект има свое влијание врз бројот и карактерот на формите кај одделните глаголи.“

Начин на глаголско дејство (Aktionsart) во германскиот јазик е семантичка категорија што значи дека свршените/несвршените глаголи не образуваат минато свршено/несвршено време како во македонскиот јазик, туку тие можат да се јават како свршени или несвршени глаголи во сите времиња на германскиот јазик. Глаголскиот вид не претставуваат граматички систем, а семантичката категорија на глаголскиот вид се изразува со помош на различни јазични средства (Хелбиг/Буша 1998:73):

- со самото значење на глаголот: на пр. дуративни, несвршени глаголи се: *arbeiten* ('работи'), *blühen* ('цвета'), *essen* ('јаде'), *lesen* ('чита'), *schlafen* ('спие');
- додека пак свршени се глаголите: *finden* ('наоѓа'), *kommen* ('доаѓа'), *treffen* ('среќава'), *sterben* ('умира')
- со помош на зборообразувачки средства (префикси, суфикси, сложенки, умлаут, е/и промена)

пр. <i>gehen</i> > losgehen	<i>оди</i> > <i>тргнува</i>
<i>schlafen</i> > einschlafen	<i>спие</i> > <i>заспива</i>
- со лексички средства:

пр. *Es klingelte **plötzlich*** = **Одеднаш** засвони.

*Er arbeitet **weiter*** = **И натаму** работи.
- со дополнителни синтаксички средства:

*Er **setzt** die Maschine **in Betrieb*** = Тој ја **пушта** машината **во погон**.

*Er **kommt ins Schwitzen*** = **Почнува да се поти**.

Како дел од групата на несвршени (дуративни/имперфективни) глаголи се јавува една подгрупа на итеративни/фреквентативни глаголи (iterative/frequentative Verben) кои изразуваат повторливо дејство: *flattern* ('лелее', 'трепери'), *gackern* ('гака'), *plätschern* ('ромони', 'жубори'), *streicheln* ('милува') (Хелбиг/Буша 1998:72).

Овие примери се повторливи според значењето и во германскиот и во македонскиот јазик, но во македонскиот јазик постои глаголска форма за повторливост од сите глаголи, која е идентична со несвршената глаголска форма:

Додека **се враќав** дома, ми засвони телефон. (несвршена гл.форма)
 Секоја вечер **се враќав** дома. (гл. форма за повторливост)

Во македонскиот јазик повторливоста може да се јави и во рамките на минато-идното време од несвршени, но и од свршени глаголи (К. Конески 1999: 272 и натаму):

*Ги крмеше овците пред нашата кошара. **Ќе земеше** сол, **ќе туреше** во солта малку вода, **ќе ја измешаше** солта со повеќе триции **ќе ја туреше** крмата во долгите дрвени корита. После **ќе** ги пуштеше овците. Тие **ќе нагрнеа** на крмата и за миг **ќе ја издеа***

За разлика од германскиот, во македонскиот јазик аспектот т.е. начинот на глаголско дејство е категорија која со својата завршеност или незавршеност ги определува минатите глаголски времиња. Во овој труд за терминот аспект во македонскиот јазик се употребува терминот начин на дејство за да не дојде до поистоветување на глаголскиот аспект со глаголскиот вид што многу често се случува. Начинот на гл. глаголското дејство во македонскиот јазик, како и другите словенски јазици, ја има можноста, со неколку исклучоци, во својот глаголски систем да ги карактеризира глаголите според два вида на аспект. Од друга страна, свршените и несвршените глаголи се јавуваат и во минато свршено време и во минато несвршено време. Обично, свршените глаголи се јавуваат во минато свршено време, а несвршените глаголи во минато несвршено време, но, исто така, можни се и две други комбинации (свршени глаголи во минато несвршено време и несвршени глаголи во минато свршено време). За разлика од македонскиот јазик во германскиот разликите во категоријата аспект делумно се изразуваат морфолошки, со глаголските времиња претеритум и перфект, а делумно лексички, со помош на неглаголски лексички средства како што се прилозите, исто така таа може да се изрази и определи и со помош на начинот на глаголското дејство (Aktionsart) и други синтаксички, семантички и зборообразувачки средства за што сведочи и анализата на аспектот врз основа на примери од расказот „Во казнената колонија“ на Франц Кафка.

1.3.7. Контрастивна анализа

Глаголски аспект во германскиот јазик и начин на дејство во македонскиот јазик			
Германски јазик			Примери на германски јазик
гл. време	аспект	лекс. средства	
претеритум	свршен свршен свршен	<i>noch einmal diesmal</i>	Als der Offizier oben endlich fertig geworden war, überblickte er noch einmal lächelnd das Ganze in allen seinen Teilen, schlug diesmal den Deckel des Zeichners zu , der bisher offen gewesen war, stieg hinunter [...] (FK SK 118, 41)
Македонски јазик			Примери на македонски јазик
гл. време	начин на гл. дејство	лекс. средства	
минато свршено време	свршен свршен свршен	<i>уште еднаш овојпат</i>	Кога офицерот горе најпосле заврши со работата, насмевнувајќи се уште еднаш ја погледна целината во сите нејзини делови, овојпат го спушти поклопецот од цртачот што досега стоеше отворен, слезе долу[...] (ФК КК 164, 31)

Германски јазик			Примери на германски јазик
гл. време	аспект	лекс. средства	
претеритум	несвршен свршен несвршен	<i>ununterbrochen</i>	Der Reisende verfolgte von unten diese Arbeit ununterbrochen, der Hals wurde ihm steif, und die Augen schmerzten ihn von dem mit Sonnenlicht überschütteten Himmel. (FK SK 118, 25)
Македонски јазик			Примери на македонски јазик
гл. време	начин на гл. дејство	лекс. средства	
минато несвршено време/ минато свршено време	несвршен свршен несвршен	<i>непрекинато</i>	Патникот одоздола непрекинато ја следеше работата, вратот му се вкочани , а очите го болеа од небото облеано со сончева светлина. (ФК КК 164, 15)

Германски јазик			Примери на германски јазик
гл. време	аспект	лекс. средства	
претеритум	несвршен свршен свршен несвршен несвршен	<i>nun</i>	Nun stand er nackt da. Der Reisende biß sich auf die Lippen und sagte nichts. Er wußte zwar, was geschehen würde, aber er hatte kein Recht, den Offizier an irgend etwas zu hindern. (FK SK 119, 15)
Македонски јазик			Примери на македонски јазик
гл. време	начин на гл. дејство	лекс. средства	
минато несвршено време/ минато свршено време	несвршен свршен свршен несвршен несвршен	<i>сега</i>	Сега стоеше така гол. Патникот се поткаса и не рече ништо. Вистина, тој знаеше што ќе се случи ама немаше право да го спречува офицерот во што и да е. (165, 29)

Германски јазик			Примери на германски јазик
гл. време	аспект	лекс. средства	
перфект	свршен	/	[...] Sie sollen nur kurz antworten, etwa: „Ja, ich habe die Exekution gesehn ,“ oder „Ja, ich habe die Erklärung gehört “. (FK SK 114, 47)
Македонски јазик			Примери на македонски јазик
гл. време	начин на гл. дејство	лекс. средства	
минато свршено време	свршен	/	[...] треба само кусо да одговарате, отприлика: „Да, го видов погубувањето,“ или „Да, ги чув сите објаснувања.“ (ФК КК 158, 27)

Германски јазик			Примери на германски јазик
гл. време	аспект	лекс. средства	
перфект	свршен	/	Er sagte ausweichend: „Sie überschätzen meinen Einfluß; der Kommandant hat mein Empfehlungsschreiben gelesen , er weiß, daß ich kein Kenner der gerichtlichen Verfahren bin[...]“ (FK SK 113, 43)
Македонски јазик			Примери на македонски јазик
гл. време	начин на гл. дејство	лекс. средства	
има-кон-струкција	свршен	/	Заобиколно, рече: „Вие го преценувате моето влијание; командантот ја има прочитано мојата писмена препорака, тој знае дека јас не сум познавач на судските постапки[...]“ (ФК КК 157, 3)

Германски јазик			Примери на германски јазик
гл. време	аспект	лекс. средства	
перфект	свршен	/	„[...] Sie haben es mir noch klarer gemacht , ohne aber etwa meinen Entschluß erst befestigt zu haben, im Gegenteil, Ihre ehrliche Überzeugung geht mir nahe, wenn sie mich auch nicht beirren kann.“ (FK SK 116, 28)
Македонски јазик			Примери на македонски јазик
гл. време	начин на гл. дејство	лекс. средства	
минато свршено време	свршен	/	„[...] Вие ми го направивте тоа уште појасно, иако можеби без да ја зацврстите мојата одлука, напротив, Вашето искрено убедување ме погоди, иако не може да ме збуни.“ (ФК КК 161, 28)

Германски јазик	Македонски јазик
Претеритум со несвршен аспект	Минато несвршено време
Претеритум со свршен аспект	Минато свршено време
Перфект (свршен аспект)	Минато свршено време или <i>има</i> -конструкција

1.3.8. Коментар

Врз основа на оваа анализа може да се заклучи дека во рамките на германско-македонската контрастивна анализа се забележуваат многу сличности: за несвршениот глаголски вид (аспект) во германскиот јазик се јавува несвршено глаголско дејство и во македонскиот јазик, а за свршениот се јавува свршено глаголско дејство. За определување на аспектот на глаголско дејство во германскиот јазик, кое не е граматикализирано како во македонскиот, одлучувачка улога во горенаведените примери имаат и контекстот и неглаголските лексички средства.

Разликите во поглед на глаголскиот вид (аспект) меѓу двата јазика претставуваат предизвик при преведувањето, бидејќи преведувачот треба да се одлучи кое глаголско време да го употреби во македонскиот превод, чијшто дел претставува глаголскиот аспект. Тоа е дополнително отежнато од фактот што понекогаш не е едноставно да се одреди аспектот во германскиот јазик, додека во македонскиот токму од аспектот зависи изборот на еквивалент за германското глаголско време.

1.4. Астрономско време и глаголско време

1.4.1. **Принс** (2001: 26) го дефинира астрономското време (англ. time) како период или периоди на време во кој се случуваат ситуации и претставени настани (време на приказната, време на раскажаното, герм. erzählte Zeit) и нивните претставувања (време на дискурсот, време на раскажувањето, герм. Erzählzeit), додека времето (англ. tense) го дефинира како: 1. состав од темпорални односи-брзина, ред, дистанца и др. – помеѓу помеѓу ситуациите и раскажаните настани и виното раскажување, приказна и дискурс (раскажано и раскажување); 2. во граматиката форма која е индикативна за временската дистинкција. Тој вели дека психолозите, лингвистите и студентите на проза и литература (Билер, Бенвенист, Вајнрих) често аргументираат дека времињата можат да бидат групирани во две главни категории: времиња, поврзани со деиктички систем на „Јас-тука-сега“ на ситуација на изговарањето (на пр. презент перфект: *тој има јадено* – кој поврзува минато случување со сегашно време), и времиња кои не се поврзани со него (на пр. претерит: *тој јадеше* што реферира на минато случување, без негово поврзување со сегашното време). Раскажувачкиот текст ги привилегира членовите од втората група, на пример претерит, но исто така и имперфект и плусквамперфект, како опозиција на презент, презент перфект и идно време.

1.4.2. Кога се поставува прашањето за време во кое се одвивало глаголското дејството и терминот време (герм. Tempus и Zeit, англ. Tense и Time), **Блаже Конески** (1999: 378) вели дека под граматичката категорија време се подразбира односот на вршењето на глаголското дејство спрема моментот на соопштување. Тој разликува три временски плана: сегашност, минато и иднина во кои се сместуваат различните глаголски времиња. Во својата *Историја на македонскиот јазик* (1986), Конески не го разгледува посебно развојот на категоријата време, туку формалниот развој на одделни глаголски парадигми.

1.4.3. **Каролак** (2005: 13-15), повикувајќи се на истражувањето на полскиот логичар Казимјеж Ајдукјевич (K.Ajdukiewicz), ја прикажува неговата класификација на четири поими во релација со терминот време, а тие се:

1. Поимот момент: временска точка што претставува семантички составен елемент на конкретните неконинуативни (моментни) поими;
2. Поимот временски континуум: отворено множество на поврзани моменти, што визуелно може да се претстави како непрекината линија без граници;
3. Поимот временска отсечка (интервал): поим на затворен интервал или множество на поврзани моменти сместени меѓу два моменти, почетен и краен.
4. Поимот времетраење на интервалот: за разлика од поимот интервал, овој поим ѝ припаѓа на друга парадигма, бидејќи внесува поим мера за време.

Каролак вели дека првите три поими се однесуваат на внатрешното време, а тоа значи дека претставуваат видски поими, правејќи релација меѓу термините време и вид. Поимот времетраење (континуативниот вид) претставува семантички составен елемент на континуативни семантички поими, приредени кон македонските лексеми, како на пример: *молч-* (во: *молчи*), *сп-* (во: *спие*), *уме-* (во: *умее*), а т.н. апстракции од поимот времетраење (неконтинуативниот вид) претставуваат конкретни неконинуативни поими, приредени кон македонските лексеми, како на пр: *избувн-* (во: *избувне*), *погледн-* (во: *погледна*), *викн-* (во: *викне*). Тоа значи дека Каролак ги класифицира поимите во две категории: категорија на континуативни и категорија на неконинуативни врз основа на сопствените видски особености.

1.4.4. **Тополињска** (2008: 75-76) во своите општи забелешки за категоријата време вели дека оваа категорија има прагматично-семантички карактер. Поради својата деиктичка референцијална функција – сместувањето на временска оска – таа претставува едно од двете главни средства за идентификација на настанот (процес, состојба, операција, ситуација) за кој станува збор. Второто средство е категоријата определеност т.е. идентификација на настанот преку идентификација на неговите учесници. Според неа темпоралната информација може да се пренесе како со граматички, така и со лексички средства. Двата типа средства тесно соработуваат, при што обично основната информација ја пренесуваат граматичките средства т.е.

граматичката категорија време, додека лексичките средства ја доуточнуваат таа информација. Како пример за тоа Тополињска ја дава реченицата: *Вчера дојде Јане* – глаголска форма, носител на показателите на категоријата време информира дека се работи за фактивен настан кој се случил пред моментот на зборувањето, додека прилошката определба за време прецизира дека се работи за претходниот ден. Во маркираните конструкции како: *Утре патувам за Охрид* – глаголската форма го сместува настанот во сегашноста, додека прилошката определба информира дека се работи за транспозиција на сегашното време и настанот, според планот, би требало да се случи во иднина.

Споменувајќи ја граматикализираната темпорална информација, Тополињска говори за разликата меѓу таканареченото апсолутно време наспроти релативното време. Оваа разлика се темели на точката на референција т.е. точката на временската оска во однос на којашто се определуваат темпоралните параметри на настанот. Ако таа точка се поклопува со моментот на зборување, тогаш се работи за апсолутно време, а во обратниот случај - за релативно време. Тоа значи дека основната референцијална парадигма на апсолутното време може да биде претставена како:

МИНАТОСТ < СЕГАШНОСТ < ИДНИНА

каде што во периодот определен како сегашност се сместува моментот на зборувањето.т.е. избрана точка на темпоралната референција (означена со симболот t_I), додека основната парадигма на релативното време може да се претстави како:

АНТЕРИОРНОСТ < ИСТОВРЕМЕНОСТ < ПОСТЕРИОРНОСТ

каде што арбитрално избраната точка на референција t_x означува момент / временска отсечка која му претходи на моментот на зборување, се поклопува со него или го вклучува или следи по него.

Посебен проблем во рамките на категоријата време, според Тополињска, претставуваа некои семантички категории чии показатели се тесно поврзани со категоријата време, а тоа се итеративноста и резултативноста. Итеративноста кај словенските јазици не е строго граматикализирана, соодветната информација може да биде вградена во лексичкото значење кај некои глаголи, што може, но не мора да има површински показатели. Итеративноста е поврзана со временски отсечки исполнети со однородни настани: *Со Јане обично се среќававме во средите*, што може да се парафразира како „во некои

среди се повторува настанот средбата со Јане". Категоријата резултативност е вградена во значењето на глаголската парадигма која е традиционално именувана со латинскиот термин (*tempus*) *perfectum*. Перфектот го карактеризира двојна временска ориентација: носи информација дека резултатот од едно минато дејство е присутен/релевантен во моментот на зборувањето. Таквата двојна ориентација е одговорна за двете основни линии на развојот на словенскиот перфект како примарно закотвен во сегашноста (во јужнословенските јазици) или како одраз на минатото (на словенскиот север).

1.4.5. Односот спрема моментот на соопштување *Sprechzeit* според **Хелбиг/Буша** е основен во временската определеност на различните глаголски времиња. Кај Хелбиг/Буша (1991: 142) постојат термини како *Tempussystem* и *objektive Zeit* (глаголсковременски систем и време на одвивање на дејството). Заради непостоењето на два различни термини во македонскиот јазик за означување на времето како граматичка категорија и за времето на одвивање на дејството на одвивање на дејството, а за поедноставна споредба меѓу двата јазици, во овој труд ќе ги употребам термините глаголско време и време на одвивање на дејството, а ќе се обидам да го избегнам терминот време, кој е пошироко семантичко поле во македонскиот јазик.

Во овој контекст, а во однос на различните значења на глаголските времиња во германскиот јазик, Хелбиг/Буша го нагласуваат постоењето на: *Aktzeit*, *Sprechzeit*, *Betrachtzeit* како клучни за определување на разликата меѓу глаголското и времето на одвивање на дејството. Според нив *Aktzeit* е времето на одвивање на дејството, *Sprechzeit* е време на говорниот акт/момент на зборување, *Betrachtzeit* е перспективата што за говорниот акт ја има говорителот и таа не мора секогаш да биде објективна, често е предмет на дискусија, но е важна за објаснување на некои глаголско-временски форми (1991: 144):

Bis Sonnabend habe ich meine Arbeit abgeschlossen.

(До сабота ќе ја завршам мојата работа.)

Во овој пример моментот на зборување е сега, перспективата на говорителот е сабота, а времето на одвивање на дејството опфаќа период на денови меѓу времето на говорниот акт до сабота. Односот меѓу овие три

одредници за определување на глаголсковременските значења може да биде однос на истовременост, предвременост или следственост.

Хелбиг/Буша говорат и за друг вид белези кои ги определуваат значењата на глаголските времиња: модалниот фактор на претпоставка и комуникативно-прагматичниот фактор на говорен стил, кој може да биде колоквијален, литературен, поетски и др.(1991:145):

Er hatte den Zug versäumt. [-Mod]

(‘Тој го пропушти возот’)

Отсуство на претпоставка и употреба на предминатото време плусквамперфект за означување на свршено дејство во минатото.

Er wird gestern in Dresden gewesen sein. [+Mod]

(‘Вчера тој беше во Дрезден’)

Присуство на претпоставка дека дејството се случило во минатото со употреба на футур 2 за претпоставка.

Bis morgen wird er die Arbeit beendet haben [+/-Mod]

(‘До утре ќе ја заврши работата’)

Претпоставка, но и увереност дека дејството ќе се заврши до одредена временска одредница со употреба на футур 2.

In drei Wochen gehen die Kinder in die Ferien. [+Colloqu]

(‘За три недели децата ќе одат на одмор’)

Колоквијален стил на употреба на презентот за означување на идно дејство.

1789 findet die Französische Revolution statt. [-Colloqu]

(‘Во 1789 се одвива Француската Револуција.’)

Отсуство на колоквијален стил при употреба на историски презент.

Er arbeitete gestern den ganzen Tag. [+/-Colloqu]

(‘Тој вчера работеше цел ден’)

Кај Хелбиг/Буша овој пример е со колеблива колоквијалност заради употребата на претеритумот, за што ќе стане збор во овој труд.

Како еден од факторите кои влијаат врз определувањето на времето на одвивање на дејството при употребата на глаголските времиња во германскиот јазик Хелбиг/Буша на крајот ја наведуваат употребата на временските прилошки определби кои во помал број случаи се задолжителни, а во поголем број случаи се факултативни (1991:145):

Bis Sonnabend habe ich mir das Buch gekauft. [+Adv]

(‘До сабота ќе си ја купам книгата’)

Er arbeitete (gestern) den ganzen Tag. [-Adv]

(‘Тој вчера работеше цел ден’)

1.4.6. Кај **Цифонун и др.** (1997: 1712) се говори за временско-интерпретативни контексти, ВИК (ZIK, zeitliche Interpretationskontexten), кои се состојат од два временски интервала: моментот на соопштување или ориентација (Sprech-/ Orientierungszeit) и перспективата на говорителот (Betrachtzeit). Сложените глаголски времиња претставуваат пар од два временско-интерпретативни контексти (ВИК), пришто моментот на соопштување/ориентација на вториот ВИК’ е еднаков на перспективата на говорителот на првиот ВИК. Според овие автори глаголските времиња се разликуваат единствено според релативната позиција на моментот на соопштување и на перспективата на говорителот.

Простите глаголски времиња: презентот, претеритумот и футурот имаат различна позиција на моментот на соопштување и на перспективата на говорителот. На пример кај презентот таа најчесто може да се совпадне: моментот на соопштување = перспектива на говорителот, но во некои случаи може и да не биде строго определена, а перспективата на говорителот да зависи од контекстот. Кај претеритумот перспективата на говорителот му претходи на моментот на соопштување, но можни се и други алтернативи кои зависат од контекстот.

Сложените глаголски времиња кај Цифонун и др. (1997: 1701-1702) се: инфинитив перфект, презент перфект, претеритум перфект и футур перфект

- 1) *S Bernd den Seekogel besteigen*
- 2) *perf (S) Bernd den Seekogel bestiegen haben*
- 3) *präs (perf (S)) Bernd hat den Seekogel bestiegen*
- 4) *prät (perf (S)) Bernd hatte den Seekogel bestiegen*
- 5) *fut (perf (S)) Bernd wird den Seekogel bestiegen haben*

Временски интерпретативниот контекст во презент перфект

- мора да има соодветен ВИК за презент (тоа значи дека перспективата на говорителот *tb* не е семантички определена)

- мора да има соодветен ВИК' за остатокот од реченицата во инфинитив перфект, чијшто момент на соопштување/ориентација *to'* е еднаков со моментот на соопштување на ВИК (што значи дека перспективата на говорителот *tb'* е пред *tb*)

Презент перфектот се поврзува со перспективата на говорителот (*tb*) за презентот и перспективата на говорителот за остатокот од безвременската реченица (*tb'*). Според овие автори *tb'* му претходи на *tb*. Една реченица во презент перфект е вистина доколку денотираниот настан во безвременската реченица се одвива во временски интервал, кој се совпаѓа со перспективата на говорителот (*tb'*). Презент перфектот релативно изразува минатост во однос на сегашната перспектива на говорителот т.е. во однос на перспективите на говорителот од која било положба.

1.4.7. Според **Енгел** (1996: 388) глагол е збор што се конјугира, значи што се поврзува со конјугациските флексеми, а тие се дефинираат екстензионално, значи можат да се набројат целосно бидејќи се избројливо затворено множество. Тој дава историски осврт за системот на глаголски времиња во германскиот јазик, пренесувајќи го следниов систем на глаголски времиња кој во германскиот јазик бил преземен од латинската граматика во времето на хуманизмот и како таков бил толкуван во многу учебници (2004: 264):

Präsens	Gegenwart	(сегашност)
Perfekt	vollendete Gegenwart	(заокружена сегашност)
Plusquamperfekt	Vergangenheit	(минатост)
Futur I	Zukunft	(идност)
Futur II	vollendete Zukunft	(заокружена идност)

Енгел вели дека доколку бил преземен глаголскиот систем од грчкиот јазик наместо од латинскиот, во германскиот јазик би имало повеќе глаголски времиња. Перфектот бил дефиниран единствено како глаголско време за раскажување со кој се пренесуваат настани од минатото. Претеритумот како глаголско време кое ја прикажувало и заднината и состојбата од минатото. Овие обиди за „германизирање“ му биле припишани на пуризмот во времето на

Хитлер, но тие потекнуваат од првата половина на 19. век и времето на тогаш највлијателните педагошки граматики. Енгел вели дека едноставниот шестстепен систем на „времиња“ бил надополнет кон средината на 20. век од страна на филозофот Ханс Рајхенбах (Hans Reichenbach) со воведување на три временски степени кои овозможиле минутни временски релации. Овие временски степени се биле наречени *Sprechzeit*, *Aktzeit*, *Betrachtzeit* во многу граматики и учебници. Со тоа се чинело дека се е во најдобар ред. Секако дека уште многу рано било напоменето дека граматичкиот *Tempus* (глаголското време) и објективното време никако не можат да бидат идентични, ниту пак паралелно да се одвиваат. Во последните децении на 20. век почнало да се говори за релациите меѓу глаголските времиња, глаголскиот вид и граматикализираниот начин на дејство кај некои јазици. Но сето тоа според Енгел не го допира јадрото на поимот глаголско време. Сите современи монографии за глаголските времиња кои се појавиле пред преминот во 21. век на глаголските времиња им припишувале исклучиво или првенствено временски значења.

Граматичарите на латинскиот јазик биле тие кои ги составиле глаголските форми. Овие форми имаат категории. Сите се менуваат според лице и број (конјугација), а според некои граматики и според категоријата начин. Легитимен е обидот овие категории на глаголски форми да се состават и содржински да се диференцираат. Затоа што овие глаголски форми очигледно даваат информации за времето, разбирлива е тенденцијата на секоја од овие категории да ѝ се припише индивидуална временска вредност. Исто така според Енгел (2004: 265) тоа што латинските глаголски форми биле преведени на германски не може да биде предмет на критика. Но, тогаш малку внимание му било посветено на фактот дека само дел од латинските глаголски форми може да се пренесе со германски глаголски форми, особено кога се работи за многуте сложени глаголски форми во германскиот јазик:

<i>educo</i>	<i>(ich) erziehe</i>
<i>educavi</i>	<i>(ich) habe erzogen</i>
<i>educabam</i>	<i>(ich) erzog</i>
<i>educaveram</i>	<i>(ich) hatte erzogen</i>
<i>educabo</i>	<i>(ich) werde erziehen</i>
<i>educavero</i>	<i>(ich) werde erzogen haben</i>

Од ова може да се види дека во германскиот за разлика од латинскиот јазик се јавуваат шест сосема различни форми, две прости глаголски форми, три двочлени и еден трочлен глаголски комплекс. Веројатно без претходо поставениот систем во латинскиот јазик не би дошло до создавање на еден ваков глаголски систем за германскиот јазик. Енгел смета дека од латинскиот кој има поинакви глаголски структури не требало да се пренесат категориите во германскиот јазик.

1.5. Глаголските времиња претеритум и перфект во германскиот јазик

Глаголските времиња претеритум и перфект во германскиот јазик се користат за означување на дејство кое се извршило во минатото, но покрај ова значење имаат и други значења кои се однесуваат на сегашноста (за претеритум) и иднината (за перфект). Во поглед на нивната форма: за разлика од претеритумот каде што се употребува само личноглаголската форма со соодветните наставки за претеритум, перфектот се смета за глаголски комплекс кој се состои од презент од помошните глаголи *haben* или *sein* како личноглаголска форма и партицип 2 од главниот глагол.

Во поглед на значењата во своето основно значење претеритумот се однесува на минатото и може да се јави со значенски соодветна временска определба, но може да се однесува и на сегашноста и да комутира со презентот, доколку говорителот се повикува на некоја претходна ситуација која се однесува на сегашната. Перфектот може да се однесува на различни временски периоди: минато дејство со факултативна временска определба и свршено дејство кое завршило во минатото, сегашноста или ќе заврши во иднината. Последните две значења, за сегашност и иднина, имаат задолжителна временска определба. (Бојковска 2006: 43 и следн)

1.5.1. Претеритум (Präteritum)

1.5.1.1. **Хелбиг/Буша** (1991: 149 и натаму) на почетокот споменуваат само за една значенска варијанта на глаголското време претеритум за означување минато дејство. Притоа тие го изедначуваат времето на одвивање на дејството со перспективата на говорителот (Aktzeit=Betrachtzeit), пришто и времето на одвивање на дејството и перспективата на говорителот временски му претходат на моментот на соопштување (Sprechzeit). Тука отсуствува факторот на претпоставка, а колоквијалната употреба и временската прилошка определба се факултативни, што значи дека ова глаголско време се употребува и во секојдневниот и во литературниот јазик, како специфично глаголско време за раскажување на дејството, пришто можат но и не мораат да се употребат прилозите како: *gestern* ('вчера'), *im vorigen Jahr* ('во текот на минатата година'), *neulich* ('неодамна') и др.

Er arbeitete (gestern) den ganzen Tag.
Toj (вчера) работеше цел ден.
Er gab mir (neulich) die Bücher zurück.
(Неодамна) тој ми ги врати книгите.
Er kam (vor 3 Wochen) aus dem Ausland.
Toj се врати од странство (пред 3 недели).

Во овие примери претеритумот како глаголско време ја има следнава значенска варијанта:

Aktz = Betrz, Betrz u. Aktz vor Sprz, - Mod, ± Colloqu, ± Adv

Но, овие автори потоа под забелешки наведуваат уште неколку употреби на претеритумот како глаголско време кои се однесуваат на сегашното, идното време на одвивање на дејството. Првото од нив е т.н. епски претеритум во слободниот директен говор (*erlebte Rede*), кој се користи како стилско средство кое е служи за изразување на мислите на одредено лице во 3.л.е. индикатив, имајќи притоа вонвременско (герм. *atemporal*)⁴ функција.

Direkte Rede: *Sie fragte sich: „Muss ich wirklich gehen?“*

Директен говор: (‘Таа се запраша: „Дали навистина морам да одам?“)

Indirekte Rede: *Sie fragte sich, ob sie wirklich gehen müsse.*

Индиректен говор: (‘Таа се запраша дали навистина мора да оди.’)

Erlebte Rede: *Musste sie wirklich gehen?*

Слободен индиректен говор: (‘Дали таа навистина мораше да оди?’)

Според Хелбиг/Буша овој случај на употреба на претеритумот е еден вид на трансформација на презентот и се однесува на сегашноста, но поретко може да се однесува на минатото:

Indirekte Rede: *Er fragte sich: Wird er sie in diesem Gewimmel wohl finden?*

⁴ Вонвременското значење се користи за констатации и се однесува, или барем претендира да се однесува на сите времиња. Ова значење најчесто се употребува во пословици или во дефиниции (Б.Конески 1999:413).

Индиректен говор: ('Тој се запраша дали ќе ја најде во оваа мешаница.')

Erlebte Rede: *Ob er sie wohl fand in diesem Gewimmel?*

Слободен индиректен говор: ('Дали тој ќе ја најде во оваа мешаница.')

Претеритумот во слободниот индиректен говор може да се однесува и на дејство кое треба да се одвива во иднината:

Indirekte Rede: *Er sagte (gestern), dass er morgen ins Theater gehen will.*

Индиректен говор: ('Тој рече дека утредента сака да оди во театар.')

Erlebte Rede: *Er wollte morgen ins Theater gehen.*

Слободен индиректен говор: ('Тој сакаше утре да оди во театар.')

Претеритумот може да се употреби наместо презент кога се мисли на одредена моментална состојба, но кога перспективата на говорителот е насочена кон некоја претходна состојба. Тука времето на одвивање на дејството не е еднакво со перспективата на говорителот (Aktzeit≠Betrachtzeit), туку времето на одвивање на дејството е еднакво со моментот на соопштување (Sprechzeit), а ним им претходи перспективата на говорителот (Betrachtzeit).

Wie war doch Ihr Name?

('Како Ви беше името?')

Wie war hier ohne Fahrschein?

('Кој тука немаше билет?')

Aktz ≠ Betrz, Aktz = Sprz, Betrz vor Aktz u. Sprz, - Mod, + Colloqu, - Adv

Кај глаголското време претеритум разликуваме три значења:

1. минато дејство без модално значење со факултативна временска определба

2. дејство што се однесува на сегашноста пришто говорителот се ориентира на некоја поранешна ситуација

3. при трансформација на презентот во слободниот индиректен говор за дејство во сегашноста, но поретко во минатото или иднината.

1.5.1.2. Според **Шулц/Гризбах** (1960: 47-48) претеритумот е форма за раскажување. Се употребува за:

1. Меѓусебно поврзани описи на настани кои се одвивале од минатото и за кои треба да се извести, без притоа да се започнува дискусија:

Plötzlich wachte sie auf. Es war halb drei. Sie überlegte, warum sie aufgewacht war. Ach so! In der Küche hatte jemand gegen einen Stuhl gestoßen. Sie horchte nach der Küche. Es war still. Es war zu still, und als sie mit der Hand über das Bett neben sich fuhr, fand sie es leer[...]

(‘Одеднаш се разбуди. Беше два и пол. Размислуваше зошто се разбуди. Ах, така! Во кујната некој се удри од една столица. Наслушнуваше накај кујната. Беше тивко. Беше премногу тивко, а кога помина со раката по креветот покрај себе, тој беше празен[...].’)

2. Наместо перфект кога се опишува состојба во минатото со употреба на глаголите *haben* или *sein* заедно со додатокот на предикатот:

Wie lange warst du in England? Ich war ungefähr zwei Jahre dort.

(‘Колку долго беше во Англија? Бев отприлика две години таму.’)

Der Junge hatte Mut, als er sich dem Dieb in den Weg stellte.

(‘Момчето имаше храброст, кога му го препречи патот на крадецот.’)

Herr Meier hatte gestern starke Kopfschmerzen und ist deshalb nicht zur Arbeit gegangen.

(‘Г-дин Маер вчера имаше силна главоболка и затоа не отиде на работа.’)

Das Essen war ausgezeichnet. Wir haben nichts übriggelassen.

(‘Јадењето беше одлично. Ништо не оставивме.’)

3. За дејство кое сè уште се однесува на сегашноста, кога говорителот говори за претходно настанатата ситуација:

Fräulein, ich bekam noch ein Glas Bier.

(‘Госпоѓице, би сакал(а) уште една чаша пиво.’)

Wie war doch noch der Name des Jungen, mit dem wir eben gesprochen haben?

(‘Како се вика момчето, со кое што сега разговаравме?’)

1.5.1.3. Според **Ербен** (1972:92) претеритумот се употребува за раскажување на историски настани како т.н. „време на сеќавање“ и „раскажувачка форма“. Значењето на претеритумот особено се истакнува кога следи по воведот во презент во расказ, каде што читателот го води од сегашноста во минатото:

*Es gibt Herbsttage, die wie ein Wunder sind[...]*Ein so unverhoffter und merkwürdiger Tag erschien vor nunmehr etwa vier Monate – wir stehen augenscheinlich am Anfang des Februar -, und an diesem Tage sah ich etwas ausnehmend hübsches.** Th.Mann, Werke 9, 62. (Ербен 1972:93)

(‘Има есенски денови кои се како чудо[...]*Еден таков ненадеен и чуден ден се јави пред неповеќе од околу четири месеци – сега сме на почетокот на февруари -, и на овој ден видов нешто исклучително убаво.*’)

Во рамките на друго ниво на сеќавање, претеритумот се јавува и како континуитет на настани, бидејќи ова време не ги претставува процесите како изолирани настани, туку како отворени и меѓусебно зависни настани. Како и презентот и претеритумот опишува меѓусебно поврзани настани, обележувајќи ги дејствата како дејства кои не се одвиваат во сегашноста и истовремено создавајќи дистанца кон нив. Ербен ги дава следниве примери како илустрација на паралелата меѓу презентот и претеритумот во рамките на ова значење:

*Mindernickel verläßt selten das Haus[...]*Sobald er nämlich auf der Straße erscheint, laufen viele Kinder zusammen.** Th.Mann, Werke 9, 77. (Ербен 1972:93)

(‘Миндерникел ретко ја напушта куќата[...]*Кога ќе се појави на улица, се дотрчуваат многу деца.*’)

Tobias Mindernickel verließ nunmehr das Haus noch seltener als früher[...]Seine ganze Aufmerksamkeit aber widmete er dem Hunde[...]Wenn er neben ihm auf dem Sofa lag und ihn[...]mit melancholischen Augen ansah, so war Tobias voll Zufriedenheit. Th.Mann, Werke 9, 83.(Ербен 1972:93)

(‘Тобиас Миндерникел тој сега за разлика од порано уште поретко излегуваше од куќата[...]Целото свое внимание тој му го посветуваше на кучето [...] Кога тоа лежеше покрај него на софата и [...] го гледаше со меланхолични очи, Тобиас беше полн со задоволство.’)

Ербен понатаму заклучува дека исто како презентот и претеритумот, како форма за раскажување во литературата, излегува од рамките на спротиставен однос на временските периоди и го губи своето граматичкото значење на минатост. Ова е особено забележливо кај индиректниот говор, „пренесувањето на неформулиран тек на мисли“ на лик од роман во трето лице. Темпоралната вредност на формата во претеритум тука се доведува во контекст на лично раскажување.

Diese Lage schien ihm ganz unerträglich, obwohl er wußte, daß sie nur mehr Stunden dauern würde, denn morgen ging (!) sein Flugzeug. (Erben 1972: 93)

(‘Оваа ситуација му изгледаше сосема неподнослива, иако тој знаеше дека ќе потрае само уште неколку часа, бидејќи утредента имаше лет.’)

1.5.2. Перфект (Perfekt)

1.5.2.1. **Хелбиг/Буша** (1991: 151 и натаму) наведуваат за три значенски варијанти на перфектот: перфект за означување на минато дејство, перфект за минато свршено дејство, перфект за идно дејство со задолжителна временска определба.

1. Првото значење на перфектот е за изразување на минато дејство, при што временската определба е факултативна: Aktz = Betrz, Betrz u. Aktz vor Sprz, - Mod, + Colloqu, ± Adv:

Wir haben (gestern) einen Spaziergang gemacht. (Бојковска 2006: 43).

‘(Вчера) бевме на прошетка.’

Seine Tochter hat (in den vergangenen Jahren) in Dresden gewohnt.

‘(Неговата ќерка изминатите години живееше во Дрезден.)’

Времето на одвивање на дејството се изедначува со перспективата на говорителот (Aktzeit=Betrachtzeit), пришто и времето на одвивање на дејството и перспективата на говорителот временски му претходат на моментот на соопштување (Sprechzeit) како и кај првото значење на претеритумот. Факторот на претпоставка отсуствува, а прилошката определба е факултативна.

Доколку кај ова значење се употреби како претпоставка за некое минато дејство, во реченицата мора да се јави модален збор:

Die Gäste haben vermutlich die Stadt besichtigt.

‘(Гостите веројатно го посетија градот.)’

Ihr seid sicher im Gebirge viel gewandert.

‘(Вие сигурно многу планинаревате.)’

2. Ова глаголско време може да има резултативно значење и да изразува свршено дејство: Aktz = Betrz, Aktz vor Sprz и. Sprz, - Mod, + Colloqu, ± Adv:

Перфектот служи за изразување на минато дејство, кое имплицира состојба во моментот на зборувањето, што е поважна од самото дејство во минатото. Ова значење на перфектот не може да се замени со претеритум, како што тоа беше случај со неговото прво значење.

Der Lehrer ist angekommen

‘(Учителот дојде.)’

Ich habe diesen Wein schon gekostet (Бојковска 2006: 43).

‘(Веќе го имам пробано виново.)’

3. Дејство кое во еден одреден момент во иднината ќе се смета за завршено дејство: Aktz vor Betrz, Btrz nach Sprz, Aktz nach Sprz, -Mod, +Colloqu, +Adv

И времето на одвивање на дејството и перспективата се временски гледано по моментот на соопштување, со таа разлика што времето на одвивање на дејството е меѓу моментот на зборување и перспективата, која е насочена кон момент во иднината. Оваа значенска варијанта не содржи модален фактор на претпоставка, но може да изрази претпоставка доколку се додадат дополнителни лексички елементи. Задолжителниот елемент кај ова значење е прилошката определба која ова значење го издвојува во однос на другите две значења.

Bis zum nächsten Jahr hat er seine Dissertation abgeschlossen.

(‘До следната година тој ќе ја заврши својата дисертација.’)

1.5.2.2. Во граматиката од **Геце** (2002:193) на овие три значења на глаголското време перфект се додава уште едно значење во однос на второто резултативно значење кај Хелбиг/Буша. Така Геце разликува 4 значења на перфектот:

1. дејство пред моментот на зборување

Er hat letzte Woche die Prüfung bestanden. (Tatsache – ‘факт’)

(‘Последната недела го положи испитот.’)

2. дејство по моментот на зборување

Er hat morgen die Prüfung bestanden. (Vermutung/Hoffnung-
претпоставка/надеж)

(‘Утре ќе го положи испитот.’)

3. дејство непосредно до моментот на зборување

Er hat gerade die Prüfung bestanden.

(‘Сега го положи испитот.’)

4. дејство кое се совпаѓа со моментот на зборување со честа употреба на временска определба

Er hat in diesem Augenblick angerufen.

(‘Во моментот се јави тој.’)

1.5.2.3. Според **Шулц/Гризбах** (1960: 46-47) перфектот изразува:

1. Дејство кое се завршило во минатото:

Ich habe mein Studium beendet.

(‘Завршив со моите студии.’)

Wir haben alle Äpfel aufgegessen.

(‘Ги издовме сите јаболки.’)

Nehmen Sie die Vase weg, die Blumen sind verblüht.

Земете ја вазната, цвеќињата свенаа.

2. Дејство кое се одвивало во минатото и кое сè уште е значајно за сегашноста:

Peter ist von einem Jahr nach Berlin gefahren. Er studiert dort Medizin.

(‘Петер отиде во Берлин пред една година. Тој таму студира медицина.’)

Ich verstehe Englisch, denn ich habe es in der Schule gelernt.

(‘Разбирам англиски, бидејќи го учев во училиште.’)

Hans! Ich habe dein Heft gefunden.

(‘Ханс! Ти ја најдов тетратката.’)

Прилозите како: *jetzt, gerade, eben, soeben* и др. појаснуваат дека дејството почнало да се одвива непосредно пред моментот на соопштување.

3. Дејство кое ќе се заврши во иднината. Временската определба го прецизира времето на одвивање на дејството, доколку тоа не може да се определи од самиот контекст. Со оваа употреба говорителот опишува

временски момент во иднината, гледајќи наназад од перспективата на идниот момент во кој дејството ќе биде исполнето:

Morgen abend habe ich meine Arbeit beendet.

(‘Утре вечер ќе ја завршам мојата работа.’)

Wenn Richard seine Prüfung gemacht hat, fährt er in seine Heimat zurück.

(‘Кога Рихард ќе го заврши испитот, ќе се врати во својата татковина.’)

4. Перфектот се употребува за дејство во иднината, доколку говорителот се повикува на претходно настаната ситуација:

Ihr seid schon da? Wir haben euch esrt morgen erwartet.

(‘Веќе сте тука? Ве очекувавме дури утре.’)

5. При меѓусебно поврзани описи, перфектот се употребува кога со описот дава преглед на сите настани. Потоа описот продолжува во претеритум:

Wenn man später immer wieder behauptet hat, die Paulskirche habe ihre Kraft unterschätzt und sei daran gescheitert, so ist gerade das Gegenteil richtig. Von Angang an warb sie[...] (Fortsetzung im Präteritum; W.Mommsen)

(‘Ако подоцна во повеќе наврати се тврдеше дека Пауловата црквата ја потценила својават моќ и пропаднала, токму спротивноста е точно. Од почетокот таа промовираше’[...])

6. На крајот на описи, доколку при поглед наназад кон опишаните настани се донесе заклучок, со кој ќе се заокружи описот:

Daß die Einbrecher so kurze Zeit nach der Tat gefaßt wurden, haben sie sicherlich nicht erwartet.

(‘Со сигурност не очекувавме дека крадците ќе бидат фатени за толку кратко време по кражбата.’)

7. Перфектот се употребува заедно со глаголското време презент за да означи претходно извршено дејство:

Ich gehe jetzt zum Direktor. Ich habe ihn um eine Unterredung gebeten.

(‘Сега одам кај директорот. Го замолив за краток разговор.’)

Wenn wir die Fahrkarte gelöst haben, gehen wir sofort zum Zug.

(‘Кога ќе го поништиме билетот, веднаш одиме во возот.’)

1.5.2.4. Перфектот според **Ербен** (1972:23 и следн.) се користи за искажување на завршено дејство (лат. perfectus - завршен). Германскиот перфект претставува поглед наназад кон минатото од сегашна перспектива и претставува „израз на став за минатото дејство“ како „глаголско време на субјективниот заклучок“ за дејство кое континуирано или периодично се одвивало до сегашниот момент. (Ербен 1975:95 и следн.):

Er hat bis jetzt gearbeitet, geschwiegen, ist dreimal zu spät gekommen;

(Erben 1972:96) (‘Тој до сега работеше, молчеше и три пати задоцни.’)

Со оваа реченица се искажува дејство како резултат на кое настанува факт во сегашноста, што значи дека тој дошол (=сега е тука), нè видел (ние сигурно некако сме реагирале).

Со перфектот може да се искаже минато дејство кое претставува резултат во сегашноста (Erben 1972:96):

Er hat es abgelehnt, hat uns geschrieben, verleumdet. Er hat es getan (ist als Täter verantwortlich)[...] (Th. Mann, Werke 9,426)

‘Тој тоа го одби, ни напиша, понижен. Тој тоа го направи.’ (‘одговорен е за тоа’).

Перфектот служи за опис на завршен процес или состојба, при што доаѓа со совпаѓање со претеритумот како раскажувачка форма, особено кај дуративните глаголи:

Ach, Resi, was hab ich früher geleistet, und wie hat mich das Leben gefreut!
(Carossa, Geheimnisse 17)

(‘Ех, Рези, што сè не правев порано и како му се радував на животот.’)

Wie sehr habe ich dich einst geliebt. (Hesse, Prosa 61)

(‘Колку многу некогаш те сакав.’)

Mir nützt kein Studium mehr[...] Studiert habe ich, als ich dreizehn, vierzehn war, bis einundzwanzig. (Böll, Ansichten 185) (Во последната реченица е употребена конструкцијата со перфект која дозволува партиципот 2, како носител на главната информација, да го заземе првото место во реченицата.)

(‘Повеќе не ми користи студирањето[...] Студирав кога имав тринаесет, четиринаесет години сè до дваесет и една.’)

Перфектот често се заменува со пократкото глаголско време за искажување на минато дејство претеритумот во зависни и прашални реченици, кога перфектот би ја оптеретил реченицата и би довел до информативно збунувачки збороред, како и во речениците со модални глаголи и при употреба на помошниот глагол *sein* (сум):

Heute nachmittag schlug der deutsche Fußballmeister[...] (побрза и поконцизна информација отколку при употребата на перфект)
*Ich **war** dort und habe getan, was ich **konnte**.* (наместо: *Ich bin dort gewesen und habe getan, was ich habe tun können*).

Ербен (1972:98) говори и за секојдневната употреба на перфектот како форма за раскажување во јужногерманските области, каде што како сигнал за предминато време се додаваат партиципите *gehabt/gewesen*:

Zufällig habe ich an diesem Tage eine Forelle gestohlen gehabt, und der Fischer ist zornig zu uns gelaufen und hat geschrien[...] (Thoma, Lausbubengeschichten 14)

Er ist schon gestorben gewesen (südfrank.)

1.5.3. Претеритум и перфект: заемен однос

Кога се прави паралела меѓу глаголските времиња претеритум и перфект (ако се земе само значењето на перфектот за минато дејство без претпоставка) се констатира дека меѓу овие две глаголски времиња речиси и не постои поголема разлика, освен за говорениот јазик во јужните области од германското јазично подрачје, каде што почесто се употребува глаголското време перфект, додека во северните области преовладува претеритумот. Перфектот е речиси секогаш присутен во говорниот јазик заради својот аналитички карактер, додека пак претеритумот се употребува како глаголско време за раскажување во пишуваниот јазик, а особено во книжевноста. При употреба на модалните глаголи во минато време почеста е употребата претеритумот (Хелбиг/Буша 2000: 67).

Една од разликите меѓу овие две глаголски времиња се двете значења на перфектот поврзани со завршеноста на дејството т.е. резултативното значење и идното дејство, кои отсутвуваат кај претеритумот. (Хелбиг/Буша 1991: 151). Тоа значи дека овие две глаголски времиња не комутираат кога се работи за резултативно дејство како во следниов пример:

Текст: 1 (Лацел 1978: 61)

Во домот на г-ѓа Шелер се случува кражба додека таа била на одмор и таа повикува полиција. Полицаецот А и полицаецот Б влегуваат во станот на г-ѓа Шелер и го водат следниов дијалог:

*A: (die Wohnung musternd) Der Einbrecher **hat** alles in großer Eile **durchsucht**. Er **hat** alle Schubladen **herausgerissen** und nicht mehr **hineingeschoben**.*

*B: Ja. – (vor dem Schrank) Die Fächer im Schrank **hat** er auch **durchwühlt**. – Hier, Chef, eine Schmuckkassette. (Besieht sie näher.) Die **hat** er mit Gewalt **aufgebrochen**.*

*A: Ja, – da **hat** er wohl auch den gesuchten Schmuck **gefunden**.*

(B betrachtet mit einer Lupe die Kassette.)

*A: **Hat** er Spuren **hinterlassen**?*

B: Nein, nichts.

(А: (гледајќи го станот): Провалникот многу брзал кога пребарувал сè. Ги извадил фиоките и не ги вратил назад.

Б: Да, - (пред шкафот) И рафтовите во шкафот ги пребарал. – Шефе, еве една кутија за накит. (Ја гледа одблизу) Ја отворил насила.

А: Да, - сигурно таму го пронашол накитот што го барал.

(Б ја набљудува кутијата со лупа.)

А: Оставил траги?

Б: Не, ништо.)

1.5.3.1. Во својата граматика **Хелбиг/Буша** (2000: 71) даваат краток преглед на глаголските времиња во германскиот јазик и нивниот однос со времето на одвивање на дејството преку следнава табела:

Глаголско време Реално време	Презент	Претеритум	Перфект	Плусквам- перфект	Футур I	Футур II
Сегашност	+	-	-	-	+	-
Минато	+	+	+	+	-	+
Иднина	+	-	+	-	+	+

Овој преглед покажува дека претеритумот се користи за дејство во минатото, за разлика од перфектот, кој може да означува и минато и идно дејство.

1.5.3.2. **Ајзенберг** (1986: 120) вели дека разликата меѓу перфектот и претеритумот долго време била предмет на дискусија во литературата и дека најчесто се сметало дека претеритумот и перфектот се речиси идентични глаголски времиња во однос на времето на одвивање на дејството, а дека перфектот се издвојува според тоа што изразува завршено дејство. Исто така се говорело за дијалектолошките разлики во употребата на двете глаголски времиња (Јужна Германија го претпочита перфектот за разлика од Северна Германија каде што почесто се користи претеритумот), како и за употребата на

перфектот во разговорниот јазик, за разлика од употребата на претеритумот во писменото раскажување. Во кратките и сензационалистички написи се употребува претеритумот, додека перфектот се јавува во коментари и подолги извештаи.

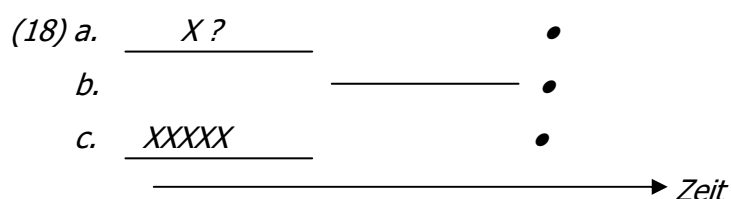
Ајзенберг го прифаќа мислењето што се однесува на употребата на перфектот и претеритумот во зависност од аспектот, но дава поинаква анализа на разликата меѓу двете глаголски времиња во поглед на времето во кое се одвива дејството. Тој не го негира мислењето дека перфектот може да се замени со претеритумот и обратно, но тоа според него не ги изедначува според значење овие глаголски времиња. Тој ги дава следниве примери:

- (15) а. *Es schneite*
б. *Es hat geschneit.*
- (16) а. *Es schneite fünf Stunden lang.*
б. *Es hat fünf Stunden lang geschneit.*
- (17) а. *Es schneite gestern fünf Stunden lang.*
б. *Es hat gestern fünf Stunden lang geschneit.*

За првиот пример што тој го наведува под број 15 вели дека меѓу употребата на претеритумот и перфектот постои разлика и тие не можат да се заменат еден со друг, бидејќи никој не би рекол *Es schneite* кога би сакал да го соопшти она што го означува *Es hat geschneit*. Не би се добило многу доколку честата можност за замена на овие глаголски времиња би се земала како основа за изедначување на значењето, туку треба да се запрашаме зошто овие глаголски времиња и покрај различните значења можат да се заменат во одреден контекст. Користејќи ја терминологијата на Хелбиг/Буша за означување на времето на одвивање на дејството, моментот на зборување и перспективата на говорителот или т.н. *Aktzeit*, *Sprechzeit* и *Betrachtzeit*, Ајзенберг вели дека во првиот пример 15а перспективата на говорителот не се совпаѓа со моментот на зборување, додека примерот 15б директно се однесува на моментот на зборување. Истото важи и за примерот кој Ајзенберг го наведува под реден број 16. Информацијата за времетраењето на дејството не се менува со тоа што моментот на зборување во 16а перспективата на говорителот не се совпаѓа со моментот на зборувањето, додека во 16б перспективата на говорителот се однесува на моментот на зборување. Во

примерот под реден број 17 и двете реченици означуваат исто дејство. Прилогот *gestern* ('вчера') ја означува перспективата на говорителот во 17а. Овој прилог е временскиот интервал кој е подолг од времетраењето на времето на одвивање на дејството од 5 часа. Тоа значи дека реченицата означува време на одвивање на дејството кое влегува во рамките на перспективата на говорителот, а тоа може да се протолкува како факт дека дејството се завршило во рамките на *Bezugszeit* ('одноското време') според Ајзенберг.

Во примерот 17б со употребата на прилогот *вчера* се воведува временски интервал, во рамките на кој што се сигнализира завршувањето на дејството кое траело 5 часа. Заради присуството на прилогот за време *gestern* времето на одвивање на дејството не се однесува на моментот на зборување како во 16б, туку на временски интервал во минатото. Затоа и двете реченици во примерот 17 можат да се толкуваат како исти реченици. Едно поинакво толкување што ги открива разликите во значењата на двете глаголски времиња може да се очекува саво во обележан (маркиран) контекст. Ајзенберг тоа го прикажува на следниов начин:

18а го претставува примерот 16а. Времето на одвивање на дејството може да се однесува на моментот на зборување, освен ако не е поинаку наведено во контекстот. 18в го претставува примерот 17а,б. Тука времето на одвивање на дејството е во рамките на временскиот интервал кој е означен со прилогот *вчера* (претставен како XXXXX). Тоа покажува како глаголскиот вид и временскиот однос можат да се совпаднаат кај речениците 16а која е во претеритум и кај реченицата 16б која е во перфект со различно значење (Ајзенберг1986:121). Прашањето на принцип при анализата на глаголските времиња во германскиот јазик е колку значења, значенски варијанти и варијанти на употреба можат да имаат глаголските времиња. Повеќето граматички за секое глаголско време прифаќаат повеќе значења (како варијанти), без да го одредат главното значење. Тука како пример Ајзенберг ги

наведува граматиките на Бринкман (1971) и Хелбиг/Буша (1975). Кај голем број граматики границата меѓу значенската варијанта и варијантата на употреба исчезнува, а со тоа се поставува прашањето дали воопшто таа може да се одреди со еден глаголски систем во германскиот јазик (Дуден 1973: 79 и натаму, Бринкман 1971: 321 и натаму и Гревендорф 1984). Спротивно на тоа тогашните нови лингвисти според Ајзенберг ја фаворизираат јасната разлика меѓу глаголскиот систем и употребата на глаголските времиња и тоа особено во однос на презентот. Ајзенберг тука ги наведува Балвег и Гревендорф (1984). Тој со својата анализа ѝ се приклучува на последната група лингвисти и тврди дека германскиот јазик нема само еден систем на глаголски форми, туку дека и глаголскиот вид и временскиот однос се систем. Значењата во овој систем се едноставно структурирани и поврзани со формата. Таа може систематски да се протолкува само доколку се откажеме од мислењето дека глаголското време и глаголскиот вид во една реченица би морале да се совпаднаат со значењето на т.н. „Tempusmorphem“ (глаголско-временската морфема) во реченицата.

1.5.3.3. **Енгел** говори за претеритумот во рамките на табелата на личноглаголски форми (2004: 267):

Finitform (личноглаголска форма)	Wirklichkeit (реалност)	Modalität (модалност)	Zeit (време)
Präsens	+	+	-
Präteritum	+	-	vergangen (минато)
Konjunktiv I	+/-	+/-	-
Konjunktiv II	+/-	+/-	-
Imperativ	-	+	zukünftig (идно)

Перфектот како глаголски комплекс не се јавува во табелата со менливи глаголски форми, но перфектот има значајна улога во глаголскиот систем. Сите форми на перфектот се комбинација од 'спореден глагол' (Nebenverb) со партицип 2 од 'главниот глагол' (Hauptverb според Енгел). Споредниот глагол *haben* или *sein* е менлив или стои во инфинитив, а формата на партиципот 2 е неменлива. Овој партицип има описно структурно значење: тој го носи белегот на завршеност или на минатост:

eingeschlafen (процесот на заспивање е завршен)

geschlafen (состојбата на спиење е завршена)

Со комбинација на формите доаѓа до комбинација на нивните значења:

ist eingeschlafen (процесот на заспивање е завршен во минатото и е важен за учесниците во разговорот)

hat geschlafen (состојбата на спиење е навистина измината и е важен за учесниците во разговорот)

sei geschlafen (процесот на заспивање е прераскажан како завршен)

Според Енгел (1996: 450 и следн.) како презентот, така и перфектот не е врзан за астрономското време. Ако нема временска определба, тогаш се работи за минато дејство, ако има временска определба како *jetzt* ('сега'), тогаш се однесува на сегашноста, ако се јави со временска определба за иден момент, тогаш тоа е идно дејство. Неговиот суштински белег е завршеноста на дејството (Abgeschlossenheit).

1.5.3.4. Според **Велке** (2010: 17) перфектот понекогаш тешко може да се разликува од претеритумот, но овие две глаголски времиња би морале да се издиференцираат според принципот на инваријанта (непроменлива величина во физиката и математиката) на основните значења. Тој вели дека како инваријанти кај различни автори често се јавуваат следниве значења: состојба која следи (герм. Nachzustand), завршеноста (герм. Abgeschlossenheit), предвременоста (герм. Vorzeitigkeit), продолжениот сегашен интервал (Extended-now-Interval), важноста на сегашноста (Gegenwartsrelevanz), како и разликата меѓу говорот (перфект) и раскажувањето (претеритум), но според него релативно проблематично е определувањата на инваријанта врз основа на параметрите на Хелбиг/Буша: Aktzeit, Sprechzeit, Betrachtzeit.

Перфектот настанал од предикативна конструкција: перфектот со *sein* од предикативната, а перфектот со *haben* од предметнопредикативната конструкција:

Der See ist im Nachzustand von Zufrieren. ('Езерото е во состојба што следува по замрзнувањето.')

Die Kuh hat einen Ring durch die Nase gezogen. ('Кравата протна прстен низ носот.')

 (Велке 2010: 17).

Кога перфектот означува состојба што следува, тогаш се анализира како синтаксичка конструкција. Од утврдувањето на постоење на оваа предикативна конструкција до денешната морфологија поминале 1000 години. Велке покажува како од првобитните синтаксички конструкции настанал денешниот „морфолошки амалгам“:

Трагите од првобитната синтаксичка состојба можат да се забележат кај денешниот перфект. Одговорот на прашањето како е тоа можно, Велке го наоѓа во партиципот 2. Порано партиципот 2 од свршените глаголи значел состојба што следува и што ја имплицира глаголот. Тогаш тој можел да се употребува само атрибутивно, а оваа употреба може да се сретне и денес:

Der See friert zu./der zugefrorene See. (‘Езерото замрзнува’. /‘замрзнатото езеро.’)

Man zerstört das Haus./das zerstörte Haus. (‘Куќата се уништува./Некој ја уништува куќата.’ /‘уништената куќа.’)

(Велке 2010: 17)

Значењето состојба што следува ја имплицираат свршените глаголи, за разлика од несвршените. Затоа порано не постоел партицип 2 од несвршените глаголи. Дури по појавувањето на перфектот и пасивот на свршените глаголи, почнал да се употребува партиципот од несвршените глаголи, најпрво во рамките на новите морфолошки форми перфект и пасив. Потоа следувала атрибутивната и предикативната употреба на партиципот од несвршените глаголи со одредени ограничувања што важат и денес. Затоа не постојат конструкции како: *der geschlafene Mann, der geholfene Mann*. Познато е и дека постојат ограничувања при употребата на свршените глаголи во предикативна функција, особено кај статичниот пасив (Zustandspassiv) од несвршени глаголи. Затоа атрибутивно употребените партиципи од свршените глаголи означуваат состојба што следува или минатост, а оваа употребата на несвршените глаголи означува минатост или истовременост:

	Несвршени глаголи	Свршени глаголи
Состојба што следува	<i>Wir stehen jetzt an einem verlandeten See.</i> - an einem See im Zustand des Verlandetseins. (Белке 2010: 18)	
Истовременост		<i>Der gefürchtete Terrorist meldet sich wieder.</i> - der Terrorist, der gefürchtet wird (Белке 2010: 18)
Минатост	<i>Wir stehen jetzt an einem vor ca. 15 Jahren verlandeten See.</i> - an einem See, der vor ca.15 Jahren verlandet ist/verlandete (Белке 2010: 18)	<i>Der einst gefürchtete Terrorist lebt jetzt in[...]</i> - der Terrorist, der einst gefürchtet wurde (Белке 2010: 18)

Овие три значења на партиципот 2 настанале заедно со развојот на перфектот и пасивот во германскиот јазик, како резултат на т.н. имплицатури кои се дефинираат како заклучоци од она што знакот значи до она што говорителот го мисли за знакот. Во прагматиката имплицатурите најчесто се однесуваат на цели изрази. Белке (2010: 19) правејќи разлика меѓу значењето и имплицатурата смета дека токму тука доаѓа до забуна во однос на значењето кое означува состојба која следи, а сето тоа е дополнително искомплицирано со прифаќањето на партиципите и перфектот од несвршените глаголи во германскиот јазик. Во овој контекст Белке го спомнува Парсонс (1990) кој прави разлика меѓу target states и resultant states. Првите се состојба која следи и која е семантички имплицирана од свршените глаголи. Свршениот глагол имплицира исклучиво состојба која следи, освен ако не се работи за прекинат процес: доколку езерото замрзнува и во меѓувреме повторно не се стопли, тогаш езерото е замрзнато. Сите процеси од свршени или несвршени глаголи, кои имаат некаков резултат или последица, доведуваат до состојба која е прагматски индицирана и која Парсонс ја нарекува resultant state. Ова Белке го отсликува употребувајќи ги глаголите *finden* и *suchen* во следниве примери:

Emil hat das Buch gefunden. ('Емил ја најде книгата.')

Emil hat das Buch gesucht. ('Емил ја бараше книгата.')

(Велке 2010: 19)

Од втората реченица слушателот прагматски може да заклучи дека Емил не ја нашол книгата, затоа што доколку ја нашол, тогаш говорителот би ја избрал првата реченица. Затоа перфектот во втората реченица не значи дека Емил е во состојба која следи од барањето на книгата, туку дека барањето е минато дејство.

Според Велке претеритумот често може да се употреби наместо перфектот и обратно без некои поголеми значенски промени. Но, и доколку постојат одредени значенски разлики, претеритумот може да го замени перфектот и обратно без промена на значењето. Луѓето кои учат германски јазик и кои употребуваат само претеритум или само перфект, не го нарушуваат значењето, туку само нормите на употреба на овие глаголски времиња. Кога се работи за замена на претеритумот со перфект многу почесто од замената на перфект со претеритум, бидејќи перфектот се користи при зборување. Тој значењето на перфектот, т.н. презент перфект (*Präsensperfekt*), за минато дејство го нарекува „денотативно значење“. Перфектот со денотативното значење целосно се совпаѓа со перфектот, но овие две глаголски времиња не се разликуваат само според нивното денотативно значење, туку и според конотативните семантички белези (2010:19 и натаму).

Велке ја споменува теоријата за субјективното време кај Клајн (1994) за кое зборува говорителот и смета дека токму субјективноста е над објективноста на моментот при употребата на глаголските времиња. Во однос на оваа теорија на Клајн, Велке го дава следниов пример каде што инспекторот го испрашува сведокот (2010:21) :

Was sahen Sie, als Sie das Zimmer betraten/betreten haben? ('Што видовте кога влеговте во собата?')

a) *Der Mann lag auf dem Boden.* ('Мажот лежеше на подот.')

b) *Der Mann hat auf dem Boden gelegen.* ('Мажот лежеше на подот.')

Одговорите а) и б) ја даваат информацијата дека на подот во определено време лежел човек, но ниту перфектот ниту претеритумот како глаголско време не прецизираат колку долго човекот лежел на подот, а постои можност човекот се уште да лежи на под додека и инспекторот и сведокот стојат покрај него. Велке го поставува прашањето дали времето на состојба е само субјективно време на состојба за кое говорителот сака да зборува. Говорителот може, доколку сака, ова време на состојба да го прецизира со употреба на прилози.

Перфектот и претеритумот понекогаш јасно се разликуваат еден од друг, но понекогаш не. Во случај на отстапување од очекуваното при употребата, слушателот самиот би го поправил говорителот, доколку забележи дека говорителот стереотипно ги употребува овие глаголски времиња. Според Велке сите оние кои што го учат германскиот јазик можат да се разберат со употреба на само две глаголски времиња: презент и перфект. Перфектот и претеритумот како глаголски времиња за минато дејство во реалноста не се разликуваат. За тоа сведочи горенаведениот пример, што би значело дека сведокот не би излажал ниту во двата случаи (а, б). И двете глаголски времиња имаат значење минатост и ова значење, исто како и другите значења имаат субјективен, а не објективно денотативен карактер. Тие можат да се споредат со она што лексиката го нарекува конотација и се трајно сочувани семантички белези на глаголското време. Затоа значењата не можат да се пренесат од едно на друго глаголско време, а секое глаголско време има само свои значења кои се карактеристични за него. Врз основа на своите специфични семантички белези перфектот е глаголско време за известување за минатото дејство со констатација, а претеритумот е тековно раскажување на минатото дејство (и фикционалното). Оттаму потекнува разликата меѓу писмениот и усниот начин на изразување, меѓу стандардниот и разговорниот јазик, бидејќи перфектот е наменет за усно изразување и за употреба во разговорниот јазик. Перфектот го има приматот при говорењето и во разговорниот јазик како единствено глаголско време кое означува минатост и кое се употребува и при раскажување, без т.н. перфект-ефекти. Перфект-ефектите како значењето сегашност или значењето минатост се јавуваат само како имплицатури од контекстот, а оттука Велке ги дава следниве заклучоци (2010:22):

- раскажувањето наспрема известувањето не го менува статусот на *минатоста*, минатото дејство може и да се раскаже и да се соопшти;
- овие две глаголски времиња, како и двата вида на изразување не можат строго да се разграничат;
- раскажувањето и известувањето се два вида текст и затоа наставникот не треба да се обидува да направи споредба меѓу перфектот и претеритумот на реченици вон контекстот;
- при замената на перфектот со претеритум или обратно мора да се внимава на зголемувањето или намалувањето на можниот контраст меѓу овие глаголските времиња.

Можниот контраст преку кој може да се покаже разликата меѓу перфектот и претеритумот е често менуваното глаголско време на почетокот на некоја вест, каде што прво има констатација во перфект, а потоа се раскажува во претеритум:

Nach einer kurzen verordneten Schweigephase im Streit um den Parteiausschluss von Wolfgang Clement haben führende Sozialdemokraten den Druck auf den Ex-Bundeswirtschaftsminister wieder öffentlich erhöht. Fraktionschef Peter Struck rief Clement auf, sein Temperament zu zügeln. (Berliner Zeitung 7.8.2008, стр. 1)

(По краток период на тишина во спорот за исклучување од партијата на Волфганг Клемент, водечките социјалдемократи повторно го зголемија притисокот во јавноста врз поранешниот сојузен министер за економија. Лидерот на фракцијата Петер Штрук го повика Клемент да го контролира својот темперамент.)

Потврда за постоењето на разликата т.е. контрастот меѓу претеритумот и перфектот е неутрализирањето на претеритумот во перфект-контекстот. Така по перфект може да се следи претеритум без тоа да се поврзе со промена на перспективата на раскажувањето. Промената според Велке (2010:22) се должи на обидот да се избегне монотонијата во текстот:

Stiftung Warentest hat in der aktuellen Augustausgabe CD- und DVD-Rohlinge getestet. Dabei erreichten unsere Produkte das Test-Qualitätsurteil „gut“. (Aldi-Announce. Berliner Zeitung 7.8.2008. стр. 7)

(‘Штифтунг Варентест тестира неснимени CD-а во актуелното августовско издание. При тоа, нашите производи ја добија оцената од тестот за квалитет „многу добро“.’)

Во вестите, кои се ограничуваат на реченици составени од еден збор, претеритумот се јавува само кај глаголите кои означуваат состојба како на пример:

Dieser Schlüssel lag auf dem Tisch. (‘Овој клуч лежеше на масата.’)

Diesen Schlüssel habe ich auf dem Tisch gefunden. (‘Овој клуч го најдов на масата.’)

Претеритумот се употребува и поради други формални причини: комплексни предикати од помошен глагол и инфинитив:

Die Vorbereitungen für den Besuch des amerikanischen Präsidenten haben begonnen. An vielen Stellen wurden Straßensperren vorbereitet. (‘Започнаа подготовките за посетата на американскиот претседател. На многу места беа ставени улични рампи.’)

Структурата на заградите (герм. Klammerstruktur, англ. bracket structure) како структурален принцип довела до појава на аналитички глаголски форми т.е. премин од синтетско кон аналитично формирање на глаголите, а тоа пак било причина за избор на перфектот како глаголско време (Велке 2010: 23 според Зиберг 1986). Врз основа на тоа Велке заклучува дека и помошните глаголи освен аналитичката употреба, независно од тоа дали претставуваат помошен или не, можат да се јават во претеритум:

Wir waren im Kino / sind im Kino gewesen.

За Велке е комплицирано да ја објасни појавата на претеритумот во зависните реченици. Вообичаено зависните реченици се поврзани со главната реченица, а претеритумот одговора на презентот доколку се работи за варијанта на временска неповрзаност (герм. Zeitungebundenheit):

Ich habe dich neulich angerufen, damit du rechtzeitig zum Bahnhof kamst.

Перфектот и претеритумот се глаголски времиња кои подеднакво имаат значење минатост во однос на примарното време на евалуација (време на говорење). Овие две глаголски времиња не можат строго да се ограничат, а

потенцијалната разлика меѓу нив може да се објасни со помош на конотативните белези за свршено односно несвршено дејство како што се *Gegenwartsrelevanz* (важноста на сегашноста) за перфект и *Vergangenheitsrelevanz* (важноста на минатото) за претеритум. Ова перфектот го прави типично глаголско време за соопштување, а претеритумот типично глаголско време за континуирано раскажување.

1.5.3.5. Кај **Цифонун и др.** (1997: 1702) споредбата меѓу претеритумот и презент перфектот започнува со споредба на реченици кои содржат прилог за време кој го ограничува значењето на обете глаголски времиња. Така со употребата на прилогот *damals* станува јасно дека се работи за минато дејство. Како пример за споредба се земаат овие две реченици (Цифонун и др. 1997:1703):

Damals eroberte Napoleon halb Europa.

Damals hat Napoleon halb Europa erobert.

Во првата реченица каде што прилогот за време се однесува на перспективата на инфинитив перфектот, се вели дека Наполеон во времето означено со *damals* ('тогаш'), кое се однесува на минатото, ја освоил половина Европа. Во втората реченица каде што истиот прилог се однесува помошниот глагол во презент, се вели дека Наполеон во времето означено со *damals* ('тогаш'), кое не во принцип не е важно за нашата сегашност, ја освоил половина Европа. Во првата реченица со прилогот *damals* би можел да се опфати временскиот период од 1796 до 1812 год., а во втората реченица дел од тој временски период и тоа од 1807 до 1812 год.

Речениците во презент перфект кои содржат прилог за време што се однесува на перспективата на говорителот во однос на остатокот од реченицата која содржи инфинитив перфект, речиси целосно значенски се совпаѓаат со истите реченици во претеритум:

Gestern ging Helmut ins Kino.

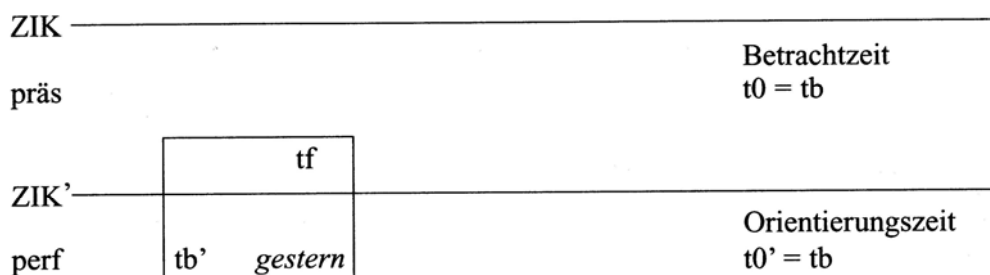
Gestern ist Helmut ins Kino gegangen.

Во првата реченица *tb* (перспективата на говорителот) е временски пред *t0* (момент на соопштување/ориентација), што е дополнително определен

со прилогот за време *gestern* ('вчера'). Според Цифонун и др. (1997: 1704) тоа графички би изгледало вака:

Во втората реченица *tb* не е јасно определена како во претходниот случај и заради тоа може да се изедначи со *t0* според правилата за интерперетација на презентот како глаголско време, додека *tb'* за остатокот на реченицата во перфект е пред $t0' = tb = t0$ и е дополнително определен со прилогот за време *gestern* ('вчера').

Разликата меѓу двете реченици е во тоа што во првата реченица перспективата на говорителот (*tb*) на која се однесува временскиот прилог може да се објасни во еден чекор, што не е случај со втората реченица каде што за тоа се потребни два чекора. Сепак оваа разлика би била неважна во многу други случаи во поинаков контекст.

Кај презент перфектот можно е да се појават два временски прилога во една реченица, од кои едниот може да се однесува на т.н. *Obertempus*, а вториот на остатокот од реченицата во инфинитив перфект. Се работи за можност која според Цифонун и др. ретко се користи, а може да се види во следниов пример:

Ich muß Ihrer Auffassung widersprechen, daß heute kein noch aktiver Journalist Konrad Adenauer früher kennengelernt hat als Sie. (Spiegel, 3-1985, Leserbrief)

Затоа што сите денес знаат дека Конрад Аденауер не е повеќе жив во времето кога било пишувано писмото, *heute* се однесува на т.н. *Obertempus*

(Hilfsverbstempus) т.е. времето на помошниот глагол, а *früher als Sie* на остатокот од реченицата во инфинитив перфект.

Друга значајна разлика меѓу двете глаголски времиња е можноста во реченицата во презент перфект да се употребат временски определби за идност, додека тоа не е можно во реченицата во претеритум, затоа што кај претеритумот перспективата на говорителот (Betrachtzeit) треба да биде пред времето на говорниот акт (Sprechzeit), што во овој случај не се совпаѓа со значењето на morgen (1997: 1705):

Morgen mittag habe ich das gemacht.

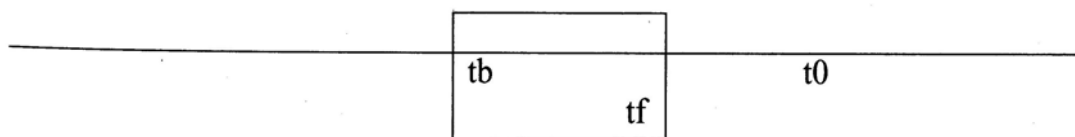
**Morgen mittag machte ich das.*

Кај речениците без временски прилошки определби како на пример:

Hans arbeitete.

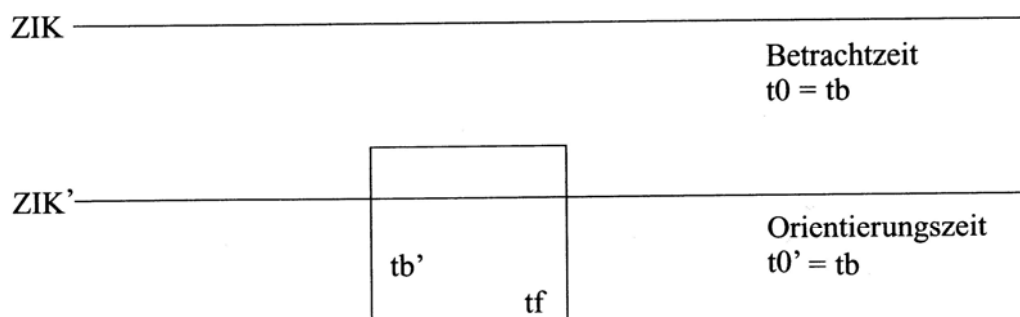
Hans hat gearbeitet.

разликата во композиционалната интерпретацијата на презент перфект и на претеритумот не води кон различен временски редослед на содржината денотирана со остатокот од реченицата. Реченицата во претеритум: *Hans arbeitete* се смета за вистинита доколку во остатокот од реченицата има интервал на вистинитост кој што се совпаѓа со перспективата на говорителот (*tb*) во рамките на на временско-интерпретативниот контекст. Според дефиницијата за временски определениот контекст на претеритумот, перспективата на говорителот мора да биде пред времето на говорниот акт (*tf*). Графички тоа се прикажува вака:

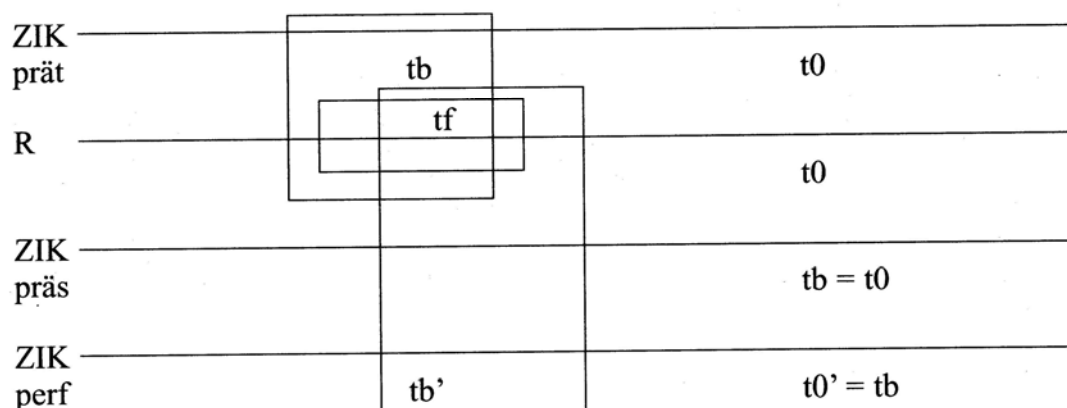

За интерпретација на времето во реченицата во презент перфект: *Hans hat gearbeitet* прво треба да се интерпретира времето на помошниот глагол. Затоа што за *tb* не постои натамошна спецификација, горенаведената интерпретација $t0=tb$ важи и овде. За интерпретативниот контекст на *ZIK'* важи дека *t0* мора да биде еднакво со *tb* на *ZIK*, од една страна, а од друга страна дека *tb'* од *ZIK'* мора да биде пред *t0* (за да *ZIK'* биде соодветен за остатокот

реченицата во перфект). И најпосле остатокот на реченицата мора да го даде интервалот на вистинитост на исказот, кој се сече со tb' (1997: 1706).

Доколку двете интерпретации се споредат со истата реалност R, може да се заклучи дека и двете реченици, и онаа во претеритум и онаа во перфект, можат да бидат вистинити и да опишуваат иста ситуација:

Разликата се состои единствено во тоа што во случајот со претеритумот tb може да се определи во еден чекор, додека во реченицата во перфект tb' може да се определи преку tb ($= t_0$). Ова може да се занемари, пришто двете реченици можат да бидат „квази“ идентични, што се забележува во јужногерманските дијалекти, каде што формите во претеритум многу ретко се употребуваат во говорниот јазик.

Од друга страна доколку говорителот кој ги употребува двете глаголски времиња претеритум и перфект, на одредено место го избере покомплексниот перфект на место поедноставниот претеритум, доаѓа до фокусирање на тб за времето на помошниот глагол ($tb=t0$). Така настанува ефектот минатиот настан, кој се перцепира како настан пред моментот на зборување, да биде од особена важност за сегашноста. Ваков ефект се постигнува особено во случаи каде што по повеќекратна употреба на претеритумот, следи презентот, а потоа и презент перфектот (1997:1707):

Aus einer Schadensmeldung an einer Versicherung, veröffentlicht in einem Rundschreiben des „Hamburgischen Anwaltsvereins“: Ich wollte Fenster putzen. Damit ich von außen an das Fenster herankommen konnte, legte ich ein Bügelbrett auf die Fensterbank. Mein Mann, der schwerer als ich ist, setzte sich innen auf das Bügelbrett, und ich putzte auf dem Brett stehend das Fenster von außen. Plötzlich klingle es an der Haustür. Als mein Mann unten öffnete, fand er mich vor dem Eingang liegen. Wir wissen bis heute nicht, wer geklingelt hat. (Spiegel, 51-1984, 200, Hohlspiegel)

Овој т.н. „Relevanz“-Effekt (‘ефект на важност’) според Цифонун и др. може да се забележи и во следниве примери:

*Die Alpenpässe **sind** alle geräumt worden.*

*Eine gute Idee, daß du die elektrische Sonne einschaltest; hier **ist** die Heizung schon schwach **geworden**. (LMB, 60)*

*Damit **ist** deutlich **geworden**, warum dieser Begriff bei Schiller, und gerade beim jungen Schiller des Sturm und Drang, so bedeutsam werden konnte: selbst wo die Vermessenheit verurteilt wird und der Mensch an der Vermessenheit seines Strebens zusammen bricht, liegt doch eine Größe in ihr. (WBM, 60)*

Eine Auseinandersetzung hat er jetzt nicht nur ermöglicht, sondern auch herausgefördert, indem er zwei Bücher gleichzeitig vorgelegt hat, die zusammenzu lesen sind: ([...]) (Zeit, 21.3.1986)

Во вакви реченици особено често се употребуваат глаголи или глаголски групи кои опишуваат промена на состојба која што резултира со стабилна финална состојба, т.н. трансформативни глаголи како што се интранзитивните *entstehen* ('настанува'), *eintreten* ('влегува'), *schwach/groß werden* ('станува слаб/голем') или транзитивните *ermöglichen* ('овозможува'), *verändern* ('менува'), *herbeiführen* ('предизвикува'), *räumen* ('испразнува'/'чисти') и др. Заради своето значење презент перфектот е исто така наменет за изразување на претходно извршено дејство, пред сè на дејство што му претходи на некое друго дејство кое што се изразува со глаголското време презент:

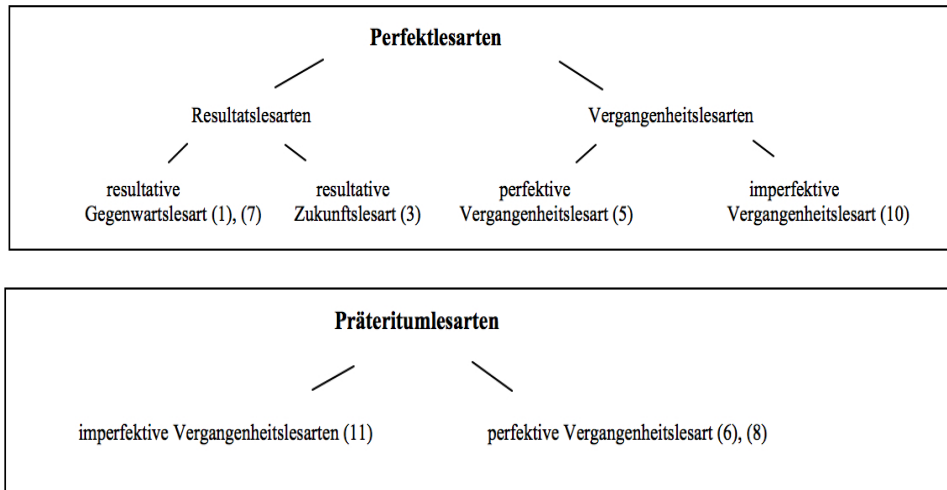
*Ein junger Mann, den ich zuerst für einen Zuhälter halte, besteht darauf, meinen Whisky zu zahlen, weil er Vater **geworden ist**: „For the first time!“* (LFH, 2017)

Според Цифонун и др. (1997:1708) доколку презент перфектот се појави во контекст каде што се употребува претеритум, тогаш тој служи за претставување на резултат од промената на состојбата која е важна за моментот на говорење:

*Ich hörte, daß meine Mutter aufschrie, dann seufzte sie auf eine Weise, die mir deutlich machte, wie alt sie **geworden ist**.* (LBC, 39)

1.5.3.6. Според **Геце** (2002:193) перфектот не може да се замени со претеритумот, туку тој се јавува во сосема различна функција во различни видови на текстови. Перфектот според него пред сè е поврзан со глаголскиот аспект за свршено дејство во минатото, сегашноста и иднината.

1.5.3.7. Според **Шумахер** (2011: 3 и следн.) централната семантичко-граматичка разлика помеѓу перфектот и претеритумот е дека и двете граматички времиња се однесуваат на минато дејство, но само перфектот може да опише резултативно дејство. Во овие видови текстови кои се однесуваат на минатото се зборува за ситуација која се одвивала во минатото, додека во текстовите кои опишуваат резултат се искажува состојба која следи по некој претходено минат настан, кој може да се смести во сегашноста или иднината, како што е претставено во следниве шеми:

Шумахер со следниве примери ја покажува разликата меѓу значењата на глаголските времиња перфект и претеритум, како и неможноста за замена на секој перфект со претеритум:

(1) *Er hat sich damit jetzt als Politgangster entlarvt.* (Hörbeleg Tagesschau 19.8.03)

(‘Тој со тоа сега се разоткри како политички криминалец.’)

(2) **Er entlarvte sich damit jetzt als Politgangster.*

Во првиот пример се работи за резултативно дејство: се изразува сегашна состојба во која се наоѓа подметот. Оваа состојба е резултат од одредено дејство, кое е поврзано со претходниот настан на разоткривање. Теличкиот глагол *sich entlarven* (‘се разоткрива’) ги претставува двете фази: фазата на дејство која го содржи неразделниот крај, ја следи состојбата на субјектот, кој ги разоткрил своите вистински намери. Резултативноста често ја искажуваат теличките изрази, затоа што неразделната крајната точка и состојбата што следи по неа, кои се дел од глаголската семантика, се насочени кон центарот на исказот.

Вториот пример покажува дека ваквиот исказ не е можен со употреба на претеритумот. Ова се должи на фактот дека само перфектот, а не претеритумот, како дел од значенската конструкција ги нуди на располагање компонентите на состојба која следи, која може да врати назад кон центарот на исказот. Таков феномен може да се препознае и кај следниве примери:

(3) *Gleich habe ich es geschafft.*

(‘Само што го завршив тоа.’)

(4) **Gleich schaffte ich es.*

Во примерот 3 се работи за состојба на субјектот, која резултира од настанот на завршување на работата и е сместена во иднината. Глаголот *schaffen* ('создава'/'чини'/'работи'/'прави'/'успева') го дава крајот на дејството: дава точка, во која нешто е направено и која ја создава состојбата што следи, а е поврзана со субјектот. Претеритумот не може да изрази вакво резултативно значење кое е сместено во иднината како во четвртиот пример.

Шумахер освен за ограничувањата при употребата т.е. за граматичките и семантичките разлики помеѓу претеритумот и перфектот, говори и за давањето предност на едното глаголско време во однос на другото т.е. за преференциите при нивната употреба:

(5) *Genug ist genug. Er hat sich damit gestern endgültig als Politgangster entlarvt.*

(Што е доста, доста е. Тој со тоа вчера најпосле се разоткри како политички криминалец.)

(6) *Gestern passierte viel. Er entlarvte sich als Politgangster.*

(Вчера многу нешта се случуваа. Тој се разоткри како политички криминалец.)

Шумахер вели дека и во обата случаи се работи за минато дејство и граматички е можна употребата на двете глаголски времиња. Се работи за дејство завршено во минатото. Ситуацијата на разоткривање се гледа како завршена од надворешна персектива.

Разликата помеѓу примерите 5 и 6 не е во глаголскиот аспект (мак. начин на дејство), туку потекнува од субјективната димензија на говорителот кој покажува дистанца, за што пак говори Вајнрих (1993) во рамките на своите концепти на раскажување и зборување. Примерот 6 претставува типична писмена форма на раскажување, за која е избран претеритумот за да читателот му се понуди возбудлива рецепција на настанот, одложувајќи ја притоа секоја дискусија на сметка на раскажувањето. Спротивно на ова, примерот број 5 претставува устен или писмен исказ, за кој е избран перфектот, бидејќи за говорителот настанот од минатото е важен сегашниот момент на зборување, односно бидејќи говорителот предизвикува напнатост кај слушателот и со тоа ја

искажува својата подготвеност да дискутира за својот исказ. Разликата меѓу овие употреби на претеритумот и перфектот е во дистанцата која како компонента во рамките на своето значење ја носи претеритумот, што не е случај со перфектот.

За примерот 7 Шумахер вели дека можат повторно да се забележат состојби кои следат, а кои се искажуваат со помош на резултативноста на перфектот и со употреба на стативен пасив (Zustandspassiv):

(7) *Es ist spät, der Weißwein ist getrunken, die Geräusche sind verstummt, die Farben ergraut, die Leidenschaften verflogen.* (Die Zeit 30.1.03: 41)

(‘Доцна е, белото вино се испи, шумовите занемеа, боите посивеа, страста исчезна.’)

Тука се опишува состојба која е претставена со неколку меѓусебно поврзани реченици кои содржат: придавска копулативно-предикативна конструкција, пасивна конструкција за состојба и три конструкции со перфект. Интерпретативниот ефект е восприемањето на состојбите како симултани што го овозможува не само употребата на предикативната конструкција и пасивниот залог, туку и конструкциите со перфект.

Наспроти ова во примерот 8 кај Шумахер се јавува друг значенски ефект: По описот на состојбата што го даваат придавските и пасивните конструкции, следат три последователни настани, кои се реализираат со употреба на претеритумот за свршено дејство. Последователноста се изразува со употребата на теличките глаголи: *verstummen* (‘замолкнува’), *ergrauen* (‘побелува’/‘остарува’) и *verfliegen* (‘одлетува’/‘прелетува’). Овие глаголи обезбедуваат гранични точки за настаните како дел од состојба, што решава при изборот на глаголското време од страна на германскиот говорител за изразување на завршени, целосни и последователни ситуации.

(8) *Es war spät, der Weißwein war getrunken, die Geräusche verstummten, die Farben ergrauten, die Leidenschaften verflogen.*

(‘Беше доцна, виното беше испиено, шумовите занемеа, боите посивеа, страста исчезна.’)

На крајот Шумахер дава типичен пример за употреба на претеритум во текстови од литературата. Се работи за почетокот на германскиот превод на делото „Оваа приказна“ од Барико:

(9) *Lau die Mainacht Paris neunzehn hundert drei.*

Hunderttausend Pariser ließen die Hälfte der Nacht in ihren Wohnungen zurück, als sie zu den Bahnhöfen Saint-Lazare und Montparnasse strömten. (Барико 2008: 7)

Блага е мајската ноќ во Париз, илјада деветсто трета. Сто илјади парижани ги напуштија своите куќи сред ноќта, слевајќи се во толпи кон станиците Сен Лазар и Монпарназ, железнички станици. (АБ ОП 9, 1)

Својствената дистанца која ја создава претеритумот овозможува преведувачот да ја промени перспективата и да го пренесе читателот од реалниот во измислениот свет на романот. Шумахер вели дека доколку во овој случај би се употребил перфект, не би се постигнало чувството кај читателот дека тој истовремено се наоѓа и во измислениот свет на романот.

1.5.3.8. **Жепиќ** (Žepić 1983: 30) говори за можноста за замена на претеритумот со перфектот и обратно во своите Контрастивни студии меѓу српскохрватскиот и германскиот јазик, давајќи ги следниве примери:

Als wir vor zwei Jahren in Norwegen waren, hat es unaufhörlich geregnet
(=regnete es unaufhörlich).

(‘Кога пред две години бевме во Норвешка, непрестајно врнеше.’)

Er war gestern in Frankfurt. (наместо: *Er ist gestern in Frankfurt gewesen.*)

(‘Тој вчера беше во Франкфурт.’)

Er konnte, durfte, musste um 5 Uhr nach Hause gehen (помалку применливо: *er hat um 5 Uhr nach Hause gehen, können, dürfen, müssen.*)

(‘Тој можеше, смееше, мораше да си оди дома во 5 часот.’)

Жепиќ забележува дека перфектот има предност во употребата во 2. лице еднина и множина и така наместо: *du schossest, ihr schosset, du badetest, ihr badetet*, се употребуваат формите во перфект: *du hast geschossen, ihr habt geschossen, du hast gebadet, ihr habt gebadet*. Перфектот и претеритумот според Жепиќ не можат да се заменат еден со друг кај т.н. непроменливи изрази („feste Wendungen“):

задолжителна употреба на перфектот кај:

Der lange getragene Mantel hat nun ausgedient. ('Мантилот носен долго време веќе го отслужи своето.')

задолжителна употреба на претеритумот кај:

Instetten[...]sah doch deutlich, dass es ihr an aller Lust und Freude gebrach.
(('Инштетен[...]гледаше јасно дека тоа ѝ причинуваше големо задоволство.')

Овие две глаголски времиња не можат да се заменат едно со друго и во случајот кога перфектот како релативно глаголско време за презент:

Es ist nass, weil es geregnet hat. ('Мокро е затоа што врнеше.')

Од помошните глаголи *sein, haben* и од модалните глаголи претеритумот се употребува како релативно време, исто како перфектот:

Ich weiss nicht, ob er zu Hause gewesen ist. = Ich weiss nicht, ob er zu Hause war. ('Не знам дали тој беше дома.')

2. Корпус: Македонските еквиваленти на германските глаголки времиња претеритум и перфект

Анализа на корпусот

Потврдите се прикажани во табели со две колони: на левата страна е прикажан појдовниот германски пример, а во десната – македонскиот преводен еквивалент. Секоја потврда од германскиот и македонскиот корпус завршува со скратеница од авторот и насловот на ексцерпираното дело, бројот на страница и редот каде што се наоѓа потврдата. Со масни букви е истакната личноглаголската форма што стои во претеритум актив, вклучувајќи го разделниот прв член (*er schob beiseite* 'турна настрана'). Кај повеќечлениот прирок (перфект: *ist gegangen, ist gebaut worden/gewesen* 'има одено, е оден' итн.; претеритум во пасив: *wurde/ war gebaut* 'се градеше, беше граден' итн., статичен рефлексив: *war verliebt* 'беше вљубен' итн.), истакнати се сите глаголки форми што влегуваат во состав на прирокот (глаголки комплекс). Повратната замена за 3. лице, како и личната што се јавува во функција на повратна во 1. и во 2. лице, се истакнати само кај вистинските повратни глаголи, т. е. кај тие што не комутира со друг елемент (*sich kümmern* 'се грижи'). Во приказот не се издвојуваат посебно глаголите врска (копула-глаголите) бидејќи во граматичкиот пристап на Енгел (1996), тие сами (без неглаголки елемент) го образуваат прирокот (глаголкиот комплекс: во реченицата *Er ist Lehrer*, 'Тој е наставник', прирокот гласи *Lehrer* 'наставник').

Во некои случаи, германскиот и македонскиот глагол имаат различно значенското поле: македонскиот глагол не го покрива целосно значењето на германскиот глагол бидејќи појдовниот глагол има пошироко семантичко поле и обратно.

Sie schoben einen der Tisch e beiseite , unter dem sich wirklich ein Grabstein befand (FK SK 122, 33).	Поттурнаа понастрана една од масите под којашто навистина се наоѓаше надгробна плоча (ФК КК 171, 18).
Als der alte Kommandant lebte , war die Kolonie von seinen Anhängern voll; [...] (FK SK 110, 47).	Додека беше жив стариот командант, колонијата беше полна со негови приврзаници; [...] (ФК КК 152, 2). Букв. 'Додека живееше стариот командант, [...].

Иако македонскиот еквивалент гласи *поттурнаа понастрана*, одн. *беше жив*, истакнат е само глаголот во македонскиот превод. Во обратниот случај, македонскиот глагол опфаќа пошироко семантичко поле: тој го отсликува значењето на германскиот глагол и барем на уште еден елемент во реченицата.

[...] der Hals wurde ihm stief, [...] (FK SK 118, 25).	[...] вратот му се вкочани , [...] (ФК КК 164, 15). Букв.: 'Вратот му стана вкочанет' [...].
---	--

Корпусот наложи анализа на модалните глаголи во претеритум и перфект и нивните македонски еквиваленти и нагласување на разликата меѓу деонтичката ('subjektbezogener Gebrauch') и епистемичната употреба ('sprecherbezogener Gebrauch') на модалните глаголи. Со деонтичката употреба се изразува однос на субјектната големина спрема дејството, а со епистемичната односот на говорителот спрема дејството. Овие два вида употреба влијаат врз македонските еквиваленти.

Во некои случаи, за германскиот глагол не е употребен македонски глагол како еквивалент, па тогаш отсутствува истакнувањето во македонскиот јазик, на пример при употребата на модален глагол во индиректна заповед, при изменета структура на реченицата или при епистемична употреба на модалниот глагол во германскиот јазик, пренесена на македонски со модален збор:

Der Kommandant in seiner Einsicht ordnete an, daß vor allem die Kinder berücksichtigt werden sollten ; [...] (FK SK 111, 43).	Имајќи разбирање, командантот наредуваше пред сè да се земат во обзир децата; [...] (ФК КК 153, 23). Букв.: '[...], командантот наредуваше дека требаше пред сè да се земат во обзир децата; [...].
[...]; ich allerdings durfte kraft meines Berufes immer dabeistehen; [...] (FK SK 111, 43).	[...]; во секој случај, мојата професија секогаш ми овозможуваше да стојам таму; [...] (ФК КК 153, 23). Букв.: '[...]: '[...], врз основа на / поради мојата професија, секогаш смеев да стојам таму' (ФК КК 153, 23).
Man sah, wie er mit unsicheren Augen auch das suchte [...], was die zwei Herren eben beobachtet hatten, wie es ihm aber [...], nicht gelingen wollte . (FK SK 106, 34).	Се виде како со несигурен поглед и тој го бара тоа [...] што токму тогаш го набљудуваа двајцата господа, но не успеаше да го најде, [...]; (ФК КК 144,31).

	Букв: 'Се виде како [...] и тој го бара тоа [...] и како тоа не сакаше да му успее'.
[...]; es war eine sehr mühselige Arbeit, es mußte sich auch um ganz kleine Räder handeln, [...] (FK SK 118, 19).	[...]; ова беше многу мачна работа, веројатно се работеше и за сосема мали запци, [...] (ФК КК 164, 8). Букв.: [...], мораше да се работи за сосема мали тркала, [...]

Причината за ваквото истакнување, кое не се однесува секогаш на истото семантичко поле на истражуваните елементи во двата јазика, се должи на темата на трудот: глаголските времиња прет. и перф. и мак. еквиваленти. Од другата страна, сопоставувањето на германскиот и на македонскиот пример во ист ред во табелите, овозможува брзо согледување на појдовниот глагол и на македонскиот еквивалент. Инаку, употребата, т. е. околината на германскиот глагол се зема предвид при донесувањето заклучоци во однос на македонските еквиваленти.

Заедно со глаголот, подвлечена е и неглаголската конструкција во декомпонираниот прирок (глаголско-именски комплекс):

Der Offizier erkannte, daß er in Gefahr war [...] (FK SK 104, 31).	Офицерот увиде дека беше во опасност [...] (ФК КК 141, 19).
---	--

Причината се состои во тесната врска меѓу глаголот и неглаголската конструкција во овој вид прирок, која се докажува со неможноста да се анафоризираат неглаголските елементи (со прилог, замена итн.): *Er war in Gefahr* → **Er war dort*; *Беше во опасност* → **Беше таму*. Тесна врска постои и меѓу копула-глаголот и неглаголскиот елемент (т. н. предикатив, кој според некои автори е дел од глаголско-именскиот прирок), но таму, за разлика од декомпонираниот прирок, можна е анафоризацијата: *Meine Mutter ist Lehrerin* → *Meine Mutter ist es*; *Sie ist neidisch* → *Sie ist so*; *Majka ми е наставничка* → *Majka ми е тоа*; *Taa е завидлива.* → *Taa е таква.*

Кај примерот *Er **hatte das Gefühl**, als müsse er sich jetzt des Offiziers annehmen, da dieser nicht mehr für sich selbst sorgen konnte* (FK SK 121, 9); *Тој **имаше чувство** како сега да мора да се заземе за офицерот, бидејќи овој не можеше веќе да се грижи за себе* (ФК КК 169, 3), поради непостоење

декомпониран прирок со *haben*, целиот глаголско-именски комплекс е подвлечен.

Во германскиот јазик е истакнат глаголот во претеритум и во перфект, вклучувајќи ја именката во декомпонираниот прирок. Наспроти тоа, не е истакнат другиот дел од прирокот (на пример, неличната форма на главниот глагол кај модалните глаголи), ниту т. н. именски дел од глаголско-именскиот прирок. Во последниов случај се поаѓа од ставот дека глаголот (освен оној во декомпонираниот прирок) е „способен“ сам го образува прирокот. Значи, т. н. именски дел од глаголско-именскиот прирок има ист ранг во хиерархијата на реченицата како, на пример, предлошкиот објект (сп. Енгел 1996: 443 и натаму). Разликата меѓу декомпонираниот прирок и т. н. глаголско-именски прирок, кои во овој труд имаат различен статус во однос на истакнувањето на неглаголскиот дел, се состои во тоа што во првиот случај именката е значенско јадро на конструкцијата, додека во вториот случај (макар што глаголот копула има „избледено“ значење во однос на другите главни глаголи), глаголот има сопствено значење изразено во поголема мера. Тоа се гледа од тестот на елиминација: *Er gab (eine Antwort)* 'Тој даде (одговор)' и *Er ist (Lehrer)* 'Тој е (наставник)'. Додека во првиот случај (кај декомпонираниот прирок), изоставањето на именката доведува до восприемање на основното значење, при што говорителот може да претпостави дека е изоставена, а пример, именката *Geld* 'пари', кај т. н. глаголско-именски прирок не се восприема друго значење на глаголот копула, туку основното. Инаку, граматичката нецелосност на глаголско-именскиот прирок по изоставањето на т. н. именски дел не претставува особеност бидејќи е присутна и во други реченици по изоставање на облигаторен дел: *Das Haus gehört (jemandem)* 'Куќата припаѓа (некому)'.

Ваквиот избор при подвлекувањето се темели врз синтаксички аргументи и врз воздржаност од прекумерно истакнување заради прегледност. Инаку, со приказот на јадрото (облигаторните делови на реченицата), читателот стекнува увид во неопходниот контекст.

Што се однесува до глаголот *sein*, неопходно е да се истакне разграничувањето меѓу конструкцијата со *sein* во претеритум или во перфект со предикативно дополнување (именски дел од глаголско-именски прирок): *Er war müde* 'Тој беше уморен' и статичен пасив во претеритум *Das Haus war gebaut* 'Куќата беше изградена'. Овде ситуацијата е јасна со оглед на тоа што во првиот

приемр се јавува придавка, а во вториот – партицип 2. Нема сомнеж ниту во примерот *Er war talentiert* 'Тој беше талентиран' бидејќи за формата *talentiert*, иако е образувана со наставка за партицип 2, не постои инфинитив **talentieren* 'талентира'. Исто е со *Er war uneingeladen* 'Тој не беше поканет'; букв. 'Тој беше непоканет' бидејќи не постои инфинитив што гласи **uneinladen* 'не поканува'. Наспроти тоа, изразот *Er war eingeladen* 'Тој беше поканет' се смета за статичен пасив во претеритум бидејќи постои инфинитивот *einladen* 'поканува'. Потврда за ова дава и речникот Дуден (Дуден-www.duden.de), кој ја содржи одредницата *uneingeladen* 'непоканет', но не и одредницата *eingeladen* 'поканет'.

Меѓутоа, кога се јавува партицип 2, границата не е секогаш олку реска што се гледа во примерите:

Der Reisende dagegen war sehr beunruhigt [...] (FK SK 121, 9).	Патникот, напротив, беше многу вознемирен [...] (ФК КК 169, 3).
Schon einen Tag vor der Hinrichtung war das ganze Tal von Menschen überfüllt ; [...] (FK SK 111, 20).	Веќе еден ден пред извршувањето на смртната казна целата долина беше преполна со луѓе (ФК КК 152, 26) [...] [букв.: преполнета од луѓе].

Овде се постапува на следниов начин: партиципот 2 се смета за дел од пасивна конструкција од *Menschen hatten das ganze Tal überfüllt*.

Schon einen Tag vor der Hinrichtung war das ganze Tal von Menschen überfüllt; [...] (FK SK 111, 20).

Меѓутоа, кога се јавува партицип 2, границата не е секогаш олку реска што се гледа од примерите:

Der Reisende dagegen war sehr beunruhigt [...] (FK SK 121, 9).

Патникот, напротив, **беше** многу **вознемирен** [...] (ФК КК 169, 3)

Der Verurteilte hatte den Kopf niedergelegt und sah friedlich aus, der Soldat war damit beschäftigt, mit dem Hemd des Verurteilten die Maschine zu putzen. (FK SK 110, 33)

Осуденикот ја имаше наведнато главата и **изгледаше** спокојно, војникот **беше преокупиран** со тоа да ја чисти машината со кошулата на обвинетиот. (ФК КК 151, 17). Во вториот случај се работи за статички рефлексив (Zustandsreflexiv) од глаголот *sich beschäftigen*.

Потврдите од корпусот се класификувани во четири дела: претеритум во уметничколитературниот стил, перфект во уметничколитературниот стил, претеритум во новинарско-публицистичкиот, перфект во новинарско-публицистичкиот стил. Во секој дел македонските еквиваленти се подредени според глаголското време, а во рамките на секое глаголско време е направена дополнителна анализа на глаголскиот вид на германската личноглаголска форма. Неглаголските конструкции се класификувани во посебни потточка во секој од четирите дела од корпусот. На крајот на секој дел следува преглед и коментар за потврдите од корпусот и емпириски приказ на честотата на македонските еквиваленти за германските глаголски времиња претеритум и перфект во ексцерпираниот корпус.

2.1. Претеритум во уметничколитературниот стил

2.1.1. Минато определено несвршено време

2.1.1.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: глагол во минато определено несвршено време

Кај некои од примерите во оваа група главниот дуративен (несвршен) глагол во германскиот јазик може да се јави во пасивен залог (пр. бр. 3). Дел од примерите, како на пр. 4 и 6, имаат повратен глагол во претеритум и повратен глагол во минато определено несвршено време како македонски еквивалент.

1.	Er trat näher heran, ging, [...], zwischen den unbesetzten Tischen hindurch [...], und atmete die kühle, dumpfige Luft ein [...] (FK SK 122, 11).	Се доближи до неа, мина, [...] меѓу незафатените маси [...] и го вдишуваше студениот, устоен воздух [...] (ФК КК 170, 27).
2.	Der Verurteilte [...] sah friedlich aus , [...] (FK SK 110, 33).	Осуденикот [...] изгледаше спокојно, [...] (ФК КК 151, 17).
3.	[...], denn er war mit Steinen und hohem Unkraut bedeckt und eine Welt von geflügelten Tierchen summt ungestört über ihm. (GK RJADD 3, 16)	[...], бидејќи беше покриена со камења и висок плевел, а едно чудо од крилести животинчиња непречено брмчеа над неа. (ГК РЈНС 28, 13).
4.	Sie schoben einen der Tische beiseite, unter dem sich wirklich ein Grabstein befand . (FK SK 122, 33).	Поттурнаа понастрана една од масите под којашто навистина се наоѓаше надгробна плоча. (ФК КК 171, 18).
5.	[...] und er fühlte sich wahrhaft gekränkt durch den aberwitzigen Eigensinn, mit welchem Marti auf dem Dasein des unsinnigsten und mutwilligsten Schnörkels beharrte . (GK RJADD 17, 17)	[...] навистина беше навреден од безумната тврдоглавост, со која Марти упорно настојуваше да постои бесмислената и самоволна кривулица. (ГК РЈНС 37, 28)
6.	Während Lene in die dunkle, mit Waren überfüllte Kammer des Krämers kam, beschäftigte sich der Wärter daheim ausschließlich mit Tobias. (GH BT 10, 28).	Додека Лене одеше во мрачното, со стока преполнето сопче на продавачот на дребулии, чуварот дома се занимаваше исклучиво со Тобијас. (ГХ ТЧЖП 157, 24).
7.	[...] ich hatte mich schon über Gebühr von einem mir besonders lieben Verwandten auf seinem Hofe halten lassen, den er in einer der nördlicheren Harden besaß . (TS SR 2, 28).	[...] јас прекумерно долго се задржав на имотот од еден мој особено драг роднина, што се наоѓаше во еден од посеверните окрузи. (ТШ ЈНБК 8, 5).

8.	[...] – der Reisende suchte die Ehrung mit beiden Händen abzuwehren, aber der Offizier bestand auf dem Ausdruck... (FK SK 103, 23).	[...] – патникот се обидуваше со обете раце да се брани од почеста, но офицерот инсистираше на изразот...(ФК КК 139, 23).
9.	[...], der Haß zwischen ihnen wurde täglich größer, da jeder den andern als den Urheber seines Unsterns betrachtete , [...]. (GK RJADD 19, 14).	[...], нивната меѓусебна омраза од ден на ден беше сè поголема, бидејќи секој во другиот го гледаше причинителот на својата неволја [...]. (ГК РЈНС 38, 37).
10.	[...], dann roch er nichts mehr als diesen einen Geruch, hielt ihn fest, zog ihn in sich hinein und bewahrte ihn in sich für alle Zeit. (PS P 44, 26)	[...], го чувствуваше само тој еден мирис, го задржуваше, го вовлекуваше во себе и го чуваше за сите времиња. (ПЗ П 42, 17)
11.	Ich versuchte die Pforte zu öffnen, die schwere alte Klinke bewegte sich auf keinen Druck. (HH S 42, 29).	Се обидов да ја отворам вратата, но тешката квака не се мрдеше со никаков притисок. (XX СВ 41, 25).
12.	Dem Vater bewies er eine ganz besondere Zuneigung. (GH BT 8, 24).	Кон татка си покажуваше посебна наклоност. (ГХ ТЧЖП 156, 4).
13.	Die Steine wurden immer mehr zusammengedrängt und bildeten schon einen ordentlichen Grat auf der ganzen Länge des Ackers [...]. (GK RJADD 12, 17).	Камењата сè повеќе се натрупуваа и веќе сочинуваа вистински гребен долж пустата нива [...]. (ГК РЈНС 34, 12).
14.	[...], trännend und umflort blickten die Laternenlichter durch die kühlfeuchte Trübe [...]. (HH S 38, 15).	[...], додека солзливата и замаглена светлина од фенерите проникнуваше низ студениот и влажен матнеж [...]. (XX СВ 37, 26).
15.	[...], denn sie stellten die ursprüngliche Art dieser Gegend dar [...]. (GK RJADD 4, 7).	[...], бидејќи го претставуваа исконскиот сој на овој крај [...]. (ГК РЈНС 28, 31).
16.	Die beiden Kinder hingegen, [...], zogen ihr Fuhrwerk unter den Schutz der jungen Linden und begaben sich dann auf einen Streifzug in dem wilden Acker, da derselbe mit seinen Unkräutern, Stauden und Steinhaufen eine ungewohnte und merkwürdige Wildnis darstellte . (GK RJADD 8, 2)	А двете деца [...], ја одвлекоа количката под едно засолниште од млади липи и отидоа да талкаат по пустата нива, која со плевелот, грмушките и купиштата камења навистина претставуваше невообичаена и чудна дивина. (ГК РЈНС 31, 14)
17.	Das Wetter dauerte jetzt in den dritten Tag, und ich hatte mich schon über Gebühr von einem mir besonders lieben Verwandten auf seinem Hofe halten lassen [...]. (TS SR 2, 28).	Ваквото време траеше веќе трет ден, а јас прекумерно долго се задржав на имотот од еден мој особено драг роднина [...]. (ТШ ЈНБК 8, 5).
18.	Wie nun die Männer mit Behagen ihr Frühstück einnahmen und mit zufriedennem Wohlwollen den Kindern mitteilten [...]. (GK RJADD 5, 32).	Додека мажите спокојно појаднуваа и со голема благонаклоност им поделија парчиња на децата [...]. (ГК РЈНС 29, 41).

19.	Es war im dritten Jahrzehnt unseres Jahrhunderts, an einem Oktobernachmittag - so begann der damalige Erzähler -, als ich bei starkem Unwetter auf einem nordfriesischen Deich entlangritt . (TS SR 2, 13)	Тоа се случи во третата деценија од овој век, едно октомвриско попладне – така започна тогашниот раскажувач -, кога при големо невреме јавав долж еден севернофризиски насип. (ТШ ЈНБК 7, 16)
20.	Tobias entwickelte sich nur langsam: erst gegen Ablauf seines zweiten Lebensjahres lernte er notdürftig sprechen und gehen. (GH BT 8, 24).	Тобијас се развиваше многу полека: дури пред да наполни две години тој од немајкаде научи да зборува и да оди. (ГХ ТЧЖП 156, 4).
21.	Aber wie es ihnen auch erging , der Haß zwischen ihnen wurde täglich größer, [...]. (GK RJADD 19, 14).	Но, без оглед на тоа како им одеше , нивната меѓусебна омраза од ден на ден беше сè поголема, [...] (ГК РЈНС 38, 37).
22.	Schon einen Tag vor der Hinrichtung war das ganze Tal von Menschen überfüllt; [...]; ich erstattete die Meldung, daß alles vorbereitet sei; [...] (FK SK 111, 20).	Веќе еден ден пред извршувањето на смртната казна целата долина беше преполна со луѓе; [...]; јас поднесував рапорт дека се е подготвено; [...] (ФК КК 152, 26).
23.	[...] aber ungehörig war es jedenfalls auch, daß der Soldat mit seinen schmutzigen Händen hineingriff und vor dem gierigen Verurteilten davon aß . (FK SK 112, 13).	[...] ама во секој случај беше непристојно што војникот брцаше во неа со своите валкани раце и јадеше пред лакомиот осуденик (ФК КК 154, 9).
24.	Man sah, wie er mit unsicheren Augen auch das suchte, was die zwei Herren eben beobachtet hatten, wie es ihm aber, da ihm die Erklärung fehlte , nicht gelingen wollte. (FK SK 106, 34).	Се виде како со несигурен поглед и тој го бара тоа што токму тогаш го набљудуваа двајцата господа, но не успеваше да го најде, бидејќи му недостасуваше објаснувањето. (ФК КК 144,31).
25.	Seine Blicke hingen wie abwesend am Boden fest , [...]. (GH BT 14, 27)	Погледот како отсутен му беше прикован за подот, [...]. (ГХ ТЧЖП 160, 21)
26.	[...] und er fühlte sich wahrhaft gekränkt durch den aberwitzigen Eigensinn, mit welchem Marti auf dem Dasein des unsinnigsten und mutwilligsten Schnörkels beharrte. (GK RJADD 17, 17).	па навистина беше навреден од безумната тврдоглавост, со која Марти упорно настојуваше да постои бесмислената и самоволна кривулица. (ГК РЈНС 37, 28).
27.	Er fühlte dunkel, daß er etwas daheim vergessen haben müsse, [...](GH BT 13, 17).	Тој мрачно чувствува дека мора нешто да заборавил дома, [...] (ГХ ТЧЖП 159, 25).
28.	Der Mieter, obwohl er keineswegs ein ordentliches und vernünftiges Leben führte , hat uns nicht belästigt, noch geschädigt, wir denken noch heute gerne an ihn. (HH S 12, 24).	Потстанарот, макар што воопшто не водеше уреден и разумен живот, ниту нè вознемируваше, ниту ни штетеше, па дури и денес со задоволство се секаваме на него. (ХХ СВ 11, 29).

29.	Er ging auf zwei Beinen, trug Kleider und war ein Mensch, aber eigentlich war er doch eben ein Steppenwolf. (HH S 54, 1).	Одеше на две нозе, носеше облека и беше човек, но во суштина сепак беше степски волк. (XX CB 55, 1).
30.	Endlich bog er in einen breiten Waldweg und befand sich nach wenigen Minuten inmitten des tiefaufrauschenden Kiefernforstes, dessen Nadelmassen einem schwarzgrünen, wellenwerfenden Meere glichen . (GH BT 12, 24)	Најпосле сврте по еден широк шумски пат и по неколку минути се најде среде расшумолената борова шума, чии игличести маси наликуваа на црнозеленикаво, разбранувано море. (ГХ ТЧЖП 159, 1)
31.	So glichen sie einander vollkommen in einiger Entfernung [...] (GK RJADD 4, 7).	Така тие, погледнати од извесна далечина, наликуваа еден на друг [...] (ГК РЈНС 28, 31).
32.	[...]; er hatte das Gefühl , als müsse er sich jetzt des Offiziers annehmen, da dieser nicht mehr für sich selbst sorgen konnte (FK SK 121, 9).	[...]; тој имаше чувство како сега да мора да се заземе за офицерот, бидејќи овој не можеше веќе да се грижи за себе (ФК КК 169, 3).
33.	[...], dann roch er nichts mehr als diesen einen Geruch, hielt ihn fest , zog ihn in sich hinein und bewahrte ihn in sich für alle Zeit. (PS P 44, 26).	[...], го чувствуваше само тој еден мирис, го задржуваше , го вовлекуваше во себе и го чуваше за сите времиња. (ПЗ П 42, 17).
34.	[...], fing sie abermals an laut zu weinen, denn dasselbe hing an dem Rumpfe nicht anders denn das Schwänzchen an einem Molche. (GK RJADD 9, 16).	[...] одново почна силно да плаче, бидејќи ногата висеше на трупот исто како што му виси опашката на гуштер. (ГК РЈНС 9, 16).
35.	Zwei Tage später brachte ein Fuhrmann die Sachen des Fremden, der Harry Haller hieß . (HH S 13, 3).	По два дена еден кочијаш ги донесе работите на туѓинецот, кој се викаше Хари Халер. (XX CB 12, 3).
36.	Der Reisende wollte sein Gesicht dem Offizier entziehen und blickte ziellos herum . (FK SK 112, 25).	Патникот сакаше да го одврати лицето од офицерот и бесцелно гледаше наоколу. (ФК КК 154, 22).
37.	So ging es gewaltig rückwärts mit ihnen, und ehe zehn Jahre vorüber, steckten sie beide von Grund aus in Schulden und standen wie die Störche auf einem Beine auf der Schwelle ihrer Besitztümer, von der jeder Lufthauch sie herunterwehte . (GK RJADD 19, 9).	Така двајцата нагло тргнаа прадолу, и не поминаа ни десет години, а веќе двајцата заглавија во долгови, и на прагот од своите имоти стоеја на една нога како штркови, та секое ветерче можеше да ги дувне. (ГК РЈНС 38, 34).
38.	[...], rasten die zwei die Treppe hinab , [...]. (FK SK 123, 10).	[...] обајцата брзаа нагоре по скалите, [...] (ФК КК 172, 12).
39.	Ach ja, ich kannte diese Erlebnisse, diese Wandlungen, die das Schicksal seinen Sorgenkinder, seinen heikelsten Kindern bestimmt hat, allzu gut kannte ich sie. (HH S 90, 22)	Па да, ги знаев овие доживувања, овие промени, кои судбината ги пред-одредила за своите деца што бараат посебна грижа, за своите најтешки деца, ги знаев премногу добро. (XX

		CB 90, 15).
40.	Der Steppenwolf stand, seiner eigenen Auffassung zufolge, gänzlich außerhalb der bürgerlichen Welt, da er weder Familienleben noch sozialen Ehrgeiz kannte . (HH S 66, 26).	Согласно своите сфаќања, Степскиот волк беше сосема исклучен од граѓанскиот свет бидејќи не знаеше ниту за семеен живот, ниту за социјална амбиција. (XX CB 66, 24).
41.	Dann erschien er selbst, und es begann die Zeit, in der ich diesen sonderbaren Mann allmählich kennenlernte . (HH S 13, 10).	Потоа се појави тој, и така настапи времето во кое постепено го запознавав овој необичен човек. (XX CB 12, 11).
42.	Während Lene in die dunkle, mit Waren überfüllte Kammer des Krämers kam , beschäftigte sich der Wärter daheim ausschließlich mit Tobias. (GH BT 10, 28).	Додека Лене одеше во мрачното, со стока преполнето сопче на продавачот на дребулии, чуварот дома се занимаваше исклучиво со Тобијас. (ГХ ТЧЖП 157, 24).
43.	Und kroch ich, wenn's mir kalt wurde, in mein Bett - es dauerte nicht lang, so sprang er zu mir [...]. (TS SR 8, 13).	Кога ќе ми застудеше, се завалував во постелата - и по кратко време, тој ќе скокнеше, [...]. (ТШ ЈНБК 19, 16),
44.	Von jetzt ab kümmerte sich der Offizier kaum mehr um ihn. (FK SK 117, 38).	Но, потоа офицерот скоро и да не се грижеше за него. (ФК КК 163, 16).
45.	Wie mit Schlaf und Arbeit, so lebte der Fremde auch in Bezug auf Essen und Trinken sehr ungleichmäßig und launisch. (HH S 20, 14).	Како во поглед на спиењето и на работата така и во однос на јадењето и на пиењето, туѓинецот не го менуваше расположението и живееше мошне неуедначено. (XX CB 18, 26).
46.	Gegen Mittag erwacht, fand ich in mir alsbald die geklärte Situation wieder, das kleine Büchlein lag auf dem Nachttisch [...]. (HH S 92, 13).	Се разбудив околу пладне и веднаш повторно ја сетив јасната ситуација на секојдневието, малата книшка стоеше на ноќното орманче [...]. (XX CB 91, 34).
47.	Der dicke Mopsbraten hatte die Kälber nicht gebörmt; aber er lag vollgetrunken auf dem Heuboden [...]. (TS SR 10, 14).	Дебелото кускуле не ги поеше телињата; но тој самиот лежеше мртов пијан на сеното [...] (ТШ ЈНБК 23, 8).
48.	Das Mädchen sprang klagend darnach, allein der Knabe fing die Puppe zuerst wieder auf, warf sie aufs neue empor, und indem das Mädchen sie vergeblich zu haschen sich bemühte, neckte er es auf diese Weise eine gute Zeit . (GK RJADD 8, 30).	Девојчето скокаше плачејќи по куклата, но момчето ја фати пред неа, повторно ја фрли, и додека девојчето залудно се обидуваше да ја заграпчи, тој на таков начин ја задеваше подолго време. (ГК РЈНС 31, 31).
49.	So pflügten beide ruhevoll und es war schön anzusehen in der stillen goldenen Septembergegend [...]. (GK RJADD 4, 22).	Така двајцата ораа спокојно, и беше прекрасно да се погледне тивкиот златен септемврски предел [...]. (ГК РЈНС 29, 7).

50.	An einem sonnigen Septembermorgen pflügten zwei Bauern auf zweien dieser Äcker, und zwar auf jedem der beiden äußersten; der mittlere schien seit langen Jahren brach und wüst zu liegen [...]. (GK RJADD 3, 16).	Едно сончево септемврско утро, двајца селани ораа на две од овие ниви, и тоа на двете надворешни, а се чинеше дека средната веќе со години стоеше необработена и пушта [...]. (ГК РЈНС 28, 13).
51.	[...], dann roch er nichts mehr als diesen einen Geruch, hielt ihn fest, zog ihn in sich hinein und bewahrte ihn in sich für alle Zeit. (PS P 44, 26).	[...], го чувствува ше само тој еден мирис, го задржуваше, го вовлекуваше во себе и го чуваше за сите времиња. (ПЗ П 42, 17).
52.	[...], trännend und umflort blickten die Laternenlichter durch die kühlfeuchte Trübe und sogen träge Spiegellichter aus dem nassen Boden. (HH S 38, 15).	[...], додека солзливата и замаглена светлина од фенерите проникнуваше низ студениот и влажен матнеж и го впиваше одблесокот на светлината од влажната земја. (XX СВ 37, 26).
53.	Ihn schauderte , wenn er daran zurückdachte. (PS P 171, 25).	Се згрозува ше и подоцна кога ќе помислеше на тоа. (ПЗ П 160, 17).
54.	Es schauderte ihm immer noch, wenn er an den Nebel zurückdachte, dem er entronnen war, und es schauderte ihm vor Wohligkeit, als er die Wärme auf dem Rücken spürte. (PS P 172, 7)	Сè уште трепереше кога ќе си помислеше на маглата од која избега, и трепереше од пријатното чувство кое го обзеде додека топлината се лизгаше по неговиот грб. (ПЗ П 160, 30)
55.	[...] Dann sah er prüfend seine Hände an; sie schienen ihm nicht rein genug, [...] (FK SK 103, 41).	Потоа испитувачки се загледа во своите раце; но не му изгледаа доволно чисти [...]. (ФК КК 140, 10).
56.	[...], so sprang er zu mir und legte sich auf meine frierenden Beine, und wir schliefen so warm mitsammen, [...] (TS SR 8, 13).	[...], тој ќе скокнеше, ќе ми легнеше врз изземнатите нозе, и така стоплени спиевме заедно, [...]. (ТШ ЈНБК 19, 16).
57.	[...] und das Viehzeug schrie die ganze Nacht vor Durst, daß ich bis Mittag nachschlafen mußte; dabei kann die Wirtschaft nicht bestehen!«. (TS SR 10, 14).	а стоката саноќ пиштеше од жед, па јас морав да отспивам до пладне; така не може да опстои домаќинството!". (ТШ ЈНБК 23, 8).
58.	[...]; in seinen Mantel verkrochen schrift er unlustig und müde in der Richtung nach unserem Viertel davon, [...] (HH S 26, 18).	[...]; воврен во капутот чекореше безволно и уморно кон нашата населба, [...]. (XX СВ 23, 35).
59.	Da ich schwieg , fuhr er fort: „Glauben Sie bitte nicht, daß ich ironisch spreche! [...]“ (HH S 22, 18).	Бидејќи молчев , тој продолжи: „Немојте да мислите дека иронизирам! [...]“ (XX СВ 20, 22).
60.	[...]; die Maschine ging offenbar in Trümmer; ihr ruhiger Gang war eine Täuschung; [...] (FK SK 121, 9).	[...]; машината очигледно се распаѓаше; нејзиното мирно функционирање беше измама; [...] (ФК КК 169, 3).
61.	Er ging auf zwei Beinen, trug Kleider und war ein Mensch, aber eigentlich	Одеше на две нозе, носеше облека и беше човек, но во суштина сепак

	war er doch eben ein Steppenwolf. (HH S 54, 1).	беше степски волк. (XX CB 55, 1).
62.	Er ging auf zwei Beinen, trug Kleider und war ein Mensch, aber eigentlich war er doch eben ein Steppenwolf. (HH S 54, 1).	Одеше на две нозе, носеше облека и беше човек, но во суштина сепак беше степски волк. (XX CB 55, 1).
63.	Der Reisende dagegen war sehr beunruhigt [...] (FK SK 121, 9)	Патникот, напротив, беше многу вознемирен ; [...] (ФК КК 169, 3).
64.	- Wie war die Exekution anders in früherer Zeit! (FK SK 111, 19).	- Колку поинакво беше порано погубувањето! (ФК КК 152, 25).
65.	[...]; es war eine sehr mühselige Arbeit, [...] (FK SK ФК КК 118, 19).	[...]; ова беше многу мачна работа, [...] (ФК КК 164, 8).
66.	Der Offizier erkannte, daß er in Gefahr war [...] (FK SK 104, 31).	Офицерот увиде дека беше во опасност [...] (ФК КК 141, 19).
67.	Es war einmal einer namens Harry, genannt der Steppenwolf. (HH S 54, 1).	Си беше еднаш еден човек по име Хари, наречен Степски Волк. (XX CB 55, 1).
68.	Ein anderes war , daß er zu den Selbstmördern gehörte. (HH S 62, 15).	Едно друго обележје беше неговата припадност кон самоубијците. (XX CB 62, 26).
69.	So pflügten beide ruhevoll und es war schön anzusehen in der stillen goldenen Septembergegend [...]. (GK RJADD 4, 22).	Така двајцата ораа спокојно, и беше прекрасно да се погледне тивкиот златен септемврски предел [...]. (ГК РЈНС 29, 7).
70.	Es war ja sehr lieb von ihm, wenigstens gut gemeint. (AS LG 2,12)	Беше многу љубезно од него, во најмала рака со добра намера. (АШ ПГ 44, 18).
71.	[...] Sie waren alle ein bißchen verlegen und trauten sich nicht, einander anzusehen. (PS P 320, 9)	[...]: сите беа по малку збунети и не се осмелуваа да си погледнат во очи еден со друг. (ПЗ П 298, 9)
72.	Der Junge saß auf seinen Knien und spielte mit einigen Kieferzapfen, die Thiel mit aus dem Walde gebracht hatte. (GH BT 10, 28).	Момчето седеше на неговиот скут и си играше со неколку борови шишарки, кои Тил ги понесе со себе од шумата. (ГХ ТЧЖП 157, 24).
73.	Wenn ihm jemand begegnete, oder wenn er an einem Hauseingang vorüberkam, wo Kinder spielten oder alte Frauen saßen , zwang er sich, langsamer zu gehen [...] (PS P 194, 17)	Кога некој ќе го пресретнеше или кога ќе поминеше покрај некој влез од куќите каде што си играа деца или седеа постари жени, тој се присилуваше да оди пополека [...] (ПЗ П 181, 19)
74.	Der Junge saß auf seinen Knien und spielte mit einigen Kieferzapfen, die Thiel mit aus dem Walde gebracht hatte. (GH BT 10, 28).	Момчето седеше на неговиот скут и си играше со неколку борови шишарки, кои Тил ги понесе со себе од шумата. (ГХ ТЧЖП 157, 24).
75.	Wenn ihm jemand begegnete, oder wenn er an einem Hauseingang	Кога некој ќе го пресретнеше или кога ќе поминеше покрај некој влез

	vorüberkam, wo Kinder spielten oder alte Frauen saßen, zwang er sich, langsamer zu gehen [...] (PS P 194, 17)	од куќите каде што си играа деца или седеа постари жени, тој се присилуваше да оди пополека [...] (ПЗ П 181, 19)
76.	Das Mädchen sprang klagend darnach, allein der Knabe fing die Puppe zuerst wieder auf, warf sie aufs neue empor, und indem das Mädchen sie vergeblich zu haschen sich bemühte, neckte er es auf diese Weise eine gute Zeit . (GK RJADD 8, 30).	Девојчето скокаше плачејќи по куклата, но момчето ја фати пред неа, повторно ја фрли, и додека девојчето залудно се обидуваше да ја заграпчи, тој на таков начин ја задеваше подолго време. (ГК РЈНС 31, 31).
77.	Nun stand er nackt da. (FK SK 119, 15).	Сега стоеше така гол. (ФК КК 165, 29).
78.	Er trat näher heran, ging, [...], zwischen den unbesetzten Tischen hindurch, die vor dem Teehaus auf der Straße standen , [...] (FK SK 122, 11).	Се доближи до неа, мина, [...] меѓу незафатените маси што стоеја пред чајцилицата на улицата [...] (ФК КК 170, 27).
79.	Der Steppenwolf stand , seiner eigenen Auffassung zufolge, gänzlich außerhalb der bürgerlichen Welt, da er weder Familienleben noch sozialen Ehrgeiz kannte. (HH S 66, 26).	Согласно своите сфаќања, Степскиот волк беше сосема исклучен од граѓанскиот свет бидејќи не знаеше ниту за семеен живот, ниту за социјална амбиција. (ХХ СВ 66, 24).
80.	So ging es gewaltig rückwärts mit ihnen, und ehe zehn Jahre vorüber, steckten sie beide von Grund aus in Schulden und standen wie die Störche auf einem Beine auf der Schwelle ihrer Besitztümer, von der jeder Lufthauch sie herunterwehte. (GK RJADD 19, 9)	Така двајцата нагло тргнаа прадолу, и не поминаа ни десет години, а веќе двајцата заглавија во долгови, и на прагот од своите имоти стоеја на една нога како штркови, та секое ветерче можеше да ги дувне. (ГК РЈНС 38, 34)
81.	[...], denn sie stellten die ursprüngliche Art dieser Gegend dar [...] (GK RJADD 4, 7).	[...], бидејќи го претставуваа исконскиот сој на овој крај (ГК РЈНС 28, 31).
82.	Er ging auf den Reisenden zu, zog wieder die kleine Ledermappe hervor, blätterte in ihr, fand schließlich das Blatt, das er suchte , und zeigte es dem Reisenden. (FK SK 117, 38).	Му пристапи на патникот, одново ја извлече малечката кожена папка, ја прелиста, конечно го најде листот што го бараше и му го покажа на патникот. (ФК КК 163, 16).
83.	Zuweilen erhob sich auch der Blick des letzteren und suchte durch die Lücken der Blätter den Himmel, [...] (GH BT 28, 21)	Понекогаш ќе се поткренеше, и неговиот поглед и низ дупките од лисја го бараше небото, [...] (ГХ ТЧЖП 170, 8)
84.	[...], denn er war mit Steinen und hohem Unkraut bedeckt und eine Welt von geflügelten Tierchen summte ungestört über ihm. (GK RJADD 3, 16)	[...], бидејќи беше покриена со камења и висок плевел, а едно чудо од крилести животинчиња непречено брмчеа над неа. (ГК РЈНС 28, 13).
85.	Mit gespielter Munterheit trabte ich über den feucht beschlagenen Asphalt der Gassen [...]. (HH S 38, 15).	Со лажна ведрина, еднолично чекорев по влажниот асфалт на уличките [...]. (ХХ СВ 37, 26).

86.	Mit gespielter Munterheit trabte ich über den feucht beschlagenen Asphalt der Gassen, [...] (HH S 38, 15).	Со лажна ведрина, еднолично чекорев по влажниот асфалт на улчките, [...] (XX CB 37, 26).
87.	[...]; und man hätte sie auf den ersten Blick nur daran unterscheiden können, daß der eine den Zipfel seiner weißen Kappe nach vorn trug , der andere aber hinten im Nacken hängen hatte. (GK RJADD 4, 7).	[...]; и на прв поглед човек можеше да ги разликува само според тоа што едниот од нив ја носеше вршката на белата капа однапред, а на другиот таа му паѓаше на грбот. (ГК РЈНС 28, 31).
88.	Er ging auf zwei Beinen, trug Kleider und war ein Mensch, aber eigentlich war er doch eben ein Steppenwolf. (HH S 54, 1).	Одеше на две нозе, носеше облека и беше човек, но во суштина сепак беше степски волк. (XX CB 55, 1).
89.	Schon einen Tag vor der Hinrichtung war das ganze Tal von Menschen überfüllt ; [...] (FK SK 111, 20).	Веќе еден ден пред извршувањето на смртната казна целата долина беше преполна со луѓе; [...] (ФК КК 152, 26).
90.	Während der Reisende unten mit einem Schiffer wegen der Überfahrt zum Dampfer unterhandelte , [...] (FK SK 123, 10).	Додека патникот пеговараше долу со еден бродар за превоз до паробродот, [...] (ФК КК 172, 12).
91.	[...] und das Spiel schien ihnen am besten zu gefallen von allem, was sie heute unternommen . (GK RJADD 11, 15).	[...] се чинеше дека таа игра најмногу им се допадна од сето она што го правеа дента. (ГК РЈНС 33, 23).
92.	Der Reisende verfolgte von unten diese Arbeit ununterbrochen, [...] (FK SK 118, 25).	Патникот одоздола непрекинато ја следеше работата, [...] (ФК КК 164, 15).
93.	Ihre Weiber verhielten sich verschieden bei dieser Verarmung und Verschlechterung des ganzen Wesens. (GK RJADD 19, 15).	Нивните жени се однесуваа на различни начини во тоа осиромашување и пропаѓање на нивниот живот. (ГК РЈНС 38, 38).
94.	Dadurch, daß er die ihm zu Gebote stehende Zeit somit gewissenhaft zwischen die Lebende und Tote zu teilen vermochte , beruhigte Thiel sein Gewissen in der Tat. (GH BT 7, 3).	Во суштина Тил си ја смируваше совеста со тоа што времето што му стоеше на располагање совесно умееше да го распредели меѓу живата и мртвата сопруга. (ГХ ТЧЖП 154, 41).
95.	In dem Maße, wie diese zunahm, verringerte sich die Liebe der Stiefmutter zu Tobias und schlug sogar in unverkennbare Abneigung um, als Lene nach Verlauf eines neuen Jahres ebenfalls einen Jungen gebar. (GH BT 8, 25).	Во онаа мера, во која неговата љубов се зголемуваше, љубовта на маќеата кон Тобијас се смалуваше , та дури, кога по истекот на уште една година Лене исто така роди машко дете, се преобрази во неприпознатлива одбојност. (ГХ ТЧЖП 156, 4).
96.	Der Soldat und der Verurteilte verstanden zuerts nichts, sie sahen anfangs nicht einmal zu. (FK SK 119,	Војникот и осуденикот во почетокот не разбираа ништо, во почетокот тие дури и не гледаа натаму. (ФК КК

	24).	166, 7).
97.	Schon einen Tag vor der Hinrichtung war das ganze Tal von Menschen überfüllt; [...]; Fanfaren weckten den ganzen Lagerplatz;[...] (FK SK 111, 20).	Веќе еден ден пред извршувањето на смртната казна целата долина беше преполна со луѓе; [...]; фанфари го будеа целиот логор; [...] (ФК КК 152, 26).
98.	Wenn sie einen Stein in ihren Furchen fanden, so warfen sie denselben auf den wüsten Acker in der Mitte mit lässig kräftigem Schwunge, was aber nur selten geschah [...] (GK RJADD 4, 29).	Кога ќе најдеа некој камен во нивите, тие со немарен, тромав замав го фрлаа во средината на пустата нива, што се случуваше многу ретко [...] (ГК РЈНС 29, 13).
99.	[...], der Haß zwischen ihnen wurde täglich größer [...]. (GK RJADD 19, 14).	[...], нивната меѓусебна омраза од ден на ден беше сè поголема, [...] (ГК РЈНС 38, 37).
100.	Er wußte zwar, was geschehen würde [...] (FK SK 119, 15).	Вистина, тој знаеше што ќе се случи [...] (ФК КК165, 29).
101.	Er wußte zwar, was geschehen würde, aber er hatte kein Recht, den Offizier an irgend etwas zu hindern. (FK SK 119, 15).	Вистина, тој знаеше што ќе се случи ама немаше право да го спречува офицерот во што и да е. (ФК КК 165, 29).
102.	[...], wie lächerlich dieses ganze edle Theater einem Steppentier zu Gesicht stehe, einem Wolf, der ja in seinem Herzen ganz genau darüber Bescheid wußte [...] (HH S 56, 7)	[...], колку смешно му прилегаше овој благороден театар на едно степско животно, тогаш волкот во него ќе му покажеше заби, кој во срцето точно знаеше што [...] (XX CB 56, 30)
103.	Sobald die Antwort „Ein Bahnmeister“ von den blutlosen Lippen des Kleinen kam, der natürlich nicht wußte , was sie bedeuten sollte, begann Thiels Gesicht sich aufzuhellen, [...] (GH BT 11, 2)	Штом од бескрвните усни на малечкиот, кој се разбира не знаеше што значат тие, ќе се чуеше одговорот „началник на пруга“, лицето на Тил започнуваше да се озарува, [...] (ГХ ТЧЖП 157, 35)
104.	Dabei deutete er auf den Vorplatz der Wohnung im ersten Stock, wo eine Witwe wohnte . (HH S 21, 21).	Покажа кон тремот пред станот на првиот кад, каде што живееше една вдовица. (XX CB 19, 29).

2.1.1.2. ГЈ: главен итеративен глагол; МЈ: глагол во минато определено несвршено време

Следуваат примери каде што за германскиот претеритум како еквивалент се јавува македонското минато определено несвршено време со значење повторливо дејство во минатото често во комбинација со неглаголски лексички средства за повторливост:

105.	[...] und so fieng auch sie unzähligemal von neuem an und das Spiel schien	[...] и така таа почнуваше повторно, се чинеше дека таа игра најмногу им
------	--	---

	ihnen am besten zu gefallen von allem, was sie heute unternommen. (GK RJADD 11,15).	се допадна од сето она што го правеа дента. (ГК РЈНС 33, 23).
106.	Sie spieen aus , wenn sie sich nur von weitem sahen; [...]. (GK RJADD 19, 14).	Тие плукаа на земја, ако само се видеа од далечина; [...].(ГК РЈНС 38, 37)
107.	Dadurch, daß er die ihm zu Gebote stehende Zeit somit gewissenhaft zwischen die Lebende und Tote zu teilen vermochte, beruhigte Thiel sein Gewissen in der Tat. (GH BT 7, 3).	Во суштина Тил си ја смируваше совеста со тоа што времето што му стоеше на располагање совесно умееше да го распредели меѓу живата и мртвата сопруга. (ГХ ТЧЖП 154, 41).
108.	Das Wetter und der Wechsel der Jahreszeiten brachten in ihrer periodischen Wiederkehr fast die einzige Abwechslung in diese Einöde. (GH BT 7, 34).	Времето и промената на годишните времиња во нивното периодично враќање, беа скоро единствените промени во оваа пустелија. (ГХ ТЧЖП 155, 24).
109.	[...] und wenn er irgendwo in der Nähe war, so entfernte sie sich eilig [...]. (GK RJADD 22, 34).	[...] и секогаш, кога ќе се појавеше во нејзина близина, таа вешто се оддалечуваше [...] (ГК РЈНС 41, 18).
110.	Seine Blicke hingen wie abwesend am Boden fest, und die plumpe und harte Hand strich mehrmals ein Büschel nasser Haare zur Seite, das immer von neuem in die sommersprossige Stirne hinein fiel . (GH BT 14, 27)	Погледот како отсутен му беше прикован за подот, а грубата и тврда рака неколкупати го тргна настрана мокротото перче што постојано му паѓаше врз бенкавото чело. (ГХ ТЧЖП 160, 21)
111.	Es gab auch jedesmal einen mittlern Augenblick, wo die schimmernden Mützen aufrecht in der Luft schwankten und wie zwei weiße Flammen gen Himmel züngelten. (GK RJADD 4, 19).	А секојпат имаше и средишен миг, кога светлите капи лебдеа право во воздух и се подаваа како два бели факели на небото. (ГК РЈНС 29, 5).
112.	[...] und keiner sprach ein Wort, außer wenn er etwa dem Knechte, der die stattlichen Pferde antrieb, eine Anweisung gab . (GK RJADD 28,28).	[...] и никој не изустуваше ниту збор, освен кога му даваа некое упатство на слугата, кој го тераше убавиот коњ. (ГК РЈНС 28, 28).
113.	Er ging nicht mehr mit der früheren Gleichgültigkeit zum Dienst, nachdem er einen Auftritt mit ihr gehabt, wenn er sie nicht vorher besänftigt hatte. (GH BT 6, 5).	Кога ќе се скараше со неа, тој веќе не одеше на работа со поранешната рамнодушност, туку претходно ја умилоствуваше. (ГХ ТЧЖП 154, 17).
114.	[...] und das wilde Gesträuch darauf war schon so hoch, daß die Kinder, obgleich sie gewachsen waren, sich nicht mehr sehen konnten, wenn eines dies- und das andere jenseits ging . (GK RJADD 12, 17).	[...] а на неа дивите грмушки беа никнале толку високо што децата, иако веќе беа пораснати, не можеа да се гледаат кога едното од нив одеше на едната, а другото на спротивната страна. (ГК РЈНС 34, 12).
115.	Wenn sie einen Stein in ihren Furchen fanden, so warfen sie denselben auf den wüsten Acker in der Mitte mit lässig	Кога ќе најдеа некој камен во нивите, тие со немарен, трмав замав го фрлаа во средината на пустата нива,

	kräftigem Schwunge, was aber nur selten geschah [...] (GK RJADD 4, 29).	што се случуваше многу ретко [...] (ГК РЈНС 29, 13).
116.	[...]; ich hörte nichts; aber immer deutlicher, wenn der halbe Mond ein karges Licht herabließ, glaubte ich eine dunkle Gestalt zu erkennen, [...](TS SR 2, 42)	[...] не слушав ништо; но кога полумесечината фрли скудна светлина, ми се чинеше како сè појасно да распознавам една мрачна силуета, [...] (ТШ ЈНБК 8, 23)
117.	[...], dann roch er nichts mehr als diesen einen Geruch, hielt ihn fest, zog ihn in sich hinein und bewahrte ihn in sich für alle Zeit. (PS P 44, 26)	[...], го чувствуваше само тој еден мирис, го задржуваше, го вовлекуваше во себе и го чуваше за сите времиња. (ПЗ П 42, 17)
118.	[...]; denn das reichliche Mittagmahl, welches die Seldwyler alle Tage bereiteten, pflegte ein weithin scheinendes Silbergewölk über ihre Dächer emporzutragen, welches lachend an ihren Bergen hinschwebte . (GK RJADD 5, 32).	[...], богатиот ручек, што зелдвиланите секојдневно го подготвуваат, обично испушташе сребреникави облаци над покривите што се гледаа надалеку додека весело лебдеа покрај ридовите. (ГК РЈНС 29, 41).
119.	[...] oft hockte ich dort, zwei kleine Kinder rechts und links in meinen Armen. (FK SK 111, 43).	[...] честопати клекнував со две мали деца, едно во десната, друго во левата рака (ФК КК 153, 23).
120.	[...]; ich hörte nichts; aber immer deutlicher, wenn der halbe Mond ein karges Licht herabließ, glaubte ich eine dunkle Gestalt zu erkennen, [...](TS SR 2, 42)	[...] не слушав ништо; но кога полумесечината фрли скудна светлина, ми се чинеше како сè појасно да распознавам една мрачна силуета, [...] (ТШ ЈНБК 8, 23)
121.	Es kam eine Ernte um die andere, und jede sah die Kinder größer und schöner und den herrenlosen Acker schmaler zwischen seinen breitgewordenen Nachbarn. (GK RJADD 12, 11).	Минуваше жетва по жетва и секоја од нив ги затекнуваше децата поголеми и поубави, а нивата без господар сè потесна меѓу сè пошироките соседни ниви. (ГК РЈНС 34, 7).
122.	Allsonntäglich saß der Bahnwärter Thiel in der Kirche zu Neu-Zittau, ausgenommen die Tage, an denen er Dienst hatte oder krank war und zu Bette lag . (GH BT 3, 1).	Катанедела Тил, чуварот на железничката пруга, седеше во кујната во Ној Цитау, со искучок во деновите кога беше на работа или беше болен и лежеше в постела. (ГХ ТЧЖП 152, 1).
123.	Im Sommer vergingen Tage, im Winter Wochen, ohne daß ein menschlicher Fuß, außer denen des Wärters und seines Kollegen, die Strecke passierte . (GH BT 7, 34).	Лете изминуваа денови, зиме недели, без на делницата да стапне човечка нога, освен онаа на чуварот и на неговиот колега. (ГХ ТЧЖП 155, 24).
124.	Es gab auch jedesmal einen mittlern Augenblick, wo die schimmernden Mützen aufrecht in der Luft schwankten und wie zwei weiße Flammen gen Himmel züngelten. (GK RJADD 4, 19).	А секојпат имаше и средишен миг, кога светлите капи лебдеа право во воздух и се подаваа како два бели факели на небото. (ГК РЈНС 29, 5).

125.	Es kam eine Ernte um die andere, und jede sah die Kinder größer und schöner und den herrenlosen Acker schmaler zwischen seinen breitgewordenen Nachbarn. (GK RJADD 12, 11).	Минуваше жетва по жетва и секоја од нив ги затекнуваше децата поголеми и поубави, а нивата без господар сè потесна меѓу сè пошироките соседни ниви. (ГК РЈНС 34, 7).
126.	Es kam eine Ernte um die andere, und jede sah die Kinder größer und schöner und den herrenlosen Acker schmaler zwischen seinen breitgewordenen Nachbarn. (GK RJADD 12, 11).	Минуваше жетва по жетва и секоја од нив ги затекнуваше децата поголеми и поубави, а нивата без господар сè потесна меѓу сè пошироките соседни ниви. (ГК РЈНС 34, 7).
127.	Wenn ihm nun dies mißfiel und ihn oft mit Scham und Kummer erfüllte, während es seiner Unerfahrenheit nicht klar war , wie die Dinge so gekommen, so wurden seine Sorgen wieder betäubt durch Schmeichelei, mit der ihn die Mutter behandelte. (GK RJADD 21, 26).	Кога тоа понекогаш не ќе му се допаднеше и ќе го исполнуваше со срам и жалба, бидејќи во своето неискуство тој не беше свесен како дошло до тоа, неговите грижи беа потиснати со ласкањата на мајка му. (ГК РЈНС 40, 23).
128.	[...], und wenn überhaupt von den Martis gesprochen wurde, so dachte er unwillkürlich nur an die Tochter, deren jetziges Aussehen ihm nicht deutlich und deren Andenken ihm gar nicht verhaßt war . (GK RJADD 23, 4).	[...] и ако воопшто се зборуваше за Мартиевите, тој веднаш ќе помислеше само на ќерката, чиј сегашен изглед му беше непознат, а споменот на неа воопшто не му беше омразен. (ГК РЈНС 41, 23).
129.	Langsam und mit einer gewissen natürlichen Zierlichkeit setzten sie einen Fuß um den andern vorwärts und keiner sprach ein Wort [...] (GK RJADD 4, 3).	Спокојно, и со извесна природна кривост тие ставаа нога пред нога и никој не изустуваше ниту збор [...] (ГК РЈНС 28, 28).
130.	»Der aber«, begann sie wieder, »wenn ich winters am Spinnrad saß , dann saß er bei mir und spann auch und sah mich an mit seinen grünen Augen! (TS SR 8, 13).	„Но тој,“ почна таа одново, „кога зиме седев крај предалото, тој седеше крај мене и исто така предеше гледајќи во мене со своите зелени очи! (ТШ ЈНБК 19, 16).
131.	Allsonntäglich saß der Bahnwärter Thiel in der Kirche zu Neu-Zittau, ausgenommen die Tage, an denen er Dienst hatte oder krank war und zu Bette lag. (GH BT 3, 1).	Катанедела Тил, чуварот на железничката пруга, седеше во кујната во Ној Цитау, со искучок во деновите кога беше на работа или беше болен и лежеше в постела. (ГХ ТЧЖП 152, 1).
132.	»Der aber«, begann sie wieder, »wenn ich winters am Spinnrad saß , dann saß er bei mir und spann auch und sah mich an mit seinen grünen Augen! (TS SR 8, 13).	„Но тој,“ почна таа одново, „кога зиме седев крај предалото, тој седеше крај мене и исто така предеше гледајќи во мене со своите зелени очи! (ТШ ЈНБК 19, 16).
133.	[...] und keiner sprach ein Wort, außer wenn er etwa dem Knechte, der die stattlichen Pferde antrieb, eine	[...] и никој не изустуваше ниту збор, освен кога му даваа некое упатство на слугата, кој го тераше

	Anweisung gab. (GK RJADD 4, 3).	убавиот коњ. (ГК РЈНС 28, 28).
134.	[...], er tänzelte vergnügt und gelenkig auf und nieder [...]. (HH S 127, 22)	[...], весело и пргаво потскокнуваше таму-вamu, [...]. (XX CB 122, 22)
135.	[...] damals aber tropften die schreibenden Nadeln eine beizende Flüssigkeit aus, [...] (FK SK 111, 39).	[...] а тогаш распишуваните игли вадеа капка по капка некаква нагризувачка течност [...]. (ФК КК 153, 18).
136.	Der Junge verbesserte sie und gab ihr Anweisung, wie sie zählen solle, [...]. (GK RJADD 11, 15).	Момчето ја поправаше и ѝ даваше упатства како да брои, [...]. (ГК РЈНС 33, 23).
137.	Im Sommer vergingen Tage, im Winter Wochen, ohne daß ein menschlicher Fuß, außer denen des Wärters und seines Kollegen, die Strecke passierte. (GH BT 7, 34).	Лете изминуваа денови, зиме недели, без на делницата да стапне човечка нога, освен онаа на чуварот и на неговиот колега. (ГХ ТЧЖП 155, 24).
138.	[...] manchmal verschwand der Kopf des Offiziers völlig im Zeichner, so genau mußte er das Räderwerk untersuchen (FK SK ФК КК 118, 19).	[...] главата на офицерот понекогаш сосема исчезнуваше во цртачот, веројатно мораше толку прецизно да го испитува запченикот (ФК КК 164, 8).
139.	So pflügten beide ruhevoll und es war schön anzusehen in der stillen goldenen Septembergegend, wenn sie so auf der Höhe aneinander vorbeizogen , still und langsam, [...]. (GK RJADD 4, 22).	Така двајцата ораа спокојно, и беше прекрасно да се погледне тивкиот златен септемврски предел кога тие така поминуваа еден покрај друг на височината, тивко и бавно, [...]. (ГК РЈНС 29, 7).
140.	[...], und wenn überhaupt von den Martis gesprochen wurde , so dachte er unwillkürlich nur an die Tochter, deren jetziges Aussehen ihm nicht deutlich und deren Andenken ihm gar nicht verhaßt war. (GK RJADD 23, 4).	[...] и ако воопшто се зборуваше за Мартиевите, тој веднаш ќе помислеше само на ќерката, чиј сегашен изглед му беше непознат, а споменот на неа воопшто не му беше омразен. (ГК РЈНС 41, 23).
141.	Die Steine wurden immer mehr zusammengedrängt und bildeten schon einen ordentlichen Grat auf der ganzen Länge des Ackers [...]. (GK RJADD 12, 17).	Камењата сè повеќе се натрупуваа и веќе сочинуваа вистински гребен долж пустата нива [...]. (ГК РЈНС 34, 12).
142.	Aber wie es ihnen auch erging, der Haß zwischen ihnen wurde täglich größer, da jeder den andern als den Urheber seines Unsterns betrachtete [...]. (GK RJADD 19, 14).	Но, без оглед на тоа како им одеше, нивната меѓусебна омраза од ден на ден беше сè поголема, бидејќи секој во другиот го гледаше причинителот на својата неволја [...]. (ГК РЈНС 38, 37).
143.	Die Augenblicke indes, darin er diese Seite seines Wesens herauskehrte, wurden mit der Zeit immer seltener und verloren sich zuletzt ganz. (GH BT	Меѓутоа, моментите во кои тој ја покажуваше другата страна од своето суштество, со време стануваа поретки и најнакрај сосема исчезнаа.

	6, 4).	(ГХ ТЧЖП 154, 16).
144.	Die Augenblicke indes, darin er diese Seite seines Wesens herauskehrte, wurden mit der Zeit immer seltener und verloren sich zuletzt ganz. (GH BT 6, 4).	Меѓутоа, моментите во кои тој ја покажуваше другата страна од своето суштество, со време стануваа поретки и најнакрај сосема исчезнаа. (ГХ ТЧЖП 154, 16).
145.	Mochte ihm nun geschehen was da wollte, mochte er krank werden, verarmen, Leid und Bitternis erfahren – alles war befristet, alles konnte allerhöchstens nur diese wenigen Jahre, Monate, Tage andauern, deren Zahl täglich kleiner wurde! (HH S 65, 30).	Што и да му се случи, да се разболи, да осирوماши, да сети страдање и горчина – сè беше ограничено со рок, сè можеше да трае само овие неколку години, месеци, денови, чиј број секојдневно се смалуваше! (63, 35).
146.	Wenn sie, auf ein Hindernis stoßend, den Pflug fester faßten, so zitterten die groben Hemdärmel von der leichten Erschütterung [...] (GK RJADD 3, 28).	Кога тие, наидувајќи на препрека [пречка], поцврство ќе го стегнеа плугот, ракавите и кошулите им се тресеа од лесниот потрес [...] (ГК РЈНС 28, 22).
147.	Es gab auch jedesmal einen mittlern Augenblick, wo die schimmernden Mützen aufrecht in der Luft schwankten und wie zwei weiße Flammen gen Himmel züngelten . (GK RJADD 4, 19).	А секојпат имаше и средишен миг, кога светлите капи лебдеа право во воздух и се подаваа како два бели факели на небото. (ГК РЈНС 29, 5).

2.1.1.3. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: глагол во минато определено несвршено време

Претеритум од главен перфективен (свршен) глагол и минато определено несвршено време без или со временска определба:

148.	[...], und freundlich kühl blickte aus dem Wirrsal meines jüngsten Lebens mein Entschluß mich an , über nacht im Schlafe rund und fest geworden. (HH S 92, 13).	[...], а од метежот на мојот најнов живот љубезно и ладно ме набљудуваше мојата одлука, која ноќта насоне се беше заокружила и зацврстила. (ХХ СВ 91, 34).
149.	Der Kommandant in seiner Einsicht ordnete an , daß vor allem die Kinder berücksichtigt werden sollten; [...] (FK SK 111, 43).	Имајќи разбирање, командантот наредуваше пред сè да се земат во обзир децата; [...] (ФК КК 153, 23).
150.	Schon einen Tag vor der Hinrichtung war das ganze Tal von Menschen überfüllt; [...]; früh am Morgen erschien der Kommandant mit seinen Damen; [...] (FK SK 111, 20).	Веќе еден ден пред извршувањето на смртната казна целата долина беше преполна со луѓе; [...]; рано наутро се појавуваше командантот со своите дами; [...] (ФК КК 152, 26).

151.	Jetzt aber kam auf dem Deiche etwas gegen mich heran ; [...] (TS SR 2, 42)	Но, сега нешто отспротива ми се приближуваше на насипот; [...] (ТШ ЈНБК 8, 23)
152.	Die Augenblicke indes, darin er diese Seite seines Wesens herauskehrte , wurden mit der Zeit immer seltener und verloren sich zuletzt ganz. (GH BT 6, 4).	Меѓутоа, моментите во кои тој ја покажуваше другата страна од своето суштество, со време стануваа поретки и најнакрај сосема исчезнаа. (ГХ ТЧЖП 154, 16).
153.	Oft blieb er, Tobiaschen an der Hand, stehen, um den wunderbaren Lauten zu lauschen, die aus dem Holze wie sonore Choräle aus dem Innern einer Kirche hervorströmten . (GH BT 27, 31)	Држејќи го Тобијасче за рака, тој честопати ќе подзастанеше за да ги наслушне прекрасните гласови што струеја од дрвото како сонорни хорали од внатрешноста на некоја црква. (ГХ ТЧЖП 169, 28)
154.	[...] aber ungehörig war es jedenfalls auch, daß der Soldat mit seinen schmutzigen Händen hineingriff und vor dem gierigen Verurteilten davon aß. (FK SK 112, 14).	[...] ама во секој случај беше непристојно што војникот брцаше во неа со своите валкани раце и јадеше пред лакомиот осуденик (ФК КК 154, 10).
155.	Schon einen Tag vor der Hinrichtung war das ganze Tal von Menschen überfüllt; alle kamen nur um zu sehen; [...] (FK SK 111, 20).	Веќе еден ден пред извршувањето на смртната казна целата долина беше преполна со луѓе; сите доаѓаа само за да гледаат; [...] (ФК КК 152, 26).
156.	Und wenn endlich ein Lufthauch ihm das Ende eines zarten Duftfadens zuspielte, dann stieß er zu und ließ nicht mehr los , [...]. (PS P 44, 26).	И кога конечно некој трепет на воздухот ќе му го подадеше крајот од некоја нежна, мирисна нишка, тој ќе ја зграпчеше и повеќе не ја испушташе , [...]. (ПЗ П 42, 17).
157.	Noch war etwas nicht in Ordnung, das nur er merkte ; [...] (FK SK 107, 43).	Не беше во ред уште нешто што го забележуваше само тој; [...] (ФК КК 146, 31).
158.	Denn alle, die ihn lieb gewannen, sahen immer nur die eine Seite in ihm. (HH S 57, 10).	Зашто сите што ќе го засакаа, секогаш во него ја гледаа само едната страна. (ХХ СВ 57, 30).
159.	Der Soldat und der Verurteilte verstanden zuerts nichts, sie sahen anfangs nicht einmal zu. (FK SK 119, 24).	Војникот и осуденикот во почетокот не разбираа ништо, во почетокот тие дури и не гледаа натаму. (ФК КК 166, 7)
160.	In dem Maße, wie diese zunahm , verringerte sich die Liebe der Stiefmutter zu Tobias und schlug sogar in unverkennbare Abneigung um, als Lene nach Verlauf eines neuen Jahres ebenfalls einen Jungen gebär. (GH BT	Во онаа мера, во која неговата љубов се зголемуваше , љубовта на макеата кон Тобијас се смалуваше, та дури, кога по истекот на уште една година Лене исто така роди машко дете, се преобрази во неприпопознатлива одбојност. (ГХ

	8, 25).	ТЧЖП 156, 4).
--	---------	---------------

**2.1.1.4. ГЈ: модален глагол во деонтичка или во епистемична употреба;
МЈ: минато определено несвршено време**

Во следниве примери во германскиот јазик се јавува модален глагол во претеритум во деонтичка употреба. Кај некои од примерите на македонски јазик како еквивалент може да се забележи модален глагол, а кај некои отсуствува употребата на модален глагол:

161.	[...] ich allerdings durfte kraft meines Berufes immer dabeistehen; [...] (FK SK 111, 43).	[...] мојата професија секогаш ми овозможуваше да стојам таму; (ФК КК 153, 23).
162.	[...]; kein Glied ihres Hauses durfte mit Frau, Kind oder Gesinde des andern ein Wort sprechen, bei Vermeidung der gröbsten Mißhandlung. (GK RJADD 19, 14).	Тие плукаа на земја, ако само се видеа од далечина; ниту еден член од нивните домаќинства не смееше да прозбори со жената, детето или слугата на другиот, ако не сакаше да се изложи на најгрубо малтретирање.(ГК РЈНС 38, 37)
163.	[...] die Gesellschaft – kein hoher Beamter durfte fehlen – ordnete sich um die Maschine; [...] (FK SK 111, 20).	[...] друштвото – ниеден висок службеник не смееше да отсуствува – се редеше околу машината; купов столови од трска е само беден остаток од тоа време. (ФК КК 152, 26).
164.	[...] und das wilde Gesträuch darauf war schon so hoch, daß die Kinder, obgleich sie gewachsen waren, sich nicht mehr sehen konnten , wenn eines dies- und das andere jenseits ging. (GK RJADD 12, 17).	[...] а на неа дивите грмушки беа никнале толку високо што децата, иако веќе беа пораснати, не можеа да се гледаат кога едното од нив одеше на едната, а другото на спротивната страна. (ГК РЈНС 34, 12).
165.	Einmal konnte ich ihn einen ganzen Abend lang beobachten, [...] ohne daß er mich bemerkte. (HH S 25, 22).	Еднаш можев да го набљудувам цела вечер, на еден синфониски концерт, [...], без да ме забележи. (XX CB 23, 8).
166.	[...]; er hatte das Gefühl, als müsse er sich jetzt des Offiziers annehmen, da dieser nicht mehr für sich selbst sorgen konnte . (FK SK 121, 9).	[...]; тој имаше чувство како сега да мора да се заземе за офицерот, бидејќи овој не можеше веќе да се грижи за себе. (ФК КК 169, 3).
167.	Mochte ihm nun geschehen was da wollte, mochte er krank werden, verarmen, Leid und Bitternis erfahren – alles war befristet, alles konnte allerhöchstens nur diese wenigen Jahre,	Што и да му се случи, да се разболи, да осирوماши, да сети страдање и горчина – сè беше ограничено со рок, сè можеше да трае само овие неколку години, месеци, денови, чиј

	Monate, Tage andauern, deren Zahl täglich kleiner wurde! (HH S 65, 30).	број секојдневно се смалуваше! (XX CB 63, 35).
168.	Gelegentlich klirrten seine Ketten, und wenn der Wärter an die Türklappe eilte, konnte er ihn einen Schluck aus der Wasserflasche nehmen [...] (PS P 292, 21)	Понекогаш ќе засвечкаа синџирите и кога, стражарот ќе побрзаше да погледне низ прозорчето на вратата, можеше да види како тој испива една голтка [...] (ПЗ П 271, 24)
169.	[...]; aber er lag vollgetrunken auf dem Heuboden, und das Viehzeug schrie die ganze Nacht vor Durst, daß ich bis Mittag nachschlafen mußte [...]. (TS SR 10, 14).	[...]; но тој самиот лежеше мртов пијан на сеното, а стоката саноќ пиштеше од жед, па јас морав да отспивам до пладне [...] (ТШ ЈНБК 23, 8).
170.	Immerhin mußte er sich sagen, daß es sich hier um eine Strafkolonie handelte, daß hier besondere Maßregeln notwendig waren [...] (FK SK 105, 34).	Сепак мораше да си рече дека овде се работи за казнена колонија, дека овде се неопходни посебни мерки и [...] (ФК КК 143, 9).
171.	Der Reisende wollte sein Gesicht dem Offizier entziehen und blickte ziellos herum. (FK SK 112, 25).	Патникот сакаше да го одврати лицето од офицерот и бесцелно гледаше наоколу. (ФК КК 154, 22).
172.	Man sah, wie er mit unsicheren Augen auch das suchte, was die zwei Herren eben beobachtet hatten, wie es ihm aber, da ihm die Erklärung fehlte, nicht gelingen wollte . (FK SK 106, 34).	Се виде како со несигурен поглед и тој го бара тоа што токму тогаш го набљудуваа двајцата господа, но не успеваше да го најде, бидејќи му недостасуваше објаснувањето. (ФК КК 144,31).
173.	[...], erhob der Reisende den Kopf und wollte , mit der Hand rückwärts tastend, zu seinem Sessel zurückgehen. (FK SK 106, 26).	[...], патникот ја крена главата и, пипајќи со рацете наназад, сакаше да се врати на столот. (ФК КК 144, 22).
174.	– Sie wollten diesen Fall erklärt haben; er ist so einfach, wie alle. (FK SK 105, 1).	– Сакавте да Ви се објасни овој случај; тој е толку едноставен како и сите други. (ФК КК 142, 5).

Во рамките на оваа група од модални глаголи со еквивалент минато определено несвршено време во германскиот јазик се јавува модален глагол во претеритум во епистемична употреба:

175.	Der Knabe mochte es aber immer noch für ein totes Wissen halten, weil er plötzlich eine große blaue Fliege fing und, die summende zwischen beiden hohlen Händen haltend, dem Mädchen gebot, den Kopf von der Kleie zu entleeren. (GK RJADD 10, 6).	Но, момчето веројатно го сметаше ова за некорисно сознание, бидејќи тоа наеднаш фати една голема модра мува, и држејќи ја помеѓу двете дланки, додека таа зуеше, му предложи на девојчето да ги извади триците од главата. (ГК РЈНС 32, 29).
176.	[...]; es war eine sehr mühselige Arbeit, es mußte sich auch um ganz kleine	[...]; ова беше многу мачна работа, веројатно се работеше и за сосема

	Räder handeln, [...] (FK SK ФК КК 118, 19).	мали запци, [...] (ФК КК 164, 8).
177.	[...] so genau mußte er das Räderwerk untersuchen (FK SK ФК КК 118, 19).	[...] веројатно мораше толку прецизно да го испитува запченикот (ФК КК 164, 8).
178.	Gleich liefen beide, der Soldat wie der Verurteilte, vor ihm her und zeigten mit ausgestreckten Händen dorthin, wo sich das Grab befinden sollte . (FK SK 122, 23).	Обајцата, и војникот и осуденикот, веднаш побрзаа пред него и со испружени раце покажаа онаму каде што требаше да се наоѓа гробот. (ФК КК 171, 7).

2.1.1.5. ГЈ: модалитетен глагол; МЈ: глагол во минато определено несовршено време

Модалитетните глаголи (Modalitätsverben) во германскиот јазик се група глаголи што се јавуваат со употреба на со честичката *zu* и инфинитивна глаголска форма. Македонските еквиваленти за оваа група глаголи во претеритум се свршени или несовршени глаголи со *да*-конструкција или глаголи без *да*-конструкција што изразуваат повторливо дејство (в. пр. 181).

179.	Sobald die Antwort „Ein Bahnmeister“ von den blutlosen Lippen des Kleinen kam, [...], begann Thiels Gesicht sich aufzuhellen, [...] (GH BT 11, 2)	Штом од бескрвните усни на малечкиот, [...], ќе се чуеше одговорот „началник на пруга“, лицето на Тил започнуваше да се озарува, [...] (ГХ ТЧЖП 157, 35)
180.	Das Mädchen sprang klagend darnach, allein der Knabe fing die Puppe zuerst wieder auf, warf sie aufs neue empor, und indem das Mädchen sie vergeblich zu haschen sich bemühte , neckte er es auf diese Weise eine gute Zeit. (GK RJADD 8, 30).	Девојчето скокаше плачејќи по куклата, но момчето ја фати пред неа, повторно ја фрли, и додека девојчето залудно се обидуваше да ја заграпчи, тој на таков начин ја задеваше подолго време. (ГК РЈНС 31, 31).
181.	[...]; denn das reichliche Mittagmahl, welches die Seldwyler alle Tage bereiteten, pfl egte ein weithin scheinendes Silbergewölk über ihre Dächer emporzutragen, welches lachend an ihren Bergen hinschwebte. (GK RJADD 5, 32).	[...], богатиот ручек, што зелдвиланите секојдневно го подготвуваат, обично испушташе сребреникави облаци над покривите што се гледаа надалеку додека весело лебдеа покрај ридовите. (ГК РЈНС 29, 41).
182.	[...]; der mittlere schien seit langen Jahren brach und wüst zu liegen, denn er war mit Steinen und hohem Unkraut bedeckt und eine Welt von geflügelten Tierchen summt e ungestört über ihm. (GK RJADD 3, 16).	[...], а се чинеше дека средната веќе со години стоеше необработена и пуста, бидејќи беше покриена со камења и висок плевел, а едно чудо од крилести животинчиња непречено брмчеа над неа. (ГК РЈНС 28, 13).

183.	[...] und das Spiel schien ihnen am besten zu gefallen von allem, was sie heute unternommen. (GK RJADD 11, 15).	[...] се чинеше дека таа игра најмногу им се допадна од сето она што го правеа дента. (ГК РЈНС 33, 23).
184.	Wenn sie auch sonst keinen Verkehr mehr miteinander hatten, so schien diese jährliche Zeremonie umso sorglicher gewahrt zu werden als sonst nirgends die Felder ihrer Väter zusammenstießen. (GK RJADD 13, 1).	Макар што воопшто не се состануваа на друго место, тие грижливо ја обавуваа оваа катагодишна церемонија, бидејќи нивите на нивните татковци веќе никаде не се граничеа. (ГК РЈНС 34, 24).
185.	[...] – der Reisende suchte die Ehrung mit beiden Händen abzuwehren, aber der Offizier bestand auf dem Ausdruck... [...] (FK SK 103, 23).	[...] – патникот се обидуваше со обете раце да се брани од почеста, но офицерот инсистираше на изразот... [...] (ФК КК 139, 23).
186.	[...] Sie waren alle ein bißchen verlegen und trauten sich nicht, einander anzusehen. (PS P 320, 9)	[...]: сите беа по малку збунети и не се осмелуваа да си погледнат во очи еден со друг. (ПЗ П 298, 9)
187.	Dadurch, daß er die ihm zu Gebote stehende Zeit somit gewissenhaft zwischen die Lebende und Tote zu teilen vermochte , beruhigte Thiel sein Gewissen in der Tat. (GH BT 7, 3).	Во суштина Тил си ја смируваше совеста со тоа што времето што му стоеше на располагање совесно умееше да го распредели меѓу живата и мртвата сопруга. (ГХ ТЧЖП 154, 41).
188.	Mehrmals ballte er die Fäuste und versuchte mit geschlossenen Augen sich emporzurichten. (GH BT 38, 25)	Повеќепати, ќе ги стегнеше тупаниците и се обидуваше со затворени очи да се поткрене. (ГХ ТЧЖП 177, 31)
189.	Während der Reisende mit einem Schiffer [...] unterhandelte, rasten die zwei die Treppe hinab, schweigend, denn zu schreien wagten sie nicht. (FK SK 123, 10).	Додека патникот преговараше долу со еден бродар [...], обајцата брзаа нагоре по скалите, молкома, зашто не се осмелуваа да викаат. (ФК КК 172, 12).
190.	Wenn ihm jemand begegnete, oder wenn er an einem Hauseingang vorüberkam, wo Kinder spielten oder alte Frauen saßen, zwang er sich, langsamer zu gehen [...] (PS P 194, 17)	Кога некој ќе го пресретнеше или кога ќе поминеше покрај некој влез од куќите каде што си играа деца или седеа постари жени, тој се присилуваше да оди пополека [...] (ПЗ П 181, 19)

**2.1.1.6. ГЈ: модалитетен глагол; МЈ: декомпонирани прирок во минато
определено несвршено време**

191.	[...] „Die Erklärungen pfl egte früher nämlich der Kommandant zu geben...“ – [...] (FK SK 103, 23).	[...] „Порано, имено, командантот имаше обичај да дава толкувања....“ – [...] (ФК КК 139, 23).
------	--	---

2.1.1.7. ГЈ: инфинитивен глагол; МЈ: минато определено несвршено време

192.	[...]; der andere aber hinten im Nacken hängen hatte . (GK RJADD 4, 7).	[...], а на другиот таа му паѓаше на грбот. (ГК РЈНС 28, 31).
------	--	--

2.1.1.8. ГЈ: декомпониран прирок; МЈ: минато определено несвршено време

193.	[...]; die Maschine ging offenbar in Trümmer ; ihr ruhiger Gang war eine Täuschung; [...] (FK SK 121, 9).	[...]; машината очигледно се распаѓаше ; нејзиното мирно функционирање беше измама; [...] (ФК КК 169, 3).
194.	Der Junge verbesserte sie und gab ihr Anweisung , wie sie zählen solle [...]. (GK RJADD 11,15).	Момчето ја поправаше и ѝ даваше упатства како да брои [...]. (ГК РЈНС 33, 23).
195.	Allsonntäglich saß der Bahnwärter Thiel in der Kirche zu Neu-Zittau, ausgenommen die Tage, an denen er Dienst hatte oder krank war und zu Bette lag. (GH BT 3, 1).	Катанедела Тил, чуварот на железничката пруга, седеше во кујната во Ној Цитау, со искучок во деновите кога беше на работа или беше болен и лежеше в постела. (ГХ ТЧЖП 152, 1).
196.	Wenn sie auch sonst keinen Verkehr mehr miteinander hatten , so schien diese jährliche Zeremonie um so sorglicher gewahrt zu werden als sonst nirgends die Felder ihrer Väter zusammenstießen. (GK RJADD 13, 1).	Макар што воопшто не се состануваа на друго место, тие грижливо ја обавуваа оваа катагодишна церемонија, бидејќи нивите на нивните татковци веќе никаде не се граничеа. (ГК РЈНС 34, 24).
197.	Er holte eine Flasche Wein aus dem Laden, denn die Hitze machte ihn durstig , und Weintrinken, das war auch wie früher. (PS P 126, 6)	Ќе донесеше шише вино од дуќанот, бидејќи ожеднуваше од топлината, дури и пиењето вино беше како некогаш. (ПЗ П 118,30)

2.1.1.9. ГЈ: декомпониран прирок; МЈ: декомпониран прирок во минато определено несвршено време

198.	[...]; aber er hatte kein Recht , den Offizier an irgendetwas zu hindern.	[...]; ама немаше право да го спречува офицерот во што и да е. (ФК КК165, 29).
------	--	---

2.1.2. Минато определено свршено време

2.1.2.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: минато определено свршено време

199.	[...], so wurden seine Sorgen wieder betäubt durch Schmeichelei, mit der ihn die Mutter behandelte. (GK RJADD 21, 26).	[...], неговите грижи беа поттиснати со ласкањата на мајка му. (ГК РЈНС 40, 23).
200.	Endlich bog er in einen breiten Waldweg und befand sich nach wenigen Minuten inmitten des tiefaufrauschenden Kiefernforstes, [...]. (GH BT 12, 24)	Најпосле сврте по еден широк шумски пат и по неколку минути се најде среде расшумолената борова шума, [...]. (ГХ ТЧЖП 159, 1)
201.	Der Offizier blieb stumm, wendete sich der Maschine zu, faßte eine der Messingstangen [...] (FK SK 116, 42).	Офицерот остана нем, се сврте кон машината, дофати една од месинганите прачки, [...] (ФК КК 162, 1).
202.	Zwei Tage später brachte ein Fuhrmann die Sachen des Fremden, der Harry Haller hieß. (HH S 13, 3).	По два дена еден кочијаш ги донесе работите на туѓинецот, кој се викаше Хари Халер. (ХХ СВ 12, 3).
203.	Ein kleiner Kahn, sein Eigentum, brachte ihn über den Fluß. (GH BT 12, 24)	Едно мало кајче, негова сопственост, го пренесе преку реката. (ГХ ТЧЖП 159, 1)
204.	Dabei deutete er auf den Vorplatz der Wohnung im ersten Stock, wo eine Witwe wohnte. (HH S 21, 21)	Покажа кон тремот пред станот на првиот кад, каде што живееше една вдовица. (ХХ СВ 19, 29)
205.	Als sei der Offizier von diesem störenden Rad überrascht, drohte er ihm mit der Faust, [...] (FK SK 107, 39).	Како да беше изненаден од ова вознемирувачко тркало, офицерот му се закани со тупаница, [...] (ФК КК 146, 26).
206.	Sie hätten noch ins Boot springen können, aber der Reisende hob ein schweres geknotetes Tau vom Boden, drohte ihnen damit und hielt sie dadurch von dem Sprunge ab (FK SK 123, 14).	Можеа уште да скокнат во чунот, ама патникот крена од палубата едно тешко бродско јаже со многу јазли, им се закани со него и така ги задржа да не скокнат (ФК КК 172, 17).
207.	Unschlüssig blieb er eine Weile stehen, wandte sich dann aber plötzlich und eilte in der Richtung des Dorfes zurück. (GH BT 13, 17)	Неодлучно подзастана малку, но одеднаш се сврте и побрза назад во правец на селото. (ГХ ТЧЖП 159, 25)
208.	Und wirklich, einen Augenblick, als eine schwarze Wolkenschicht es pechfinster um mich machte und gleichzeitig die heulenden Böen mich samt meiner Stute vom Deich herabzudrängen	И навистина, во еден миг кога ме обви слој црни облаци од кои не гледав ни прст пред око и кога расфиуканите виори за малку ќе нè кутнеа од насипот и мене и мојата

	suchten, fuhr es mir wohl durch den Kopf. >Sei kein Narr! Kehr um und setz dich zu deinen Freunden ins warme Nest.< (TS SR 2, 36)	кобила, низ главата ми пролета мислата: „Не биди будала! Врати се и смести се во топлото гнездо кај твоите пријатели.“ (ТШ ЈНБК 8, 15)
209.	Der Wärter fühlte , wie sein Herz in schweren, unregelmäßigen Schlägen ging. (GH BT 14, 27)	Чуварот почувствува како срцето почна да му чука со тешки, неправилни удари. (ГХ ТЧЖП 160, 21)
210.	[...], und er gab ihr, ohne zu wissen warum, einige Ohrfeigen, also daß beide Kinder in großer Traurigkeit und weinend nach Hause gingen [...] (GK RJADD 16, 9).	[...] тогаш ѝ залепи неколку шлаканици, незнаејќи ни сам зошто. Така двете деца тргнаа дома несреќни и расплакани [...] (ГК РЈНС 36, 33)
211.	So ging es gewaltig rückwärts mit ihnen, und ehe zehn Jahre vorüber, steckten sie beide von Grund aus in Schulden [...]. (GK RJADD 19, 9).	Така двајцата нагло тргнаа праудолу, и не поминаа ни десет години, а веќе двајцата заглавија во долгови, [...]. (ГК РЈНС 38, 34)
212.	Zum Beispiel, wenn Harry als Mensch einen schönen Gedanken hatte , eine feine, edle Empfindung fühlte oder eine sogenannte gute Tat verrichtete, dann bleckte der Wolf in ihm die Zähne [...] (HH S 56, 7)	На пример, кога Хари како човек беше обземен од убава мисла, префинето, благородно чувство или кога ќе направеше таканаречено добро дело, [...] (ХХ СВ 56, 30)
213.	Die Kinder hielten den Kopf an die Ohren und setzten ihn dann feierlich auf einen Stein [...] (GK RJADD 10, 11)	Децата ја ставија главата до ушите, а потоа свечено ја поставија на еден камен [...] (ГК РЈНС 31, 33)
214.	Sie hätten noch ins Boot springen können, aber der Reisende hob ein schweres geknotetes Tau vom Boden, [...] (FK SK 123, 14).	Можеа уште да скокнат во чунот, ама патникот крена од палубата едно тешко бродско јаже со многу јазли, [...] (ФК КК 172, 17).
215.	Dann lächelte er dem Reisenden aufmunternd zu und sagte: „Ich war gestern in Ihrer Nähe, als der Kommandant Sie einlud. Ich hörte die Einladung [...] “ (FK SK 112, 32).	Потоа охрабрувачки му се насмевна на патникот и рече: „Вчера бев во Ваша близина кога командантот Ве покани. Ја чув поканата [...] “ (ФК КК 154, 29).
216.	Da hörte der Reisende einen Wutschrei des Offiziers. (FK SK 110, 11).	Тогаш патникот чу како офицерот бесно извикува. (ФК КК 150, 25).
217.	Bei Manz kam noch ein wunderbarer Sinn für Symmetrie und parallele Linien hinzu [...] (GK RJADD 17, 17)	Кај Мајнц се појави уште и извонредна смисла за симетрија и паралелни линии, [...] (ГК РЈНС 37, 28)
218.	[...] und bald, da sie näher kam , sah ich es, sie saß auf einem Pferde, einem hochbeinigen hageren Schimmel; [...] (TS SR 2, 42)	[...] и набрзо, бидејќи ми се приближи , ја видов седната на коњ, на еден долгоножен мршав белчо; (ТШ ЈНБК 8, 23)
219.	Der Offizier blinzelte mehrmals mit den Augen, ließ aber keinen Blick von ihm. (FK SK 116, 28).	Офицерот повеќепати затрепка со очите, ама не го сврте погледот од него. (ФК КК 161, 17).

220.	Thiels Frau war im Wochenbett gestorben, und der Junge, welchen sie zur Welt gebracht, lebte und hatte den Namen Tobias erhalten. (GH BT 4, 15)	Жена му на Тил почина на породилната постела, а момчето што го донесе на свет остана живо и го доби името Тобиас. (ГХ ТЧЖП 153, 6)
221.	Und wirklich, einen Augenblick, als eine schwarze Wolkenschicht es pechfinster um mich machte und gleichzeitig die heulenden Böen mich samt meiner Stute vom Deich herabzudrängen suchten, fuhr es mir wohl durch den Kopf. >Sei kein Narr! Kehr um und setz dich zu deinen Freunden ins warme Nest.< (TS SR 2, 36)	И навистина, во еден миг кога ме обви слој црни облаци од кои не гледав ни прст пред око и кога расфиуканите виори за малку ќе нè кутнеа од насипот и мене и мојата кобила, низ главата ми пролета мислата: „Не биди будала! Врати се и смести се во топлото гнездо кај твоите пријатели.“ (ТШ ЈНБК 8, 15)
222.	Aber der Offizier hielt den Reisenden mit einer Hand fest, nahm mit der anderen eine Erdscholle vom Wall und warf sie nach dem Soldaten (FK SK 106, 40).	Ама офицерот го задржа патникот со едната рака, а со другата позеде од насипот една грутка земја и ја фрли по војникот (ФК КК 145, 6).
223.	Der Knabe sah die Zähne, und dem Mädchen den Kopf haltend und dessen Zähnchen neugierig untersuchend, rief er: [...] (GK RJADD 11, 1)	Момчето ги виде забите, и држејќи го девојчето за глава, љубопитно разгледувајќи ѝ ги забите, извика : [...] (ГК РЈНС 33, 11)
224.	[...]; er ging daher zum Reisenden, hing sich in seinen Arm, zeigte mit der Hand auf den Verurteilten, der sich jetzt, da die Aufmerksamkeit so offenbar auf ihn gerichtet war, stramm aufstellte – auch zog der Soldat die Kette an –, und sagte : [...] (FK SK 104, 31).	[...]; затоа му пријде на патникот, му се обеси на мишката, покажа на осуденикот, кој сега, бидејќи вниманието толку очигледно беше насочено кон него, застапа исправено – војникот исто така го повлече синџирот – и рече : [...] (ФК КК 141, 19).
225.	Der Reisende biß sich auf die Lippen und sagte nichts. (FK SK 119, 15).	Патникот се поткаса и не рече ништо. (ФК КК 165, 29).
226.	„Es ist ein eigentümlicher Apparat,“ sagte der Offizier zu dem Forschungsreisenden [...] (FK SK 100, 1–9).	„Ова е особен апарат,“ му рече офицерот на патникот истражувач [...] (ФК КК 134, 1–9).
227.	Der Offizier ging zu ihm hinüber und sagte , das Gesicht dem Reisenden zugewendet: [...] (FK SK 109, 15).	Му пријде офицерот и со лице свртено кон патникот, рече : [...] (ФК КК 149, 10).
228.	Dann lächelte er dem Reisenden aufmunternd zu und sagte : „Ich war gestern in Ihrer Nähe, als der Kommandant Sie einlud. Ich hörte die Einladung [...]“ (FK SK 112, 32).	Потоа охрабрувачки му се насмевна на патникот и рече : „Вчера бев во Ваша близина кога командантот Ве покани. Ја чув поканата [...]“ (ФК КК 154, 29).
229.	Was wir hier über die Selbstmörder sagten , bezieht sich alles selbstverständlich nur auf die Oberfläche, es ist Psychologie, also ein Stück Physik. (HH	Сето она што го кажавме за самоубијците секако се однесува само на површината, тоа е психологија, значи дел од физиката.

	S 63, 29)	(XX CB 65, 35)
230.	[...], und obgleich sie fertig waren, so sah er doch ob dieser Lustbarkeit und scheuchte die Gesellschaft auseinander. (GK RJADD 16, 9)	[...], па иако тие ја имаа завршено работата, тој сепак се лутеше поради оваа веселба и ја растера целата дружина. (ГК РЈНС 36, 33)
231.	Als der Offizier oben endlich fertiggeworden war, überblickte er noch einmal lächelnd das Ganze in allen seinen Teilen, schlug diesmal den Deckel des Zeichners zu, der bisher offen gewesen war, stieg hinunter, sah in die Grube und dann auf den Verurteilten, [...] (FK SK 118, 41).	Кога офицерот горе најпосле заврши со работата, насмевнувајќи се уште еднаш ја погледна целината во сите нејзини делови, овојпат го спушти поклопецот од цртачот што досега стоеше отворен, слезе долу, погледна во јамата, а потоа и во осуденикот, [...] (ФК КК 164, 31).
232.	Man sah , wie er mit unsicheren Augen auch das suchte [...], was die zwei Herren eben beobachtet hatten [...] (FK SK 106, 34).	Се виде како со несигурен поглед и тој го бара тоа [...] што токму тогаш го набљудуваа двајцата господа [...] (ФК КК 144,31).
233.	Und der Offizier faßte den Reisenden an beiden Armen und sah ihm schweratmend ins Gesicht (FK SK 116, 17).	И офицерот го фати патникот за обете раце и тешко дишејќи го погледна в лице (ФК КК 161, 4).
234.	Der Offizier blieb stumm, wendete sich der Maschine zu, faßte eine der Messingstangen und sah dann, ein wenig zurückgebeugt, zum Zeichner hinauf [...] (FK SK 116, 42).	Офицерот остана нем, се сврте кон машината, дофати една од месинганите прачки, а потоа, наведнувајќи се наназад, погледна нагоре кон цртачот [...] (ФК КК 162, 1).
235.	Als sie die bedenkliche Höhlung sahen und auch die Kleie sahen, war es der nächste und natürlichste Gedankensprung, den Kopf mit der Kleie auszufüllen [...].(GK RJADD 9, 35)	Откако ја видоа големата шуплина, но и прашинките, нивната следна и најприродна мисла беше, да ја исполнат главата со прашинките [...] (ГК РЈНС 32, 24)
236.	[...] und bald, da sie näher kam, sah ich es, sie saß auf einem Pferde, einem hochbeinigen hageren Schimmel; [...] (TS SR 2, 42)	[...] и набрзо, бидејќи ми се приближи, ја видов седната на коњ, на еден долгоножен мршав белчо; (ТШ ЈНБК 8, 23)
237.	Dann aber fiel's mir ein, der Weg zurück war wohl noch länger als der nach meinem Reiseziel; (TS SR 2, 36)	Но тогаш се сетив дека патот назад беше сигурно уште подолг од оној до мојата цел; (ТШ ЈНБК 8, 15)
238.	Es war im dritten Jahrzehnt unseres Jahrhunderts, an einem Oktobernachmittag - so begann der damalige Erzähler -, als ich bei starkem Unwetter auf einem nordfriesischen Deich entlangritt. (TS SR 2, 13)	Тоа се случи во третата деценија од овој век, едно октомвриско попладне – така започна тогашниот раскажувач -, кога при големо невреме јавав долж еден севернофризиски насип. (ТШ ЈНБК 7, 16)
239.	Die Kinder hielten den Kopf an die Ohren und setzten ihn dann feierlich auf einen Stein [...] (GK RJADD 10, 11)	Децата ја ставија главата до ушите, а потоа свечено ја поставија на еден камен [...] (ГК РЈНС 31, 33)

240.	[...] vor einem kleinen altmodischen Wirtshause aber blieb er stehen, sah unschlüssig auf die Uhr und ging dann hinein. (HH S 26, 18)	но пред една старомодна гостилница запре, погледна нерешително на часовникот и потоа влезе. (XX CB 23, 35)
241.	Der Knabe sah die Zähne, und dem Mädchen den Kopf haltend und dessen Zähnen neugierig untersuchend, rief er: [...] (GK RJADD 11, 1)	Момчето ги виде забите, и држејќи го девојчето за глава, љубопитно разгледувајќи ѝ ги забите, извика:[...] (ГК РЈНС 33, 11)
242.	Ich spürte (und meine Tante, die im Gegensatz zu mir ja ganz und gar kein intellektueller Mensch ist, spürte ziemlich genau dasselbe) [...]. (HH S 16, 17).	Сетив (и тетка ми, која за разлика од мене воопшто не беше интелектуалка, го сети речиси истото) [...] (XX CB 15, 3).
243.	Ich spürte (und meine Tante, die im Gegensatz zu mir ja ganz und gar kein intellektueller Mensch ist, spürte ziemlich genau dasselbe) [...]. (HH S 16, 17).	Сетив (и тетка ми, која за разлика од мене воопшто не беше интелектуалка, го сети речиси истото) [...] (XX CB 15, 3).
244.	[...] – ich spürte , daß der Mann krank sei [...]. (HH S 16, 17).	[...] – сетив дека човекот е болен [...] (XX CB 15, 3).
245.	Der Reisende tat , als merke er das nicht, [...] (FK SK 122, 47).	Патникот се направи како да не го забележува тоа, [...] (ФК КК 172, 2).
246.	Der Reisende tat, als merke er das nicht, verteilte einige Münzen unter sie, wartete noch, bis der Tisch über das Grab geschoben war, [...] verließ das Teehaus und ging zum Hafen. (FK SK 122, 47).	Патникот се направи како да не го забележува тоа, им подели по некоја монета, причека додека масата да биде повлечена над гробот, [...] ја напушти чајцилницата и отиде кон пристаништето. (ФК КК 172, 2).
247.	[...] – ich spürte, daß der Mann krank sei, auf irgendeine Art geistes- oder gemüts- oder charakterkrank, und wehrte mich dagegen mit dem Instinkt des Gesunden. (HH S 16, 17).	[...] – сетив дека човекот е болен, дека на некој начин му се заболени духот, душата или карактерот, и се бранев од тоа со инстинктот на здрав човек. (XX CB 15, 3).
248.	Wie nun die Männer mit Behagen ihr Frühstück einnahmen und mit zufriedenem Wohlwollen den Kindern mitteilten, die nicht von der Stelle wichen , solange gegessen und getrunken wurde [...]. (GK RJADD 5, 32).	Додека мажите спокојно појадуваа и со голема благонаклоност им поделија парчиња на децата, кои не мрднаа од место, јадејќи и пиејќи [...]. (ГК РЈНС 29, 41)
249.	Der Offizier blieb stumm, wendete sich der Maschine zu, faßte eine der Messingstangen und sah dann, [...] (FK SK 116, 42).	Офицерот остана нем, се сврте кон машината, дофати една од месинганите прачки, [...] (ФК КК 162, 1).
250.	Der Reisende verfolgte von unten diese Arbeit ununterbrochen, der Hals wurde ihm stief , [...] (FK SK 118, 25).	Патникот одоздола непрекинато ја следеше работата, вратот му се вкочани , [...] (ФК КК 164, 15).
251.	Aber der Offizier hielt den Reisenden	Ама офицерот го задржа патникот со

	mit einer Hand fest, nahm mit der anderen eine Erdscholle vom Wall und warf sie nach dem Soldaten (FK SK 106, 40).	едната рака, а со другата позеде од насипот една грутка земја и ја фрли по војникот (ФК КК 145, 6).
252.	Die beiden Kinder hingegen, [...], zogen ihr Fuhrwerk unter den Schutz der jungen Linden [...]. (GK RJADD 8, 2)	А двете деца [...], ја одвлекоа количката под едно засолниште од млади липи [...]. (ГК РЈНС 31, 14)

2.1.2.2. ГЈ: главен итеративен глагол; МЈ: минато определено свршено време

Карактеристично за овие потврди е дејството што се повторувало во минатото што најчесто се јавува во претеритум со итеративни (повторливи) глаголи како *blättern*, *blinzeln* ('прелистува', 'трепка'), без или во комбинација со неглаголски лексички средства за повторливост како: *mehrmals* ('повеќепати'):

253.	Er ging auf den Reisenden zu, zog wieder die kleine Ledermappe hervor, blätterte in ihr, fand schließlich das Blatt, das er suchte, und zeigte es dem Reisenden (FK SK 117, 38).	Му пристапи на патникот, одново ја извлече малечката кожена папка, ја прелиста , конечно го најде листот што го бараше и му го покажа на патникот (ФК КК 163, 16).
254.	Der Offizier blinzelte mehrmals mit den Augen, ließ aber keinen Blick von ihm (FK SK 116, 28).	Офицерот повеќепати затрепка со очите, ама не го сврте погледот од него (ФК КК 161, 17).
255.	[...]; ein dunkler Mantel flatterte um ihre Schultern, und im Vorbeifliegen sahen mich zwei brennende Augen aus einem bleichen Antlitz an. (TS SR 2, 42)	[...] темен мантил се виореше околу нејзините рамења и пролетувајќи од едно бледникаво лице ме погледнаа две пламени очи. (ТШ ЈНБК 8, 23)
256.	Aber der Offizier hielt den Reisenden mit einer Hand fest , [...]. (FK SK 106, 40).	Ама офицерот го задржа патникот со едната рака, [...] (ФК КК 145, 6).
257.	Da ich schwieg, fuhr er fort : „Glauben Sie bitte nicht, daß ich ironisch spreche! [...]“ (HH S 22, 18).	Бидејќи молчев, тој продолжи : „Немојте да мислите дека иронизирам! [...]“ (ХХ СВ 20, 22).
258.	Dann lächelte er dem Reisenden aufmunternd zu und sagte: „Ich war gestern in Ihrer Nähe, als der Kommandant Sie einlud. Ich hörte die Einladung [...]“ (FK SK 112, 32).	Потоа охрабрувачки му се насмевна на патникот и рече: „Вчера бев во Ваша близина кога командантот Ве покани. Ја чув поканата [...]“ (ФК КК 154, 29).
259.	Sie spieen aus, wenn sie sich nur von weitem sahen ; [...]. (GK RJADD 19, 14).	Тие плукаа на земја, ако само се видеа од далечина; [...]. (ГК РЈНС 38, 37)

260.	Seine Blicke hingen wie abwesend am Boden fest, und die plumpe und harte Hand strich mehrmals ein Büschel nasser Haare zur Seite, das immer von neuem in die sommersprossige Stirne hinein fiel. (GH BT 14, 27)	Погледот како отсутен му беше прикован за подот, а грубата и тврда рака неколкупати го тргна настрана мокрото перче што постојано му паѓаше врз бенкавото чело. (ГХ ТЧЖП 160, 21)
261.	Als der Offizier oben endlich fertig geworden war, überblickte er noch einmal lächelnd das Ganze in allen seinen Teilen, schlug diesmal den Deckel des Zeichners zu, der bisher offen gewesen war, stieg hinunter, sah in die Grube und dann auf den Verurteilten, merkte befriedigt, dass dieser seine Kleidung herausgenommen hatte, [...] (FK SK 118, 41).	Кога офицерот горе најпосле заврши со работата, насмевнувајќи се уште еднаш ја погледна целината во сите нејзини делови, овојпат го спушти поклопецот од цртачот што досега стоеше отворен, слезе долу, погледна во јамата, а потоа и во осуденикот, задоволен забележа дека овој ја имаше извадено облеката, [...] (ФК КК 164, 31).
262.	Nach dem Konzert sah ich ihn auf der Straße wieder und ging hinter ihm her; [...]. (HH S 26, 18)	По концертот повторно го видов на улица и почнав да го следам; [...]. (ХХ СВ 23, 35)
263.	[...] er ging daher zum Kübel und wusch sich [die Hände] nochmals. (FK SK 103, 41).	[...] затоа отиде до чабрето и повторно ги изми [рацете]. (ФК КК 140, 10).

2.1.2.3. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: минато определено свршено време

Најголем дел од примерите на германски јазик во оваа група содржат главен глагол со разделен префикс што го означува свршениот аспект кај глаголот. Македонските еквиваленти се исто така од свршен глаголски вид (аспект) во минато определено свршено време.

264.	Sie hätten noch ins Boot springen können, aber der Reisende hob ein schweres geknotetes Tau vom Boden, drohte ihnen damit und hielt sie dadurch von dem Sprunge ab . (FK SK 123, 14).	Можеа уште да скокнат во чунот, ама патникот крена од палубата едно тешко бродско јаже со многу јазли, им се закани со него и така ги задржа да не скокнат (ФК КК 172, 17).
265.	Als Lene beim Frühstück mit vergrößertem Eifer auf vorberegte Wirtschaftsangelegenheit zurückkam, schnitt er ihr das Wort ab mit der Nachricht, daß ihm der Bahnmeister ein Stück Land längs des Bahndammes in unmittelbarer Nähe des Wärterhauses umsonst überlassen habe, angeblich weil es ihm, dem Bahnmeister, zu	Кога на појадокот Лене со зголемена ревносност се наврати на зачнатото прашање за домаќинството, тој и го пресече зборот со веста дека началникот на пругата без пари му отстапил парче земја недалеку од насипот на пругата во непосредна близина на чуварската кука, наводно, затоа што нему, на началникот на

	abgelegen sei. (GH BT 10, 10)	пругата, му била многу далеку. (ГХ ТЧЖП 157, 8)
266.	Er wollte aufstehen, hatte aber Mühe damit und wies mich nicht ab , als ich ihm dabei ein wenig half. (HH S 23, 4)	Сакаше да стане, но му беше тешко и затоа не ме одби кога сакав малку да му помогнам (ХХ СВ 21, 1)
267.	[...] Dann sah er prüfend seine Hände an ; sie schienen ihm nicht rein genug, [...] (FK SK 103, 41).	Потоа испитувачки се загледа во своите раце; но не му изгледаа доволно чисти [...] (ФК КК 140, 10).
268.	[...]; ein dunkler Mantel flatterte um ihre Schultern, und im Vorbeifliegen sahen mich zwei brennende Augen aus einem bleichen Antlitz an . (TS SR 2, 42)	[...] темен мантил се виореше околу нејзините рамења и пролетувајќи од едно бледникаво лице ме погледнаа две пламени очи. (ТШ ЈНБК 8, 23)
269.	Als er es, um es möglichs anschaulich zu machen, an der Mündung des Abflußrohres mit beiden Händen förmlich auffing , erhob der Reisende den Kopf und wollte, mit der Hand rückwärts tastend, zu seinem Sessel zurückgehen. (FK SK 106, 26).	Кога тој, за да го покаже тоа што е можно поочигледно, со двете раце буквално го фати отворот на истечната цевка, патникот ја крена главата и, пипајќи со рацете наназад, сакаше да се врати на столот. (ФК КК 144, 22).
270.	[...]; er ging daher zum Reisenden, hing sich in seinen Arm, zeigte mit der Hand auf den Verurteilten, der sich jetzt, da die Aufmerksamkeit so offenbar auf ihn gerichtet war, stramm aufstellte – auch zog der Soldat die Kette an –, und sagte: [...] (FK SK 104, 31).	[...]; затоа му пријде на патникот, му се обеси на мишката, покажа на осуденикот, кој сега, бидејќи вниманието толку очигледно беше насочено кон него, застана исправено – војникот исто така го повлече синцирот – и рече: [...]. (ФК КК 141, 19).
271.	[...]; er ging daher zum Reisenden, hing sich in seinen Arm, zeigte mit der Hand auf den Verurteilten, der sich jetzt, da die Aufmerksamkeit so offenbar auf ihn gerichtet war, stramm aufstellte – auch zog der Soldat die Kette an –, und sagte: [...] (FK SK 104, 31).	[...]; затоа му пријде на патникот, му се обеси на мишката, покажа на осуденикот, кој сега, бидејќи вниманието толку очигледно беше насочено кон него, застана исправено – војникот исто така го повлече синцирот – и рече: [...]. (ФК КК 141, 19).
272.	Als sei der Offizier von diesem störenden Rad überrascht, drohte er ihm mit der Faust, breitete dann, sich entschuldigend, zum Reisenden hin die Arme aus . [...]. (FK SK 107, 39).	Како да беше изненаден од ова вознемирувачко тркало, офицерот му се закани со тупаница, потоа извинувајќи му се ги рашири рацете кон патникот. [...]. (ФК КК 146, 26).
273.	Endlich bog er in einen breiten Waldweg und befand sich nach wenigen Minuten inmitten des tiefaufrauschenden Kiefernforstes, dessen Nadelmassen einem schwarzgrünen, wellenwerfenden Meere glichen. (GH BT 12, 24).	Најпосле сврте по еден широк шумски пат и по неколку минути се најде среде расшумолената борова шума, чии игличести маси наликуваа на црнзеленикаво, разбранувано море. (ГХ ТЧЖП 159, 1).
274.	Die beiden Kinder hingegen, [...], zogen ihr Fuhrwerk unter den Schutz der	А двете деца [...], ја одвлекоа количката под едно засолниште од

	jungen Linden und begaben sich dann auf einen Streifzug in dem wilden Acker [...]. (GK RJADD 8, 2).	млади липи и отидоа да талкаат по пустата нива [...]. (ГК РЈНС 31, 14).
275.	Sie schoben einen der Tische beiseite , unter dem sich wirklich ein Grabstein befand. (FK SK 122, 33).	Поттурнаа понастрана една од масите под којашто навистина се наоѓаше надгробна плоча. (ФК КК 171, 18).
276.	[...] er bettete das Blatt mit großer Vorsicht im Zeichner und ordnete das Räderwerk scheinbar gänzlich um; [...] (FK SK 118, 19).	[...] со голема претпазливост тој го стави листот на цртачот и, како што изгледаше, целосно го смени распоредот на запченикот; [...] (ФК КК 164, 8).
277.	Der Reisende biß sich auf die Lippen und sagte nichts. (FK SK 119, 15).	Патникот се поткаса и не рече ништо. (ФК КК 165, 29).
278.	Plötzlich jedoch bekamen seine Gedanken eine andere Richtung. (GH BT 13, 17)	И одеднаш неговите мисли тргнаа во друг правец. (ГХ ТЧЖП 159, 25)
279.	Dann erschien er selbst, und es begann die Zeit, in der ich diesen sonderbaren Mann allmählich kennenlernte. (HH S 13, 10).	Потоа се појави тој, и така настапи времето во кое постепено го запознавав овој необичен човек. (ХХ СВ 12, 11).
280.	»Der aber«, begann sie wieder, »wenn ich winters am Spinnrad saß, dann saß er bei mir und spann auch und sah mich an mit seinen grünen Augen! (TS SR 8, 13).	„Но тој,“ почна таа одново, „кога зиме седев крај предалото, тој седеше крај мене и исто така предеше гледајќи во мене со своите зелени очи! (ТШ ЈНБК 19, 16).
281.	Es war im dritten Jahrzehnt unseres Jahrhunderts, an einem Oktobernachmittag - so begann der damalige Erzähler -, als ich bei starkem Unwetter auf einem nordfriesischen Deich entlangritt. (TS SR 2, 13)	Тоа се случи во третата деценија од овој век, едно октомвриско попладне – така започна тогашниот раскажувач -, кога при големо невреме јавав долж еден севернофризиски насип. (ТШ ЈНБК 7, 16)
282.	In solcher Stimmung also beschloß ich diesen leidlichen Dutzendtag bei einbrechender Dunkelheit. (HH S 36, 5)	Така расположен, овој обичен, поднослив ден го завршив во квечерината. (ХХ СВ 35, 28)
283.	[...] Ich beschloß ihn nicht auf die für einen etwa leidenden Mann normale und bekömmliche Weise [...]. (HH S 36, 5)	[...] Но не го завршив на вообичаен и благопријатен начин за еден малку страдален човек [...]. (ХХ СВ 35, 28)
284.	Der Reisende erhob sich langsam, ging hin und beugte sich über die Egge (FK SK 106, 18).	Патникот полека се поткрена, се доближи и се наведна над фрезата (ФК КК 144, 13).
285.	Dann aber fiel's mir ein , der Weg zurück war wohl noch länger als der nach meinem Reiseziel; (TS SR 2, 36)	Но тогаш се сетив дека патот назад беше сигурно уште подолг од оној до мојата цел; (ТШ ЈНБК 8, 15)
286.	Dann lächelte er dem Reisenden aufmunternd zu und sagte: „Ich war	Потоа охрабрувачки му се насмевна на патникот и рече: „Вчера бев во

	gestern in Ihrer Nähe, als der Kommandant Sie einlud . Ich hörte die Einladung [...] " (FK SK 112, 32).	Ваша близина кога командантот Ве покани . Ја чув поканата [...] " (ФК КК 154, 29).
287.	[...]; doch als die Puppe eben wieder nackt und bloß war und nur noch der roten Haube sich erfreute, entriß der wilde Junge seiner Gefährtin das Spielzeug und warf es hoch in die Luft. (GK RJADD 8, 24)	Но кога куклата пак беше соблечена и гола, само со црвеното капче, палавото момче ѝ ја грабна на другарката и ја фрли високо во воздух. (ГК РЈНС 31, 29)
288.	Durch diese stille Arbeit entschwand die Maschine förmlich der Aufmerksamkeit. (FK SK 120, 23).	Поради тивката работа машината целосно престана да биде предмет на внимание. (ФК КК 167, 26).
289.	Dadurch geriet aber ihr Putz in Unordnung und das Mädchen entkleidete sie schleunigst, um sie aufs neue zu schmücken; [...] (GK RJADD 8, 24)	Меѓутоа, тоа го расипа нејзиниот изглед и девојчето веднаш ја соблече за да ја украси повторно. (ГК РЈНС 31, 29)
290.	[...], erhob der Reisende den Kopf und wollte, mit der Hand rückwärts tastend, zu seinem Sessel zurückgehen. (FK SK 106, 26).	[...], патникот ја крена главата и, пипајќи со рацете наназад, сакаше да се врати на столот. (ФК КК 144, 22).
291.	Er hatte gerade, nicht ohne Mühe, dem Verurteilten den Filzstumpf in den Mund geschoben, als der Verurteilte in einem unwiderstehlichen Beschreiz die Augen schloß und sich erbrach (FK SK 110, 11).	Тој не без мака, само што му го имаше пикнато в уста филцаниот краишник на осуденикот, кога овој ги затвори очите со неодолив нагон за повраќање и исповрати . (ФК КК 150, 25)
292.	Der Offizier erkannte , daß er in Gefahr war, [...] (FK SK 104, 31).	Офицерот увиде дека беше во опасност [...] (ФК КК 141, 19).
293.	[...] um die Hände zu waschen, erkannte zu spät den widerlichen Schmutz, war traurig darüber [...] (FK SK 118, 41).	[...] за да си ги измие рацете, со задоцнување ја забележа одвратната нечистотија, се натажи што не може да си ги измие рацете [...] (ФК КК 164, 31).
294.	Wie er verständiger wurde, erwachte auch die alte Liebe des Vaters wieder. (GH BT 8, 25).	Кога почна да зборува, повторно се разбуди и старата љубов на таткото. (ГХ ТЧЖП 156, 4).
295.	Der Knabe mochte es aber immer noch für ein totes Wissen halten, weil er plötzlich eine große blaue Fliege fang und, die summende zwischen beiden hohlen Händen haltend, dem Mädchen gebot, den Kopf von der Kleie zu entleeren. (GK RJADD 10, 6)	Но, момчето веројатно го сметаше ова за некорисно сознание, бидејќи тоа наеднаш фати една голема модра мува, и држејќи ја помеѓу двете дланки, додека таа зуеше, му предложи на девојчето да ги извади триците од главата. (ГК РЈНС 32, 29)
296.	Der Offizier blieb stumm, wendete sich der Maschine zu, faßte eine der Messingstangen [...] (FK SK 116, 42).	Офицерот остана нем, се сврте кон машината, дофати една од месинганите прачки, [...] (ФК КК 162, 1).

297.	Der Offizier blieb stumm, wendete sich der Maschine zu, faßte eine der Messingstangen und sah dann, ein wenig zurückgebeugt, zum Zeichner hinauf, als prüfe er, ob alles in Ordnung sei (FK SK 116, 42).	Офицерот остана нем, се сврте кон машината, дофати една од месинганите прачки, а потоа, наведнувајќи се наназад, погледна нагоре кон цртачот како да провери дали е сè во ред (ФК КК 162, 1).
298.	Und der Offizier faßte den Reisenden an beiden Armen und sah ihm schweratmend ins Gesicht (FK SK 116, 17).	И офицерот го фати патникот за обете раце и тешко дишејќи го погледна в лице (ФК КК 161, 4).
299.	Gegen Mittag erwacht, fand ich in mir alsbald die geklärte Situation wieder, [...]. (HH S 92, 13).	Се разбудив околу пладне и веднаш повторно ја сетив јасната ситуација на секојдневието, [...] (ХХ СВ 91, 34).
300.	Er ging auf den Reisenden zu, zog wieder die kleine Ledermappe hervor, blätterte in ihr, fand schließlich das Blatt, das er suchte, und zeigte es dem Reisenden (FK SK 117, 38).	Му пристапи на патникот, одново ја извлече малечката кожена папка, ја прелиста, конечно го најде листот што го бараше и му го покажа на патникот (ФК КК 163, 16).
301.	Der Knabe mochte es aber immer noch für ein totes Wissen halten, weil er plötzlich eine große blaue Fliege fang und, die summende zwischen beiden hohlen Händen haltend, dem Mädchen gebot, den Kopf von der Kleie zu entleeren. (GK RJADD 10, 6).	Но, момчето веројатно го сметаше ова за некорисно сознание, бидејќи тоа наеднаш фати една голема модра мува, и држејќи ја помеѓу двете дланки, додека таа зуеше, му предложи на девојчето да ги извади триците од главата. (ГК РЈНС 32, 29)
302.	Da ich schwieg, fuhr er fort : „Glauben Sie bitte nicht, daß ich ironisch spreche! [...]“ (HH S 22, 18)	Бидејќи молчев, тој продолжи : „Немојте да мислите дека иронизирам! [...]“ (ХХ СВ 20, 22)
303.	Die Wanduhr mit dem langen Pendel und dem gelbsüchtigen Zifferblatt zeigte dreiviertel fünf, als Thiel fortging . (GH BT 12, 24)	Кога Тил тргна , сидниот часовник со долго клатно и со бројчаник, пожолтен како од жолтица, покажуваше петнаесет до пет. (ГХ ТЧЖП 159, 1)
304.	[...]; er ging daher zum Reisenden, hing sich in seinen Arm, zeigte mit der Hand auf den Verurteilten, der sich jetzt, da die Aufmerksamkeit so offenbar auf ihn gerichtet war, stramm aufstellte – auch zog der Soldat die Kette an –, und sagte: [...] (FK SK 104, 31).	[...]; затоа му пријде на патникот, му се обеси на мишката, покажа на осуденикот, кој сега, бидејќи вниманието толку очигледно беше насочено кон него, застана исправено – војникот исто така го повлече синцирот – и рече: [...] (ФК КК 141, 19).
305.	Als der Offizier oben endlich fertig geworden war, überblickte er noch einmal lächelnd das Ganze in allen seinen Teilen, schlug diesmal den Deckel des Zeichners zu, der bisher offen gewesen war, stieg hinunter, sah in die Grube und dann auf den Verurteilten, merkte befriedigt, dass dieser seine Kleidung herausgenommen	Кога офицерот горе најпосле заврши со работата, насмевнувајќи се уште еднаш ја погледна целината во сите нејзини делови, овојпат го спушти поклопецот од цртачот што досега стоеше отворен, слезе долу, погледна во јамата, а потоа и во осуденикот, задоволен забележа дека овој ја имаше извадено облеката, отиде

	hatte, ging dann zu dem Wasserkübel, [...] (FK SK 118, 41).	потоа кон чабрето со вода [...] (ФК КК 164, 31).
306.	[...]; er ging daher zum Reisenden, hing sich in seinen Arm, zeigte mit der Hand auf den Verurteilten, der sich jetzt, da die Aufmerksamkeit so offenbar auf ihn gerichtet war, stramm aufstellte – auch zog der Soldat die Kette an –, und sagte: [...] (FK SK 104, 31).	[...]; затоа му пријде на патникот, му се обеси на мишката, покажа на осуденикот, кој сега, бидејќи вниманието толку очигледно беше насочено кон него, застапа исправено – војникот исто така го повлече синцирот – и рече: [...] (ФК КК 141, 19).
307.	In dem Maße, wie diese zunahm, verringerte sich die Liebe der Stiefmutter zu Tobias und schlug sogar in unverkennbare Abneigung um, als Lene nach Verlauf eines neuen Jahres ebenfalls einen Jungen gebar . (GH BT 8, 25).	Во онаа мера, во која неговата љубов се зголемуваше, љубовта на макеата кон Тобијас се смалуваше, та дури, кога по истекот на уште една година Лене исто така роди машко дете, се преобрази во непрепознатлива одбојност. (ГХ ТЧЖП 156, 4).
308.	[...]; er kletterte wieder hinauf, griff mit beiden Händen in das Innere des Zeichners, [...] (FK SK 107, 43).	[...]; одново се качи горе, посегна со обете раце во внатрешноста на цртачот, [...] (ФК КК 146, 31).
309.	Doch der alte Manx kam gegen Abend herbei , um zu sehen, was sie ausgerichtet, [...] (GK RJADD 16, 9)	Но, стариот Манц приквечер дојде на нивата за да види што направиле, [...] (ГК РЈНС 36, 33)
310.	Sie nahm sie aber wieder hervor und betrachtete wehselig die Ärmste, [...] (GK RJADD 9, 16)	Но, таа пак ја извади и тажно ја набљудуваше кутрата, [...] (ГК РЈНС 32,8)
311.	[...], und obgleich sie fertig waren, so schalt er doch ob dieser Lustbarkeit und scheuchte die Gesellschaft auseinander. (GK RJADD 16, 9)	[...], па иако тие ја имаа завршено работата, тој сепак се лутеше поради оваа веселба и ја растера целата дружина. (ГК РЈНС 36, 33)
312.	Schon am nächsten Tage schickte Manx einen Dienstbuben, ein Tagelöhnermädchen und sein eigenes Söhnchen Sali auf den Acker hinaus [...]. (GK RJADD 15, 9)	Веќе следниот ден Манц на нивата ги испрати слугата, девојката-надничарка и Зали, неговото единствено синче [...]. (ГК РЈНС 36, 6)
313.	Hierauf wurde die Fliege hineingesperrt und das Loch mit Gras verstopft. (GK RJADD 10, 11)	Потоа ја бутнаа мувата во неа, дупката ја затнаа со трева. (ГК РЈНС 31, 33)
314.	[...]; ich hörte nichts; aber immer deutlicher, wenn der halbe Mond ein karges Licht herabließ , glaubte ich eine dunkle Gestalt zu erkennen, [...] (TS SR 2, 42)	[...] не слушав ништо; но кога полумесечината фрли скудна светлина, ми се чинеше како сè појасно да распознавам една мрачна силуета, [...] (ТШ ЈНБК 8, 23)
315.	Er trat näher heran , ging, gefolgt von seinen Begleitern, zwischen den unbesetzten Tischen hindurch, [...] (FK SK 122, 11).	Се доближи до неа, мина, следен од своите придружници, меѓу незафатените маси [...]. (ФК КК 170, 27).
316.	Schon beim allerersten Anblick, als er	Уште на прв поглед кога влезе низ

	durch die Glastür der Tante hereintrat , [...], war mir irgendwie das Besondere an diesem Manne aufgefallen, [...]. (HH S 16, 12)	стаклената врата на тетка ми, [...], ми падна в очи особеноста на овој човек, [...]. (XX CB 14, 35)
317.	Gleich liefen beide, der Soldat wie der Verurteilte, vor ihm her und zeigten mit ausgestreckten Händen dorthin, wo sich das Grab befinden sollte. (FK SK 122, 23).	Обајцата, и војникот и осуденикот, веднаш побрзаа пред него и со испружени раце покажаа онаму каде што требаше да се наоѓа гробот. (ФК КК 171, 7).
318.	Er ging auf den Reisenden zu, zog wieder die kleine Ledermappe hervor , blätterte in ihr, fand schließlich das Blatt, das er suchte, und zeigte es dem Reisenden (FK SK 117, 38).	Му пристапи на патникот, одново ја извлече малечката кожена папка, ја прелиста, конечно го најде листот што го бараше и му го покажа на патникот (ФК КК 163, 16).
319.	So stieg ich denn die Treppen von meiner Mansarde hinab , diese schwer zu steigenden Treppen der Fremde [...], in dessen Dach ich meine Klause habe. (HH S 36, 17)	Така од мојата мансарда се симнав по скалите, по овие мачни туѓински скали [...], во чиј покрив се наоѓа моето пустиничко живеалиште. (XX CB 36, 3)
320.	[...]; er kletterte wieder hinauf , griff mit beiden Händen in das Innere des Zeichners, [...] (FK SK 107, 43).	[...]; одново се качи горе, посегна со обете раце во внатрешноста на цртачот, [...] (ФК КК 146, 31).
321.	Der Offizier blieb stumm, wendete sich der Maschine zu, faßte eine der Messingstangen und sah dann, ein wenig zurückgebeugt, zum Zeichner hinauf , als prüfe er, ob alles in Ordnung sei (FK SK 116, 42).	Офицерот остана нем, се сврте кон машината, дофати една од месинганите прачки, а потоа, наведнувајќи се наназад, погледна нагоре кон цртачот како да провери дали е сè во ред (ФК КК 162, 1).
322.	Er trat näher heran, ging , [...], zwischen den unbesetzten Tischen hindurch , die vor dem Teehaus auf der Straße standen, [...] (FK SK 122, 11).	Се доближи до неа, мина , [...] меѓу незафатените маси што стоеја пред чајџилницата на улицата [...] (ФК КК 170, 27).
323.	[...] vor einem kleinen altmodischen Wirtshause aber blieb er stehen, sah unschlüssig auf die Uhr und ging dann hinein . (HH S 26, 18)	но пред една старомодна гостилница запре, погледна нерешително на часовникот и потоа влезе . (XX CB 23, 35)
324.	Der Reisende erhob sich langsam, ging hin und beugte sich über die Egge (FK SK 106, 18).	Патникот полека се поткрена, се доближи и се наведна над фрезата (ФК КК 144, 13).
325.	Der Offizier ging zu ihm hinüber und sagte, das Gesicht dem Reisenden zugewendet:... (FK SK 109, 15).	Му пријде офицерот и со лице свртено кон патникот, рече:... (ФК КК 149, 10).
326.	Der Reisende sah zu dem Soldaten und dem Verurteilten hinüber (FK SK 120, 23).	Патникот погледна кон војникот и кон осуденикот (ФК КК 167, 26).
327.	[...]; er kletterte wieder hinauf, griff mit beiden Händen in das Innere des Zeichners, glitt dann, um rascher	[...]; одново се качи горе, посегна со обете раце во внатрешноста на цртачот, а потоа, за побрзо да слезе

	hinunterzukommen, statt die Leiter zu benutzen, an der Stange hinunter [...] (FK SK 107, 43).	долу, место да ги употреби скалите, се лизна надолу по една прачка [...] (ФК КК 146, 31).
328.	Als sei der Offizier von diesem störenden Rad überrascht, drohte er ihm mit der Faust, breitete dann, sich entschuldigend, zum Reisenden hin die Arme aus und kletterte eilig hinunter , um den Gang des Apparates von unten zu beobachten (FK SK 107, 39).	Како да беше изненаден од ова вознемирувачко тркало, офицерот му се закани со тупаница, потоа извинувајќи му се ги рашири рацете кон патникот и брзо слезе долу за да го набљудува функционирањето на апаратот одоздола (ФК КК 146, 26).
329.	Als der Offizier oben endlich fertig geworden war, überblickte er noch einmal lächelnd das Ganze in allen seinen Teilen, schlug diesmal den Deckel des Zeichners zu, der bisher offen gewesen war, stieg hinunter , sah in die Grube und dann auf den Verurteilten [...]. (FK SK 118, 41).	Кога офицерот горе најпосле заврши со работата, насмевнувајќи се уште еднаш ја погледна целината во сите нејзини делови, овојпат го спушти поклопецот од цртачот што досега стоеше отворен, слезе долу, погледна во јамата, а потоа и во осуденикот, [...]. (ФК КК 164, 31).
330.	An einem Junimorgen gegen sieben Uhr kam Thiel aus dem Dienst. (GH BT 9, 15)	Едно јунско утро околу седум часот, Тил се врати од работа. (ГХ ТЧЖП 156, 26)
331.	Dann lächelte er dem Reisenden aufmunternd zu und sagte: „Ich war gestern in Ihrer Nähe, als der Kommandant Sie einlud. Ich hörte die Einladung [...]“ (FK SK 112, 32).	Потоа охрабрувачки му се насмевна на патникот и рече: „Вчера бев во Ваша близина кога командантот Ве покани. Ја чув поканата [...]“ (ФК КК 154, 29).
332.	Als der Offizier oben endlich fertig geworden war, überblickte er noch einmal lächelnd das Ganze in allen seinen Teilen, schlug diesmal den Deckel des Zeichners zu, der bisher offen gewesen war, stieg hinunter, sah in die Grube und dann auf den Verurteilten, merkte befriedigt, dass dieser seine Kleidung herausgenommen hatte, ging dann zu dem Wasserkübel, [...] (FK SK 118, 41).	Кога офицерот горе најпосле заврши со работата, насмевнувајќи се уште еднаш ја погледна целината во сите нејзини делови, овојпат го спушти поклопецот од цртачот што досега стоеше отворен, слезе долу, погледна во јамата, а потоа и во осуденикот, задоволен забележа дека овој ја имаше извадено облеката, отиде потоа кон чабрето со вода [...] (ФК КК 164, 31).
333.	Wie nun die Männer mit Behagen ihr Frühstück einnahmen und mit zufriedenem Wohlwollen den Kindern mitteilten [...]. (GK RJADD 5, 32).	Додека мажите спокојно појадуваа и со голема благонаклоност им поделија парчиња на децата [...]. (ГК РЈНС 29, 41).
334.	Aber der Offizier hielt den Reisenden mit einer Hand fest, nahm mit der anderen eine Erdscholle vom Wall und warf sie nach dem Soldaten (FK SK 106, 40).	Ама офицерот го задржа патникот со едната рака, а со другата позеде од насипот една грутка земја и ја фрли по војникот (ФК КК 145, 6).
335.	Zugleich zeigte sich Marti auf seinem Grund und Boden und, seine Tochter gewahrend, pfiff er derselben schrill und gebieterisch durch den Finger, daß	Во истиот миг на својата земја се појави Марти и кога ја здогледа ќерка си, остро и заповеднички ѝ свирна со прсти в уста и таа дотрча

	sie erschrocken hineilte, [...] (GK RJADD 16, 9).	исплашено, [...] (ГК РЈНС 36, 33).
336.	Dann wurde sie hoch in die Stengel der Distel gesetzt und eine Weile mit vereinten Blicken angeschaut, bis der Knabe sie genugsam besehen und mit einem Steine herunterwarf. (GK RJADD 8, 21)	Потоа ја ставија на страк од чичка и некое време ја набљудуваа, сè додека момчето не се изнагледа, па ја фрли, погодувајќи ја со камен. (ГК РЈНС 31, 27)
337.	[...]; er kletterte wieder hinauf, griff mit beiden Händen in das Innere des Zeichners, glitt dann, um rascher hinunterzukommen, statt die Leiter zu benutzen, an der Stange hinunter und schrie nun, [...] mit äußerer Anspannung dem Reisenden ins Ohr: [...] (FK SK 107, 43).	[...]; одново се качи горе, посегна со обете раце во внатрешноста на цртачот, а потоа, за побрзо да слезе долу, место да ги употреби скалите, се лизна надолу по една прачка и, [...] до што го држеше глас му викна в уше на патникот: [...] (ФК КК 146, 31).
338.	Er hatte gerade, nicht ohne Mühe, dem Verurteilten den Filzstumpf in den Mund geschoben, als der Verurteilte in einem unwiderstehlichen Beschreiz die Augen schloß und sich erbrach (FK SK 110, 11).	Тој не без мака, само што му го имаше пикнато в уста филцаниот краишник на осуденикот, кога овој ги затвори очите со неодолив нагон за повраќање и исповрати (ФК КК 150, 25).
339.	„Behandle ihn sorgfältig!“, schrie der Offizier wieder (FK SK 107, 4).	„Постапувај со него внимателно!“ извика одново офицерот (ФК КК 145, 17).
340.	So ging es gewaltig rückwärts mit ihnen, und ehe zehn Jahre vorüber, steckten sie beide von Grund aus in Schulden [...]. (GK RJADD 19, 9)	Така двајцата нагло тргнаа прадолу, и не поминаа ни десет години, а веќе двајцата заглавија во долгови [...]. (ГК РЈНС 38, 34)
341.	[...] er bettete das Blatt mit großer Vorsicht im Zeichner und ordnete das Räderwerk scheinbar gänzlich um; [...] (FK SK 118, 19).	[...] со голема претпазливост тој го стави листот на цртачот и, како што изгледаше, целосно го смени распоредот на запченикот; [...] (ФК КК 164, 8).
342.	In dem Maße, wie diese zunahm, verringerte sich die Liebe der Stiefmutter zu Tobias und schlug sogar in unverkennbare Abneigung um, als Lene nach Verlauf eines neuen Jahres ebenfalls einen Jungen gebär. (GH BT 8, 25).	Во онаа мера, во која неговата љубов се зголемуваше, љубовта на макеата кон Тобијас се смалуваше, та дури, кога по истекот на уште една година Лене исто така роди машко дете, се преобрази во непрепознатлива одбојност. (ГХ ТЧЖП 156, 4).
343.	Als der Offizier oben endlich fertig geworden war, überblickte er noch einmal lächelnd das Ganze in allen seinen Teilen [...] (FK SK 118, 41).	Кога офицерот горе најпосле заврши со работата, насмевнувајќи се уште еднаш ја погледна целината во сите нејзини делови [...] (ФК КК 164, 31).
344.	„Es ist ein eigentümlicher Apparat,“ sagte der Offizier zu dem Forschungsreisenden und überblickte mit einem gewissermaßen	„Ова е особен апарат,“ му рече офицерот на патникот истражувач и со еден, во извесна мера, восхитувачки поглед, го изгледа

	bewundernden Blick den ihm doch wohl bekannten Apparat (FK SK 100, 1–9).	апаратот што сепак му беше познат (ФК КК 134, 1).
345.	Hierauf wurde die Fliege hineingesperrt und das Loch mit Gras verstopft . (GK RJADD 10, 11)	Потоа ја бутнаа мувата во неа, дупката ја затнаа со трева. (ГК РЈНС 31, 33)
346.	Der Reisende tat, als merke er das nicht, verteilte einige Münzen unter sie, [...] wartete noch, bis der Tisch über das Grab geschoben war, verließ das Teehaus und ging zum Hafen. (FK SK 122, 47).	Патникот се направи како да не го забележува тоа, им подели по некоја монета, [...] причека додека масата да биде повлечена над гробот, ја напушти чајцилницата и отиде кон пристаништето. (ФК КК 172, 2).
347.	Die Augenblicke indes, darin er diese Seite seines Wesens herauskehrte, wurden mit der Zeit immer seltener und verloren sich zuletzt ganz. (GH BT 6, 4).	Меѓутоа, моментите во кои тој ја покажуваше другата страна од своето суштество, со време стануваа поретки и најнакрај сосема исчезнаа . (ГХ ТЧЖП 154, 16).
348.	Und nun kam ich an der Araukarie vorbei . (HH S 37, 21)	Сега минав крај араукаријата. (ХХ СВ 37, 1)
349.	Der Reisende tat, als merke er das nicht, verteilte einige Münzen unter sie, wartete noch, bis der Tisch über das Grab geschoben war, [...] verließ das Teehaus und ging zum Hafen. (FK SK 122, 47).	Патникот се направи како да не го забележува тоа, им подели по некоја монета, причека додека масата да биде повлечена над гробот, [...] ја напушти чајцилницата и отиде кон пристаништето. (ФК КК 172, 2).
350.	Ein gewisser leidender Widerstand, den er der Herrschucht Lenens während des ersten Jahres entgegengesetzt, verlor sich ebenfalls im zweiten. (GH BT 6, 4).	Извесниот страдалнички отпор што тој ѝ го спротивставуваше на владеењето на Лене во текот на првата година, исто така, исчезна во втората. (ГХ ТЧЖП 6, 4).
351.	Das Wimmern verstummte nicht. (GH BT 14, 27)	Цимолењето не престана . (ГХ ТЧЖП 160, 21)
352.	Unschlüssig blieb er eine Weile stehen, wandte sich dann aber plötzlich und eilte in der Richtung des Dorfes zurück. (GH BT 13, 17)	Неодлучно подзастана малку, но одеднаш се сврте и побрза назад во правец на селото. (ГХ ТЧЖП 159, 25)
353.	[...]; doch als die Puppe eben wieder nackt und bloß war und nur noch der roten Haube sich erfreute, entriß der wilde Junge seiner Gefährtin das Spielzeug und warf es hoch in die Luft. (GK RJADD 8, 24)	Но кога куклата пак беше соблечена и гола, само со црвеното капче, палавото момче ѝ ја грабна на другарката и ја фрли високо во воздух. (ГК РЈНС 31, 29)
354.	Aber der Offizier hielt den Reisenden mit einer Hand fest, nahm mit der anderen eine Erdscholle vom Wall und warf sie nach dem Soldaten [...] (FK SK 106, 40).	Ама офицерот го задржа патникот со едната рака, а со другата поведе од насипот една грутка земја и ја фрли по војникот [...] (ФК КК 145, 6).

355.	Mit diesen gewohnten Gedanken lief ich auf der nassen Straße weiter , durch eins der stillsten und ältesten Quartiere der Stadt. (HH S 41, 4).	Со овие вообичаени мисли, продолжив да талкам по влажната улица , низ една од најтивките и најстари населби во градот. (XX CB 40, 4).
356.	[...]; und so trabte ich weiter , den Kragen meines Mantels um die Ohren ziehend. (TS SR 2, 36)	[...]; и така во кас продолжив да јавам , поткревајќи ја јаката од мантилот над уши. (ТШ ЈНБК 8, 15)
357.	Zugleich zeigte sich Marti auf seinem Grund und Boden [...] (GK RJADD 16, 9)	Во истиот миг на својата земја се појави Марти [...] (ГК РЈНС 36, 33)
358.	Gleich liefen beide, der Soldat wie der Verurteilte, vor ihm her und zeigten mit ausgestreckten Händen dorthin, wo sich das Grab befinden sollte. (FK SK 122, 23).	Обајцата, и војникот и осуденикот, веднаш побрзаа пред него и со испружени раце покажаа онаму каде што требаше да се наоѓа гробот. (ФК КК 171, 7).
359.	Der Offizier sollte helfen, der Soldat zeigte ihm das abgerissene Riemenstück. (FK SK 109, 13).	Офицерот требаше да помогне, војникот му го покажа откинатото парче од ременот. (ФК КК 149, 8).
360.	Der Offizier blieb stumm, wendete sich der Maschine zu , faßte eine der Messingstangen [...]. (FK SK 116, 42).	Офицерот остана нем, се сврте кон машината, дофати една од месинганите прачки, [...]. (ФК КК 162, 1).
361.	Er ging auf den Reisenden zu , zog wieder die kleine Ledermappe hervor, blätterte in ihr, fand schließlich das Blatt, das er suchte, und zeigte es dem Reisenden (FK SK 117, 38).	Му пристапи на патникот, одново ја извлече малечката кожена папка, ја прелиста, конечно го најде листот што го бараше и му го покажа на патникот (ФК КК 163, 16).
362.	Als Lene beim Frühstück mit vergrößertem Eifer auf vorberegte Wirtschaftsangelegenheit zurückkam , schnitt er ihr das Wort ab mit der Nachricht, daß ihm der Bahnmeister ein Stück Land längs des Bahndammes in unmittelbarer Nähe des Wärterhauses umsonst überlassen habe, angeblich weil es ihm, dem Bahnmeister, zu abgelegt sei. (GH BT 10, 10)	Кога на појадокот Лене со зголемена ревноност се наврати на зачатото прашање за домаќинството, тој и го пресече зборот со веста дека началникот на пругата без пари му отстапил парче земја недалеку од насипот на пругата во непосредна близина на чуварската куќа, наводно, затоа што нему, на началникот на пругата, му била многу далеку. (ГХ ТЧЖП 157, 8)
363.	Als der Offizier oben endlich fertig geworden war, überblickte er noch einmal lächelnd das Ganze in allen seinen Teilen, schlug diesmal den Deckel des Zeichners zu , [...] (FK SK 118, 41).	Кога офицерот горе најпосле заврши со работата, насмевнувајќи се уште еднаш ја погледна целината во сите нејзини делови, овојпат го спушти поклопецот од цртачот [...] (ФК КК 164, 31).
364.	[...]; er ging daher zum Reisenden, hing sich in seinen Arm, zeigte mit der Hand auf den Verurteilten, der sich jetzt, da die Aufmerksamkeit so offenbar auf ihn	[...]; затоа му пријде на патникот, му се обеси на мишката, покажа на осуденикот, кој сега, бидејќи вниманието толку очигледно беше

	gerichtet war, stramm aufstellte – auch zog der Soldat die Kette an –, und sagte: [...] (FK SK 104, 31).	насочено кон него, застава исправено – војникот исто така го повлече синџирот – и рече: [...] (ФК КК 141, 19).
365.	Er [...], fand schließlich das Blatt, das er suchte, und zeigte es dem Reisenden (FK SK 117, 38).	[...], конечно го најде листот што го бараше и му го покажа на патникот (ФК КК 163, 16).
366.	Gleich liefen beide, der Soldat wie der Verurteilte, vor ihm her und zeigten mit ausgestreckten Händen dorthin, wo sich das Grab befinden sollte. (FK SK 122, 23).	Обајцата, и војникот и осуденикот, веднаш побрзаа пред него и со испружени раце покажаа онаму каде што требаше да се наоѓа гробот. (ФК КК 171, 7).

2.1.2.4. ГЈ: модалитетен глагол; МЈ: минато определено свршено време

367.	[...], fi g sie abermals an laut zu weinen, denn dasselbe hing an dem Rumpfe nicht anders denn das Schwänzchen an einem Molche. (GK RJADD 9, 16)	[...] одново почна силно да плаче, бидејќи ногата висеше на трупот исто како што му виси опашката на гуштер. (ГК РЈНС 9, 16)
368.	[...], und als sie das Bein sah, fi g sie abermals an laut zu weinen, [...] (GK RJADD 9, 16)	[...], а кога ја здогледа ногата, одново почна силно да плаче, [...]. (ГК РЈНС 9, 16)
369.	Seine Frau hatte nicht so bald ihre Begrüßung beendet, als sie schon in gewohnter Weise zu lamentieren begann . (GH BT 9, 15)	Жена му уште не му имаше ни отпоздравено, а веќе почна да се жали на вообичаениот начин. (ГХ ТЧЖП 156, 26)
370.	Er begann leise zu zittern. (GH BT 14, 27)	Започна полека да се тресе. (ГХ ТЧЖП 160, 21)
371.	Hiemit war die Mahlzeit und das Zwiegespräch der Bauern geendet, und sie erhoben sich , den Rest ihrer heutigen Vormittagsarbeit zu vollbringen. (GK RJADD 7, 33)	Со тоа се заврши јадењето и разговорот на селаните, и тие станаа за да го завршат останатиот дел од претпладневната работа. (ГК РЈНС 31,12)
372.	Der Knabe mochte es aber immer noch für ein totes Wissen halten, weil er plötzlich eine große blaue Fliege fing und, die summende zwischen beiden hohlen Händen haltend, dem Mädchen gebot , den Kopf von der Kleie zu entleeren. (GK RJADD 10, 6)	Но, момчето веројатно го сметаше ова за некорисно сознание, бидејќи тоа наеднаш фати една голема модра мува, и држејќи ја помеѓу двете дланки, додека таа зуеше, му предложи на девојчето да ги извади триците од главата. (ГК РЈНС 32, 29)
373.	Ich versuchte die Pforte zu öffnen, die schwere alte Klinke bewegte sich auf keinen Druck. (HH S 42, 29).	Се обидов да ја отворам вратата, но тешката квака не се мрдаше со никаков притисок. (ХХ СВ 41, 25).
374.	Der Wärter fühlte, wie sein Herz in schweren, unregelmäßigen Schlägen ging . (GH BT 14, 27)	Чуварот почувствува како срцето почна да му чука со тешки, неправилни удари. (ГХ ТЧЖП 160, 21)

375.	Nach dem Konzert sah ich ihn auf der Straße wieder und ging hinter ihm her ; [...]. (HH S 26, 18)	По концертот повторно го видов на улица и почнав да го следам; [...]. (XX CB 23, 35)
------	---	---

2.1.2.5. ГЈ: инфинитивен глагол; МЈ: минато определено свршено време

376.	Unschlüssig blieb er eine Weile stehen, wandte sich dann aber plötzlich und eilte in der Richtung des Dorfes zurück. (GH BT 13, 17)	Неодлучно подзастана малку, но одеднаш се сврте и побрза назад во правец на селото. (ГХ ТЧЖП 159, 25)
377.	Am jenseitigen Spreeufer blieb er einige Male stehen und lauschte nach dem Ort zurück. (GH BT 12, 24)	На другиот брег од Шпре тој неколкупати застана наслушнувајќи накај местото. (ГХ ТЧЖП 159, 1)
378.	[...] vor einem kleinen altmodischen Wirtshause aber blieb er stehen, sah unschlüssig auf die Uhr und ging dann hinein. (HH S 26, 18)	но пред една старомодна гостилница запре , погледна нерешително на часовникот и потоа влезе. (XX CB 23, 35)
379.	[...], und da wir beide einsame und schwierige Menschen sind, irgendwo in der Seele und in der Seelenkrankheit einander verwandt, blieb trotz allem eine Bindung zwischen uns bestehen. (HH S 95, 14)	[...], и бидејќи обајцата сме осамени и тешки луѓе, сродни по душа и по болеста на душата, и покрај сè и натаму остана некаква врска меѓу нас. (XX CB 94, 22)
380.	Tobias entwickelte sich nur langsam: erst gegen Ablauf seines zweiten Lebensjahres lernte er notdürftig sprechen und gehen. (GH BT 8, 24).	Тобијас се развиваше многу полека: дури пред да наполни две години тој од немајкаде научи да зборува и да оди. (ГХ ТЧЖП 156, 4).

2.1.2.6. ГЈ: декомпониран прирок; МЈ: минато определено свршено време

381.	[...], und er gab ihr, ohne zu wissen warum, einige Ohrfeigen , also daß beide Kinder in großer Traurigkeit und weinend nach Hause gingen [...] (GK RJADD 16, 9)	[...] тогаш ѝ залепи неколку шлаканици, незнаејќи ни сам зошто. Така двете деца тргнаа дома несреќни и расплакани [...]. (ГК РЈНС 36, 33).
382.	Dadurch geriet aber ihr Putz in Unordnung und das Mädchen entkleidete sie schleunigst, um sie aufs neue zu schmücken; [...] (GK RJADD 8, 24).	Меѓутоа, тоа го расипа нејзиниот изглед и девојчето веднаш ја соблече за да ја украси повторно. (ГК РЈНС 31, 29).
383.	Hauke fiel es aufs Herz , daß er die Alte mit ihren jungen Enten den Ratten sollte preisgegeben haben, und er ließ sich mit dem Einwand abfinden. (TS SR 12, 2)	Хауке го трогна тоа што старата со нејзините млади патки им ја препуштил на стаорците, но се задоволил со приговорот. (ТШ ЈНБК 26, 24)
384.	Der Morgen gähnte schon durch die	Утрото веќе беше зинало низ

	Scheiben, der bleierne, verdammte Morge eines Winterregentages, als ich endlich zu Bette kam. (HH S 91, 30)	стаклото, оловно, проклето утро на еден врнежлив зимски ден , кога најпосле си легнав. (XX CB 91, 20).
--	---	--

2.1.3. Минато неопределено несвршено време

2.1.3.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: минато неопределено несвршено време

385.	[...] die holten sich die Fische aus den offenen Spalten. (TS SR 6, 36).	[...] тие ги извлекувале рибите од отворените процепи. (ТШ ЈНБК 16, 2).
386.	»Ole wollte es schon besorgen«, sagte die Tochter, ein wenig sich die Lippen beißend, und setzte sich Hauke gegenüber auf einen grobgeschnitzten Holzstuhl, wie sie noch derzeit hier an Winterabenden im Hause selbst gemacht wurden . (TS SR 11, 24)	„Оле и онака сакал да го стори тоа“, рекла ќерката, малку гризејќи си ги усните, и седнала спроти Хауке на еден грубо изрезбарен дрвен стол, какви што во тоа време овде луѓето сами правеле во зимските вечери. (ТШ ЈНБК 25, 20)
387.	[...] sie streichelte das dicke Fell des toten Tieres, legte ihm die Tatzen zusammen, neigte ihre lange Nase über dessen Kopf und raunte ihm unverständliche Zärtlichkeiten in die Ohren. (TS SR 8, 4)	[...] го погалила дебелото крзно на мртвото животно, му ги спастрила шепите, го наведнала долгиот нос над него и му шепотела неразбирливи нежности во ушите. (ТШ ЈНБК 18, 42).
388.	Lang' war ich schon nicht in der Oper. (AS LG 2, 21).	Одамна не сум бил во опера. (АШ ПГ 44, 29).
389.	[...]; man konnte wohl ein wenig plaudern; Hauke wußte nur nicht, was. (TS SR 11, 35).	[...]; сега можеле малку да си прикажуваат; само што Хауке не знаел што. (ТШ ЈНБК 25, 36).

2.1.3.2. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: минато неопределено несвршено време

390.	[...]; aber er hat ihr gesagt, sie solle sich nicht fürchten, das seien nur die Fischreiher und die Krähen, die im Nebel so groß und fürchterlich erschienen ; [...]. (TS SR 6, 36).	[...]; но тој ѝ рекол дека не се плаши, зашто тоа биле само чапјите и враните, кои во маглата изгледале толку големи и ужасни; [...]. (ТШ ЈНБК 16, 2).
------	---	---

2.1.3.3. ГЈ: модален глагол; МЈ: минато неопределено несвршено време

391.	[...]; man konnte wohl ein wenig plaudern; Hauke wußte nur nicht, was. (TS SR 11, 35).	[...]; сега можеле малку да си прикажуваат; само што Хауке не знаел што. (ТШ ЈНБК 25, 36).
------	--	---

2.1.3.4. ГЈ: модалитетен глагол; МЈ: минато неопределено несвршено време

392.	Der Alte sagte nichts hierauf, er begann eine Zeitlang wieder auf und ab zu gehen; [...] (TS SR 8, 31)	Стариот не рекол ништо; извесно време шетал горе-долу; [...] (ТШ ЈНБК 20, 12)
------	---	--

2.1.4. Минато неопределено свршено време

2.1.4.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: минато неопределено свршено време

393.	Hauke stieg etwas langsamer an der Werfte hinan und dachte bei sich: [...] (TS SR 9, 37)	Хауке малку побавно се поткачил на бедемот и си помислил : [...] (ТШ ЈНБК 22, 1)
394.	Er sah nicht um; aber er ging auch nicht schneller und kam erst spät nach Hause; doch niemals soll er seinem Vater oder einem andern davon erzählt haben. (TS SR 6, 33)	Тој ниту се обзирнал; а ниту го забрзал чекорот и се вратил дома доцна; а ова веројатно никогаш не му го раскажал ни на татка си ни некому друг. (ТШ ЈНБК 15, 40)
395.	Darauf ging er, scheinbar auf nichts mehr achtend, fürbaß. (TS SR 7, 46)	Потоа заминал , навидум невнимавајќи повеќе на ништо. (ТШ ЈНБК 18, 16)
396.	Aber hinter ihm drein kam es wie Flügelrauschen und hallendes Geschrei. (TS SR 6, 33)	А зад него се чуло нешто како шум од крилја и продорен викот. (ТШ ЈНБК 15, 40)
397.	Und der Alte, der fast neugierig wurde, tat alles, was sie sagte; [...] (TS SR 8, 4)	А стариот, кој речиси станал љубопитен, стори сè што рекла; [...] (ТШ ЈНБК 18, 42)
398.	Als sie aber das Strickzeug in die Höhe zog und die Vögel sich nun in ihrer ganzen Länge zeigten, flüsterte er über den Tisch herüber: [...] (TS SR 11, 38)	Но кога таа го крнала плеталото и кога птиците се покажале во сета своја должина, тој ѝ прошепотил преку масата: [...] (ТШ ЈНБК 25, 40)

2.1.4.2. ГЈ: главен итеративен глагол; МЈ: минато неопределено свршено време

399.	Da tat es aus dem Lehnstuhl plötzlich einen lauten Schnarcher, und ein Blick und ein Lächeln flog zwischen den beiden jungen Menschen hin und wieder; [...] (TS SR 11, 35)	Тогаш од столот со облегалo се чуло гласно 'рчење, а поглед и насмевка одвреме-навреме прострујувале меѓу обајцата млади луѓе; [...] (ТШ ЈНБК 25, 36)
400.	[...] und ein Lächeln flog zwischen den beiden jungen Menschen hin und wieder; dann folgte allmählich ein ruhigeres Atmen; [...] (TS SR 11, 35)	[...] поглед и насмевка одвреме-навреме прострујувале меѓу обајцата млади луѓе; потоа постепено следувало тивко дишење; (ТШ ЈНБК 25, 36)
401.	[...]; dann stopfte sie den Kater wieder in das Bettbühr, wischte mit ihrer Schürze die Blutflecken von dem Tisch und stakte zur Tür hinaus. (TS SR 8,	[...]; потоа повторно го завила мачорот во постелното платно, со престилката ги избришала дамките крв од масата и се оттетеравила кон

	29)	вратата. (ТШ ЈНБК 19, 37)
402.	[...] sie streichelte das dicke Fell des toten Tieres, legte ihm die Tatzen zusammen, neigte ihre lange Nase über dessen Kopf und raunte ihm unverständliche Zärtlichkeiten in die Ohren. (TS SR 8, 4)	[...] го погалила дебелиот крзно на мртвото животно, му ги спастрила шепите, го наведнала долгиот нос над него и му шепотела неразбирливи нежности во ушите. (ТШ ЈНБК 18, 42)
403.	Tede Haien nickte, und die Alte streichelte das Fell ihres toten Katers. (TS SR 8, 13)	Теде Хаиен кимнал, а старата го погалила крзното на својот мртов мачор. (ТШ ЈНБК 19, 16)
404.	Dann lehnte er sich wieder in seinem Stuhl zurück , ruckte den schweren Körper ein paarmal und überließ sich bald dem sorgenlosen Schlummer. (TS SR 12, 28)	Потоа тој повторно се завалил во својот стол, неколкупати го поднаместил тешкото тело и набрзо потонал во безгрижна дремка. (ТШ ЈНБК 27, 29)

2.1.4.2. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: минато неопределено свршено време

405.	Die Alte nickte ihn grimmig an : »Ja, ja; so Gott, das hat er getan!« Und sie wischte sich mit ihrer von Gicht verkrümmten Hand das Wasser aus den Augen. » (TS SR 8, 11)	Старата гневно му кимнала : „Да, да; жими бога, тој беше!“, и со раката, искривена од костобол, си ги избришала солзите од очите. (ТШ ЈНБК 19, 8)
406.	Aber er hatte das letzte Wort so laut gesprochen, daß der Deichgraf aus seinem Schlummer auffuhr . (TS SR 11, 53)	Но тој го проговорил последниот збор толку гласно, што грофот на насипот се разбудил од дремката. (ТШ ЈНБК 26, 16)
407.	Erst als die Finsternis alles bedeckte , schritt er steifen, langsamen Schrittes heimwärts. (TS SR 6, 33)	Дури кога мракот прекрил сè, тој со вкочанети, бавни чекори пошол дома. (ТШ ЈНБК 15, 40)
408.	»Da hat Er ihn!« rief sie; »Sein Hauke hat ihn totgeschlagen.« Hierauf aber begann sie ein bitterliches Weinen; [...] (TS SR 8, 4)	„Еве ви го!“, извикала таа. „Вашиот Хауке го отепа!“ Тогаш фатила горко да плаче, [...] (ТШ ЈНБК 18, 42)
409.	Als sie aber das Strickzeug in die Höhe zog und die Vögel sich nun in ihrer ganzen Länge zeigten, flüsterte er über den Tisch herüber: [...] (TS SR 11, 38)	Но кога таа го крнала плеталото и кога птиците се покажале во сета своја должина, тој ѝ прошепотил преку масата: [...] (ТШ ЈНБК 25, 40)
410.	Und als beide eingetreten waren, fuhr sie fort : »Bring Er den alten Tabakskasten und das Schreibzeug von dem Tisch - was hat Er denn immer zu schreiben? – [...]« (TS SR 8, 1)	Кога влегле обајцата, таа продолжила : „Донесете ја старата кутија за тутун и приборот за пишување од масата – Што туку сталнонешто пишувате? – [...]“ (ТШ ЈНБК 18, 39)

411.	Hauke stieg etwas langsamer an der Werfte hinan und dachte bei sich: (TS SR 9, 37)	Хауке малку побавно се поткачил на бедемот и си помислил: [...] (ТШ ЈНБК 22, 1)
412.	[...]; dann stopfte sie den Kater wieder in das Bettbühr, wischte mit ihrer Schürze die Blutflecken von dem Tisch und stakte zur Tür hinaus . (TS SR 8, 29)	[...]; потоа повторно го завила мачорот во постелното платно, со престилката ги избришала дамките крв од масата и се оттетеравила кон вратата. (ТШ ЈНБК 19, 37)
413.	Er sah nicht um; aber er ging auch nicht schneller und kam erst spät nach Hause; doch niemals soll er seinem Vater oder einem andern davon erzählt haben. (TS SR 6, 33)	Тој ниту се обсирнал; а ниту го забрзал чекорот и се вратил дома доцна; а ова веројатно никогаш не му го раскажал ни на татка си ни некому друг. (ТШ ЈНБК 15, 40)
414.	[...]; dann nahm sie den blauen Überzug bei beiden Zipfeln und schüttete daraus den großen Katerleichnam auf den Tisch. (TS SR 8, 4)	[...]; потоа таа ја опфатила прекривката за двата краја и го истресла големиот мачоров труп на масата. (ТШ ЈНБК 18, 42)
415.	[...] sie streichelte das dicke Fell des toten Tieres, legte ihm die Tatzen zusammen, neigte ihre lange Nase über dessen Kopf und raunte ihm unverständliche Zärtlichkeiten in die Ohren. (TS SR 8, 4)	[...] го погалила дебелото крзно на мртвото животно, му ги спастрила шепите, го наведнала долгиот нос над него и му шепотела неразбирливи нежности во ушите. (ТШ ЈНБК 18, 42)
416.	Tede Haien nickte , und die Alte streichelte das Fell ihres toten Katers. (TS SR 8, 13)	Теде Хаиен кимнал , а старата го погалила крзното на својот мртов мачор. (ТШ ЈНБК 19, 16)
417.	Dann lehnte er sich wieder in seinem Stuhl zurück, ruckte den schweren Körper ein paarmal und überließ sich bald dem sorgenlosen Schlummer. (TS SR 12, 28)	Потоа тој повторно се завалил во својот стол, неколкупати го поднаместил тешкото тело и набрзо потонал во безгрижна дремка. (ТШ ЈНБК 27, 29)
418.	»Da hat Er ihn!« rief sie; »Sein Hauke hat ihn totgeschlagen.« Hierauf aber begann sie ein bitterliches Weinen; [...] (TS SR 8, 4)	„Еве ви го!“, извикала таа. „Вашиот Хауке го отепа!“ Тогаш фатила горко да плаче, [...] (ТШ ЈНБК 18, 42)
419.	Und der Alte, der fast neugierig wurde, tat alles, was sie sagte ; [...] (TS SR 8, 4)	А стариот, кој речиси станал љубопитен, сторил сè што рекла ; [...] (ТШ ЈНБК 18, 42)
420.	»So«, sagte er; »Hauke hat ihn totgeschlagen?« Er wußte nicht, was er mit dem heulenden Weibe machen sollte. (TS SR 8, 9)	„Па,“ рекол : „зарем Хауке го отепа?“ Тој не знаел што да прави со разлипаната жена. (ТШ ЈНБК 19,6)
421.	Der Alte sagte nichts hierauf, er begann eine Zeitlang wieder auf und ab zu gehen; [...] (TS SR 8, 31)	Стариот не рекол ништо; извесно време шетал горе-долу; [...] (ТШ ЈНБК 20, 12)
422.	»Da warst du aber wohl noch nicht geboren?« sagte Hauke. (TS SR 11,	„Но ти тогаш не си била родена?“, рекол Хауке. (ТШ ЈНБК 26, 5)

	44)	
423.	»Ole wollte es schon besorgen«, sagte die Tochter, ein wenig sich die Lippen beißend, [...]. (TS SR 11, 24)	„Оле и онака сакал да го стори тоа“, рекла ќерката, малку гризејќи си ги усните, [...]. (ТШ ЈНБК 25, 20)
424.	Dem Jungen schoß es doch heiß ins Gesicht: »Ist denn Trin' Jans mit ihrem Kater hier gewesen?« (TS SR 8, 28)	Момчето ужасно се вцрвило : „Зарем Трин' Јенс била овде со својот мачор?“ (ТШ ЈНБК 20, 7)
425.	Erst als die Finsternis alles bedeckte, schr itt er steifen, langsamen Schrittes heimwärts. (TS SR 6, 33)	Дури кога мракот прекрил сè, тој со вкочанети, бавни чекори пошол дома. (ТШ ЈНБК 15, 40)
426.	[...]; dann nahm sie den blauen Überzug bei beiden Zipfeln und schüttete daraus den großen Katerleichnam auf den Tisch. (TS SR 8, 4)	[...]; потоа таа ја опфатила прекривката за двата краја и го истресла големиот мачоров труп на масата. (ТШ ЈНБК 18, 42)
427.	»Ole wollte es schon besorgen«, sagte die Tochter, ein wenig sich die Lippen beißend, und setzte sich Hauke gegenüber auf einen grobgeschnitzten Holzstuhl, wie sie noch derzeit hier an Winterabenden im Hause selbst gemacht wurden. (TS SR 11, 24)	„Оле и онака сакал да го стори тоа“, рекла ќерката, малку гризејќи си ги усните, и седнала спроти Хауке на еден грубо изрезбарен дрвен стол, какви што во тоа време овде луѓето сами правеле во зимските вечери. (ТШ ЈНБК 25, 20)
428.	Da tat es aus dem Lehnstuhl plötzlich einen lauten Schnarcher, und ein Blick und ein Lächeln flog zwischen den beiden jungen Menschen hin und wider; [...] (TS SR 11, 35)	Тогаш од столот со облегало се чуло гласно 'рчење, а поглед и насмевка одвреме-навреме прострујувале меѓу обајцата млади луѓе; [...] (ТШ ЈНБК 25, 36)
429.	Er sah nicht um ; aber er ging auch nicht schneller und kam erst spät nach Hause; doch niemals soll er seinem Vater oder einem andern davon erzählt haben. (TS SR 6, 33)	Тој ниту се обсирнал ; а ниту го забрзал чекорот и се вратил дома доцна; а ова веројатно никогаш не му го раскажал ни на татка си ни некому друг. (ТШ ЈНБК 15, 40)
430.	Dann lehnte er sich wieder in seinem Stuhl zurück, ruckte den schweren Körper ein paarmal und überließ sich bald dem sorgenlosen Schlummer. (TS SR 12, 28)	Потоа тој повторно се завалил во својот стол, неколкупати го поднаместил тешкото тело и набрзо потонал во безгрижна дремка. (ТШ ЈНБК 27, 29)
431.	[...], denn er ging , als er zu den Häusern gekommen war, dem seines Vaters und auch den übrigen vorbei und eine weite Strecke noch nach Süden auf dem Deich der Stadt zu. (TS SR 7, 46)	[...], зашто кога стигнал до куќите, минал крај татковата куќа и крај другите куќи, и отишол далеку на југ кон градскиот насип. (ТШ ЈНБК 18, 16)
432.	Die Alte nickte ihn grimmig an: »Ja, ja; so Gott, das hat er getan!« Und sie wischte sich mit ihrer von Gicht verkrümmten Hand das Wasser aus den Augen. » (TS SR 8, 11)	Старата гневно му кимнала: „Да, да; жими бога, тој беше!“, и со раката, искривена од костобол, си ги избришала солзите од очите. (ТШ ЈНБК 19, 8)

433.	[...]; dann stopfte sie den Kater wieder in das Bettbühr, wischte mit ihrer Schürze die Blutflecken von dem Tisch und stakte zur Tür hinaus. (TS SR 8, 29)	[...]; потоа повторно го завила мачорот во постелното платно, со престилката ги избришала дамките крв од масата и се оттетеравила кон вратата. (ТШ ЈНБК 19, 37)
434.	Und der Alte, der fast neugierig wurde , tat alles, was sie sagte; [...] (TS SR 8, 4)	А стариот, кој речиси станал љубопитен, сторил сè што рекла; [...] (ТШ ЈНБК 18, 42)
435.	Als sie aber das Strickzeug in die Höhe zog und die Vögel sich nun in ihrer ganzen Länge zeigten , flüsterte er über den Tisch herüber: [...] (TS SR 11, 38)	Но кога таа го крнала плеталото и кога птиците се покажале во сета своја должина, тој ѝ прошепотил преку масата: [...] (ТШ ЈНБК 25, 40)
436.	[...] sie streichelte das dicke Fell des toten Tieres, legte ihm die Tatzen zusammen , neigte ihre lange Nase über dessen Kopf und raunte ihm unverständliche Zärtlichkeiten in die Ohren. (TS SR 8, 4)	[...] го погалила дебелото крзно на мртвото животно, му ги спастрила шепите, го наведнала долгиот нос над него и му шепотела неразбирливи нежности во ушите. (ТШ ЈНБК 18, 42)

2.1.4.3. ГЈ: модалитетен глагол; МЈ: минато неопределено свршено време

437.	Der Alte begann wieder auf und ab zu gehen und spritzte dabei die schwarze Tabaksjauche von sich. (TS SR 8, 52)	Стариот пак почнал да шета горе-долу, прскајќи со црниот тутунов исплувок, (ТШ ЈНБК 20, 27)
------	--	--

2.1.4.4. ГЈ: инфинитивен глагол; МЈ: минато неопределено свршено време

438.	[...] dann blieb er vor dem Jungen stehn und sah eine Weile wie abwesend auf ihn hin. »Das mit dem Kater hab ich rein gemacht«, sagte er dann; [...] (TS SR 8, 31)	[...] потоа запрел пред момчето и некое време го гледал некако отсутно. „Тоа со мачорот го расчистив“, рекол потоа; [...] (ТШ ЈНБК 20, 12)
439.	Hauke fiel es aufs Herz, daß er die Alte mit ihren jungen Enten den Ratten sollte preisgegeben haben, und er ließ sich mit dem Einwand abfinden . (TS SR 12, 2)	Хауке го трогна тоа што старата со нејзините млади патки им ја препуштил на стаорците, но се задоволил со приговорот. (ТШ ЈНБК 26, 24)

2.1.5. Сегашно време

2.1.5.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: сегашно време

440.	[...]; denn das reichliche Mittagsmahl, welches die Seldwyler alle Tage bereiteten , pflegte ein weithin scheinendes Silbergewölk über ihre Dächer emporzutragen, welches lachend an ihren Bergen hinschwebte. (GK RJADD 5, 32).	[...], богатиот ручек, што зелдвиланите секојдневно го подготвуваат , обично испушташе сребреникави облаци над покривите што се гледаа надалеку додека весело лебдеа покрај ридовите. (ГК РЈНС 29, 41).
441.	Meiner Seel', mir ist geradeso, als wenn ich einen Rausch hätt' ! (AS LG 8, 39)	Богами, се чувствувам како да сум мртов пијан! (АШ ПГ 55, 30)
442.	Immerhin mußte er sich sagen, daß es sich hier um eine Strafkolonie handelte , daß hier besondere Maßregeln notwendig waren [...] (FK SK 105, 34).	Сепак мораше да си рече дека овде се работи за казнена колонија, дека овде се неопходни посебни мерки и [...] (ФК КК 143, 9).
443.	Immerhin mußte er sich sagen, daß es sich hier um eine Strafkolonie handelte, daß hier besondere Maßregeln notwendig waren [...] (FK SK 105, 34).	Сепак мораше да си рече дека овде се работи за казнена колонија, дека овде се неопходни посебни мерки и [...] (ФК КК 143, 9).
444.	Man sah, wie er [...] das suchte , was die zwei Herren eben beobachtet hatten, [...]. (FK SK 106, 34).	Се виде како [...] тој го бара тоа што токму тогаш го набљудуваа двајцата господа [...] (ФК КК 144,31).

2.1.5.2. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: сегашно време

445.	„Aber daß er überhaupt verurteilt wurde , das weiß er doch?“ (FK SK 104, 20).	„Ама сепак знае дека е осуден , нели?“ (ФК КК 141, 7).
------	--	---

2.1.5.2. ГЈ: модален глагол во епистемична употреба; МЈ: сегашно време

446.	Man könnt' schier Angst kriegen. (AS LG 9,18)	Некој може многу да се исплаши [...] (АШ ПГ 56, 35)
447.	Manchmal sind's ganz nette Burschen, die Einjährigen [...], aber sie sollten alle nur Stellvertreter werden – denn was hat das für einen Sinn? (AS LG 8,10)	Понекогаш се навистина љубезни, оние едногодишните [...], но сите тие треба да се само заменици - зашто има ли тоа некаква смисла? (АШ ПГ 54, 31)

2.1.6. Идно време

2.1.6.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: идно време

Во примерите што следуваат во германскиот јазик се јавува претеритум конјунктив, а во македонскиот идно време.

448.	[...] Wer ging' denn überhaupt mit , wenn er nicht müßt! (AS LG 12, 26)	[...] Кој ли тогаш воопшто ќе дојде , ако не мора тој! (АШ ПГ 62, 13)
449.	Das Einfachste wär' , ich ging gleich zum Leidinger hinüber nachtmahlen [...] oder soll ich in die Gartenbaugesellschaft? (AS LG 4, 44)	Наједноставно ќе биде да одам веднаш одспротива кај Лајдингер на вечера[...] или да одам во друштвото на бавчованџиите? (АШ ПГ 49, 8)

2.1.6.2. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: идно време

Во овој пример во германскиот јазик се јавува т.н. *würde*-форма, а во македонскиот – идно време.

450.	Der Reisende biß sich auf die Lippen und sagte nichts. Er wußte zwar, was geschehen würde , aber er hatte kein Recht, den Offizier an irgend etwas zu hindern. (FK SK 119, 15).	Патникот се поткаса и не рече ништо. Вистина, тој знаеше што ќе се случи ама немаше право да го спречува офицерот во што и да е. (ФК КК 165, 29).
------	--	--

2.1.7. Минато-идно време

Оваа група содржи примери каде што за германскиот претеритум како еквивалент се јавува македонското минато-идно време за повторливо или обусловено дејство во минатото, најчесто со присуство на неглаголски лексички средства за изразување повторливост или обусловеност.

2.1.7.1. ГЈ: главен итеративен глагол; МЈ: минато-идно време

451.	Mehrmals ballte er die Fäuste und versuchte mit geschlossenen Augen sich emporzurichten. (GH BT 38, 25)	Повеќепати, ќе ги стегнеше тупаниците и се обидувахе со затворени очи да се поткрене. (ГХ ТЧЖП 177, 31)
452.	Wenn ihm jemand begegnete , oder wenn er an einem Hauseingang vorüberkam, wo Kinder spielten oder alte Frauen saßen, zwang er sich, langsamer zu gehen [...] (PS P 194, 17)	Кога некој ќе го пресретнеше или кога ќе поминеше покрај некој влез од куќите каде што си играа деца или седеа постари жени, тој се присилуваше да оди пополека [...] (ПЗ П 181, 19)
453.	[...], dann bleckte der Wolf in ihm die Zähne und lachte und zeigte ihm mit blutigem Hohn, wie lächerlich dieses ganze edle Theater einem Steppentier zu Gesicht stehe, einem Wolf, [...] (HH S 56, 7)	[...], тогаш волкот во него ќе му покажеше заби, ќе се исклештеше и со крвав презир ќе му укажеше колку смешно му прилегаше овој благороден театар на едно степско животно, на еден волк, [...] (XX CB 56, 30)
454.	[...], und wenn überhaupt von den Martis gesprochen wurde, so dachte er unwillkürlich nur an die Tochter, [...]. (GK RJADD 23, 4).	[...] и ако воопшто се зборувахе за Мартиевите, тој веднаш ќе помислеше само на ќерката, [...]. (ГК РЈНС 41, 23).
455.	Gelegentlich klirrten seine Ketten, und wenn der Wärter an die Türklappe eilte , konnte er ihn einen Schluck aus der Wasserflasche nehmen [...] (PS P 292, 21)	Понекогаш ќе засвечкаа синцирите и кога, стражарот ќе побрзаше да погледне низ прозорчето на вратата, можеше да види како тој испива една голтка [...] (ПЗ П 271, 24)
456.	Die Kinder besonders hingen an ihm, nannten ihn „Vater Thiel“ und wurden von ihm in mancherlei Spielen unterrichtet, deren er sich aus seiner Jugendzeit erinnerte . (GH BT 11, 27)	Особено приврзани му беа децата, го нарекуваа „тато Тил“, а тој им покажуваше по некоја игра на која ќе се присетеше од детството. (ГХ ТЧЖП 158, 13)
457.	Wenn ihm nun dies mißfiel und ihn oft mit Scham und Kummer erfüllte , [...], so wurden seine Sorgen wieder betäubt durch Schmeichelei, mit der ihn die Mutter behandelte. (GK RJADD 21, 26).	Кога тоа понекогаш не ќе му се допаднеше и ќе го исполнуваше со срам и жалба, [...], неговите грижи беа потиснати со ласкањата на мајка му. (ГК РЈНС 40, 23).

458.	Zuweilen erhob sich auch der Blick des letzteren und suchte durch die Lücken der Blätter den Himmel, [...] (GH BT 28, 21)	Понекогаш ќе се поткренеше , и неговиот поглед и низ дупките од лисја го бараше небото, [...] (ГХ ТЧЖП 170, 8)
459.	Wenn sie einen Stein in ihren Furchen fanden , so warfen sie denselben auf den wüsten Acker in der Mitte mit lässig kräftigem Schwunge, was aber nur selten geschah [...] (GK RJADD 4, 29).	Кога ќе најдеа некој камен во нивите, тие со немарен, тромав замав го фрлаа во средината на пустата нива, што се случуваше многу ретко [...] (ГК РЈНС 29, 13).
460.	Thiel entkleidete sich, ging zu Bett und entschlief, nachdem er geraumte Zeit gedankenvoll die niedrige und rassige Stubendecke angestarrt hatte. (GH BT 11, 10)	Откако извесно време замислено ќе се суреше во нискиот и испукан таван од сопчето, Тил ќе се облечеше, ќе легнеше в постела и ќе заспиеше. (МП ТЧЖП 157, 42)
461.	Wenn sie, auf ein Hindernis stoßend, den Pflug fester faßten , so zitterten die groben Hemdärmel von der leichten Erschütterung [...] (GK RJADD 3, 28).	Кога тие, наидувајќи на препрека [пречка], поцврство ќе го стегнеа плугот, ракавите и кошулите им се тресеа од лесниот потрес [...] (ГК РЈНС 28, 22).
462.	Gelegentlich klirrten seine Ketten, und wenn der Wärter an die Türklappe eilte, konnte er ihn einen Schluck aus der Wasserflasche nehmen [...] (PS P 292, 21)	Понекогаш ќе засвечкаа синцирите и кога, стражарот ќе побрзаше да погледне низ прозорчето на вратата, можеше да види како тој испива една голтка [...] (ПЗ П 271, 24)
463.	Sie kam zuweilen zu mir, oder ich reiste zu ihr, [...]. (HH S 95, 14)	Повремено ќе дојдеше кај мене или јас ќе отпатував кај неа, [...]. (XX CB 94, 22)
464.	Sobald die Antwort „Ein Bahnmeister“ von den blutlosen Lippen des Kleinen kam , der natürlich nicht wußte, was sie bedeuten solle, begann Thiels Gesicht sich aufzuhellen, [...] (GH BT 11, 2)	Штом од бескрвните усни на малечкиот, кој се разбира не знаеше што значат тие, ќе се чуеше одговорот „началник на пруга“, лицето на Тил започнуваше да се озарува, [...] (ГХ ТЧЖП 157, 35)
465.	[...], dann bleckte der Wolf in ihm die Zähne und lachte und zeigte ihm mit blutigem Hohn, wie lächerlich dieses ganze edle Theater einem Steppentier zu Gesicht stehe, einem Wolf, [...] (HH S 56, 7)	[...], тогаш волкот во него ќе му покажеше заби, ќе се исклештеше и со крвав презир ќе му укажеше колку смешно му прилегаше овој благороден театар на едно степско животно, на еден волк, [...] (XX CB 56, 30)
466.	Und kroch ich, wenn's mir kalt wurde, in mein Bett - es dauerte nicht lang, so sprang er zu mir und legte sich auf meine frierenden Beine, und wir schliefen so warm mitsammen, [...] (TS SR 8, 13)	Кога ќе ми застудеше, се завалував во постелата - и по кратко време, тој ќе скокнеше, ќе ми легнеше врз изземнатите нозе, и така стоплени спиевме заедно, [...]. (ТШ ЈНБК 19, 16)
467.	Denn alle, die ihn lieb gewannen , sahen immer nur die eine Seite in ihm. (HH S 57, 10)	Зашто сите што ќе го засакаа , секогаш во него ја гледаа само едната страна. (XX CB 57, 30)

468.	Wenn ihm nun dies mißfiel und ihn oft mit Scham und Kummer erfüllte, [...], so wurden seine Sorgen wieder betäubt durch Schmeichelei, mit der ihn die Mutter behandelte. (GK RJADD 21, 26).	Кога тоа понекогаш не ќе му се допаднеше и ќе го исполнуваше со срам и жалба, [...], неговите грижи беа потиснати со ласкањата на мајка му. (ГК РЈНС 40, 23).
469.	Gleichviel ob sie die Augen öffnete oder schloß, unaufhörlich zogen die Ereignisse der Vergangenheit daran vorüber. (GH BT 39, 14)	Сеедно дали ќе ги отвореше или ќе ги затвореше очите, преку нив непрекинато минуваа настаните од минатото. (ГХ ТЧЖП 178, 9)
470.	Sie kam zuweilen zu mir, oder ich reiste zu ihr, [...]. (HH S 95, 14)	Повремено ќе дојдеше кај мене или јас ќе отпатував кај неа, [...]. (XX CB 94, 22)
471.	Aber dann, wenn er den Blick nur ein klein wenig hob, sah er in einigen hundert Metern Entfernung sein eigenes Haus gebrechlich schmal und hoch auf dem Pont au Change, und er sah das Fenster seines Arbeitszimmers im ersten Stock und sah sich selbst dort am Fenster stehen, sah sich hinausstehen auf den Fluß und das wegströmende Wasser beobachten, wie jetzt. (PS P 77, 18)	А тогаш, ако само малку го подигнеше погледот, на неколку стотини метри ќе ја забележеше својата кука, кршливо тесна и висока, поставена на Пон Шанж и ќе го видеше прозорецот од својата работна соба на првиот кат и ќе се видеше себе си таму како стои на прозорецот, ќе се видеше како гледа надвор кон реката и водата која истекува, како сега. (ПЗ П 73, 25)
472.	[...] und wenn er irgendwo in der Nähe war , so entfernte sie sich eilig [...] (GK RJADD 22, 34).	[...] и секогаш, кога ќе се појавеше во нејзина близина, таа вешто се оддалечуваше [...] (ГК РЈНС 41, 18).
473.	Todmüde saß ich zuweilen auf einer Bank, auf einem Brunnenrand, [...] (HH S 111, 22)	Мртов уморен одвреме-навреме ќе приседнев на некоја клупа, на работ од некој бунар, [...] (XX CB 108, 31)
474.	Und kroch ich, wenn's mir kalt wurde, in mein Bett - es dauerte nicht lang, so sprang er zu mir und legte sich auf meine frierenden Beine, und wir schliefen so warm mitsammen, [...] (TS SR 8, 13)	Кога ќе ми застудеше, се завалував во постелата - и по кратко време, тој ќе скокнеше , ќе ми легнеше врз изземнатите нозе, и така стоплени спиевме заедно, [...]. (ТШ ЈНБК 19, 16)
475.	[...], strömte von Zeit zu Zeit wie lebendiger Atem jene Welle von Knaben-ähnlichkeit, von hermaphroditischer Magie. (HH S 143, 6)	[...], одвреме-навреме како пргав здив ќе проструеше оној бран на момчешка сличност, на хермафродитска магија. (XX CB 136, 4)
476.	Nachdem sie beendet, trank er den Nachmittagskaffee [...]. (GH BT 12, 10)	Откако ќе се одмореше, ќе го испиеше попладневното кафе [...]. (ТЧЖП 158, 30)
477.	[...] wenn ein fernes Geräusch die Stille des Landes unterbrach . (GK RJADD 4, 2)	[...] кога некој далечен шум ќе ја прекинеше тишината (ГК РЈНС 28, 27)
478.	Zum Beispiel, wenn Harry als Mensch einen schönen Gedanken hatte, eine	На пример, кога Хари како човек беше обземен од убава мисла,

	feine, edle Empfindung fühlte oder eine sogenannte gute Tat verrichtete , dann bleckte der Wolf in ihm die Zähne [...] (HH S 56, 7)	префинето, благородно чувство или кога ќе направеше таканаречено добро дело, тогаш волкот во него ќе му покажеше заби, [...] (XX CB 56, 30)
479.	Schon in den letzten Wochen und Monaten hatte er sich nicht mehr von menschlich gefertigter Nahrung wie Brot und Wurst und Käse ernährt, sondern, wenn er Hunger verspürte , alles zusammengefrassen, was ihm an irgendwie Eßbarem in die Quere gekommen war. (PS P 155, 24)	Во текот на последните недели и месеци, тој веќе не јадеше храна подготвена за луѓе, како леб и колбас и сирење, туку штом ќе почувствуваеше глад ждереше сè за што сметаше дека се јаде и што ќе му дојдеше под рака. (ПЗ П 145, 17)
480.	Wenn ihm jemand begegnete, oder wenn er an einem Hauseingang vorüberkam , wo Kinder spielten oder alte Frauen saßen, zwang er sich, langsamer zu gehen [...] (PS P 194, 17)	Кога некој ќе го пресретнеше или кога ќе поминеше покрај некој влез од куќите каде што си играа деца или седеа постари жени, тој се присилуваше да оди пополека [...] (ПЗ П 181, 19)
481.	Hie und da wandte sich ein Frauenzimmer, um sich zu schneuzen. (GH BT 37, 7)	Овде-онде по некоја жена ќе се завртеше за да се исекне. (ГХ ТЧЖП 176, 26)
482.	Und kroch ich, wenn's mir kalt wurde , in mein Bett - es dauerte nicht lang, so sprang er zu mir und legte sich auf meine frierenden Beine, und wir schliefen so warm mitsammen, [...]. (TS SR 8, 13)	Кога ќе ми застудеше , се завалував во постелата - и по кратко време, тој ќе скокнеше, ќе ми легнеше врз изземнатите нозе, и така стоплени спиевме заедно, како сè уште да ја имав мојата млада драгоценост в постела! (ТШ ЈНБК 19, 16)
483.	Und wenn endlich ein Lufthauch ihm das Ende eines zarten Duftfadens zuspielte , dann stieß er zu und ließ nicht mehr los, [...]. (PS P 44, 26)	И кога конечно некој трепет на воздухот ќе му го подадеше крајот од некоја нежна, мирисна нишка, тој ќе ја зграпчеше и повеќе не ја испушташе, [...]. (ПЗ П 42, 17)
484.	Und wenn endlich ein Lufthauch ihm das Ende eines zarten Duftfadens zuspielte, dann stieß er zu und ließ nicht mehr los, [...]. (PS P 44, 26)	И кога конечно некој трепет на воздухот ќе му го подадеше крајот од некоја нежна, мирисна нишка, тој ќе ја зграпчеше и повеќе не ја испушташе, [...]. (ПЗ П 42, 17)
485.	[...], dann bleckte der Wolf in ihm die Zähne und lachte und zeigte ihm mit blutigem Hohn, wie lächerlich dieses ganze edle Theater einem Steppentier zu Gesicht stehe, einem Wolf, [...] (HH S 56, 7)	[...], тогаш волкот во него ќе му покажеше заби, ќе се исклештеше и со крвав презир ќе му укажеше колку смешно му прилегаше овој благороден театар на едно степско животно, на еден волк, [...] (XX CB 56, 30)
486.	Ihn schauderte, wenn er daran zurückdachte . (PS P 171, 25)	Се згрозуваше и подоцна кога ќе помислеше на тоа. (ПЗ П 160, 17)
487.	Es schauderte ihn immer noch, wenn er an den Nebel zurückdachte , dem er	Сè уште трепереше кога ќе си помислеше на маглата од која избега,

	entronnen war, [...] (PS P 172, 7)	[...]. (ПЗ П 160, 30)
--	------------------------------------	-----------------------

2.1.7.2. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: минато-идно време

488.	Gegen zwölf Uhr mittags erwachte er, kleidete sich an und ging, während seine Frau in ihrer lärmenden Weise das Mittagbrot bereitete, hinaus auf die Straße, [...] (GH BT 11, 13)	Околу дванаесет часот ќе се разбудеше, ќе се облечеше , и додека неговата жена на својот бучавен начин подготвуваше ручек, излегуваше надвор на улица, [...] (ГХ ТЧЖП 158, 3)
489.	Der eine oder andere stieß ein wenig auf , spie ein Knöchelchen aus, schnalzte leise mit der Zunge, stupste mit dem Fuß einen übriggebliebenen Fetzen des blauen Rocks in die Flammen: [...]. (PS P 320, 9)	Некој од нив ќе ждригнеше , некој ќе плукнеше ковче, ќе шлапнеше со јазикот, ќе шутнеше со нога по некое сино крпче во огнот: [...]. (ПЗ П 298, 9)
490.	Der eine oder andere stieß ein wenig auf, spie ein Knöchelchen aus , schnalzte leise mit der Zunge, stupste mit dem Fuß einen übriggebliebenen Fetzen des blauen Rocks in die Flammen: [...]. (PS P 320, 9)	Некој од нив ќе ждригнеше, некој ќе плукнеше ковче, ќе шлапнеше со јазикот, ќе шутнеше со нога по некое сино крпче во огнот: [...]. (ПЗ П 298, 9)
491.	„Geh, Tobias, geh spielen!“ sagte er kurz darauf, indem er eine Pfeife Tabak [...] in Brand steckte, und der Kleine drückte sich alsbald in scheuer Freude zur Türe hinaus . (GH BT 11, 7)	„Оди, Тобијас, оди да си играш!“, ќе рече веднаш потоа, запалувајќи го лулето [...], и малечкиот со срамежлива радост веднаш ќе се измолкнеше надвор зад вратата. (МП ТЧЖП 157, 39)
492.	Thiel entkleidete sich , ging zu Bett und entschlief, nachdem er geraumte Zeit gedankenvoll die niedrige und rassige Stubendecke angestarrt hatte. (GH BT 11, 10)	Откако извесно време замислено ќе се суреше во нискиот и испукан таван од сопчето, Тил ќе се облечеше , ќе легнеше в постела и ќе заспиеше. (МП ТЧЖП 157, 42)
493.	Thiel entkleidete sich, ging zu Bett und entschlief , nachdem er geraumte Zeit gedankenvoll die niedrige und rassige Stubendecke angestarrt hatte. (GH BT 11, 10)	Откако извесно време замислено ќе се суреше во нискиот и испукан таван од сопчето, Тил ќе се облечеше, ќе легнеше в постела и ќе заспиеше . (МП ТЧЖП 157, 42)
494.	Gegen zwölf Uhr mittags erwachte er, kleidete sich an und ging, während seine Frau in ihrer lärmenden Weise das Mittagbrot bereitete, hinaus auf die Straße, [...] (GH BT 11, 13)	Околу дванаесет часот ќе се разбудеше , ќе се облечеше, и додека неговата жена на својот бучавен начин подготвуваше ручек, излегуваше надвор на улица, [...] (ГХ ТЧЖП 158, 3)
495.	Er holte eine Flasche Wein aus dem Laden, denn die Hitze machte ihn durstig, und Weintrinken, das war auch	Ќе донесеше шише вино од дуќанот, бидејќи ожеднуваше од топлината, дури и пиењето вино

	wie früher. (PS P 126, 6)	беше како некогаш. (ПЗ П 118,30)
496.	„Geh, Tobias, geh spielen!“ sagte er kurz darauf, indem er eine Pfeife Tabak [...] in Brand steckte, und der Kleine drückte sich alsbald in scheuer Freude zur Türe hinaus. (GH BT 11, 7)	„Оди, Тобијас, оди да си играш!“, ќе рече веднаш потоа, запалувајќи го лулето [...], и малечкиот со срамежлива радост веднаш ќе се измолкнеше надвор зад вратата. (МП ТЧЖП 157, 39)
497.	Der eine oder andere stieß ein wenig auf, spie ein Knöchelchen aus, schnalzte leise mit der Zunge, stupste mit dem Fuß einen übriggebliebenen Fetzen des blauen Rocks in die Flammen: [...]. (PS P 320, 9)	Некој од нив ќе ждригнеше, некој ќе плукнеше ковче, ќе шлапнеше со јазикот, ќе шутнеше со нога по некое сино крпче во огнот: [...]. (ПЗ П 298, 9)
498.	Der eine oder andere stieß ein wenig auf, spie ein Knöchelchen aus, schnalzte leise mit der Zunge, stupste mit dem Fuß einen übriggebliebenen Fetzen des blauen Rocks in die Flammen: [...]. (PS P 320, 9)	Некој од нив ќе ждригнеше, некој ќе плукнеше ковче, ќе шлапнеше со јазикот, ќе шутнеше со нога по некое сино крпче во огнот: [...]. (ПЗ П 298, 9)

2.1.7.3. ГЈ: модален глагол во деонтичка употреба; МЈ: минато-идно време

499.	Gerne wollte ich das, sehr gerne. (HH S 124, 14)	Со задоволство ќе го стопев тоа, со големо задоволство. (XX CB 119, 24)
------	---	---

2.1.7.4. ГЈ: модален глагол во епистемична употреба; МЈ: минато-идно време

500.	Wenn es möglich gewesen war, daß diese himmlische Melodie heimlich in meiner Seele wurzelte und eines Tages in mir ihre holde Blume wieder [...] emportrieb, konnte ich ganz verloren sein? (HH S 46, 11)	Да беше можно да се вкорени оваа мала небесна мелодија скришно во мојата душа и еден ден повторно да го потера во мене својот миловиден цвет [...], ќе можев ли сосема да се изгубам? (XX CB 44, 27)
------	--	---

2.1.7.4. ГЈ: модалитетен глагол; МЈ: минато-идно време

501.	Und wirklich, einen Augenblick, als eine schwarze Wolkenschicht es pechfinster um mich machte und gleichzeitig die heulenden Böen mich samt meiner Stute vom Deich herabzudrängen suchten , fuhr es mir wohl durch den Kopf: [...] (TS SR 2, 36)	И навистина, во еден миг кога ме обви слој црни облаци од кои не гледав ни прст пред око и кога расфиуканите виори за малку ќе нè кутнеа од насипот и мене и мојата кобила, низ главата ми пролета мислата: [...] (ТШ ЈНБК 8, 15)
------	---	--

2.1.7.5. ГЈ: инфинитивен глагол; МЈ: минато-идно време

502.	Da und dort blieb ich in einer Kneipe hängen , einen Becher lang, zwei Becher lang, denn jagte es mich weiter [...]. (HH S 111, 19)	Овде-онде ќе свратев до некоја крчма, на една чашка, на две чашки, а потоа нешто продолжуваше да ме гони, [...]. (XX CB 108, 27)
503.	Oft blieb er, Tobiaschen an der Hand, stehen , um den wunderbaren Lauten zu lauschen, [...]. (GH BT 27, 31)	Држејќи го Тобијасче за рака, тој честопати ќе подзастанеше за да ги наслушне прекрасните гласови [...]. (ГХ ТЧЖП 169, 28)
504.	[...], er tänzelte vergnügt und gelenkig auf und nieder und ließ die Primel aus seinem Stern bald wie eine Rakete herausschießen , bald klein werden und verschwinden . (HH S 127, 22)	[...], весело и пргаво потскокнуваше таму-ваму, така што јагликата од неговата свезда час ќе жугнеше како ракета, час ќе се смалеше и ќе исчезнеше . (XX CB 122, 22)

2.1.8. Предминато време

Следуваат два примери со предминато време во македонскиот јазик како еквивалент за претеритум со временска определба за дејство што се случило пред некое друго дејство во минатото:

2.1.8.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: предминато време

505.	[...] und das wilde Gesträuch darauf war schon so hoch, daß die Kinder, obgleich sie gewachsen waren, sich nicht mehr sehen konnten, wenn eines dies- und das andere jenseits ging. (GK RJADD 12, 17).	[...] а на неа дивите грмушки беа никнале толку високо што децата, иако веќе беа пораснати, не можеа да се гледаат кога едното од нив одеше на едната, а другото на спротивната страна. (ГК РЈНС 34, 12).
------	---	--

2.1.8.2. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: предминато време

506.	Der Morgen gähnte schon durch die Scheiben, der bleierne, verdammte Morge eines Winterregentages, als ich endlich zu Bette kam. (HH S 91, 30)	Утрото веќе беше знало низ стаклото, оловно, проклето утро на еден врнежлив зимски ден, кога најпосле си легнав. (ХХ СВ 91, 20)
------	--	--

2.1.9. *има*-конструкција

Има-конструкцијата се јавува кај еден македонски еквивалент за предикатот *waren fertig* ('имаа завршено') за дејство кое му претходело на некое друго дејство во минатото.

2.1.9.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: *има*-конструкција

507.	Doch der alte Manz kam gegen Abend herbei, um zu sehen, was sie ausgerichtet, und obgleich sie fertig waren [...] (GK RJADD 16, 9)	Но, стариот Манц приквечер дојде на нивата за да види што направиле, па иако тие ја имаа завршено работата [...] (ГК РЈНС 36, 33)
------	---	--

2.1.10. Глаголски прилог

2.1.10.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: глаголски прилог

508.	[...], solange gegessen und getrunken wurde , ließen sie ihre Blicke in der Nähe und Ferne herumschweifen und sahen das Städtchen räucherig glänzend in seinen Bergen liegen; [...]. (GK RJADD 5, 32)	[...], јадејќи и пиејќи, нивните погледи талкаа поблизу и подалеку, гледајќи го гратчето што чадеше и светеше меѓу своите ридови, [...]. (ГК РЈНС 29, 41)
509.	Schon beim allerersten Anblick, als er durch die Glastür der Tante hereintrat, den Kopf so vogelartig reckte und den guten Geruch des Hauses rühmte , war mir irgendwie das Besondere an diesem Manne aufgefallen, [...]. (HH S 16, 12)	Уште на прв поглед кога влезе низ стаклената врата на тетка ми, извишувајќи ја главата како птица и фалејќи ја прекрасната миризба, ми падна в очи особеноста на овој човек, [...] (XX СВ 14, 35)
510.	[...], solange gegessen und getrunken wurde, ließen sie ihre Blicke in der Nähe und Ferne herumschweifen und sahen das Städtchen räucherig glänzend in seinen Bergen liegen; [...]. (GK RJADD 5, 32)	[...], јадејќи и пиејќи, нивните погледи талкаа поблизу и подалеку, гледајќи го гратчето што чадеше и светеше меѓу своите ридови, [...]. (ГК РЈНС 29, 41)
511.	[...], solange gegessen und getrunken wurde , ließen sie ihre Blicke in der Nähe und Ferne herumschweifen und sahen das Städtchen räucherig glänzend in seinen Bergen liegen; [...]. (GK RJADD 5, 32)	[...], јадејќи и пиејќи , нивните погледи талкаа поблизу и подалеку, гледајќи го гратчето што чадеше и светеше меѓу своите ридови, [...]. (ГК РЈНС 29, 41)

2.1.10.2. ГЈ: главен итеративен глагол; МЈ: глаголски прилог

512.	Der Alte begann wieder auf und ab zu gehen und spritzte dabei die schwarze Tabaksjauche von sich. (TS SR 8, 52)	Стариот пак почнал да шета горе-долу, прскајќи со црниот тутунов исплувок; [...] (ТШ ЈНБК 20, 27)
------	--	--

2.1.10.3. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: глаголски прилог

513.	»Der aber«, begann sie wieder, »wenn ich winters am Spinnrad saß, dann saß er bei mir und spann auch und sah mich an mit seinen grünen Augen! (TS SR 8, 13)	„Но тој,“ почна таа одново, „кога зиме седев крај предалото, тој седеше крај мене и исто така предеше гледајќи во мене со своите зелени очи! (ТШ ЈНБК 19, 16)
514.	[...] es war schön anzusehen in der stillen goldenen Septembergegend, wenn sie so auf der Höhe aneinander	[...] беше прекрасно да се погледне тивкиот златен септемврски предел кога тие така поминуваа еден покрај

	vorbeizogen, still und langsam, und sich mählich voneinander entfernten , immer weiter auseinander, [...] (GK RJADD 4, 22)	друг на височината, тивко и бавно, оддалечувајќи се полека еден од друг, на сè поголемо растојание, [...] (ГК РЈНС 29, 7)
515.	Dann wurde sie hoch in die Stengel der Distel gesetzt und eine Weile mit vereinten Blicken angeschaut, bis der Knabe sie genugsam besehen und mit einem Steine herunterwarf . (GK RJADD 8, 21)	Потоа ја ставија на страх од чичка и некое време ја набљудуваа, сè додека момчето не се изнагледа, па ја фрли, погодувајќи ја со камен. (ГК РЈНС 31, 27)
516.	Am jenseitigen Spreeufer blieb er einige Male stehen und lauschte nach dem Ort zurück . (GH BT 12, 24)	На другиот брег од Шпре тој неколкупати застана наслушнувајќи накај местото. (ГХ ТЧЖП 159, 1)
517.	Schon beim allerersten Anblick, als er durch die Glastür der Tante hereintrat, den Kopf so vogelartig reckte und den guten Geruch des Hauses rühmte, war mir irgendwie das Besondere an diesem Manne aufgefallen, [...]. (HH S 16, 12)	Уште на прв поглед кога влезе низ стаклената врата на тетка ми, извишувајќи ја главата како птица и фалејќи ја прекрасната миризба, ми падна в очи особеноста на овој човек, [...] (XX CB 14, 35)

2.1.10.3. ГЈ: декомпонирани прилоги; МЈ: глаголки прилог

518.	„Geh, Tobias, geh spielen!“ sagte er kurz darauf, indem er eine Pfeife Tabak [...] in Brand steckte , und der Kleine drückte sich alsbald in scheuer Freude zur Türe hinaus. (GH BT 11, 7)	„Оди, Тобијас, оди да си играш!“, ќе речеше веднаш потоа, запалувајќи го лулето [...], и малечкиот со срамежлива радост веднаш ќе се измолкнеше надвор зад вратата. (МП ТЧЖП 157, 39)
------	---	--

2.1.11. Глаголска придавка

2.1.11.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: глаголски придавка

519.	[...] und die Kinder lauschten in tiefer Stille seinen Kunden und Märchen, indessen sie sich umschlungen hielten . (GK RJADD 10, 11)	[...] и децата, гушнати , во длабока тишина ги слушаа нејзините зборови и сказни. (ГК РЈНС 31, 33)
520.	[...] und bald, da sie näher kam, sah ich es, sie saß auf einem Pferde, einem hochbeinigen hageren Schimmel; [...] (TS SR 2, 42)	[...] и набрзо, бидејќи ми се приближи, ја видов седната на коњ, на еден долгоножен мршав белчо; (ТШ ЈНБК 8, 23)

2.1.12. Можен начин

2.1.12.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: можен начин

521.	[...] – ich hab' ihm nur gesagt: „Sie, passen S' auf, das könnt' einmal wer anderer hören – da ging's Ihnen schlecht!“ (AS LG 14, 39)	[...] – само му реков: „Внимавајте, некогаш би можел ова да го слушне и некој друг – тогаш лошо би поминале! “ (АШ ПГ 66, 15)
522.	Mir scheint, wenn ich das Ding bei mir hätt' . [...] Jetzt würd' ich abdrücken – in einer Sekunde ist alles vorbei [...] (AS LG 8,42)	Ми се чини, кога би го носел сега со мене [...] само би притиснал – за една секунда сè ќе биде готово[...] (АШ ПГ 55, 34)

2.1.12.2. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: можен начин

523.	Wenn ich jetzt zu ihm in die Wohnung ginge und ihn beschwören möchte, daß er's niemandem erzählt? (6, 44)	Кога сега би отишол кај него дома и кога би можел да го преколнувам некому да не му го раскаже тоа? (АШ ПГ 52, 12)
524.	Mir scheint, wenn ich das Ding bei mir hätt' . [...] Jetzt würd' ich abdrücken – in einer Sekunde ist alles vorbei [...] (AS LG 8,42)	Ми се чини, кога би го носел сега со мене [...] само би притиснал – за една секунда сè ќе биде готово[...] (АШ ПГ 55, 34)

2.1.12.3. ГЈ: модален глагол во епистемична употреба; МЈ: можен начин

525.	„Da könnte man eine schöne Geschichte anrichten!“ antwortete Manz[...] (GK RJADD 7, 13)	„Тука човек би можел да се заплетка во убава приказна !“ одговори Манц[...] (ГК РЈНС 30, 36)
526.	[...] – ich hab' ihm nur gesagt: „Sie, passen S' auf, das könnt' einmal wer anderer hören – da ging's Ihnen schlecht!“ (AS LG 14, 39)	[...] – само му реков: „Внимавајте, некогаш би можел ова да го слушне и некој друг – тогаш лошо би поминале!“ (АШ ПГ 66, 15)

2.1.13. Блокирани свршени глаголски форми

2.1.13.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: блокирани свршени глаголски форми

527.	Wenn es möglich gewesen war, daß diese himmlische Melodie heimlich in meiner Seele wurzelte und eines Tages in mir ihre holde Blume wieder [...] emportrieb , konnte ich ganz verloren sein? (HH S 46, 11)	Да беше можно да се вкорени оваа мала небесна мелодија скришно во мојата душа и еден ден повторно да го потера во мене својот миловиден цвет [...], ќе можев ли сосема да се изгубам? (XX CB 44, 27)
528.	So pflügten beide ruhevoll und es war schön anzusehen in der stillen goldenen Septembergegend, wenn sie so auf der Höhe aneinander vorbeizogen, still und langsam, und sich mählich voneinander entfernten, immer weiter auseinander, bis beide wie zwei untergehende Gestirne hinter die Wölbung des Hügels hinabgingen und verschwanden, um eine gute Weile darauf wieder zu erscheinen. (GK RJADD 4, 22)	Така двајцата ораа спокојно, и беше прекрасно да се погледне тивкиот златен септемврски предел кога тие така поминуваа еден покрај друг на височината, тивко и бавно, оддалечувајќи се полека еден од друг, на сè поголемо растојание, додека да се изгубеа и да исчезнеа зад гребенот на ридот како две паднати свезди, за да се појават повторно по одредено време. (ГК РЈНС 29, 7)
529.	So pflügten beide ruhevoll und es war schön anzusehen in der stillen goldenen Septembergegend, wenn sie so auf der Höhe aneinander vorbeizogen, still und langsam, und sich mählich voneinander entfernten, immer weiter auseinander, bis beide wie zwei untergehende Gestirne hinter die Wölbung des Hügels hinabgingen und verschwanden , um eine gute Weile darauf wieder zu erscheinen. (GK RJADD 4, 22)	Така двајцата ораа спокојно, и беше прекрасно да се погледне тивкиот златен септемврски предел кога тие така поминуваа еден покрај друг на височината, тивко и бавно, оддалечувајќи се полека еден од друг, на сè поголемо растојание, додека да се изгубеа и да исчезнеа зад гребенот на ридот како две паднати свезди, за да се појават повторно по одредено време. (ГК РЈНС 29, 7)
530.	Wenn es möglich gewesen war, daß diese himmlische Melodie heimlich in meiner Seele wurzelte und eines Tages in mir ihre holde Blume wieder [...] emportrieb , konnte ich ganz verloren sein? (HH S 46, 11)	Да беше можно да се вкорени оваа мала небесна мелодија скришно во мојата душа и еден ден повторно да го потера во мене својот миловиден цвет [...], ќе можев ли сосема да се изгубам? (XX CB 44, 27)

**2.1.13.2. ГЈ: модален глагол во епистемична употреба; МЈ: блокирани
свршени глаголски форми**

531.	Mochte ihm nun geschehen was da wollte, mochte er krank werden, verarmen, Leid und Bitternis erfahren – alles war befristet, alles konnte allerhöchstens nur diese wenigen Jahre, Monate, Tage andauern, deren Zahl täglich kleiner wurde! (HH S 65, 30)	Што и да му се случи, да се разболи, да осирوماши, да сети страдање и горчина – сè беше ограничено со рок, сè можеше да трае само овие неколку години, месеци, денови, чиј број секојдневно се смалуваше! (XX CB 63, 35)
------	--	--

2.1.14. Неглаголски конструкции

2.1.14.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: неглаголски конструкции

532.	Und kroch ich, wenn's mir kalt wurde, in mein Bett - es dauerte nicht lang, so sprang er zu mir und legte sich auf meine frierenden Beine, und wir schliefen so warm mitsammen, als hätte ich noch meinen jungen Schatz im Bett!« (TS SR 8, 13)	Кога ќе ми застудеше, се завалував во постелата - и по кратко време , тој ќе скокнеше, ќе ми легнеше врз изземнатите нозе, и така стоплени спиевме заедно, како сè уште да ја имав мојата млада драгоценост в постела! (ТШ ЈНБК 19, 16)
------	--	--

2.1.14.2. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: неглаголски конструкции

533.	[...]; doch als die Puppe eben wieder nackt und bloß war und nur noch der roten Haube sich erfreute , entriß der wilde Junge seiner Gefährtin das Spielzeug und warf es hoch in die Luft. (GK RJADD 8, 24)	Но кога куклата пак беше соблечена и гола, само со црвеното капче , палавото момче ѝ ја грабна на другарката и ја фрли високо во воздух. (ГК РЈНС 31, 29)
------	---	--

2.1.15. Коментар

Од контрастивната анализа на глаголското време претеритум во германскиот јазик и неговите македонски еквиваленти може да се заклучи дека во уметничколитературниот стил за германскиот претеритум се јавуваат следниве македонски еквиваленти: минато определено свршено/несвршено, минато неопределено свршено/несвршено, сегашно, идно време, минато-идно време, предминато време и *има*-конструкција. Освен глаголските времиња како еквиваленти можат да се јават и глаголскиот прилог, глаголската придавка, можниот начин, блокираните свршени глаголски форми и неглаголски конструкции. Сегашното време се јавува како еквивалент и во пасивен залог кога во изворниот текст има претеритум во пасивен залог и кај примери со значење истовременост. Идното време се јавува како еквивалент на претеритумот во можен начин. Минато-идното време може да се јави кај минато дејство со значење: повторливост, обусловеност и намера. Овие еквиваленти се дел од прости, независно- и зависно-сложени реченици. Кога претеритумот се јавува во рамките на директниот говор како еквиваленти се јавуваат минатото определено свршено и несвршено, минатото неопределено свршено и несвршено време, како и минато-идното време. Неглаголските лексички средства се јавуваат со минато-идното време за обусловено дејство или дејство кое се повторувало во минатото, но тие можат да се сретнат и кај сите други еквиваленти. Со минатото неопределено време како еквивалент за претеритумот, освен засведоченоста на дејството карактеристична за минатото определено време, се јавува и незасведоченоста, како и претпоставката кај минато-идното време и можниот начин. Поради тоа што аспектот и засведоченоста во германскиот за разлика од македонскиот јазик не се граматикализирани и поради отсуството на неглаголски лексички средства за нивно изразување, мора да се земе предвид целиот контекст, кој ги содржи информациите за овие значења и затоа при анализата и во табеларниот преглед се дадени делови од текстови кои ги содржат потврдите од корпусот. Анализата покажува дека во македонскиот јазик сите минати определени и неопределени времиња можат да се јават како еквиваленти за глаголското време претеритум во германскиот јазик.

За подетален приказ на честотата на употребата на македонските еквиваленти на германското глаголско време претеритум се наметна потребата од емпириски приказ на потврдите и нивната честота во анализираните потврди на корпусот.

Табела 1: Број на потврди и процентуална застапеност на еквивалентите во македонскиот јазик за германското глаголско време **претеритум** во уметничколитературниот стил

Македонски еквивалент	Број на потврди	%
Минато определено несвршено време	198	37.15
Минато определено свршено време	186	34.90
Минато-идно време	54	10.13
Минато неопределено свршено време	47	8.82
Глаголски прилог	11	2.06
Минато неопределено несвршено време	8	1.50
Сегашно време	8	1.50
Можен начин	6	1.13
Блокирани свршени глаголски форми	5	0.94
Идно време	3	0.56
Предминато време	2	0.38
Глаголска придавка	2	0.38
Неглаголски конструкции	2	0.38
и <i>ма</i> -конструкција	1	0.19

Графикон 1: Графички приказ на процентуалната застапеност на еквивалентите во македонскиот јазик за германското глаголско време **претеритум** во уметничколитературниот стил

2.2. Перфект во уметничколитературниот стил

2.2.1. Минато определено несвршено време

2.2.1.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: минато определено несвршено време

534.	[...] er hat ja den Griff nicht auslassen , und er ist zehnmal stärker als ich [...]. (AS LG 5, 31).	[...] не ја испушташе рачката, а и многу е појак од мене [...]. (АШ ПГ 50, 27).
535.	Schlecht hat sie ausg'seh'n heuer zu Weihnachten [...]. (AS LG 3, 16).	Таа на Божиќ изгледаше ужасно лошо [...]. (АШ ПГ 46, 19).
536.	[...] ich bin ja dagestanden wie angenagelt [...]. (AS LG 6, 4).	[...] стоев таму како закопан [...]. (АШ ПГ 51, 1).
537.	Der Doschintzky hat mir erzählt , daß ihn ein Kerl, der das erstmal einen Säbel in der Hand gehabt hat, auf ein Haar abgestochen hätt'; und der Doschintzky ist heut' Fechtlehrer bei der Landwehr. Freilich – ob er damals schon so viel können hat [...]. (AS LG 3, 33).	Дошницки ми раскажуваше дека едно момче, кое за првпат држело сабја в рака, за влакно ќе го прободел; а Дошницки денес е учител по мечување во одбраната. Слободно кажано – дали уште тогаш знаел толку многу [...]. (АШ ПГ 46, 40).
538.	Ja, so war's [...] und ich hab' von einem patriotischen Fest erzählt [...]. (AS LG 3, 62).	Да, а потоа се зборуваше за училиштето за кадети [...] да, така беше [...] и јас раскажував за една патриотска прослава [...]. (АШ ПГ 47, 60).
539.	[...] Ah ja, der Major Lederer, in der Kantine, wie man von dem Wingleder erzählt hat , der so blaß geworden ist vor seinem ersten Duell – und gespießen hat [...]. (AS LG 12, 35).	[...] Ах, да, мајорот Ледерер, во кантината, кога раскажуваше за Вингледер, како пребледел пред неговиот прв дуел – и како повраќал [...]. (АШ ПГ 62, 23).
540.	Was hat man nicht alles von dem Deckener erzählt , [...]. (AS LG 6, 54).	Што ли не пераскажуваа за Декенер, [...]. (АШ ПГ 52, 26).
541.	„Um sechs hat er noch im Kaffeehaus gefrühstückt , und um sieben hat er sich erschossen“ [...]. (AS LG 14, 25).	„Во шест часот појадуваше во кафулето, а во седум се застрела“ [...]. (АШ ПГ 65, 37).
542.	»Ihr habt Verdruß mit Euerem Kleinknecht gehabt und seid mit meinem Jungen einig geworden, ihn an dessen Stelle zu setzen!« (TS SR 10, 6).	„Вие имавте непријатности со Вашиот помлад момок и сте се договориле со син ми да го поставите на негово место!“ (ТШ ЈНБК 22, 39).
543.	Weil sie mitsingt, hat er auch das Billet gehabt , der Kopetzky [...]. (AS LG 2, 15).	Затоа што таа пее со нив, тој ја имаше картата Копецки [...]. (АШ ПГ 44, 21).
544.	– Fahr' nur zu! – Ein hübsches Zeug'l hat Seine Hoheit in Pzremysl gehabt	– Само ти вози понатаму! – Ваков убав предмет имаше неговоо

	[...] mit dem ist er immer in die Stadt hinunterg'fahren zu der Rosenberg [...]. (AS LG 11, 5).	Височество во Прцемизл [...] со него секогаш се возеше удолу до градот кај Розенбергова [...]. (АШ ПГ 59, 38).
545.	[...] er hat ja eine Faust gehabt wie Eisen [...]. (AS LG 6, 4).	[...] имаше тупаница како челик [...]. (АШ ПГ 51, 1).
546.	Nicht jeder hat's so gut – andere müssen sich monatelang plagen[...] meine arme Cousin', zwei Jahr' ist sie gelegen, hat sich nicht rühren können, hat die gräßlichsten Schmerzen g'habt – so ein Jammer! (AS LG 8, 44).	Не му е секому погодено – други би морале со месеци да се мачат – мојата кутра братучетка, лежеше две недели, не можеше да се помрдне, поднесуваше најодвратни болки – каква неволја! [...]. (АШ ПГ 55, 36).
547.	Armes Hascherl, hat auch nie Glück gehabt – und jetzt verliert sie noch den einzigen Bruder. (AS LG 10, 9).	Кутриот Хашерл, никогаш немаше среќа, а сега ќе го изгуби и единствениот брат. (АШ ПГ 58, 16).
548.	[...] Mädels [...] vielleicht die Anna, die hat mich so gern gehabt [...]. (AS LG 10, 26).	[...] девојка [...] можеби со Ана, таа толку многу ме сакаше [...]. (АШ ПГ 58, 35).
549.	So bescheiden, so anspruchslos, wie die war – die hat mich gern gehabt , da könnt' ich d'rauf schwören. (AS LG 12, 15).	Толку скромно, толку неизискувачко, таква беше таа – ме сакаше , би можел да се заколна. (АШ ПГ 61, 40).
550.	Ich habe ihn für älter gehalten , als er ist, und jetzt kommt er mir jünger vor; wie drei oder vier kommt er mir vor; (PS P 101, 3).	Мислев дека е постар отколку што е, а сега ми изгледа уше помлад, како да има три или четири години; (ПЗ П 99, 25).
551.	Damals beim ›Grünen Tor‹ [...] Wie hat sie nur geheißen ? (AS LG 2, 33).	Тогаш кај „Зелената порта“[...] Како ли само се викаше таа? (АШ ПГ 45, 11).
552.	[...] Wenn ich die [...] wie hat sie nur geheißen ? (AS LG 3, 15).	[...] Кога само неа [...] како ли се викаше ? (АШ ПГ 46, 18).
553.	– Kokettiert hat sie genug [...] so jung war die – am End' war die gar noch eine Unschuld! [...] (AS LG 15, 27).	–Доволно кокетираше [...] таа беше толку млада – на крајот изгледаше толку невино! (АШ ПГ 67, 32).
554.	Ich hab' mich eigentlich nicht viel d'rum gekümmert [...].(AS LG 10, 9).	Јас всушност, и не се грижев толку за тоа [...]. (АШ ПГ 58, 13).
555.	Keiner hat sich um mich gekümmert , niemand hat was gehört! [...] (AS LG 6, 16).	Никој не се грижеше за мене, никој ништо не чу [...]. (АШ ПГ 51, 16).
556.	Nicht jeder hat's so gut – andere müssen sich monatelang plagen[...] meine arme Cousin', zwei Jahr' ist sie gelegen , hat sich nicht rühren können, hat die gräßlichsten Schmerzen g'habt – so ein Jammer! (AS LG 8, 44).	Не му е секому погодено – други би морале со месеци да се мачат – мојата кутра братучетка, лежеше две недели, не можеше да се помрдне, поднесуваше најодвратни болки – каква неволја! [...]. (АШ ПГ 55, 36).
557.	Was die für G'schichten gemacht hat ,	Какви ли не приказни кажуваше

	wie's aus war [...] mein Lebttag hab' ich kein Frauenzimmer so weinen geseh'n [...]. (AS LG 12, 15).	таа, како заврши тоа[...] никогаш во мојот живот не сум видел жена толку да плаче [...]. (АШ ПГ 61, 40).
558.	Ah, das war komisch vor acht Tagen, wie sie mit ihm in der Gartenbaugesellschaft gewesen ist, und ich visà-vis mit'm Kopetzky; und sie hat mir immer die Zeichen gemacht mit den Augerln, die verabredeten. (AS LG 2, 45).	Ах, колку беше смешно пред осум дена, кога во Друштвото на бавчованциите таа беше со него, а јас со Копецки лице в лице; и таа постојано ми даваше знаци со очињата, кои закажуваа средба. (АШ ПГ 45, 27).
559.	[...] was mir nicht gepaßt hat , von Kriegsspielerei oder so was – [...].(AS LG 3, 62).	[...] нешто што не ми одговараше , за воените игри или така нешто – [...]. (АШ ПГ 47, 60).
560.	Nein, er hat ja nur ganz leise geredet , mir ins Ohr [...]. (AS LG 5, 31).	Не, тој зборуваше многу тивко, ми шепотеше в уво [...]. (АШ ПГ 50, 27).
561.	Ich muß ja noch froh sein, daß er nicht laut geredet hat ! (AS LG 5, 31).	Треба да бидам дури и среќен, што не зборуваше гласно! (АШ ПГ 50, 27).
562.	Hat wirklich einer so zu mir geredet ?	Навистина ли некој ми зборуваше така? (АШ ПГ 51, 1).
563.	Den vierten April [...] freilich, es hat viel geregnet in den letzten Tagen [...] aber die Bäume sind beinah' noch ganz kahl und dunkel ist es, hu! (AS LG 9, 16).	Четврти април [...] секако последниве денови врнеше многу [...] но дрвјта сè уште се голи [...] а и темно е, уу! (АШ ПГ 56, 34).
564.	[...] Vor der Klara hab' ich mich am meisten g'schämt [...]. (AS LG 10, 9).	[...] од Клара ми беше најмногу срам [...]. (АШ ПГ 58, 13).
565.	Was hat man nicht alles von dem Deckener erzählt, wie er sich mit dem Rederow geschossen hat und [...]. (AS LG 6, 54).	Што ли не прераскажуваа за Декенер, како со Редеров пукаа еден во друг а [...]. (АШ ПГ 52, 26).
566.	– Am End' ist das alles, weil ich in der Kirchen g'wesen bin [...].(AS LG 16, 28).	– На крајот ова се случи затоа што бев во црква [...]. (АШ ПГ 69, 13).
567.	Noch liegen die Entscheidungen in deiner Hand. In Messina bescheiden alt zu werden, das ist zwar nicht dein Lebensziel gewesen - aber es ist doch ehrenwerter und gottgefälliger als in Paris pompös zugrunde zu gehen. (PS P 81, 26).	Сè уште можеш да донесуваш одлуки. Да старееш скромно во Месина, всушност и не беше твоја животна цел – но, сепак, тоа е почесно и побогоугодно отколку помпезно да пропаѓаш во Париз. (ПЗ П 81, 19).
568.	Ah, das war komisch vor acht Tagen, wie sie mit ihm in der Gartenbaugesellschaft gewesen ist , und ich visà-vis mit'm Kopetzky; [...]. (AS LG 2, 45).	Ах, колку беше смешно пред осум дена, кога во Друштвото на бавчованциите таа беше со него, а јас со Копецки лице в лице; [...]. (АШ ПГ 45, 27).
569.	Mir scheint, die schwarze Frau, die ich zum Büfett geführt hab', ist auch dabei	Ми се чини, црната жена, која ја допратив до бифето, беше исто така

	gewesen [...]. (AS LG 3, 48).	присутна [...]. (АШ ПГ 47, 21).
570.	Bin doch nicht der einzige Offizier herin gewesen . (AS LG 4, 50). (AS LG 4, 50).	Не бев внатре јас единствениот офицер. (АШ ПГ 49, 16).
571.	Vielleicht ist es doch ein Traum gewesen [...]. (AS LG 5, 31).	Можеби сепак тоа беше сон [...]. (АШ ПГ 50, 27).
572.	Ja, und dann ist von den Kadettenschulen gesprochen worden [...]. (AS LG 3, 62).	Да, а потоа се зборуваше за училиштето за кадети [...]. (АШ ПГ 47, 60).
573.	Um Gottes willen, hab' ich geträumt? (AS LG 5, 31).	Господе боже, сонував ли? (АШ ПГ 50, 27).
574.	Kein Wort deutsch hat sie verstanden , aber das war auch nicht notwendig [...]. (AS LG 3, 15).	Не разбираше ниту еден збор германски, но тоа воопшто не беше потребно [...]. (АШ ПГ 46, 18).

2.2.1.2. ГЈ: главен итеративен глагол; МЈ: минато определено несвршено време

575.	– Fahr' nur zu! – Ein hübsches Zeug'l hat Seine Hoheit in Pzremysl gehabt [...] mit dem ist er immer in die Stadt hinunterg'fahren zu der Rosenberg [...]. (AS LG 11, 5).	– Само ти вози понатаму! – Ваков убав предмет имаше неговоо Височество во Прцемизл [...] со него секогаш се возеше удољу до градот кај Розенбергова [...]. (АШ ПГ 59, 38).
------	---	---

2.2.1.3. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: минато определено несвршено време

576.	Und dann, wie Seine Hoheit die Front abgeritten sind , und die Ansprache vom Obersten – da muß einer schon ein ordentlicher Lump sein, wenn ihm das Herz nicht höher schlägt [...]. (AS LG 4, 15).	А потоа, како фронтално јаваше неговото Величество, па говорот на полковникот – би требало човек да е голем бедник, за да не му затропа срцето посилно [...]. (АШ ПГ 48, 9).
577.	[...] ich hab's g'sehn', wie sie mich angeschaut hat [...]. (AS LG 10, 26).	[...] видов како ме гледаше [...] (АШ ПГ 58, 35).
578.	– Fahr' nur zu! – Ein hübsches Zeug'l hat Seine Hoheit in Pzremysl gehabt [...] mit dem ist er immer in die Stadt hinunterg'fahren zu der Rosenberg [...] Sehr leutselig war Seine Hoheit – ein echter Kamerad, mit allen auf du und du. (AS LG 11, 5).	- Само ти вози понатаму! – Ваков убав предмет имаше неговоо Височество во Прцемизл [...] со него секогаш се возеше удољу до градот кај Розенбергова [...] Неговото Височество беше многу љубезно – вистински другар, со сите на ти и ти. (АШ ПГ 59, 38).
579.	Der Kommandant hat es natürlich	Командантот, се разбира, умееше

	verstanden , aus solchen Sitzungen eine Schautstellung zu machen. (FK SK 115, 9).	од ваквите седници да направи театарска претстава. (ФК КК 159, 5).
--	--	--

2.2.1.4. ГЈ: модален глагол во деонтичка употреба; МЈ: минато определено несвршено време

580.	aber wo ich noch nichts hab' reden können [...]. (AS LG 3, 62).	[...] за што, јас сè уште воопшто ништо не можев да кажам[...]. (АШ ПГ 47, 60).
581.	Aber ich hab' ja nichts sagen können , nichts tun können; [...]. (AS LG 6, 16).	Но јас не можев ништо да кажам, ништо да сторам; [...]. (АШ ПГ 51, 16).
582.	Nicht jeder hat's so gut – andere müssen sich monatelang plagen[...] meine arme Cousin', zwei Jahr' ist sie gelegen, hat sich nicht rühren können , hat die gräßlichsten Schmerzen g'habt – so ein Jammer! (AS LG 8, 44).	Не му е секому погодено – други би морале со месеци да се мачат – мојата кутра братучетка, лежеше две недели, не можеше да се помрдне, поднесуваше најодвратни болки – каква неволја! [...] (АШ ПГ 55, 36).
583.	Aber ich hab' ja nicht können [...] er hat ja eine Faust gehabt wie Eisen [...]. (AS LG 6, 4).	Но јас не бев во можност [...]. (АШ ПГ 51, 1).
584.	Und grad der hat mir heut' das Billett geben müssen [...] und das Billett ist an allem schuld [...] ohne das Billett wär' ich nicht ins Konzert gegangen, und alles das wär' nicht passiert.(AS LG 10, 44).	А мораше ли токму тој денес да ми го даде билетот [...] а билетот е виновен за сè [...] без билетот немаше да одам на концерт, и сето тоа немаше да се случи. (АШ ПГ 59, 16).
585.	[...] Ja, richtig [...] und dann war einer da, der hat die Sache gütlich beilegen wollen , ein älterer Herr mit einem Stockschnupfen. (AS LG 4, 7).	[...] Да, точно [...] а потоа таму беше и еден кој сакаше да ја смири ситуацијата, еден постар господин со сува кивавица. (АШ ПГ 47, 41).

2.2.2. Минато определено свршено време

2.2.2.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: минато определено свршено време

586.	[...] Warum ist er denn nicht selber gegangen ? (AS LG 2, 15).	[...] Но зошто тој самиот не дојде ? (АШ ПГ 44, 21).
587.	Wer hat mir denn geholfen ? (AS LG 6, 4).	Кој ли ми помогна ? (АШ ПГ 51, 1).
588.	Um Gottes willen, es hat's doch niemand gehört ? (AS LG 5, 31).	Господе боже, никој не го слушна тоа? (АШ ПГ 50, 27).
589.	[...] Sie sollen nur kurz antworten, etwa: „Ja, ich habe die Exekution gesehn,“ oder „Ja, ich habe die Erklärung gehört “. (FK SK 114, 47).	[...] треба само кусо да одговарате, отприлика: „Да, го видов погубувањето,“ или „Да, ги чув сите објаснувања.“ (ФК КК 158, 27).
590.	Keiner hat sich um mich gekümmert, niemand hat was gehört ! [...] (AS LG 6, 16).	Но тој го рече тоа, иако никој не го слушна ; [...]. (АШ ПГ 51, 16).
591.	Aber gesagt hat er's, wenn's auch niemand gehört hat ; [...]. (AS LG 6, 16).	Но тој го рече тоа, иако никој не го слушна ; [...]. (АШ ПГ 51, 16).
592.	„[...] Sie haben es mir noch klarer gemacht , ohne aber etwa meinen Entschluß erst befestigt zu haben, im Gegenteil, Ihre ehrliche Überzeugung geht mir nahe, wenn sie mich auch nicht beirren kann.“ (FK SK 116, 28).	„[...] Вие ми го направивте тоа уште појасно, иако можеби без да ја зацврстите мојата одлука, напротив, Вашето искрено убедување ме погоди, иако не може да ме збуну.“ (ФК КК 161, 28).

2.2.2.2. ГЈ: перфективен глагол, МЈ: минато определено свршено време

593.	„[...] Ich habe bemerkt, daß du neulich noch am unteren Ende dieses Ackers, der jetzt mir gehört, schräg hineingefahren bist und ein gutes Dreieck abgeschnitten hast . [...]“ (GK RJADD 14, 4).	„[...] забележав дека ти неодамна , орајќи накриво отсече едно прилично триаглесто парче на долниот дел од нивата, што сега е моја. [...]“ (ГК РЈНС 35, 16).
594.	Wie hat's denn nur angefangen ?	Како ли започна ? (АШ ПГ 47, 21).
595.	Wie mich der Vater angeschaut hat [...] und die Klara [...]. (AS LG 10, 9).	Како ме погледна татко ми [...] и Клара [...]. (АШ ПГ 58, 13).
596.	Das erstmal hat's mich doch ein bißl aufgeregt . (AS LG 3, 30).	Сепак, во првиот миг малку се возбудив . (АШ ПГ 46, 38).
597.	Seitdem überall und in allen Bereichen die hektische Neuerungssucht ausgebrochen ist , dieser	Оттогаш, насекаде и во сите области избувна оваа трескавична страст кон новитети, овој незапирлив порив

	hemmungslose Tatendrang, diese Experimentierwut, diese Großmannssucht im Handel, im Verkehr und in den Wissenschaften! (PS P 69, 8).	за создавање, оваа незапирлива желба за експериментирање, оваа мегаломанија во трговијата, во сообраќајот и во науките! (ПЗ П 69, 7).
598.	[...] Ich habe bemerkt , daß du neulich noch am unteren Ende dieses Ackers, der jetzt mir gehört [...]" (GK RJADD 14, 4).	„[...] забележав дека ти неодамна , орајќи накриво отсеке едно прилично триаглесто парче на долниот дел од нивата, што сега е моја. [...]" (ГК РЈНС 35, 16).
599.	[...] es war ja noch das einzige, was mir übrig geblieben ist : stad sein, stad sein! (AS LG 6, 16).	[...]; единствено што ми преостана беше: да бидам мирен, да бидам мирен! (АШ ПГ 51, 16).
600.	Sehr liebenswürdig hat er gedankt . (AS LG 4, 50).	Многу љубезно се заблагодари . (АШ ПГ 49, 16).
601.	Der hat von den Manövern geredet; und dann erst ist dieser Doktor dazu gekommen [...].(AS LG 3, 62).	Тој зборуваше за маневрите; а дури потоа докторот се сети [...]. (АШ ПГ 47, 60).
602.	Wieso hab' ich mich mit dem Sozialisten in ein Gespräch eingelassen ?	Зошто дозволив да се впуштам во разговор со социјалисти? (АШ ПГ 47, 21).
603.	[...], aber aus dem Fest hat es sich entwickelt . (AS LG 3, 62).	[...] но тоа произлезе од разговорот за прославата. (АШ ПГ 47, 60).
604.	[...] und der Ehrenrat hat entschieden , das Duell darf stattfinden [...].(AS LG 6, 54).	[...] а советот на честа одлучи , дуелот може да се одржи [...]. (АШ ПГ 52, 26).
605.	Der Mittag hat die Winde erstickt , und regungslos wie aus Stein steht der Forst. (GH BT 32, 13).	Пладнето ги задуши ветриштата, и неподвижно, како да е од камен, стои шумата. (ГХ ТЧЖП 173, 3).
606.	„Um sechs hat er noch im Kaffeehaus gefrühstückt, und um sieben hat er sich erschossen “ [...]. (AS LG 14, 25).	„Во шест часот појадуваше во кафулето, а во седум се застрела “[...]. (АШ ПГ 65, 37).
607.	Dem Ringeimer hat ein Fleischselcher, wie er ihn mit seiner Frau erwischt hat , eine Ohrfeige gegeben, und er hat quittiert und sitzt irgendwo auf'm Land und hat geheiratet [...] (AS LG 7, 46).	На Рингајмер еден му врза шлаканица, откако го фати со жена си, а потоа се помирил со тоа, и сега живее некаде на село, и се оженил![...] (АШ ПГ 54, 6).
608.	– Schad', daß sie mich nicht g'fragt hat! (AS LG 3, 27).	– штета што воопшто не ме ни праша! (АШ ПГ 46, 33).
609.	Mir scheint, die schwarze Frau, die ich zum Büfett geführt hab' , ist auch dabei gewesen [...]. (AS LG 3, 48).	Ми се чини, црната жена, која ја допратив до бифето, беше исто така присутна [...]. (АШ ПГ 47, 21).
610.	Dem Ringeimer hat ein Fleischselcher, wie er ihn mit seiner Frau erwischt hat, eine Ohrfeige gegeben , und er hat quittiert und sitzt irgendwo auf'm Land	На Рингајмер еден му врза шлаканица, откако го фати со жена си, а потоа се помирил со тоа, и сега живее некаде на село, и се оженил!

	und hat geheiratet (AS LG 7, 46).	(АШ ПГ 54, 6).
611.	Es hat einige technische Schwierigkeiten verursacht, die Nadeln darin zu befestigen, es ist aber nach vielen Versuchen gelingen . (FK SK 106, 12).	Тоа предизвика извесни технички тешкотии во зацврстувањето на иглите, ама по многу обиди сепак успеавме . (ФК КК 144, 6).
612.	Hundertsechzig Gulden auf einem Sitz verspielt – zu dumm! Und wer hat alles gewonnen ? (AS LG 3, 4).	Да изгубам сто и шеесет гулдени на едно ставање – многу глупаво. А кој ја добе сета сума? (АШ ПГ 46, 3).
613.	– Ah, ich hab' gar keine Lust, ins Kaffeehaus zu geh'n; hab' mich gestern so gegiftet ! (AS LG 3, 4).	– Ах, воопшто не ми се оди во кафеуле; се отрув вчера! (АШ ПГ 46, 3).
614.	»Ja, uns' Weert«, fuhr Hauke fort, »Ihr habt doch schon die Frühlingsschau gehalten ; [...](TS SR 12, 8).	„Да, наш господару“, продолжил Хауке, „Вие веќе ја извршивте пролетната обиколка; [...](ТШ ЈНБК 26, 33).
615.	– Hat der am End' was gehört ? (AS LG 5, 31).	– Слушна ли најпосле тој нешто? [...]. (АШ ПГ 50, 27).
616.	[...] einmal hab' ich gehört , wie ein Mann hinter mir bei den Gewehrgriffen was von „verfluchter Rackerei“ g'sagt hat, [...].(AS LG 14, 36).	[...] еднаш слушнав како еден маж зад мене при вежбите за ракување со оружје, рече нешто како „проклет угурсуз“, а јас не го испратив на рапорт – само му реков: [...]. (АШ ПГ 66, 10).
617.	– Wie sind wir denn nur d'rauf gekommen ? (AS LG 3, 48).	– Како ли дојдовме до тоа? (АШ ПГ 47, 21).
618.	»[...] Weil er mich leergepumpt hat bis auf die Knochen. Aber damit ist jetzt Schluß. Jetzt könnt Ihr ihn selber weiterfüttern mit Ziegenmilch, mit Brei, mit Rübensaft. Er frißt alles, der Bastard.« (PS P 10, 15).	„[...] Затоа што ме исцица до коски. Но сега е доста. Понатаму вие можете да го храните со козјо млеко, со каша, со сок од репа. Копилето ждере сè.“ (ПЗ П 11, 11).
619.	Über das Äußere des Steppenwolfes habe ich einige Angaben schon gemacht . (HH S 13, 22).	За надворешниот изглед на Степскиот Волк веќе наведов некои податоци. (ХХ СВ 12, 22).
620.	[...] auch jetzt hab' ich's noch gemerkt , wie ich das letztmal zu Haus war, obzwar sie schon einen Mann hat und zwei Kinder [...] ich hab's g'sehn', wie sie mich angeschaut hat [...](AS LG 10, 26).	[...] дури и сега го забележував тоа, кога последниот пат бев дома, и покрај тоа што има маж и две деца [...] видов како ме гледаше [...] (АШ ПГ 58, 35).
621.	[...] Er hat nichts gemerkt – unglaublich! (AS LG 2, 45).	[...] Тој не забележа ништо неверојатно! (АШ ПГ 45, 27).
622.	Ah nein, es muß doch schon vor Weihnachten gewesen sein [...] ich hab' ihr ja aus Graz Zuckerln mitgebracht , und zu Neujahr hat sie mir ein Briefel g'schickt [...]. (AS LG	Ах, не, мора да беше од пред Божиќ [...] од Грац ѝ донесов шеќерчиња, а за Нова година таа ми испрати писменце [...]. (АШ ПГ 64, 31).

	13, 44).	
623.	Was ist denn nur passiert ? [...] (AS LG 10, 44).	Но што ли само се случи ?[...] (АШ ПГ 59, 16).
624.	Ich habe damit weit vorgegriffen und, eigentlich gegen meinen Plan und Willen, im Grunde schon das Wesentliche über Haller gesagt , während es ursprünglich meine Absicht war, sein Bild nur allmählich, im Erzählen meines stufenweisen Bekanntwerdens mit ihm, zu enthüllen. (HH S 15, 26).	Со ова многу избрзав и, всушност наспроти мојот план и мојата волја, во основа веќе го кажав суштественото за Халер, додека мојата првобитна намера беше да ја разоткривам сликата за него постепено, раскажувајќи како етапно го запознавав. (XX CB 14, 16).
625.	„Herr Leutnant!“ [...] schon die Art, wie er „Herr Leutnant“ gesagt hat , war unverschämt! (AS LG 3, 48).	Господине поручнику!“[...] и начинот на кој го изговори она „господине поручнику“, беше бесрамен! (АШ ПГ 47, 21).
626.	[...] und dann hat der Doktor gesagt – nicht gleich, aber aus dem Fest hat es sich entwickelt. (AS LG 3, 62).	[...] а потоа докторот рече : не веднаш, но тоа произлезе од разговорот за прославата. (АШ ПГ 47, 60).
627.	Hat er das wirklich gesagt ? (AS LG 5, 31).	Навистина ли го рече тој тоа? (АШ ПГ 50, 27).
628.	[...] und hat irgendwas g'sagt , [...].(AS LG 3, 62).	[...]; а дури потоа докторот се сети и рече [...]. (АШ ПГ 47, 60).
629.	Der Doktor hat das absolut in dem Ton gesagt , als wenn er direkt mich gemeint hätt'. (AS LG 4, 7).	Докторот го рече тоа апсолутно со еден таков тон, како да мислеше директно на мене. (АШ ПГ 47, 41).
630.	Ob man zu einem Rendezvous geht oder auf Posten oder in die Schlacht [...] wer hat das nur gesagt ? [...] (AS LG 12, 35).	Дали да се оди на рандеву, на стража или во битка [...]. Кој ли го кажа тоа? (АШ ПГ 62, 23).
631.	Hat mir wirklich einer „dummer Bub“ gesagt ?	Навистина ли некој ме нарече „глупаво момче“? (АШ ПГ 51, 1).
632.	Aber gesagt hat er's, wenn's auch niemand gehört hat; [...]. (AS LG 6, 16).	Но тој го рече тоа, иако никој не го слушна; [...]. (АШ ПГ 51, 16).
633.	[...] gesagt hat er's doch. (AS LG 6, 16).	[...] сепак го рече тоа. (АШ ПГ 51, 16).
634.	[...] einmal hab' ich gehört, wie ein Mann hinter mir bei den Gewehrgriffen was von „verfluchter Rackerei“ g'sagt hat , [...].(AS LG 14, 36).	[...] еднаш слушнав како еден маж зад мене при вежбите за ракување со оружје, рече нешто како „проклет угурсуз“, а јас не го испратив на рапорт – само му реков : (АШ ПГ 66, 10).
635.	[...] und ich hab' ihn nicht zum Rapport geschickt – ich hab' ihm nur gesagt : [...] (AS LG 14, 36).	[...] а јас не го испратив на рапорт – само му реков : [...] (АШ ПГ 66, 10).

636.	[...] ich hab's g'sehn' , wie sie mich angeschaut hat [...]. (AS LG 10, 26).	[...] видов како ме гледаше [...] (АШ ПГ 58, 35).
637.	[...] Sie sollen nur kurz antworten, etwa: „Ja, ich habe die Exekution gesehn' “ oder „Ja, ich habe die Erklärung gehört“. (FK SK 114, 47).	[...] треба само кусо да одговарате, отприлика: „Да, го видов погубувањето,“ или „Да, ги чув сите објаснувања.“ (ФК КК 158, 27).
638.	Ist es denn wirklich gescheh'n ?	Навистина ли се случи тоа? (АШ ПГ 51, 1).
639.	Wie lieb sie mir neulich geschrieben hat , und ich bin ihr noch immer die Antwort schuldig – (AS LG 10, 21).	Пред некое време ми пиша со толкава милост, а јас сè уште и должам одговор – (АШ ПГ 58, 29).
640.	[...] Und dann hat sie mir einmal eine Ansichtskarte aus Belgrad geschickt [...]. (AS LG 2, 33).	[...] А потоа еднаш ми испрати разгледница од Белград [...]. (АШ ПГ 45, 11).
641.	– Wie wir auf Manöver waren, hab' ich den Chargen von der Kompagnie Britannikas geschenkt ; [...]. (AS LG 14, 36).	- На пример кога бевме на маневри им ги ставив на располагање подофицерите од четата Британика; [...]. (АШ ПГ 66, 10).
642.	[...] und ich hab' ihn nicht zum Rapport geschickt – ich hab' ihm nur gesagt: [...]. (AS LG 14, 36).	[...] а јас не го испратив на рапорт – само му реков: [...]. (АШ ПГ 66, 10).
643.	Ah nein, es muß doch schon vor Weihnachten gewesen sein [...] ich hab' ihr ja aus Graz Zuckerln mitgebracht, und zu Neujahr hat sie mir ein Briefertl g'schickt [...]. (AS LG 13, 44).	Ах, не, мора да беше од пред Божиќ [...] од Грац ѝ донесов шеќерчиња, а за Нова година таа ми испрати писменце [...]. (АШ ПГ 64, 31).
644.	Der Alte nickte: »Weshalb hast du ihr den totgeschlagen ?« (TS SR 8, 29).	Стариот кимнал: „Зошто ѝ го отепа мачорот?“ (ТШ ЈНБК 20, 9).
645.	Du hast es vielleicht getan in der Meinung, du werdest das ganze Stück an dich bringen und es sei dann sowieso dein [...]“ (GK RJADD 14, 4).	Можеби тоа го стори мислејќи дека со купувањето на нивата целото парче ќе ти припадне тебе, и тогаш ионака ќе биде твое [...]“ (ГК РЈНС 35, 16).
646.	[...] Und wenn mir der Bisanz nichts getan hat , der Doktor wird mir schon gewiß nichts tun! (AS LG 3, 33).	[...] А ако Бизанц не ми стори ништо, сигурно дека и докторот нема да ми стори ништо. (АШ ПГ 46, 40).
647.	Warum hab' ich's denn nicht gleich getan ? (AS LG 5, 31).	Зошто не го сторив тоа веднаш? (АШ ПГ 50, 27).
648.	Es hat einige technische Schwierigkeiten verursacht , die Nadeln darin zu befestigen, es ist aber nach vielen Versuchen gelungen. (FK SK 106, 12).	Тоа предизвика извесни технички тешкотии во зацврстувањето на иглите, ама по многу обиди сепак успеавме. (ФК КК 144, 6).
649.	»Ja«, sagte Hauke; »ich bin doch nicht versoffen !« (TS SR 5, 13).	„Да“, рекол Хауке; „но не се удавив !“ (ТШ ЈНБК 13, 15).
650.	Nachdem ich nun denn so vorgegriffen habe , erübrigt es sich,	Откако вака избрзав , стана излишно и натаму да говорам за загадочната

	noch weiter über die rätselhafte „Fremdheit“ Hallers zu sprechen und im einzelnen zu berichten, wie ich allmählich die Gründe und Bedeutungen dieser Fremdheit, dieser außerordentlichen und furchtbaren Vereinsamung ahnte und erkannte. (HH S 15, 32).	„туѓост“ на Халер и во детали да известувам како постепено ги насетував и ги спознавав причините и значењата на оваа туѓост, на оваа исклучителна и ужасна самотија. (XX CB 14, 22).
651.	Ich habe damit weit vorgegriffen und, eigentlich gegen meinen Plan und Willen, im Grunde schon das Wesentliche über Haller gesagt, während es ursprünglich meine Absicht war, sein Bild nur allmählich, im Erzählen meines stufenweisen Bekanntwerdens mit ihm, zu enthüllen. (HH S 15, 26).	Со ова многу избрзав и, всушност наспроти мојот план и мојата волја, во основа веќе го кажав суштественото за Халер, додека мојата првобитна намера беше да ја разоткривам сликата за него постепено, раскажувајќи како етапно го запознавав. (XX CB 14, 16).
652.	[...] Vorgestern hab' ich mir vorgenommen , das nächstmal sprech' ich sie an. (AS LG 15, 27).	[...] Завчера си реков , идниот пат ќе ѝ се обратам. (АШ ПГ 67, 32).
653.	Es ist still ringsum geworden , totenstill; schwarz und heiß ruhen die Geleise auf dem blendenden Kies. (GH BT 32, 11).	Наоколу настана тишина, мртва тишина; црни и топли пругите мируваат врз заслепувачкиот чакал. (ГХ ТЧЖП 173, 1).
654.	Damals war sie verlobt [...] warum ist denn nichts d'raus geworden ? (AS LG 10, 9).	Тогаш таа беше свршена[...] Зошто не успеа во тоа? (АШ ПГ 58, 13).
655.	Und ich hab' ihn nicht auf der Stelle zusammengehauen ?	А јас не го истепав на лице место? (АШ ПГ 51, 1).

2.2.2.3. ГЈ: инфинитивен глагол; МЈ: минато определено свршено време

656.	Und ich bin dagestanden und hab' mir's gefallen lassen , wie wenn mich einer vor den Kopf geschlagen hätt'! (AS LG 6, 16).	А јас стоев таму и си дозволив да слушам, како некој да ме удрил по глава! (АШ ПГ 51, 16).
------	--	---

2.2.3. Минато неопределено несвршено време

2.2.3.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: минато неопределено несвршено време

657.	Und der Mirovic hat mir g'sagt, es ist ihm ebenso gegangen . (AS LG 4, 15).	А и Мировиц ми рече дека и тој се чувствувал така. (АШ ПГ 48, 9).
658.	Der Doschintzky hat mir erzählt, daß ihn ein Kerl, der das erstemal einen Säbel in der Hand gehabt hat , auf ein Haar abgestochen hätt'; und der Doschintzky ist heut' Fechtlehrer bei der Landwehr. Freilich – ob er damals schon so viel können hat[...] (AS LG 3, 33).	Дошници ми раскажуваше дека едно момче, кое за првпат држело сабја в рака, за влакно ќе го прободел; а Дошници денес е учител по мечување во одбраната. Слободно кажано – дали уште тогаш знаел толку многу[...] (АШ ПГ 46, 40).
659.	»[...] Und nun nehm Sie das Vieh und bring Sie es meinethalb an den Racker in der Stadt, und halt Sie das Maul, daß es hier auf meinem ehrlichen Tisch gelegen hat! « (TS SR 8, 14).	„[...] А сега земете го мртвото животно и однесете го, ако е до мене, кај мршодерачот во градот, и не кажувајте никому дека лежело овде на мојата чесна маса!“ (ТШ ЈНБК 19, 28).
660.	Jetzt kommt der Johann in mein Zimmer, jetzt merkt er, daß der Herr Leutnant nicht zu Haus geschlafen hat . (AS LG 13, 8).	Сега Јохан влегува во мојата соба, сега забележува дека господинот поручник не спиел дома. (АШ ПГ 63, 23).
661.	In einem Glas Wassers sollen neuerdings ganz kleine Tierchen schwimmen, die man früher nicht gesehen hat ; [...] (PS P 70, 14).	Во една чаша вода, како што се тврди во поново време, пливале сосема мали животни, кои порано не можеле да се видат; [...] (ПЗ П 70, 15).
662.	– [...] Viel wert bist du ja nie gewesen , so benimm dich wenigstens anständig zu guter Letzt, das verlang' ich von dir! (AS LG 13, 30).	- [...] Никогаш не си ни вредел многу, па барем на крајот однесувај се пристojно, тоа го барам од тебе! (АШ ПГ 64, 12).
663.	Und da kommt so ein Tintenfisch daher, der sein Lebtag nichts getan hat , als hinter den Büchern gesessen, und erlaubt sich eine freche Bemerkung! (AS LG 4, 15).	А тогаш ќе дојде некоја сипа, која цел живот ништо не работела , само седела врз книгите, и си дозволува една дрска забелешка! (АШ ПГ 48, 9).

2.2.4. Минато неопределено свршено време

2.2.4.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: минато неопределено свршено време

664.	Komisch, wie ich mir da immerfort die Semmel einbrock', die mir der Herr Habetswallner gebacken hat! (AS LG 16, 45).	Смешно, како и понатаму ги јадам земичките, кои ми ги испекол господинот Хабетсвалнер! (АШ ПГ69, 36).
665.	„[...] Haben sich seine Eltern einmal unter die Heimatlosen begeben , so mag er auch dableiben und dem Kesselvolk das Geigelein streichen[...]“ (GK RJADD 7, 13).	„[...] Кога неговите родители веќе еднаш отишле меѓу бездомниците, тогаш и тој нека остане таму и нека им гула на простациите[...]“ (ГК РЈНС 30, 40).
666.	„Na, freilich, Herr Leutnant; auf'm Fleck ist er tot geblieben .“ O, herrlich, herrlich! (AS LG 16, 28).	„Да, секако, господине поручнику; останал на место мртов.“ О, прекрасно, прекрасно! (АШ ПГ 69, 13).
667.	»Sie sagt, daß Hauke Ihr das Tier vom Leben gebracht hat , und ich weiß, Sie lügt nicht; [...] (TS SR 8, 14).	„Велите дека Хауке му го одзел животот на Вашиот мачор, и знам дека не лажете; [...] (ТШ ЈНБК 19, 28).
668.	»Ja, uns' Weert«, fuhr Hauke fort, »Ihr habt doch schon die Frühlingsschau gehalten; aber trotzdem hat Peter Jansen auf seinem Stück das Unkraut auch noch heute nicht gebuscht ; [...] (TS SR 12, 8).	„Да, наш господару“, продолжил Хауке, „Вие веќе ја извршивте пролетната обиколка; но и покрај тоа Петер Јансен на својот имот и до денеска сè уште не го искорнал плевелот; [...] (ТШ ЈНБК 26, 33).
669.	Dann wird sich zeigen, daß dieser angebliche Zauberduft auf sehr normalem, wohlbekanntem Weg entstanden ist . (PS P 77, 10).	Тогаш ќе се покаже дека овој наводно волшебен мирис настанал на сосема нормален, мошне познат начин. (ПЗ П 77, 8).
670.	Er war ein sorgfältiger Verfertiger von bewährten Gerüchen, wie ein Koch war er, der mit Routine und guten Rezepten eine große Küche macht und doch noch nie ein eigenes Gericht erfunden hat . (PS P 63, 20).	Беше само внимателен изготвувач на испробани мириси, како готвач кој со рутина и добри рецепти прави убави јадења, а самиот тој никогаш не пронашол сопствен рецепт. (ПЗ П 63, 17).
671.	Das war doch eigentlich das Hübscheste, was ich erlebt hab' [...]. (AS LG 12, 15).	Тоа беше сепак најубавото нешто што сум го доживеал [...]. (АШ ПГ 61, 40).
672.	[...]; Gott soll die Welt nicht an sieben Tagen erschaffen haben , sondern in Jahrmillionen, wenn er es überhaupt war; [...] (PS P 70, 14).	[...]; бог не го создал светот за седум дена туку за неколку милиони години, ако воопшто бил тој што го создал; [...] (ПЗ П 70, 15).
673.	Dem Ringeimer hat ein Fleischselcher, wie er ihn mit seiner Frau erwischt hat,	На Рингајмер еден му врза шлаканица, откако го фати со жена

	eine Ohrfeige gegeben, und er hat quittiert und sitzt irgendwo auf'm Land und hat geheiratet [...]. (AS LG 7, 46).	си, а потоа се помирил со тоа, и сега живее некаде на село, и се оженил! [...]. (АШ ПГ 54, 6).
674.	– [...] Aber das hilft dir ja nichts, die Angst hat noch keinem was geholfen , jeder muß es einmal durchmachen, der eine früher, der andere später, und du kommst halt früher d'ran [...]. (AS LG 13, 30).	- [...] Но ништо нема да ти помогне, стравот досега никому не му помогнал , секој мора еднаш да помине низ тоа, некој порано, некој подоцна, а ти дојде порано на ред [...]. (АШ ПГ 64, 12).
675.	Erst viele Jahre später hat er sein blödes Mädchen, womit später der Herrgott ihn belastete, um dieselbe Tages- und Jahreszeit mit sich auf den Deich hinausgenommen , und dasselbe Wesen soll sich derzeit draußen auf den Watten gezeigt haben;[...]. (TS SR 6, 36).	Дури по многу години, своето малоумно девојче, со кое Господ бог подоцна го обременил, во речиси истото време од денот и од годината го зел со себе на насипот, и веројатно тогаш таму надвор во плиткото се покажала истата појава;[...]. (ТШ ЈНБК 16, 2).
676.	Der Doschintzky hat mir erzählt, daß ihn ein Kerl, der das erstemal einen Säbel in der Hand gehabt hat, auf ein Haar abgestochen hätt'; und der Doschintzky ist heut' Fechtlehrer bei der Landwehr. Freilich – ob er damals schon so viel können hat [...]. (AS LG 3, 33).	Дошницки ми раскажуваше дека едно момче, кое за првпат држело сабја в рака, за влакно ќе го прободел; а Дошницки денес е учител по мечување во одбраната. Слободно кажано – дали уште тогаш знаел толку многу [...]. (АШ ПГ 46, 40).
677.	Baldini: Es ist mir schnurzegal, was der Stümper Pelissier in sein Parfum gepanscht hat . (PS P 60, 24).	БАЛДИНИ: Воопшто не ми е грижа што смаќал оној некадарник Пелисие во својот парфем. (ПЗ П 60, 22).
678.	– Aber Gustl, sei doch aufrichtig mit dir selber: – Angst hast du – Angst, weil du's noch nie probiert hast [...]. (AS LG 13, 30).	- Но Густл, биди барем искрен кон себе: - Се плашиш – страв ти е, бидејќи никогаш не си го пробал тоа [...]. (АШ ПГ 64, 12).
679.	Dem Ringeimer hat ein Fleischselcher, wie er ihn mit seiner Frau erwischt hat, eine Ohrfeige gegeben, und er hat quittiert und sitzt irgendwo auf'm Land und hat geheiratet [...] (AS LG 7, 46).	На Рингајмер еден му врза шлаканица, откако го фати со жена си, а потоа се помирил со тоа, и сега живее некаде на село, и се оженил![...] (АШ ПГ 54, 6).
680.	[...] aber er hat ihr gesagt , sie solle sich nicht fürchten, das seien nur die Fischreiher und die Krähen, die im Nebel so groß und fürchterlich erschienen;[...]. (TS SR 6, 36).	[...] но тој ѝ рекол дека не се плаши, зашто тоа биле само чапјите и враните, кои во маглата изгледале толку големи и ужасни;[...]. (ТШ ЈНБК 16, 2).
681.	»Eine Himmlische!« sagte ein anderer, »beim ewigen Hagel! es ist der Mühe wert, hierher zu kommen, so eine haben wir lang nicht gesehen! « (GK RJADD 19, 15).	„Чудо невидено!“, рече еден друг, „господе боже па ова вреди човек да дојде тука, вакво нешто долго време не сме виделе! “ (ГК РЈНС 40, 27).

682.	Was die für G'schichten gemacht hat, wie's aus war [...] mein Lebtag hab' ich kein Frauenzimmer so weinen geseh'n [...]. (AS LG 12, 15).	Какви ли не приказни кажуваше таа, како заврши тоа[...] никогаш во мојот живот не сум видел жена толку да плаче [...]. (АШ ПГ 61, 40).
683.	[...] Ah ja, der Major Lederer, in der Kantin', wie man von dem Wingleder erzählt hat, der so blaß geworden ist vor seinem ersten Duell – und gespieben hat [...] (AS LG 12, 35).	[...] Ах, да, мајорот Ледерер, во кантината , кога раскажуваше за Вингледер, како пребледел пред неговиот прв дуел – и како повраќал [...] (АШ ПГ 62, 23).
684.	„Dem Verurteilten wird das Gebot, das er übertreten hat , mit der Egge auf den Leib geschrieben“. (FK SK 103, 45).	На осуденикот со фрезата ќе му биде напишана на телото заповедта што ја прекршил . (ФК КК 140, 14).
685.	– Na, alles mögliche wird er sich denken; aber daß der Herr Leutnant im Prater übernachtet hat , das, meiner Seel', das nicht [...]. (AS LG 13, 8).	– Ќе си помисли сè и сешто, но дека господинот поручник преноќил во Пратер, е, тоа богами не [...]. (АШ ПГ 63, 23).
686.	„Du hast die schönsten Augen, die mir je vorgekommen sind! “ hat neulich die Steffi gesagt[...] (AS LG 2, 39).	„Ти ги имаш најубавите очи што досега сум ги сретнала! “ ми рече Штефи пред извесно време[...] (АШ ПГ 45, 18).
687.	[...] Ah ja, der Major Lederer, in der Kantin', wie man von dem Wingleder erzählt hat, der so blaß geworden ist vor seinem ersten Duell – und gespieben hat [...] (AS LG 12, 35).	[...] Ах, да, мајорот Ледерер, во кантината , кога раскажуваше за Вингледер, како пребледел пред неговиот прв дуел – и како повраќал [...] (АШ ПГ 62, 23).
688.	»Ihr habt Verdruß mit Euerem Kleinknecht gehabt und seid mit meinem Jungen einig geworden , ihn an dessen Stelle zu setzen!« (TS SR 10, 6).	„Вие имавте непријатности со Вашиот помлад момок и сте се договориле со син ми да го поставите на негово место“ (ТШ ЈНБК 22, 39).

2.2.4.2. ГЈ: модален глагол во епистемична употреба; МЈ: минато неопределено свршено време

689.	Erst viele Jahre später hat er sein blödes Mädchen, womit später der Herrgott ihn belastete, um dieselbe Tages- und Jahreszeit mit sich auf den Deich hinausgenommen, und dasselbe Wesen soll sich derzeit draußen auf den Watten gezeigt haben ;[...]. (TS SR 6, 36).	Дури по многу години, своето малоумно девојче, со кое Господ бог подоцна го обременил, во речиси истото време од денот и од годината го зел со себе на насипот, и веројатно тогаш таму надвор во плиткото се покажала истата појава;[...]. (ТШ ЈНБК 16, 2).
------	--	--

2.2.5. Сегашно време

2.2.5.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: сегашно време

690.	Meiner Seel', der ist an der ganzen Geschichte schuld gewesen ! (AS LG 3, 62).	Богами, тој е виновен за целата таа ситуација! (АШ ПГ 47, 60).
------	--	---

2.2.5.2. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: сегашно време

691.	Auch einen andern Abend habe ich nicht vergessen . (HH S 27, 19).	Уште една вечер не можам да заборавам. (XX СВ 24, 30).
692.	»Weil er sich an mir vollgefressen hat . [...]« (PS P 10, 15).	„Затоа што се храни од мене.[...]“ (ПЗ П 11, 11).

2.2.5.3. ГЈ: главен итеративен глагол; МЈ: сегашно време

693.	»Es ist nicht so, daß ich nicht rieche, denn alles riecht. Es ist vielmehr so, daß ich nicht rieche, daß ich rieche, weil ich mich seit meiner Geburt tagaus tagein gerochen habe und meine Nase daher gegen meinen eigenen Geruch abgestumpft ist [...] (PS P 164, 29).	„Не е точно дека не мирисам, затоа што сè мириса. Многу повеќе се работи за тоа дека јас не можам да намирисам дека мирисам, затоа што откако сум роден од ден на ден сè мирисам и мојот нос е затнат за мојот мирис [...]“ (ПЗ П 161, 26).
------	---	--

2.2.5.4. ГЈ: декомпониран прирок; МЈ: сегашно време

694.	Er hieß Jean-Baptiste Grenouille, und wenn sein Name im Gegensatz zu den Namen anderer genialer Scheusale, wie etwa de Sades, Saint-Justs, Fouches, Bonapartes usw., heute in Vergessenheit geraten ist , so sicher nicht deshalb, weil Grenouille diesen berühmteren Finsternännern an Selbstüberhebung, Menschenverachtung, Immoralität, kurz an Gottlosigkeit nachgestanden hätte, [...]. (PS P 4, 5).	Се викаше Жан-Батист Гренуј и фактот што неговото име, наспроти оние на генијалните чудовишта како Де Сад, Сен-Жист, Фуше, Бонапарта и други, денес е веќе заборавено , секако не се должи на тоа дека Гренуј заостануваше во однос на овие пославни мрачници кога станува збор на вообразеност, презир кон луѓето, аморалност или накусо, безбожност, [...]. (ПЗ П 5, 5).
------	--	---

2.2.6. Идно време

2.2.6.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: идно време

Во овој пример идното време се јавува како еквивалент за перфектот во директен говор во временска зависно-сложена реченица:

695.	»[...] Wenn man sie da gerochen hat , dann liebt man sie, ganz gleich ob es die eignen oder fremde sind [...]« (PS P 16, 15).	„[...] Кога ќе ги помирисате тука, тогаш ги сакате, без оглед дали се ваши или туѓи [...]“ (ПЗ П 16, 29).
------	--	---

2.2.7. има-конструкција

2.2.7.1. ГЈ: главен префективен глагол; МЈ: има-конструкција

Во првиот пример како еквивалент за повратниот и перфективен глагол *sich blamieren* (мак. *се посрамотува*) во перфект, се јавува *има*-конструкција: *се има посрамотено*.

Во вториот пример како е еквивалент на перфект од дуративниот глагол *lesen* (мак. *чита*), кој во контекстот е перфективен, во македонскиот јазик се јавува *има*-конструкцијата: *има прочитано* во рамките на директниот говор во независна дел-реченица.

696.	Mit dem Objektivsein hat sich noch jeder blamiert [...]. (AS LG 3, 48).	Сакајќи да се биде објективен, скоро секој се има посрамотено [...]. (АШ ПГ 47, 21).
697.	Er sagte ausweichend: „Sie überschätzen meinen Einfluß; der Kommandant hat mein Empfehlungsschreiben gelesen , er weiß, daß ich kein Kenner der gerichtlichen Verfahren bin [...]“ (FK SK 113, 43).	Заобиколно, рече: „Вие го преценувате моето влијание; командантот ја има прочитано мојата писмена препорака, тој знае дека јас не сум познавач на судските постапки [...]“ (ФК КК 157, 3).

2.2.8. Глаголски прилог

2.2.8.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: глаголски прилог

698.	„[...] Ich habe bemerkt, daß du neulich noch am unteren Ende dieses Ackers, der jetzt mir gehört, schräg hineingefahren bist und ein gutes Dreieck abgeschnitten hast. [...]“ (GK RJADD 14, 4).	„[...] Забележав дека ти неодамна , орајќи накриво отсече едно прилично триаглесто парче на долниот дел од нивата, што сега е моја. [...]“ (ГК РЈНС 35, 16).
------	--	---

2.2.9. Глаголска придавка

2.2.9.1. ГЈ: главен перфективен глагол, МЈ: глаголска придавка

699.	» Und am Körper riechen sie wie [...] wie eine Galette, die man in Milch gelegt hat [...]« (PS P 15, 29).	„Телото им мириса на [...] на бисквит потопен во млеко [...]“ (ПЗ П 16, 14).
------	--	---

2.2.10. Блокирани свршени глаголски форми

2.2.10.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: блокирани свршени глаголски форми

700.	»Ich werde bei dir wachen, solange bis du eingeschlafen bist .« (PS P 295, 7).	„Ќе бдеам крај тебе додека да заспиеш “ (ПЗ П 288,19).
------	---	---

2.2.11. Коментар

Од контрастивната анализа на глаголското време перфект во германскиот јазик и неговите македонски еквиваленти може да се заклучи дека како еквиваленти за перфектот во македонскиот јазик, како и кај претеритумот, можат да се јават сите минати времиња освен предминатото, а тоа се: минатото определено свршено/несвршено време, минатото неопределено свршено/несвршено време. Минато-идното време не е застапено кај ни една од потврдите како еквивалент, но затоа се јавува идното време, што се јавува и кај претеритумот. Сегашното време кај перфектот е употребено како еквивалент во помал број случаи во споредба со претеритумот. *Има*-конструкцијата се јавува со поголем број еквиваленти отколку кај претеритумот. Освен глаголските времиња како еквиваленти можат да се јават и глаголскиот прилог, глаголската придавка и блокираните свршени глаголски форми. Еквивалентите од потврдите се дел од прости, независно- и зависно-сложени реченици. Кога перфектот се употребува во директен говор, како еквиваленти се јавуваат минатото определено свршено и несвршено, минатото неопределено свршено и несвршено време, глаголскиот прилог, идното време во условна зависно-сложена реченица, *има*-конструкцијата и глаголската придавка. Неглаголските лексички средства се јавуваат со минато-идното време за обусловено дејство или дејство кое се повторувало во минатото, но тие можат да се сретнат и кај сите други еквиваленти како и кај претеритумот за искажување минато дејство, минато повторливо дејство, минато обусловено дејство, претпоставка во минатото. Со употребата на минато неопределено време како еквивалент за перфектот, освен засведоченоста на дејството карактеристична за минатото определено време, се јавува и незасведоченоста. Анализата покажува дека како еквиваленти за перфектот во најголем процент се јавуваат сите минати определени и неопределени времиња во македонскиот јазик.

Од анализираниот корпус може да се воочи и поретка употреба на перфектот како глаголско време за раскажување во уметничколитературниот стил за разлика од употребата на претеритумот во истиот корпус. Исто така може да се воочи и можност за избор при употреба на минатото определено и минатото неопределено време со или без присуство на неглаголски лексички средства.

За подетален приказ на честотата на употребата на македонските еквиваленти на германското глаголско време перфект се наметна потребата од емпириски приказ на потврдите и нивната честота во анализираните потврди на корпусот.

Табела 2: Број на потврди и процентуална застапеност на еквивалентите во македонскиот јазик за германското глаголско време **перфект** во уметничколитературниот стил

Македонски еквивалент	Број на потврди	%
Минато определено свршено време	71	42.51
Минато определено несвршено време	52	31.14
Минато неопределено свршено време	26	15.57
Минато неопределено несвршено време	7	4.19
Сегашно време	5	2.99
<i>има</i> -конструкција	2	1.20
Идно време	1	0.60
Глаголски прилог	1	0.60
Глаголска придавка	1	0.60
Блокирани свршени глаголски форми	1	0.60

Графикон 2: Графички приказ на процентуалната застапеност на еквивалентите во македонскиот јазик за германското глаголско време **перфект** во уметничколитературниот стил

Графикон 3: Графички приказ на процентуалната застапеност на еквивалентите во македонскиот јазик за германските глаголски времиња **претеритум** и **перфект** во уметничколитературниот стил

2.3. Претеритум во новинарско-публицистичкиот стил

2.3.1. Минато определено несвршено време

2.3.1.1. ГЈ: главен дуративен глагол; МЈ: минато определено несвршено време

701.	Wir - der Westen - haben einige Diktatoren beseitigt, aber mit ihnen auch die "Firewall", die Europa schützte . (Feuerring-www.)	Ние – Западот - отстранивме од власт неколку диктатори, ама со нив и „Фајрволот“ односно „противпожарниот сид“, кој ја заштитуваше Европа. (Прстен-www.).
702.	Ministerpräsident Nikola Gruevski war im Westen nie beliebt. (Wahlen-www.).	Никола Груевски никогаш не беше омилен на Западот. (Избори-www.).
703.	Mazedonien war der Musterstaat des Balkans. (Wahlen-www.)	Македонија беше држава за пример на Балканот. (Избори-www.).

2.3.1.2. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: минато определено несвршено време

704.	2001 sorgten Nato und EU dafür, dass albanische Kämpfer für ein "Großalbanien" ihre Waffen niederlegten, stattdessen eine Partei gründeten und an der Macht beteiligt wurden . (Risiko-www.)	Во 2001 НАТО и ЕУ се погрижија за албанските борци за 'Голема Албанија' да го положат оружјето и наместо тоа, формираа партија и учествуваа во власта. (Ризик-www.).
705.	„Anzeichen für erlahmenden Reformeifer gab es bereits vor den derzeitigen Auseinandersetzung.“ (Wahlen-www.).	„Предзнаци за опаѓање на реформските напори имаше уште пред сегашниот спор.“ (Избори-www.).
706.	Damals hielten das viele für die maßlose Übertreibung eines Militaristen. (Feuerring-www.)	Тогаш многумина тоа го сметаа за прекумерно претерување на еден милитарист. (Прстен-www.).

2.3.1.3. ГЈ: главен итеративен глагол; МЈ: минато определено несвршено време

707.	Mehrfach riet die EU-Kommission zu Beitrittsgesprächen, was Griechenland jedesmal verhinderte. (Risiko-www.)	Комисијата на ЕУ повеќепати советуваше да се започнат преговори за пристап, што Грција секогаш го блокираше. (Ризик-www.).
------	---	---

708.	Mehrfach riet die EU-Kommission zu Beitrittsgesprächen, was Griechenland jedesmal verhinderte . (Wahlen-www.)	Комисијата на ЕУ повеќепати советуваше да се започнат преговори за пристап, што Грција секогаш го блокираше . (Избори-www.).
------	--	---

**2.3.1.4. ГЈ: модален глагол во деонтичка употреба; МЈ: минато
определено несвршено време**

709.	[...] wie konnte es ungehindert und schwer bewaffnet nach Kumanowo vorrücken, in die drittgrößte Stadt des Landes? (Risiko-www.)	Како можеше наводната терористичка група непречено и со тешко вооружување да влезе во Куманово? (Ризик-www.)
710.	„Wir haben im Jahr 2015 Anträge von mehr als 28.000 Albanern erhalten. Das ist eine Entwicklung, die wir nicht prognostizieren konnten und die uns gerade aus Albanien, aber auch aus dem Kosovo sehr überrascht hat.“ (Asyl-www.).	„Само годинава добивме 28 илјади барања за азил од Албанија. Таков развој не можевме да прогнозираме и тоа многу нè изненади.“ (Азил-www.).

Во овие примери се јавува употреба на модалниот глагол *können* во претеритум и минатото несвршено време во македонскиот јазик како еквивалент.

2.3.2. Минато определено свршено време

2.3.2.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: минато определено свршено време

711.	Der Übergriff auf das Radisson Blu, das angeblich bestgeschützte Hotel der malischen Hauptstadt, richtet sich zwar gegen Frankreich, das mit seinem entschiedenen Kampfeinsatz 2013 im letzten Moment den Fall des Landes verhinderte und zuletzt erfolgreich einige Terroristenführer beseitigte . (Feuerring-www.).	Нападот врз хотелот Радисон Блу, наводно најзаштитениот хотел во главниот град на Мали, во прв ред е насочен кон Франција, која со нејзиниот воен ангажман во 2013 година во последен момент спречи распад на земјата и досега успешно отстрани некои терористички лидери. (Прстен-www.).
712.	Doch noch bevor am Montag Ruhe nach Kumanowo zurückkehrte [...] bezweifelten viele die Regierungsversion. (Risiko-www.).	Но, уште пред во понеделникот да се врати мирот во Куманово [...] многумина искажаа сомневање во владината верзија. (Ризик-www.).
713.	Das führte dazu, dass diese Länder, die auch EU-Beitrittskandidaten sind, als sichere Herkunftsländer ausgewiesen worden sind. (Asyl-www.).	Тоа доведе до прогласување на овие земји кои се аспиранти за влез во ЕУ за сигурни земји. (Азил-www.).
714.	2001 sorgten Nato und EU dafür, dass albanische Kämpfer für ein "Großalbanien" ihre Waffen niederlegten, stattdessen eine Partei gründeten und an der Macht beteiligt wurden. (Risiko-www.).	Во 2001 НАТО и ЕУ се погрижија за албанските борци за 'Голема Албанија' да го положат оружјето и наместо тоа, формираа партија и учествуваа во власта. (Ризик-www.).
715.	Nach dem Blutbad von Kumanowo sagte der Bürgermeister, Einwohner hätten zuvor gesehen, wie sich Uniformierte ungestört von der Polizei in der Stadt bewegt hätten. (Risiko-www.).	По крвопролевањето, градоначалникот на Куманово изјави дека жителите претходно виделе како низ градот се движат униформирани лица непопречени од полицијата. (Ризик-www.).
716.	2001 sorgten Nato und EU dafür, dass albanische Kämpfer für ein "Großalbanien" ihre Waffen niederlegten, stattdessen eine Partei gründeten und an der Macht beteiligt wurden. (Risiko-www.).	Во 2001 НАТО и ЕУ се погрижија за албанските борци за 'Голема Албанија' да го положат оружјето и наместо тоа, формираа партија и учествуваа во власта. (Ризик-www.).
717.	Der Übergriff auf das Radisson Blu, das angeblich bestgeschützte Hotel der malischen Hauptstadt, richtet sich zwar gegen Frankreich, das mit seinem entschiedenen Kampfeinsatz 2013 im letzten Moment den Fall des Landes verhinderte und zuletzt erfolgreich einige Terroristenführer beseitigte.	Нападот врз хотелот Радисон Блу, наводно најзаштитениот хотел во главниот град на Мали, во прв ред е насочен кон Франција, која со нејзиниот воен ангажман во 2013 година во последен момент спречи распад на земјата и досега успешно отстрани некои терористички

	(Feuerring-www.).	лидери. (Прстен-www.).
718.	Rund 10.000 Flüchtlingskinder verschwunden [...] (Flüchtlingskinder-www.).	Илјадници деца-бегалци исчезнаа во Европа! (Бегалци-www.).

2.3.3. Блокирани свршени глаголски форми

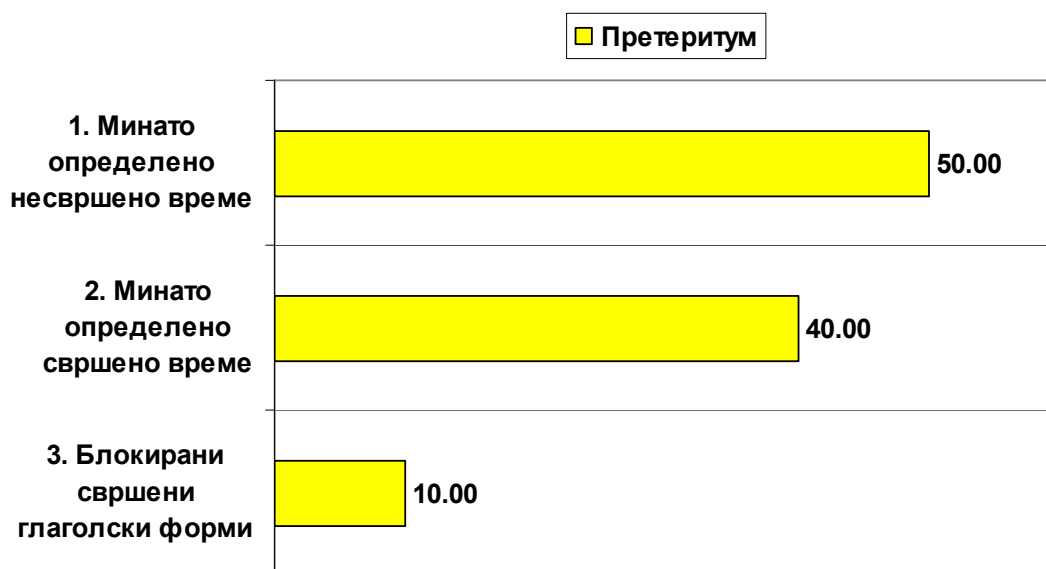
2.3.3.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: блокирани свршени глаголски форми

719.	2001 sorgten Nato und EU dafür, dass albanische Kämpfer für ein "Großalbanien" ihre Waffen niederlegten , stattdessen eine Partei gründeten und an der Macht beteiligt wurden. (Risiko-www.).	Во 2001 НАТО и ЕУ се погрижија за албанските борци за 'Голема Албанија' да го положат оружјето и наместо тоа, формираа партија и учествуваа во власта. (Ризик-www.).
720.	Doch noch bevor am Montag Ruhe nach Kumanowo zurückkehrte [...] bezweifelten viele die Regierungsversion. (Risiko-www.).	Но, уште пред во понеделникот да се врати мирот во Куманово [...] многумина искажаа сомневање во владината верзија. (Ризик-www.).

Табела 3: Број на потврди и процентуална застапеност на еквивалентите во македонскиот јазик за германското глаголско време **претеритум** во новинарско-публицистичкиот стил

Македонски еквивалент	Број на потврди	%
Минато определено несвршено време	10	50.00
Минато определено свршено време	8	40.00
Блокирани свршени глаголски форми	2	10.00

Графикон 4: Графички приказ на процентуалната застапеност на еквивалентите во македонскиот јазик за германското глаголско време **претеритум** во новинарско-публицистичкиот стил

2.4. Перфект во новинарско-публицистичкиот стил

2.4.1. Минато определено свршено време

2.4.1.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: минато определено свршено време

721.	Auf den ersten Blick ist eindeutig, was sich am Wochenende im mazedonischen Kumanowo abgespielt hat . (Risiko-www.)	На прв поглед е недвосмислено јасно што се одигра на викендот во македонското Куманово. (Ризик-www.).
722.	Die gesamte EU hat fast 22 Millionen Euro dafür bereitgestellt und dazu noch 46 Millionen aus dem Heranführungshilfe-Fond." (Wahlen-www.).	ЕУ за таа намена стави на располагање речиси 22 милиона евра, како и ИПА-средства во износ од 46 милиони." (Избори-www.).
723.	Wir - der Westen - haben einige Diktatoren beseitigt , aber mit ihnen auch die "Firewall", die Europa schützte. (Feuerring-www.).	Ние – Западот - отстранивме од власт неколку диктатори, ама со нив и „Фајрволот“ односно „противпожарниот сид“, кој ја заштитуваше Европа. (Прстен-www.).
724.	„Wir haben im Jahr 2015 Anträge von mehr als 28.000 Albanern erhalten . Das ist eine Entwicklung, die wir nicht prognostizieren konnten und die uns gerade aus Albanien, aber auch aus dem Kosovo sehr überrascht hat.“ (Asyl.www.).	„Само годинава добивме 28 илјади барања за азил од Албанија. Таков развој не можевме да прогнозираме и тоа многу нè изненади.“ (Азил-www.).
725.	„So hat allein Deutschland den Transitländern - also Mazedonien und Serbien - mittlerweile 2,1 Millionen Euro für humanitäre Hilfe und 1,3 Millionen Euro für Infrastrukturmaßnahmen gewährt .“ (Wahlen-www.).	„Така, Германија во меѓувреме им даде на транзитните земји пјР Македонија и Србија 2,1 милиони евра како хуманитарна помош и 1,3 милиони за инфраструктурни мерки. (Избори-www.).
726.	Seitdem die mazedonische Opposition abgehörte Telefongespräche des Ministerpräsidenten und seiner Umgebung öffentlich gemacht hat , in denen sich systematischer Machtmissbrauch offenbart, gilt Gruevski als angezählt. (Wahlen-www.).	Откако македонската опозиција ги објави прислушуваните телефонски разговори кои откриваат систематска злоупотреба на власта, се смета дека на Груевски му е одброено. Во Брисел речиси никој не сака да си има работа со шеф на влада кој не го почитува владеењето на правото. (Избори-www.).
727.	Einmal mehr haben radikale Islamisten ein Fanal gesetzt . (Feuerring-www.).	Уште еднаш радикалните исламисти упатија јасен предупредувачки сигнал. (Прстен-www.).

728.	„Wir haben im Jahr 2015 Anträge von mehr als 28.000 Albanern erhalten. Das ist eine Entwicklung, die wir nicht prognostizieren konnten und die uns gerade aus Albanien, aber auch aus dem Kosovo sehr überrascht hat. “ (Asyl-www.)	„Само годинава добивме 28 илјади барања за азил од Албанија. Таков развој не можевме да прогнозираме и тоа многу нè изненади. “ (Азил-www.).
729.	„Die politischen Kräfte haben mit dem Przino-Abkommen einen Fahrplan für Neuwahlen nach europäischen Standards vereinbart. “ (Wahlen-www.).	„Со договорот од Пржино политичките сили се спогодија за возен ред за нови избори според европски стандарди.“ (Избори-www.).

2.4.2. Минато неопределено свршено време

2.4.2.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: минато неопределено свршено време

730.	In einer aktuellen Analyse kommt die Europäische Polizeibehörde Europol zu dem Schluss, dass in den vergangenen 18 bis 24 Monaten etwa 10.000 unbegleitete minderjährige Flüchtlinge aus den Kriegs- und Krisengebieten vor allem im Nahen und Mittleren Osten nach ihrer Ankunft in Europa verschwunden sind . (Flüchtlingskinder-www.).	Најмалку 10 илјади малолетни бегалци кои пристигнале во Европа едноставно исчезнале – гласи конзервативната проценка на полициската агенција на ЕУ, Еуропол. (Бегалци-www.).
------	--	---

2.4.3. Сегашно време

2.4.3.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: сегашно време

731.	„Was die Defizite und die daraufhin von der EU-Kommission vorgelegten Reformprioritäten angeht, ist in der Tat noch viel zu wenig passiert .“ (Flüchtlingskinder-www.).	„Што се однесува на дефицитите и на реформските приоритети, од тие причини поднесени од Комисијата на ЕУ, навистина уште е премалку сторено .“ (Бегалци-www.).
732.	Mazedonien, früher demokratischer Musterknabe auf dem Balkan, ist unter dem seit 2006 regierenden Premier Nikola Gruevski im Urteil vieler Beobachter zur autokratischen Pseudodemokratie herabgesunken . (Risiko-www.).	Македонија, порано демократски пример за углед на Балканот, откако од 2006. на власт е премиерот Никола Груевски, според оценката на многумина набљудувачи тоне во автократска псевдodemократија“. (Ризик-www.).

Во првиот пример во германскиот јазик за перфект во активен залог како еквивалент се јавува сегашно време во пасив, а во вториот пример за перфектот во активен залог може да се забележи сегашно време во актив.

2.4.4. Глаголска именка

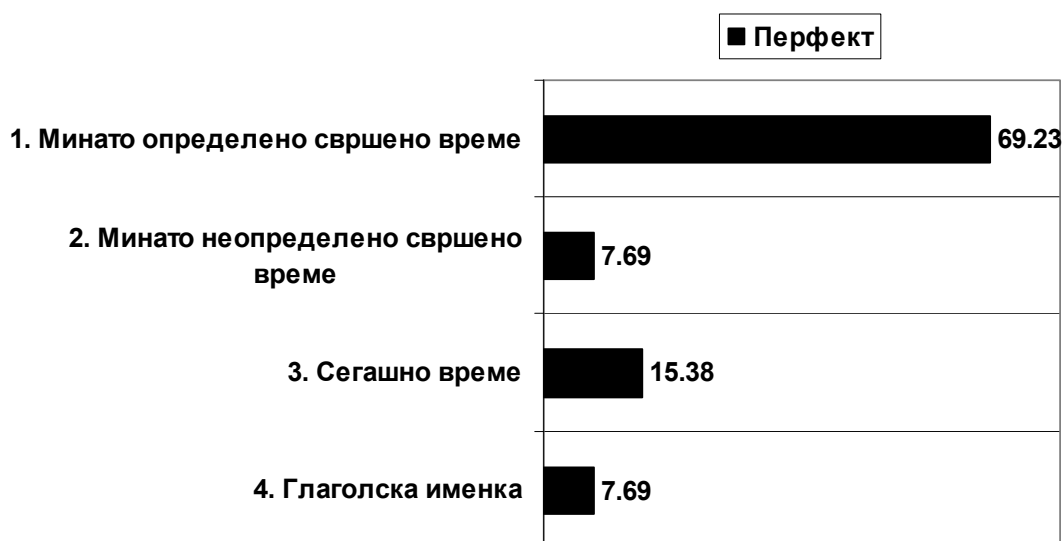
2.4.4.1. ГЈ: главен перфективен глагол; МЈ: глаголска именка

733.	Das führte dazu, dass diese Länder, die auch EU-Beitrittskandidaten sind, als sichere Herkunftsländer ausgewiesen worden sind . (Asyl-www.).	Тоа доведе до прогласување на овие земји кои се аспиранти за влез во ЕУ за сигурни земји. (Азил-www.).
------	---	---

Табела 4: Број на потврди и процентуална застапеност на еквивалентите во македонскиот јазик за германското глаголско време **перфект** во новинарско-публицистичкиот стил

Македонски еквивалент	Број на потврди	%
Минато определено свршено време	9	69.23
Сегашно време	2	15.38
Минато неопределено свршено време	1	7.69
Глаголска именка	1	7.69

Графикон 5: Графички приказ на процентуалната застапеност на еквивалентите во македонскиот јазик за германското глаголско време **перфект** во новинарско-публицистичкиот стил

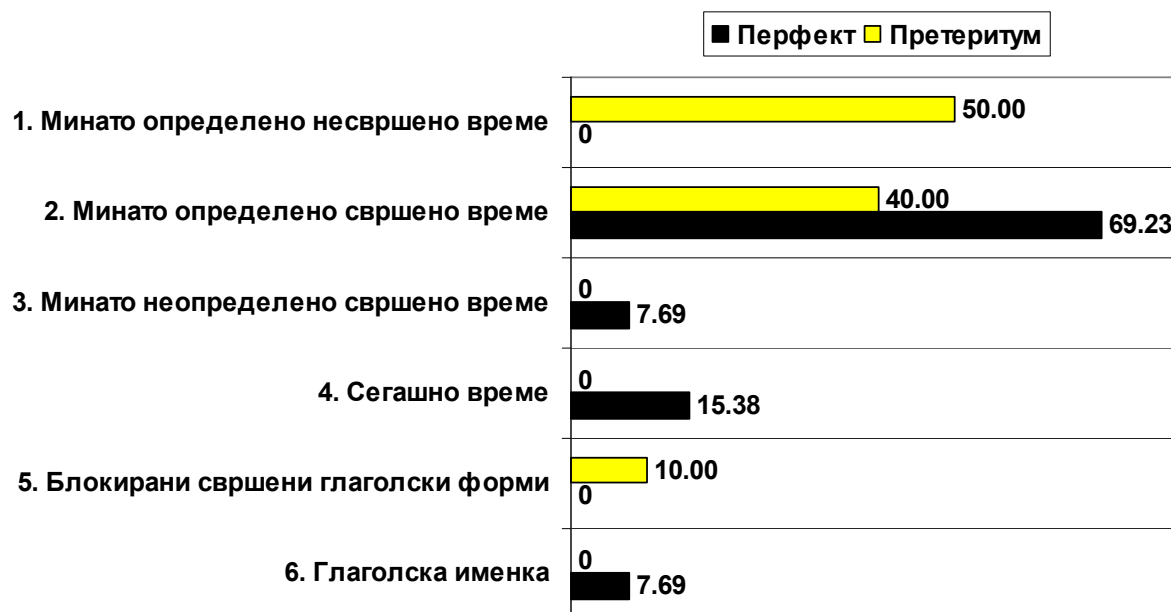

2.5. Коментар

Од вкупно 33 ексцерпирани потврди за претеритум и перфект во новинарско-публицистичкиот стил, 20 се јавуваат во претеритум, а 13 во перфект.

Најчесто застапени еквиваленти во овој стил се: минато определено несвршено време за претеритум, минато определено свршено за претеритум и за перфект. Минатото неопределено свршено време, сегашното време и глаголската именка се застапени само кај глаголското време перфект, а блокираните свршени глаголски форми само кај претеритумот. Во овој стил се забележува присуство на глаголските времиња претеритум и плусквамперфект за дејство што му претходело на дејството во претеритум. Во новинарско-публицистичкиот корпус се јавува и наизменична употреба на претеритумот и перфектот во директниот говор при интервју. Потврдите се дел од главни, зависни и независни-дел реченици, а кај некои од примерите за претеритум и за перфект може да се забележи употреба на прилошки определби за време како неглаголски лексички средства: *noch bevor* ('уште пред'), *am Montag* ('во понеделникот'), *nach dem Blutbad* ('по крвопролевањето')., со чија помош може да се определи неграматикализираниот глаголскиот аспект во германскиот јазик и да се пронајдат соодветни еквиваленти во македонскиот јазик.

Графикон 6: Графички приказ на процентуалната застапеност на еквивалентите во македонскиот јазик за германските глаголски времиња **претеритум** и **перфект** во новинарско-публицистичкиот стил

3. Заклучок

Согласно со темата на овој труд (претеритум и перфект во германскиот јазик и нивните македонски еквиваленти), формалниот критериум на Рајн (1983: 53 и натаму) се разложува според тоа дали во двата јазика, одн. во едниот јазик се јавува:

- глаголски конструкции,
- декомпониран прирок или
- неглаголска конструкција.

Последниов вид конструкција важи само за македонскиот јазик. Под неглаголска конструкција се подразбира јазичен израз што не содржи глаголски форми, имено ниту лични (*носев*) ниту нелични глаголски форми (*л-форма: носел, носил* и глаголска придавка: *носен*). Неличните глаголски форми се конјугирани форми што не можат и натаму да се конјугираат, туку можат да се менуваат по други граматички категории. Така на пример, глаголската придавка може да се членува или евентуално да се степенува, значи таа покажува флексија на придавка. Согласно со дефиницијата на глаголот според Енгел како збор што може да се врзе со конјугациските морфеме (в. т. 1.4.7.), кои можат целосно да се набројат, глаголската именка (*носење*) и глаголскиот прилог (*носејќи*) не се глаголски форми бидејќи не го исполнуваат критериумот да се комбинираат со конјугациските морфеме. Глаголската именка може да се членува (*носењето*), а делумно може да стои во множина (*носења*), а тоа не е конјугација, туку е флексија на именка. Глаголската именка го исполнува основниот критериум на именките: селективност по род. Глаголскиот прилог е неменлив збор. Околноста што овие зборовни подгрупи (глаголската именка и глаголскиот прилог) се изведени од глагол, не е причина да се сметаат за нелични глаголски форми (и називот на вршител на дејство *носач* е изведен од глаголот, па не се смета за нелична глаголска форма; тоа што глаголската компонента кај не е толку силно изразена како глаголската именка не го менува фактот дека и називот на вршител на дејство и глаголската именка се селективни по род, според тоа се именки).

Поаѓајќи од германскиот јазик се добиваат следниве еквиваленти:

1.1. Во германскиот јазик: претеритум, во македонскиот јазик:

- 1.1.1. Проста глаголска конструкција
- 1.1.2. Сложена глаголска конструкција
- 1.1.3. Декомпониран прирок
- 1.1.4. Неглаголска конструкција
- 1.2. Во германскиот јазик: перфект, во македонскиот јазик:
 - 1.2.1. Проста глаголска конструкција
 - 1.2.2. Сложена глаголска конструкција
 - 1.2.3. Декомпониран прирок
 - 1.2.4. Неглаголска конструкција
- 1.3. Во германскиот јазик: декомпониран прирок во претеритум, во македонскиот јазик:
 - 1.3.1. Проста глаголска конструкција
 - 1.3.2. Декомпониран прирок
- 1.4. Во германскиот јазик: декомпониран прирок во перфект, во македонскиот јазик:
 - 1.4.1. Проста глаголска конструкција

	Германски јазик	Македонски јазик
1.	Формален критериум	
1.1.1.	Проста глаголска конструкција: претеритум	Проста глаголска конструкција
1.1.2.		Сложена глаголска конструкција
1.1.3.		Декомпониран прирок
1.1.4.		Неглаголска конструкција
1.2.1.	Сложена глаголска конструкција: перфект	Проста глаголска конструкција
1.2.2.		Сложена глаголска конструкција
1.2.3.		Декомпониран прирок
1.2.4.		Неглаголска конструкција
1.3.1.	Декомпониран прирок во претеритум	Проста глаголска конструкција
1.3.2.		Декомпониран прирок

Следува илустрација на овие релации со по една поврда од корпусот, при што се наведуваат различните македонски еквиваленти во рамките на простите и на сложените глаголски конструкции.

Германски јазик		Македонски јазик	
1.1.	Претеритум	1.1.1.	Проста глаголска констр.
	[...] ihr ruhiger Gang war eine Täuschung; [...] (FK SK 121, 9)	1.1.1.1.	<u>Минато определено несвршено</u> [...] нејзиното мирно функционирање беше измама; [...] (ФК КК 169, 3)
	[...] „Die Erklärungen pfl egte früher nämlich der Kommandant zu geben...“ – [...] (FK SK 103, 23).	1.1.1.2.	<u>Декомпониран прирок во минато определено несвршено</u> [...] „Порано, имено, командантот имаше обичај да дава толкувања....“ – [...] (ФК КК 139, 23).
	Endlich bog er in einen breiten Waldweg und befand sich nach wenigen Minuten inmitten des tiefaufrauschenden Kiefernforstes, [...]. (GH BT 12, 24)	1.1.1.3.	<u>Минато определено свршено</u> Најпосле сврте по еден широк шумски пат и по неколку минути се најде среде расшумолената борова шума, [...]. (ГХ ТЧЖП 159, 1)
	Man sah, wie er [...] das suchte , was die zwei Herren eben beobachtet hatten, [...]. (FK SK 106, 34).	1.1.1.4.	<u>Сегашно</u> Се виде како [...] тој го бара тоа што токму тогаш го набљудуваа двајцата господа [...] (ФК КК 144,31).
		1.1.2.	Сложена глаголска констр.
	[...] Wer ging' denn überhaupt mit , wenn er nicht müß't! (AS LG 12, 26)	1.1.2.1	<u>Идно</u> [...] Кој ли тогаш воопшто ќе дојде , ако не мора тој! (АШ ПГ 62, 13)
	[...], strömte von Zeit zu Zeit wie lebendiger Atem jene Welle von Knaben-ähnlichkeit, [...](HH S 143, 6)	1.1.2.2.	<u>Минато-идно</u> [...], одвреме-навреме како пргав здив ќе проструеше оној бран на момчешка сличност, [...](XX CB 136, 4)
	Der Morgen gähnte schon durch die Scheiben, der bleierne, verdammte Morge eines Winterregentages, als ich endlich zu Bette kam. (HH S 91, 30)	1.1.2.3.	<u>Предминато</u> Утрото веќе беше знало низ стаклото, оловно, проклето утро на еден врнежлив зимски ден, кога најпосле си легнав. (XX CB 91, 20)
	Doch der alte Manz kam gegen	1.1.2.4.	<u>има-конструкција</u> Но, стариот Манц приквечер

	Abend herbei, um zu sehen, was sie ausgerichtet, und obgleich sie fertig waren [...] (GK RJADD 16, 9)		дојде на нивата за да види што направиле, па иако тие ја имаа завршено работата [...] (ГК РЈНС 36, 33)
	Wenn ich jetzt zu ihm in die Wohnung ginge und ihn beschwören möchte, daß er's niemandem erzählt? (6, 44)	1.1.2.5.	<u>би-форма (можен начин)</u> Кога сега би отишол кај него дома и кога би можел да го преколнувам некому да не му го раскаже тоа? (АШ ПГ 52, 12)
	Wenn es möglich gewesen war, daß diese himmlische Melodie heimlich in meiner Seele wurzelte und eines Tages in mir ihre holde Blume wieder [...] emportrieb , konnte ich ganz verloren sein? (HH S 46, 11)	1.1.2.6.	<u>Блокирани свршени гл. форми</u> Да беше можно да се вкорени оваа мала небесна мелодија скришно во мојата душа и еден ден повторно да го потера во мене својот миловиден цвет [...], ќе можев ли сосема да се изгубам? (XX СВ 44, 27)
	Und kroch ich, wenn's mir kalt wurde, in mein Bett - es dauerte nicht lang, so sprang er zu mir und legte sich auf meine frierenden Beine, und wir schliefen so warm mitsammen, als hätte ich noch meinen jungen Schatz im Bett!« (TS SR 8, 13)	1.1.5.	<u>Неглаголска конструкција</u> Кога ќе ми застудеше, се завалував во постелата - и по кратко време , тој ќе скокнеше, ќе ми легнеше врз изземнатите нозе, и така стоплени спиевме заедно, како сè уште да ја имав мојата млада драгоценост в постела! (ТШ ЈНБК 19, 16)
1.2.	Перфект	1.2.1.	Проста глаголска констр.
	Was hat man nicht alles von dem Deckener erzählt , [...] (AS LG 6, 54).		<u>Минато определено</u> <u>несвршено</u> Што ли не пераскажуваа за Декенер, [...] (АШ ПГ 52, 26).
	der Ehrenrat hat entschieden , [...] (AS LG 6, 54).	1.2.1.1.	Минато определено свршено [...] советот на честа одлучи , (АШ ПГ 52, 26).
	»Weil er sich an mir vollgefressen hat . [...]« (PS P 10, 15).	1.2.1.2.	<u>Сегашно</u> „Затоа што се храни од мене.[...]“ (ПЗ П 11, 11).
		1.2.2.	Сложена глаголска конструкција
	»[...] Und nun nehm Sie das Vieh und bring Sie es meinethalb an den Racker in der Stadt, und halt Sie das Maul, daß es hier auf meinem	1.2.2.1.	<u>Минато неопределено</u> <u>несвршено</u> „[...] А сега земете го мртвото животно и однесете го, ако е до мене, кај мршодерачот во градот, и не кажувајте никому дека лежело овде на мојата

	ehrlichen Tisch gelegen hat! « (TS SR 8, 14).		чесна маса!“ (ТШ ЈНБК 19, 28).
	Komisch, wie ich mir da immerfort die Semmel einbrock', die mir der Herr Habetswallner gebacken hat! (AS LG 16, 45).	1.2.2.2.	<u>Минато неопределено свршено</u> Смешно, како и понатаму ги јадам земичките, кои ми ги испекол господинот Хабетсвалнер! (АШ ПГ69, 36).
	»[...] Wenn man sie da gerochen hat , dann liebt man sie, ganz gleich ob es die eignen oder fremde sind [...]« (PS P 16, 15).	1.2.2.3.	<u>Идно</u> „[...] Кога ќе ги помирисате тука, тогаш ги сакате, без оглед дали се ваши или туѓи [...]“ (ПЗ П 16, 29).
	Er sagte ausweichend: „Sie überschätzen meinen Einfluß; der Kommandant hat mein Empfehlungsschreiben gelesen , er weiß, daß ich kein Kenner der gerichtlichen Verfahren bin [...]“ (FK SK 113, 43).	1.2.2.4.	<u>има-конструкција</u> Заобиколно, рече: „Вие го преценувате моето влијание; командантот ја има прочитано мојата писмена препорака, тој знае дека јас не сум познавач на судските постапки [...]“ (ФК КК 157, 3).
	»Ich werde bei dir wachen, solange bis du eingeschlafen bist .« (PS P 295, 7).	1.2.2.5	<u>Блокирани свршени глаголски форми</u> „Ќе бдеам крај тебе додека да заспиеш “ (ПЗ П 288,19).

1.3.1.	Декомпониран прирок во претеритум или во перфект	Проста глаголска конструкција
1.3.2.		Декомпониран прирок
	[...]; die Maschine ging offenbar in Trümmer ; ihr ruhiger Gang war eine Täuschung; [...] (FK SK 121, 9).	[...]; машината очигледно се распаѓаше ; нејзиното мирно функционирање беше измама; [...] (ФК КК 169, 3).
	[...]; aber er hatte kein Recht , den Offizier an irgendetwas zu hindern.	[...]; ама немаше право да го спречува офицерот во што и да е. (ФК КК165, 29).
	Er hieß Jean-Baptiste Grenouille, und wenn sein Name im Gegensatz zu den Namen anderer genialer Scheusale, wie etwa de Sades, Saint-Justs, Fouches, Bonapartes usw., heute in Vergessenheit geraten ist , [...]. (PS P 4, 5).	Се викаше Жан-Батист Гренуј и фактот што неговото име, наспроти оние на генијалните чудовишта како Де Сад, Сен-Жист, Фуше, Бонапарта и други, денес е веќе заборавено , [...]. (ПЗ П 5, 5).

Поаѓајќи од формалното совпаѓање на јазичните конструкции во германскиот и во македонскиот јазик, се констатираа следниве релации во однос на глаголските конструкции, декомпониран прирок и неглаголските конструкции:

- 1.1. Во двата јазика стои глаголска конструкција, и тоа:
 - 1.1.1. Во двата јазика: просто глаголско време,
 - 1.1.2. Во двата јазика: сложено глаголско време,
 - 1.1.3. Во германскиот јазик: претеритум, значи просто глаголско време, а во македонскиот јазик: сложено глаголско време,
 - 1.1.4. Во германскиот јазик: перфект, значи сложено глаголско време, а во македонскиот јазик: просто глаголско време,
- 1.2. Во едниот јазик стои декомпониран прирок
 - 1.2.1. Во двата јазика: декомпониран прирок
 - 1.2.2. Во германскиот јазик: декомпониран прирок, во македонскиот јазик: глаголска конструкција (проста или сложена глаголска форма).
 - 1.2.3. Во германскиот јазик: глаголска конструкција, во македонскиот јазик: декомпониран прирок
- 1.3. Во едниот јазик стои неглаголска конструкција
 - 1.3.1. Во германскиот јазик: глаголска конструкција, а во македонскиот јазик: неглаголска конструкција.

Табеларниот приказ изгледа вака:

	Германски јазик	Македонски јазик
1.	Формален критериум	
1.1.	Глаголска конструкција	
1.1.1.	Просто глаголско време	
1.1.2.	Сложено глаголско време	
1.1.3.	Просто глаголско време	Сложено глаголско време
1.1.4.	Сложено глаголско време	Просто глаголско време
1.2.	Декомпониран прирок	
1.2.1.		Декомпониран прирок

1.2.2.	Декомпониран прирок	Глаголска конструкција
1.2.4.	Глаголска конструкција	Декомпониран прирок
1.3.	Неглаголска конструкција	
1.3.1.	Глаголска конструкција	Неглаголска конструкција

Значењето опфаќа анализа на

- семемата (значенска варијанта на зборот) и
- начинот на глаголско дејство (дуративен или перфективен глагол).

Во однос на ова прашање, неопходно да се укаже на типологијата за преведување и толкување на Прунч (в. т. 1.1.2.5.). Утврдувањето на значенската еквивалентност не се врши на ниво на збор, ниту на група зборови, туку на ниво на реченица, па и пошироко. Според тоа, се смета дека постои значенска еквивалентност и кога се забележува значенско отстапување на ниво на глаголот ако постои значенска еквивалентност на ниво на реченицата. Оттаму следува дека значенска еквивалентност постои и во следниов пример:

Gerne wollte ich das, sehr gerne (NH S 124, 14).	Со задоволство ќе го столев тоа, со големо задоволство (XX CB 119, 24). Букв.: „Радо го сакав тоа, многу радо’.
---	--

Во прилог на ова оди и околноста што овде претежно се анализира уметничколитературниот стил, каде што изразните јазични средства имаат значајна улога.

Односот меѓу дуративен и перфективен глагол е значаен за да се утврди односот

- меѓу начинот на глаголското дејство како лексичко-семантичка категорија и употребата на претеритум или перфект во германскиот јазик и појавата на одреден начин на глаголско дејство (дуративен или перфективен глагол) во македонскиот јазик
- појавата на одреден начин на глаголско дејство (дуративен или перфективен глагол) во македонскиот јазик

Ова прашање е поврзано и со

- појавата на одреден глаголски вид во македонскиот јазик (свршен или на несвршен глагол).

Категоријата глаголски вид се смета за граматичка категорија.

Со оглед на тоа што семантиката се разгледува на ниво на поширокиот контекст на претежно уметничколитературен корпус, се смета дека постои семантичка еквивалентност и кога нема значенско совпаѓање на ниво на збор или група зборови. Горенаведените прашања во рамките на семантиката еквивалентност се разгледуваат посебно и не влијаат врз модификуваните еквиваленциски степени на Рајн.

Еквиваленциски степен	Значење	Форма		Дистрибуција
		Зборовна група	Структура на гл. констр.	
Идентитет	+	+	+	+
Слабо изразен контакт	+	+	-	+
Средно изразен контраст	+	-	/	+
Силно изразен контраст	+	-	/	-
	-	-	/	+
	-	+	+	-
	-	+	-	-

Формалниот критериум на Рајн (1983: 53 и натаму; в. т. 1.1.1.3.) се разложува на зборовна група и на структура на глаголската конструкција. Критериумот зборовна група е задоволен кога во двата јазика се јавува глаголска конструкција или декомпониран прирок.

Критериумот зборовна група е задоволен	Германски јазик	Македонски јазик
	глаголска конструкција	глаголска конструкција
	декомпониран прирок	декомпониран прирок

Критериумот не е задоволен во следниве случаи:

Критериумот	Германски јазик	Македонски јазик
зборовна група не е задоволен	глаголска конструкц.	декомпиран прирок
		неглаголска конструкција
	декомпиран прирок	глаголска конструкција
		неглаголска конструкција

Критериумот структура на глаголската конструкција се однесува само на случаите кога во двата јазика се јавува овој јазичен израз. Според тоа, ако не е задоволен критериумот зборовна група во смисла на појава на глаголска конструкција во двата јазика, значи ако не се јавува глаголска конструкција во двата јазика, тогаш критериумот структура на глаголската конструкција не важи. Тоа е означено со знакот „/“ во табелата. Критериумот е задоволен во следниве случаи.

Критериумот	Германски јазик	Македонски јазик
структура на гл. констр. е задоволен	проста глаголска констр.	проста глаголска констр.
	сложена глаголска констр.	сложена глаголска констр.

Наспроти тоа, критериумот не е исполнет во овие случаи.

Критериумот	Германски јазик	Македонски јазик
структура на гл. констр. не е задоволен	проста глаголска констр.	сложена глаголска констр.
	сложена глаголска констр.	проста глаголска констр.

Под иста структура на глаголската конструкција се подразбира дека во двата јазика има проста глаголска конструкција или сложена глаголска конструкција. Во оваа табела не се навлегува во натамошна анализа на простата и на сложената глаголска конструкција, на пример,

- дали во германскиот јазик се јавува јак или слаб претеритум и партицип перфект и дали во македонскиот јазик се јавува определено или неопределено, свршено или несвршено глаголско време,

- дали перфектот се гради со *haben* (hat gesehen) или со *sein* (ist gegangen) и дали сложеното глаголско време во македонскиот јазик се јавува со соодветниот или со друг помошен глагол (*има дојдено, е дојден*).

Заклучоците од таа анализа се наведени погоре во заклучокот.

Корпусот покажа

- идентитет,
- слабо изразен контраст и
- средно изразен контраст.

Не се констатирани случаи на силно изразен контраст.

Во однос на еквивалентностите на Колер (2001: 228 и натаму; в. т.

1.1.2.2.):

- денотативната,
- конотативната,
- формално-естетската,
- прагматската и
- текст-нормативната,

овде се разгледуваат првите четири. Темата на овој труд не нуди можност за рагледување на текст-нормативната еквивалентност.

Анализата покаже дека денотативната еквивалентност начелно е застапена во корпусот. Овде важат констатациите искажани погоре во врска со семантичката еквивалентност на Рајн. Начелно се исполнети и критериумите за конотативната, за формално-естетската и за прагматската еквивалентност.

Системски разлики

Отстапувањата меѓу германските и македонските потврди делумно се должат на системски разлики:

- во германскиот јазик не е граматикализиран глаголскиот вид, додека во македонскиот јазик, по правило, нема глагол надвор од оваа

граматичка категорија (освен малубројните двовидски: *руча*, *телефонира* итн.)

- како последица на ова, во македонскиот јазик е поголем бројот на глаголските времиња (десет глаголски времиња во индикатив и едно во императив) отколку во германскиот јазик (по шест глаголски времиња во индикатив и во конјунктив, а едно во императив),
- во германскиот јазик постои инфинитив, кој се комбинира со личноглаголската форма, додека во македонскиот јазик има отсуство на овој вид нелична глаголска форма (оваа разлика е значајна за комбинаториката на личноглаголската форма во сложениот прирок),
- за образување на перфектот во германскиот јазик постојат два помошни глагола (*haben* 'има' и *sein* 'сум'), а главните глаголи обично се јавуваат или со едниот или со другиот помошен глагол, имено во однос на овој белег обично образуваат дисјунктни множества; наспроти тоа, во македонскиот јазик постојат конкурентни форми меѓу перфектот и *има-конструкциите* (*сум дојден*, *имам дојдено*), покрај другите неопределеното глаголско време (*сум дошол*),
- во германскиот јазик е вообичаена поделбата на јак и слаб претеритум и партицип перфект; во македонскиот јазик, макар што и поседува аблаут (редување на вокалите), не се врши ваква поделба.

Анализата на корпусот покажа дивергенција на македонскиот во однос на германскиот јазик, што значи дека за секое германско глаголско време (претеритум и перфект), во македонскиот јазик се јавува цела низа еквиваленти (в. г.). Инаку, дивергенција постои и само во однос на глаголскиот вид со оглед на тоа што оваа граматичка категорија во македонскиот јазик, за разлика од германскиот јазик, е граматикализирана.

Како што е познато, македонскиот јазик, барем во однос на падежните односи, е во поголема мера аналитичен јазик од германскиот (*Sie hat **einem Freund** Geld gegeben. Таа му даде пари **на еден човек***). Меѓутоа, корпусот покажа спротивни резултати во однос на истражуваните глаголски времиња. Македонските глаголски еквиваленти на германското синтетично глаголско време претеритум се исто така претежно синтетични глаголски форми (минато определено несвршено, минато определено свршено итн.). Синтетичниот

карактер на македонскиот јазик во глаголската област оди уште подалеку бидејќи важи и за германскиот перфект. За ова аналитичко глаголско време во германскиот јазик (*er ist angekommen*, букв.: 'тој е пристигнат'; *er hat gelesen*, букв.: 'тој има читано') се јавуваат синтетични македонски еквиваленти (минато определено несвршено, минато определено свршено итн.). Овие констатации, се разбира, важат за просторното, временското и стилското подрачје на корпусот и не се однесуваат на регионалните и дијалектните карактеристики на глаголските конструкции во македонскиот јазик.

Емпириска анализа на корпусот

Од анализата на корпусот составен од 7 прозни дела од уметничколитературниот стил и 5 статии од новинарско-публицистичкиот стил и нивните преводи може да се донесат следниве заклучоци:

1. Од вкупно 733 потврди од уметничколитературниот и новинарско-публицистичкиот стил се јавија вкупно 553 потврди за претеритум и 180 потврди за перфект во двата стила, од кои претеритумот е застапен со 533 потврди во уметничколитературниот и со 20 во новинарско-публицистичкиот стил, а перфектот со 167 потврди во уметничколитературниот и 13 во новинарско-публицистичкиот стил.

2. Во уметничколитературниот стил застапеноста на употребата на претеритум во германскиот јазик е тројно поголема во однос на застапеноста на глаголското време перфект со што се потврдува статусот на претеритумот како т.н. *Erzähltempus* ('раскажувачко глаголско време') наспрема перфектот кој се нарекува *Sprechtempus* ('говорно глаголско време').

3. Се потврдува употребата на перфектот за минато дејство во директен говор во уметничколитературниот стил. Ова особено се забележува кај делата што имаат голем број дијалози и внатрешни монолози.

4. Најчесто застапен еквивалент на претеритумот во уметничколитературниот стил е минатото определено несвршено време со 37,15%, а на перфектот – минатото неопределено свршено време со 42,51% (в. графикон 3).

5. И минатото определено свршено време и минатото определено несвршено време се јавуваат како два најзастапени еквивалента во

уметничколитературниот стил кај претеритумот и кај перфектот: кај претеритумот минатото определено свршено време е второ според застапеноста со 34,90% (в. графикон 3), додека кај перфектот второто место според застапеност го зазема минатото определено несвршено време со 31,14% (в. графикон 3).

6. Минато-идното време се јавува на трето место во уметничколитературниот стил со 10,13% (в. графикон 3), само како еквивалент за претеритумот, додека кај перфектот не е застапено.

7. Кај перфектот во уметничколитературниот стил трет еквивалент според застапеност е минатото неопределено свршено време со 15,57% (в. графикон 2).

8. На четврто место во уметничколитературниот стил кај претеритумот е минатото неопределено свршено со застапеност од 8,82% (в. табела 1), а кај перфектот четвртото место го зазема минатото неопределено несвршено со 4,19% (в. табела 2).

9. Сегашното време во уметничколитературниот стил се јавува како еквивалент и кај претеритумот и кај перфектот, со двојно помала застапеност кај претеритумот во однос на перфектот (в. графикон 3: 1,50% кај претеритум и 2,99 кај перфектот).

10. Идното време, *има*-конструкцијата, глаголскиот прилог, глаголската придавка и блокираните свршени глаголски форми се јавуваат како еквивалент за претеритум и за перфект во уметничколитературниот стил. Неопходно е да се нагласи поголемата употреба на *има*-конструкцијата како еквивалент за перфектот во уметничколитературниот стил во однос на употребата на оваа конструкција за претеритумот (в. графикон 3: 0,19% кај претеритум и 1,20% кај перфект).

11. Минато-идното време, можниот начин, неглаголските конструкции и предминатото време се јавуваат само како еквиваленти за претеритумот во уметничколитературниот стил (в. графикон 3).

Анализата покажува дека во македонскиот јазик сите минати определени и неопределени времиња можат да се јават како еквиваленти за глаголските времиња претеритум и перфект во уметничколитературниот стил, но најчеста е употребата на минатото определено време. За завршеноста и незавршеноста на глаголското дејство може да се заклучи дека несвршениот глаголски вид

(аспект) е повеќе застапен како еквивалент за претеритумот отколку за перфектот, а свршениот глаголски вид (аспект) кај перфектот преку еквивалентот минато свршено време.

Во двата корпуса уметничколитературниот и новинарско-публицистичкиот се забележува употреба на двете глаголски времиња: претеритум и перфект. Минатото неопределено свршено време и сегашното време во новинарско-публицистичкиот стил се јавуваат само како еквиваленти за перфектот, што не е случај во уметничколитературниот стил, каде што тие се јавуваат како еквиваленти на двете глаголски времиња со поголем број потврди.

Библиографија

1. Примарна литература

1.1. Уметничколитературен стил

1.1.1. Дела на германски јазик

- AS LG Schnitzler, Arthur: Leutnant Gustl.
<<http://www.literaturdownload.at/schnitzler.html>> пристапено на: 14.09.2015.
- FK SK Kafka, Franz (1995): In der Strafkolonie. Bo: *Sämtliche Erzählungen*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag (ексцерпирано од стр. 100 до стр. 123).
- GH BT Hauptmann, Gerhart (1970): *Bahnwärter Thiel*. Stuttgart: Reclam.
- GK RJD Keller, Gottfried (1953): *Romeo und Julia auf dem Dorfe*. Stuttgart: Reclam.
- HH S Hesse, Hermann (1927): *Steppenwolf*. Frankfurt am Main: Suhrkamp. (ексцерпирано од стр. 12 до стр. 127)
- TS DS Storm, Theodor (2004): Der Schimmelreiter. DigBib.Org. Die digitale Bibliothek.
<http://www.digbib.org/Theodor_Storm_1817/Der_Schimmelreiter_.pdf> пристапено на: 27.9.2015.

1.1.2. Дела на македонски јазик

- АБ ОП Барико, Алесандро (2015): *Оваа приказна*. Од италијански: Лилјана Узуновиќ. Скопје: Антолог.
- АШ ПГ Шницлер, Артур (2000): Поручникот Густл. во: *Мајсторски раскази од германско-јазичното говорно подрачје* (2000). Од германски: Марина Нишлиска. Скопје: Сигмапрес.
- ГК РЈС Келер, Готфрид (2000): Ромео и Јулија на село. Во: *Мајсторски раскази од германско-јазичното говорно подрачје*. Од германски: Емина Авдиќ. Скопје: Сигмапрес.
- ГХ ТЧЖП Хауптман, Герхарт (2000): Тил, чуварот на железничката пруга. во: *Мајсторски раскази од германско-јазичното говорно подрачје* (2000). Од германски: Ранка Грчева. Скопје: Сигмапрес.
- ПЗ П Зискинд, Патрик (2004): *Парфем: Хронологија на едно злосторство*. Од германски: Слободанка Поповска. Скопје: Магма.
- ТШ ЈНБК Шторм, Теодор (2000): Јавачот на бел коњ. во: *Мајсторски раскази од германско-јазичното говорно подрачје* (2000). Од германски: Ранка Грчева. Скопје: Сигмапрес.
- ФК КК Кафка, Франц (2007): Во казнената колонија. Во: *Пресуда и други раскази*. Од германски: Ранка Грчева. Скопје: ИК Наша книга.

(ексцерпирано од стр. 134 до стр.172)

XX CB Хесе, Херман (2007): *Степскиот волк*. Од германски: Емилија Бојковска. Скопје: Табернакул. (ексцерпирано од стр. 10 до стр. 122)

1.2. Новинарско-публицистички стил

1.2.1. Статии на германски јазик

- Asyl-www: Rujević, Nemanja (2015): „Asylverfahrensdauer rigoros abkürzen“. Bo: *Deutsche Welle* vom 30.07.2015.
<<http://www.dw.com/de/asylverfahrensdauer-rigoros-abk%C3%BCrzen/a-18618870>> пристапено на: 30.07.2015.
- Feuerring-www: Stäcker, Claus (2015): „Kommentar: Feuerring von Paris bis Bamako“ . Bo: *Deutsche Welle* vom 20.11.2015.
<<http://www.dw.com/de/kommentar-feuerring-von-paris-bis-bamako/a-18865716>> пристапено на: 20.11.2015.
- Flüchtlingskinder-www: Donald, Brian (2016): „Rund 10.000 Flüchtlingskinder verschwunden“. Bo: *Deutsche Welle* vom 31.01.2016.
<<http://www.dw.com/de/rund-10000-fl%C3%BChtlingskinder-verschwunden/a-19014589>> пристапено на: 4.02.2016.
- Risiko-www: Martens, Michael (2015): „Vom Beitrittskandidaten zum Sicherheitsrisiko“. Bo: *Frankfurter Allgemeine* vom 11.05.2015.
<http://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/europa/mazedonien-naehert-sich-der-buergerkriegszeit-von-2001-13586775-p2.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2> пристапено на: 12.05.2015.
- Wahlen-www: Jordanovski, Zoran (2016): „Mazedonien: Verschiebung der Wahlen ist möglich!“. Bo: *Deutsche Welle* vom 1.02.2016.
<<http://www.dw.com/de/mazedonien-verschiebung-der-wahlen-ist-m%C3%B6glich/a-19016505>> пристапено на: 1.02.2016.

1.2.2. Статии на македонски јазик

- Азил-www: Рујевиќ, Немања (2015): „Шмит: балканските азиланти доаѓаат за пари“. Bo: *Deutsche Welle* на 31.07.2015.
<<http://www.dw.com/mk/шмит-балканските-азиланти-доаѓаат-за-пари/a-18619579>> пристапено на: 31.07.2015.
- Бегалци-www: Брајтенбах-Улрих, Д. (2016): „Илјадници деца-бегалци исчезнаа во Европа!“. Bo: *Deutsche Welle* на 03.02.2016.
<<http://www.dw.com/mk/илјадници-деца-бегалци-исчезнаа-во-Европа/a-19021739>> пристапено на: 4.02.2016.
- Избори-www: Јордановски, Зоран (2016): „Рот: Без услови за „европски“ избори, ЕУ сигурно ќе препорача нивно поместување“. Bo: *Deutsche Welle*

на 01.02.2016. <<http://www.dw.com/mk/pot-без-услови-за-европски-избори-еу-сигурно-ќе-препорача-нивно-поместување/a-19015122>> пристапено на: 01.02.2016.

Прстен-www: Штекер, Клаус (2015): „Огнен прстен од Париз до Бамако“. Во: *Deutsche Welle* на 21.11.2015. <<http://www.dw.com/mk/огнен-прстен-од-париз-до-бамако/a-18866123>> пристапено на: 21.11.2015.

Ризик-www: Јордановски, Зоран (2015): „Македонија - Од кандидат за пристап, до безбедносен ризик“. Во: *Deutsche Welle* на 12.05.2015. <<http://www.dw.de/македонија-од-кандидат-за-пристап-до-безбедносен-ризик/a-18446205>> пристапено на: 12.05.2015.

2. Секундарна литература

2.1. Единици на кирилица:

Аризанковска, Лидија (2008): Системот на глаголските времиња во македонскиот јазик наспрема словенечкиот и другите јужнословенски јазици. Во: *XXXV научна конференција на XLI меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Охрид. 11–28.08.2008.

Бојковска, Емилија (2006): Кратка граматика на германскиот стандарден јазик. Во: Грчева, Ранка / Рау, Петер: *Голем македонско-германски, германско-македонски речник*. Скопје: Магор.

Бојковска, Емилија (2013): Глаголските времиња што изразуваат минато дејство во македонскиот јазик. Грац. 5.06.2013 (предавање).

Бојковска, Емилија (2015): Преведување наслови на книжевни дела. Во: *VIII научна конференција на Здружението на германисти на Југоисточна Европа*. Крагуевац. 11-14.11.2015.

Бојковска, Стојка и др. (2001): *Македонски јазик за средното образование*. Скопје: Просветно дело.

Бужаровска, Елени / Митковска, Лилјана: За *ИМА* - перфектот во македонскиот стандарден јазик. Во: *Прилози XXXV 1*, Скопје: МАНУ, 45-71 <http://www.academia.edu/4329624/3A_ИМА-_ПЕРФЕКТОТ_ВО_МАКЕДОНСКИОТ_СТАНДАРДЕН_ЈАЗИК> пристапено на: 20.06.2015.

Гајдова, Убавка (2009): *ЌЕ* - конструкциите и итеративноста. во: *XXXV научна конференција на XLI меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Охрид. 11-28.08.2008.

Каролак, Станислав / Миркуловска, Милица (2000): *Инхоативната видска конфигурација во македонскиот јазик*. Варшава: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.

Каролак, Станислав / Спасов, Људмил (1998): *Семантика и структура на словенскиот вид III*. Проект: Глаголскиот вид (аспектот) во македонскиот јазик. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“.

- Конески, Блаже (1986): *Историја на македонскиот јазик*. Скопје: Култура.
- Конески, Блаже (1999): *Граматика на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Просветно дело АД, Редакција Детска радост.
- Конески, Кирил (1990): *Глаголските конструкции со „ќе“ во македонскиот јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“
- Конески, Кирил (1999): *За македонскиот глагол*. Скопје: Детска радост.
- Корубин, Благоја (1969): *Јазикот наш денешен. Книга прва*. Скопје: Наша книга.
- Корубин, Благоја (2001): *Јазикот наш денешен. Книга шеста*. Скопје: Институт за македонски јазик.
- Минова-Ѓуркова, Лилјана (2000): *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*. Скопје: Магор.
- Минова-Ѓуркова, Лилјана (2003): *Стилистика на современиот македонски јазик*. Скопје: Магор.
- Миркуловска, Милица (2000): Од проблематиката на инхоативноста во македонскиот и словенечкиот јазик. Во: *Македонско-словенечки научен собир*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“.
- Младеновска-Маленко, Билјана (2009): Искажување на минатост во народната проза (Марко Цепенков). Во: *Македонистика 10*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.
- Пановска-Димкова, Искра (2002): *Лимитативната видска конфигурација во македонскиот јазик*. Скопје: 3Д-Проект студио.
- Пановска-Димкова, Искра (2003): *Видската категорија хабитуалност во македонскиот јазик* (докторска дисертација). Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“.
- Принс, Џералд (2001): *Речник на нартологија*. Скопје: Сигмапрес.
- Спасов, Људмил (2005): *Избрани поглавја од историјата на македонскиот писмен јазик: Бојата на јазикот*. Скопје: Култура.
- Станкова, Бисера (2010): *Минато-идното време и неговите германски еквиваленти* (магистерски труд). Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“.

2.2. Единици на латиница:

- Ajzenberg (1986). Eisenberg, Peter: *Grundriß der deutschen Grammatik*. Stuttgart: J.B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung.
- Ajzenberg (1994). Eisenberg, Peter: *Grundriss der deutschen Grammatik*. 3., überarb. Aufl. Stuttgart: Metzler.

- Бергенхолц/Шедер (1977). Bergenholtz, Henning / Schaeder, Burkhard: *Die Wortarten des Deutschen: Versuch einer syntaktisch orientierten Klassifikation*. Stuttgart: Klett.
- Бремер (2011). Brehmer, Bernhard: Äquivalenzbeziehungen zwischen komparativen Phraseologismen im Serbischen und Deutsche. <<http://www.suedslavistik-online.de/01/brehmer.pdf>> пристапено на: 22.12.2011.
- Бухери (2012). Bouchehri, Regina: Translation von Medientiteln: Der interkulturelle Transfer von Titeln in Literatur, Theater, Film und Bildender Kunst. Berlin: Frank&Timme.
<https://books.google.mk/books?id=gYkQ7rht2DUC&pg=PA117&lpg=PA117&dq=wort+fuer+wort+ubersetzung+prunc&source=bl&ots=aa0kKIgyus&sig=9iH2tqxvuHc0ek4YNUXPLkbOEg&hl=en&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=wort%20fuer%20wort%20ubersetzung%20prunc&f=false> пристапено на: 18.03.2016.
- Бушаровска/Митковска (2010). Bužarovska, Eleni / Mitkovska, Liljana : The Grammaticalization of the *habere*-Perfect in Standard Macedonian. Bo: *Balkanistika Vol. 23*, 43–66.
- Велке (2010): Welke, Klaus. „Contra Invarianz – Tempus im DaF (II): Perfekt und Präteritum“. Bo: Deutsch als Fremdsprache. Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches Deutsch als Fremdsprache. Leipzig: Herder-Institut. 17–25.
- Вендлер (1967): Vendler, Zeno. *Linguistics in Philosophy*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Вендлер (1957): Vendler, Zeno. „Verbs and times“. Bo: The Philosophical Review, Vol. 66, No. 2. (Apr., 1957). Ithaca, NY: Cornell University. 143–160.
<<http://semantics.uchicago.edu/scalarchange/vendler57.pdf>> пристапено на: 2.05.2014.
- Вундерлих Wunderlich, Dieter (1970). *Tempus und Zeitreferenz im Deutschen*. München: Hueber.
- Гашкова (2005). Gaschkowa, Margarita: *Die Ausdrucksmittel der ingressiven und diminutiven Aktionsarten im Deutschen im Vergleich mit dem Russischen*. Regensburg: Roderer.
- Гашкова (2014). Gaschkowa, Margarita. Aktionsarten und ihre sprachlichen Ausdrucksmittel (am Beispiel der ingressiven und diminutiven Aktionsarten). Aspektualität und Aktionsarten. Institut für Linguistik/Germanistik Universität Stuttgart, 1–15. <<http://www.ilg.uni-stuttgart.de/Gaschkowa/publications/04.pdf>> пристапено на: 7.09.2014.
- Геце (2002). Götze, Lutz: *Schüler Wahrig. Deutsche Grammatik*. Gütersloch/München: Wissen Media.
- Готје/Хабаеркорн (2004). Gautier, Laurent / Haberkorn, Didier (Hrsg.): *Aspekt und Aktionsarten in heutigem Deutsch*. Tübingen: Stauffenburg.
- Дахл (1996). Dahl, Östen: Das Tempussystem des Deutschen im typologischen Vergleich. Bo: *Deutsch - typologisch*, ed. by Ewald Lang and Gisela Zifonun, 359. Berlin: de Gruyter.

- Делинг (2011/12). Dölling, Johannes: *Verbsemantik* (2011/12). Leipzig: Universität Leipzig, 2011–12. <<http://www.uni-leipzig.de/~doelling/veranstaltungen/verbsem1.pdf>> пристапено на: 02.05.2014.
- Димова (2001). Dimova, Anna: *Kontrastive Analysen Deutsch-Bulgarisch: Eine Übersicht*. Berlin: de Gruyter.
- Дросдовски (1998). Drosdowski, Günther (red.): *Der Duden in 12 Bänden*. Bd 4, Duden Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. 6., neu bearb. Aufl. Mannheim: Dudenverlag.
- Дуден (1995). Duden: *Grammatik der deutschen Sprache*. Mannheim usw: Dudenverlag.
- Енгел (1996). Engel, Ulrich: *Deutsche Grammatik*. Heidelberg: Julius Groos.
- Енгел (2004). Engel, Ulrich: *Deutsche Grammatik*. München: Iudicium.
- Енгел/Жилетиќ (2001). Engel, Ulrich / Ziletić, Zoran: *Kontrastive Analysen Deutsch-Serbisch/Kroatisch: eine Übersicht*. Berlin: de Gruyter.
- Ербен (1980). Erben, Johannes: *Deutsche Grammatik. Ein Abriss*. München: Hueber.
- Еромс (2000). Eroms, Hans-Werner: *Syntax der deutschen Sprache*. Stuttgart: de Gruyter.
- Жепиќ (1983): Žepić, Stanko. „Glagol u njemačkom i hrvatskom ili srpskom jeziku“. Bo: *Hrvatskosrpsko-njemačke kontrastivne studije*, Svezak 4. Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu: Zagreb.
- Кауц (2002). Kautz, Ulrich: *Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens*. München: Iudicium (2000).
- Колер (2007). Koller, Werne: *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Wiebelsheim: Quelle & Meyer (1979).
- Коронен (2007). Korhonen, Jarmo: Probleme der kontrastiven Phraseologie. Bo: H. Burger, D. Dobrovol'skij, P. Kühn, N.R. Norrick (Hrsg.): *Phraseologie. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung*. Band. 1, 1. Halbband. Berlin, New York. 574–589.
- Лацел (1977). Latzel, Sigbert: *Die deutschen Tempora Perfekt und Präteritum*. München: Hueber.
- Лацел (1978). Latzel, Sigbert: *Übungen zum Gebrauch von Perfekt und Präteritum im Deutschen*. München: Hueber.
- Лебнер (2002). Löbner, Sebastian: Is the German perfekt a perfect perfect? Bo: G. Katz, S. (eds.) *Sinn & Bedeutung VI, Proceedings of the Sixth Annual Meeting of the Gesellschaft für Semantik*, Univeristy of Osnabrück.
- Луман (1970). Luhmann, Niklas: *Soziologische Aufklärung. Aufsätze zur Theorie sozialer Systeme*. Opladen: Westdeutscher Verlag.

- Лусхер (1975). Luscher, Renate: *DEUTSCH 2000: Grammatik der modernen deutschen Umgangssprache zu Band 1–3*. München: Hueber.
- Норд (1991). Nord, Christiane: *Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. Heidelberg: Groos.
- Петровиќ (1991). Petrović, Velimir: *Bildung und Gebrauch des Verbs in der deutschen Gegenwartssprache*. Osijek: Pedagoški fakultet.
- Питулаинен (2006). Piitulainen, Marija-Leen: *Von Grammatik und Wortschatz bis zu Textsorten und Kulturunterschieden*. Bo: Lenk, Harmut (2006), 315–345.
- Поленц (2008). Polenz, Peter von: *Deutsche Satzsemantik*. Stuttgart: de Gruyter.
- Прунч (1977). Prunč, Erich: *Translationskultur1 (Versuch einer konstruktiven Kritik des translatorischen Handelns)*.
- Прунч (2000). Prunč, Erich: *Vom Translationsbiedermeier zur Cyber-translation*. <https://online.uni-graz.at/kfu_online/wbLdb2.downloadDocument?pLstNr=15804&pLstSchichtNr=3400765&pDocStoreNr=66957> пристапено на: 28.06.2015.
- Прунч (2003). Prunč, Erich: *Einführung in die Translationswissenschaft. Band 1. Orientierungsrahmen*. Graz: Institut für Theoretische und Angewandte Translationswissenschaft. <<http://www.fb06.uni-mainz.de/inst/gi/ep/Prunc.pdf>> пристапено на: 27.08.2015.
- Рајн (1983). Rein, Kurt: *Einführung in die kontrastive Linguistik*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Рајс/Фермеер (1984). Reiß, Katharina/Vermeer, J. Hans: *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Tübingen: Niemeyer.
- Станкова (2015): Stankova, Bisera. Nähe und Distanz zwischen dem mazedonischen Original und der deutschen Übersetzung von Dukovskis Stück *Bure Barut (Das Pulverfass)*. 8. Jahrestagung des Südeuropäischen Germanistenverbandes, Kragujevac 11–15 November, 2015 (во печат).
- Флемиг (1991). Flämig, Walter: *Grammatik des Deutschen: Einführung in Struktur- und Wirkungszusammenhänge: erarbeitet auf der theoretischen Grundlage der „Grundzüge einer deutschen Grammatik“*. Berlin: Akademie.
- Фридман (1992). Friedmann, Viktor: An outline of Macedonian Grammar. Bo: Bernard Comrie and. Greville G. Corbett (eds.): *Handbook of the Slavonic languages*. Routledge.
- Фридман (2001). Friedman, Viktor: *Macedonian*. SEELRC. <<http://www.seelrc.org:8080/grammar/mainframe.jsp?nLanguageID=3>> пристапено на: 20.02.2016.
- Хаузер-Суида/Хопе-Богел (1972). Hauser-Suida, Ulrike / Hoppe-Beugel, Gabriele: *Die Vergangenheitstempora in der deutschen geschriebenen Sprache der Gegenwart: Untersuchungen an ausgewählten Texten*. 1. Aufl. München: Hueber.

- Хелбиг/Буша (1991). Helbig, Gerhard / Buscha, Joachim: *Grammatik der deutschen Sprache*. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. München: Langenscheidt.
- Хелбиг/Буша (2000). Helbig, Gerhard / Buscha, Joachim: *Leitfaden der deutschen Grammatik*. Berlin und München. Langenscheidt KG.
- Хенцел/Вејт (2003). Hentschel, Elke / Weydt, Harald: *Handbuch der deutschen Grammatik*. Stuttgart: de Gruyter.
- Хенцел/Фогел (2009). Hentschel Elke / Vogel M. Petra (Hrsg.): *Deutsche Morphologie*. Stuttgart: de Gruyter.
- Хок/Крифка (2002). Hock, Wolfgang / Krifka, Manfred: *Aspekt und Zeitkonstitution*. Institut für deutsche Sprache und Linguistik, Humboldt-Universität zu Berlin, Di 14–16, MOS 403, 30.10.2002. <http://amor.cms.hu-berlin.de/~h2816i3x/Lehre/2002_HS_Aспект/Aspekt-1.pdf> пристапено на: 8.11.2013.
- Цифонун и др. (1997): Zifonun, Gisela u.a. *Grammatik der deutschen Sprache, Band 3*. Stuttgart: de Gruyter.
- Штекер (2008). Strecker, Bruno: „Die Vorstellung hat bereits begonnen oder die Vorstellung begann bereits?“ Unterschiede beim Gebrauch von Präteritum und Präsensperfekt. („Grammatik in Fragen und Antworten“). Bo: *Sprachreport* 3/2008. Mannheim: Institut für Deutsche Sprache, 2008. 31–35.
- Штернеман и др. (1983). Sternemann, Reinhard u. a.: *Einführung in die konfrontative Linguistik*. Leipzig: Enzyklopädie.
- Шулц/Гризбах (1960). Schulz, Dora/Griesbach, Heinz: *Grammatik der deutschen Sprache*, München: Max Hueber Verlag.
- Шумахер (2011). Schumacher, Nicole: „Nachzustand, Distanz und Aspektualität als Komponenten einer formfokussierten Steuerung von Perfekt und Präteritum“. Bo: *Linguistik online* 49, 5/2011 <http://www.linguistik-online.de/49_11/schumacher.html> пристапено на: 28.10.2013

3. Помощна литература

- Грчева, Ранка / Рау, Петер (2006): Голем македонско-германски, германско-македонски речник. Скопје: Магор.
- Дуден-www: ><http://www.duden.de/rechtschreibung/>< пристапено на: 30.05.2016.
- Кану-www: ><http://www.canoo.net/services/OnlineGrammar/Wort/Verb/Modi/Wuerde-Form.html>< пристапено на: 11.06.2016.
- Спорт-www: ><http://sportmedia.mk/video-galerii/nevideno-vo-nba-topkata-ne-saka-da-vleze-vo-kosh-ostana-na-obrachot>< пристапено на: 13.08.2016.

ТРМЈ (2003): Велковска, Снежана и др.: Толковен речник на македонскиот јазик, том I (А-Ж). Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

ТРМЈ (2005): Велковска, Снежана и др.: Толковен речник на македонскиот јазик. Том II З – К. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

ТРМЈ (2006): Велковска, Снежана и др.: Толковен речник на македонскиот јазик. Том III Л – О. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

ТРМЈ (2008): Велковска, Снежана и др.: Толковен речник на македонскиот јазик. Том IV П. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

Поимник

Поими

аспект (в. глаголски вид)
време на зборување (Sprechzeit)
временска перспектива на говорителот/ време на набљудување на дејството (Betrachtzeit)
време на одвивање на дејството (Aktzeit)
време, глаголско време (Tempus)
време, астрономско/реално/физичко (Zeit)
еквивалент
еквивалентност
момент на соопштување или ориентација (Sprech- / Orientierungszeit)
скопос

Скратеници

ЈЦ = јазик-цел
МОМ = минат ориентационен момент
МС = момент на соопштување
ПЈ = појдовен јазик
tb = перспективата на говорителот
t0 = момент на соопштување/ориентација
ВИК ('временско-интерпретативни контексти') = ZIK (zeitliche Interpretationskontexten)